

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Казахский национальный педагогический университет имени Абая
Kazakh national pedagogical university after Abai

ХАБАРШЫ

ВЕСТНИК

BULLETIN

Серия «Международная жизнь и политика»,
Хабаршысы, «Халықаралық өмір және саясат» сериясы
A series of «International Affairs and Politics»

№4(63), 2020

Алматы

**Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Казахский национальный педагогический университет имени Абая
Kazakh national pedagogical university after Abai**

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК BULLETIN

**Серия «Международная жизнь и политика»,
Хабаршысы, «Халықаралық өмір және саясат» сериясы
A series of «International Affairs and Politics»**

№4 (63)

Абай атындағы Қазақ
ұлттық
педагогикалық
университеті

ХАБАРШЫ

«Халықаралық өмір және
саясат» сериясы
№4(63), 2020 ж.

Шығару жиілігі – жылына 4
нөмір.

2002 ж. бастап шығады.

Бас редактор: т.ғ.к, доцент
Н.Ш. Жамансарин

Бас ред. орынбасары: т.ғ.к,
аға оқытушы **С.Ә. Жұман**

Редакция алқасы: з.ғ.д.,
профессор **А.А. Сабитова,**

з.ғ.д., аға оқытушы

О.Б. Хусаинов,

д.ф.н, доцент

Ш.А. Сабитова,

э.ғ.к., доцент

М.А. Канабекова,

проф. **Victor Rou (Испания),**

з.ғ.д., проф. **Р.Ф. Мамедов**

(Әзірбайжан),

з.ғ.д., проф. **Л.Д. Тимченко**

(Украина),

з.ғ.д., проф. **Barbara Janusz-**

Pawletta (Германия),

з.ғ.д., профессор

Е.Н. Бегалиев,

з.ғ.д., проф. **Е.Н. Щербак**

(Ресей)

Жауапты хатшы: оқытушы
А.Т. Исламова

© Абай атындағы Қазақ ұлттық
педагогикалық университеті,
2020

Қазақстан Республикасының
мәдениет және ақпарат
министрлігінде

2009 жылы мамырдың

8-де тіркелген №10105 - Ж

Басуға 19.01.2021 қол қойылды.

Пішімі 60x84 1/8.

Көлемі 11,5 е.б.т.

Таралымы 300 дана.

Тапсырыс 430.

050010, Алматы қаласы,

Достық даңғылы, 13.

Абай атындағы ҚазҰПУ

Абай атындағы Қазақ ұлттық
педагогикалық университетінің

«Ұлағат» баспасы

МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENT

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР.

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚҰҚЫҚ, БІЛІМ

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ. МЕЖДУНАРОДНОЕ
ПРАВО. ОБРАЗОВАНИЕ
INTERNATIONAL RELATIONSHIPS. INTERNATIONALLAW.
EDUCATION

- Сабитова А.А., Мендулла Д.А.** Международная защита прав женщин на современном этапе..... 8
- Сабитова А.А., Мендулла Д.А.** Қазіргі кезеңде әйелдердің құқықтарын халықаралық қорғау
- Sabitova A.A., Mendulla D.A.** International protection of women`s rights at the present stage
- Ордабаева А.Б., Исағалиев К.И.** Миграционные отношения как угроза национальной безопасности..... 12
- Ордабаева А.Б., Исағалиев К.И.** Ұлттық қауіпсіздікке қауіп болған миграциялық қатынас
- Ordabayeva A.B., Issagaliyev K.I.** Migration relations as a threat to national security
- Сабитова Ш.А., Шайдолла А.Е., Ахмедова А.А.** Международный опыт борьбы с коррупцией: Дания и Сингапур..... 16
- Сабитова Ш.А., Шайдолла А.Е., Ахмедова А.А.** Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрестегі халықаралық тәжірибе: Дания мен Сингапур
- Sabitova Sh.A., Shaidolla A.Y., Akhmedova A.A.** International experience of combating corruption: Denmark and Singapore
- Лебуланже А. Мардан Н., Хусаинов О.Б.** Сравнительный анализ общей части уголовного права Франции и Казахстана..... 22
- Лебуланже А. Мардан Н., Хусаинов О.Б.** Франция мен Қазақстанның қылмыстық құқығының жалпы бөліміне салыстырмалы талдау
- Leboulenger A., Mardan N., O. B. Khussainov** Comparative analysis of the common part of the criminal law of France and Kazakhstan
- Айбергенов Р.Б.** Различия подходов и моделей медиации в разных странах мира..... 27
- Айбергенов Р.Б.** Әлемдің әр түрлі елдеріндегі медиация тәсілдері мен моделлерінің айырмашылығы
- Aybergenov R.B.** Differences of approaches and models of mediations in different countries
- Абрешева С.М.** Верховенство закона..... 30
- Абрешева С.М.** Заңның үстемдігі
- Abresheva S.M.** The rule of law

Казахский национальный педагогический университет имени Абая

ВЕСТНИК

Серия
«Международная жизнь и политика»
№4(63), 2020 г.

Периодичность – 4 номера в год. Выходит с 2002 года.

Главный редактор: к.и.н., доцент Жамансарин Н.Ш.
Зам. гл. редактора: к.и.н., старший преподаватель Жуман С.Ә.

Члены редколлегии:

д.ю.н., профессор
Сабитова А.А.,
к.ю.н., ст.преподаватель
Хусаинов О.Б.,
д.ф.н., доцент
Сабитова Ш.А.,
к.э.н., доцент

Канабекова М.А.,
проф. Victor Poi (Испания),
д.ю.н., проф. Мамедов Р.Ф.
(Азербайджан),
д.ю.н., проф.

Тимченко Л.Д. (Украина),
д.ю.н., проф. Barbara Janusz-
Rawletta (Германия),

д.ю.н., профессор
Бегалиев Е.Н.,
д.ю.н., проф. Щербак Е.Н.
(Ресей)

Ответственный секретарь: Преподаватель Исламова А.Т

© Казахский национальный педагогический университет им. Абая, 2020

Зарегистрировано в Министерстве культуры и информации Республики Казахстан
8 мая 2009 г. №10105-Ж

Подписано в печать 19.01.2021.
Формат 60x84 1/8. Объем 11,5 уч-изд.л. Тираж 300 экз. Заказ 430.

050010, г. Алматы,
пр. Достык, 13. КазНПУ им. Абая

Издательство «Ұлағат» Казахского национального педагогического университета имени Абая

Дузбаев Т., Шалқарова И.А. Источники права при отправлении правосудия Европейским Судом по правам человека..... 34

Дузбаев Т., Шалқарова И.А. Еуропалық адам құқығы соты сот төрелігін жүзеге асырудағы құқықтың қайнар көздері
Duzbaev T., Shalkarova I.A. Sources of law in the administration of justice european court of human rights

Маденова З. Международно-правовые основы экономического сотрудничества между ежк и развивающимися странами..... 38

Маденова З. ЕЭК және даытушы елдер арасындағы экономикалық ынтымақтастығын халықаралық-құқықтық негіздері

Madenova Z. International legal framework for economic corporation between the eu and developing countries

Шонай А.А., Жумаш Г.Т. Особенности использования специальных знаний в области судебной баллистики при доказывании преступлений..... 41

Шонай А.А., Жумаш Г.Т. Қылмыстарды дәлелдеу үшін қылмыстарды дәлелдеу үшін сот баллистикасы саласындағы білімді пайдаланудың ерешеліктері

Shonay A.A., Zhumash G. Specific features of the use of special knowledge in the field of judicial ballistics in proving crimes

Досыбай Нуржаппар Понятие и международные механизмы борьбы с коррупцией..... 45

Досыбай Нуржаппар Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес ұғымы және оның халықаралық тетіктері

Dosybay Nurzhappar Concept and international mechanisms for combating corruption

Болат Ж. Государственная политика Республики Казахстан по обеспечению экологической безопасности и защиты окружающей среды..... 48

Болат Ж. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаның қауіпсіздігі және қоршаған ортаны қорғау мемлекеттік саясаты
Bolat Zh. State policy of the Republic of Kazakhstan on ensuring environmental safety and environmental protection

ӘЛЕМДІК САЯСАТТЫҢ ЖАҢА ГЕОСАЯСИ
ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАЗАҚСТАН
КАЗАХСТАН В НОВЫХ ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ РЕАЛИЯХ
МИРОВОЙ ПОЛИТИКИ
KAZAKHSTAN IN THE NEW GEOPOLITICAL REALITIES OF
WORLD POLITICS

Жамансарин Н.Ш., Эмис Д.Д. Казахстан и Китай: перспективы сотрудничества..... 52

Жамансарин Н.Ш., Эмис Д.Д. Қазақстан және Қытай ынтымақтастық перспективалары

Zhamansarin N.Sh., Emis D.D. Kazakhstan and China: prospects for cooperation

Kazakh National Pedagogical National University named after Abai	Сакен Есіркеп, Рыстина Индира Түркия мен Қазақстанның латын графикасына көшу үдерісіндегі ұқсастықтар мен ершеліктер (салыстырмалы талдау).....	56
BULLETIN	Сакен Есіркеп, Рыстина Индира Сходство и особенности процесса перехода к латинице Турции и Казахстана (сравнительный анализ)	
«Bulletin KazNPU named after Abai» (a series of «International Affairs and Politics») №4 (63), 2020	Saken Esirkep, Rystina Indira Similarities and features of the process of transition to Latin of Turkey and Kazakhstan (comparative analysis)	
Periodical 4 No. per year Published since 2002	Байтурбаева А.Т., Алимжанова Д.А. Саммит в Астане, как итог председательства РК в ОБСЕ	62
Editor-in-chief: Zhamansarin N.Sh. doctor of Historical Sciences, Docent	Байтурбаева А.Т., Алимжанова Д.А. Астанадағы саммит Қазақстанның ЕҚЫҰ-ға төрағалық етуінің қорытындысы ретінде	
Deputy editor-in-chief: Zhuman S.A., doctor of Historical Sciences, senior lecturer	Baiturbayeva A.T., Alimzhanova D. A. Astana summit as a result of Kazakhstan`s OSCE chairmanship	
Members of the editorial board: doctor of legal Sciences, Professor Sabitova A.A., candidate of legal Sciences, senior lecturer O.B. Khusainov, doctor of philological Sciences, associate Professor Sabitova Sh.A., Ph. D Economical Sciences., associate Professor Kanabekova M., Viktor Pou professor (Spain), Mamedov R.F. Doctor of Law, Professor (Azerbaijan), Timchenko L.D. Doctor of Law, Professor (Ukraine), Barbara Janusz-Pawletta Doctor of Law professor (Germany), doctor of legal Sciences, Professor Begaliyev E.N. Sherbak E.N. Doctor of Law, Professor (Russia)	Менлибаев Г.А., Латай Жанерке Қазақстанның латын алфавитіне көшу мәселесіне басқа бір көзқарас.....	66
	Менлибаев Г.А., Латай Жанерке Новые мнения о переходе от кириллического алфавита к латинскому алфавиту в Казахстане	
	Menlibayev G.A., Latai Zhanerke The new opinions of the transition from the Cyrillic alphabet to the Latin alphabet of Kazakhstan	
	Кәрімов Н.Б., Байтурбаева А.Т. О деятельности Казахстана в качестве непостоянного члена Совета Безопасности ООН 2017-2018 гг.....	70
	Кәрімов Н.Б., Байтурбаева А.Т. Қазақстанның БҰҰ қауіпсіздік кеңесінің тұрақты емес мүшесі ретіндегі қызметі туралы 2017-2018 жж.	
	Karimov N.B., Baiturbayeva A.T. Activities of Kazakhstan as a non-permanent member of the UN security council in 2017-2018	
	ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРДЫҢ ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ЖҮЙЕСІН ТРАНСФОРМАЦИЯЛАУ ТРАНСФОРМАЦИЯ СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЫ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ TRANSFORMATION OF THE MODERN SYSTEM OF INTERNATIONAL RELATIONS	
	Битлеуов А.А., Жамансарин Н.Ш. Практическая реализация безопасности и стабильности в рамках Шанхайской Организации Сотрудничества.....	75
	Битлеуов А.А., Жамансарин Н.Ш. Шанхай ынтымақтастық ұйымындағы қауіпсіздік пен тұрақтылықты іс жүзіне асыру	
	Bitleuov A.A., Zhamansarin N.Sh. Practical implementation of safety and stability within the Shanghai Cooperation Organization	
	Чумаченко Т. Н., Айтказин А. Энергетический потенциал Центральной Азии на современном этапе.....	80
	Чумаченко Т. Н., Айтказин А. Қазіргі есептегі Орталық Азияның энергетикалық потенциалы	
	Chumachenko T.N., Aytkazin A. Energy potential of Central Asia at the present stage	

© Kazakh National Pedagogical University named after Abai, 2020

Registered in the Ministry of Culture and Information of the Republic of Kazakhstan May 8, 2009
№10105-Zh

Signed in print 29.09.2020
Format 60x84 1/8 Volume 11,5 teaching and publishing lists
Number of copies 300, Order 430.

050010, Almaty, Dostyk avenue 13,
KazNPU named after Abai

Publishing House "Ulagat" of the Kazakh National Pedagogical University named after Abai

- Сембинов М.К., Нурмашова Ф. А.** Некоторые аспекты в исследовании проблем Афганистана..... 84
Сембинов М.К., Нурмашова Ф. А. Ауғанстанның мәселерінің зерттеудің кейбір аспектілері
Sembinov M.K., Nurmashova F.A. Some aspects in the study on the problems of Afghanistan
- Исламова А.Т.** Взаимодействие Китайской Народной Республики и Республики Казахстан в рамках Шанхайской организации сотрудничества..... 92
Исламова А.Т. Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы шеңберіндегі Қытай Халық Республикасы мен Қазақстан Республикасының өзара қарым-қатынастары
Islamova A.T. Cooperation between the Republic of China and the Republic of Kazakhstan within the framework of the Shanghai Cooperation Organization
- Матакбаева Л.Х., Мирманова А.К.** Ресейдегі Жібек жолының экономикалық белгісін жасаудағы әлеуметтік-экономикалық аспект..... 96
Матакбаева Л.Х., Мирманова А.К. Социально-экономическим аспектам в создании экономического знака Шелкового пути в России
Matakbayeva L. H., Mirmanova A.K. Social- economic aspects in creating the economic sign of the Silk Road in Russia
- Ермуқанов Е.Н., Култасов Б.К.** Новые тенденции в современной региональной политике Израиля на Ближнем Востоке..... 101
Ермуқанов Е.Н., Култасов Б.К. Израильдің таяу шығыстағы қазіргі аймақтық саясатындағы жаңа тенденциялары
Ermukanov E.N., Kultassov B.K. New trends in Israel`s contemporary regional policy in the Middle East
- Бекмолданова А.С., Жамансарин Н.Ш.** Корейаралық ынтымақтастық қазіргі қарым-қатынас жағдайы мен болашақ перспективалары..... 106
Бекмолданова А.С., Жамансарин Н.Ш. Межкорейское сотрудничество: современное состояние отношений и будущие перспективы
Bekmoldanova A.S., Zhamansarin N.Sh. Inter-Korean cooperation: current relationship and future prospects
- Даузе С. Б., Чумаченко Т. Н.** Участие Организации Объединенных Наций в постконфликтном урегулировании в Абхазии и Южной Осетии..... 112
Даузе С. Б., Чумаченко Т. Н. Абхазия және Оңтүстік Осетияда қақтығыстан кейінгі қоңыс аударуға Біріккен Ұлттар Ұйымының қатысуы
Dauze S.B., Chumachenko T.N. Participation of the United Nations in post-conflict
- ӘЛЕУМЕТТАНУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ**
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОЦИОЛОГИИ
RELEVANT ISSUES OF SOCIOLOGY
- Men D.V., Khamitova N.E.** South Korean practice of Multiculturalism in the context of Muslim students..... 118

Мен Д.В., Хамитова Н.Е. Мұсылман студенттері контекстіндегі Оңтүстік Кореяның мультикультурализм тәжірибесі
Мен Д.В., Хамитова Н.Е. Южнокорейская практика мультикультурализма в контексте мусульманских студентов

Каиргалиева А.Е. Халықтың қартаюу мәселесі жіне оны шешудегі әлемдік саяси шаралар..... 124

Каиргалиева А.Е. Проблема старения населения и глобальные политические меры по ее решению

Kairgaliyeva A.E. Population aging and global policies to solve it

Арзикулова Р.Қ., Қожагелді Д.Е. Қазақстан Республикасындағы жастар кәсіпкерлігін дамытудың өзекті мәселелері 130

Arzikulova R.K., Kozhageldi D.E. Topical issues in the development of youth business in the Republic of Kazakhstan

Арзикулова Р.Қ., Қожагелді Д.Е. Актуальные вопросы развития молодежного предпринимательства

Men D. V., Tatyana Pak Participation of Korean women in Kazakhstan`s gender policy..... 136

Мен Д.В., Пак Т.Н. Корей әйелдерінің Қазақстанның қоғамдық өміріндегі рөлі

Мен Д.В., Пак Т.Н. Роль корейских женщин в общественной жизни Казахстана

**ОҚЫТУШЫЛАРҒА КӨМЕК
В ПОМОЩЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЮ
FOR THE AID TO THE TEACHER**

Шолтай С.Ш. Педагогикалық шеберліктің компоненттері..... 142

Шолтай С.Ш. Основные компоненты педагогического мастерства

Sholtay S.Sh. The main components of teaching skills

Фатес Халид, Төкен М.Б. «Құқық», «Халықаралық құқық», «Еуропалық құқық» мамандықтары бойынша кәсіби бағытталған француз тілін оқытудағы әдістер мен жаттығулар..... 147

Фатес Халид, Төкен М.Б. Некоторые методы и упражнения для обучения профессиональному французскому языку в рамках специальностей «Право», «Международное право», «Европейское право»

Khalid Fates, M.B. Token Some methods and exercises for teaching a professional French language within the specialties “Law”, “International law” and European law”

Білім және ғылым саласындағы комитетінің шешімі негізінде (Қосымша 1 Білім және ғылым министрлігінің 2012 жылдың 10 шілдесінің №1082 бұйрығына сәйкес) Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің Хабаршысының “Халықаралық өмір және саясат” сериясы саяси ғылымдар бойынша диссертациялардың негізгі ғылыми нәтижелерін жариялау үшін басылымдар тізіміне ұсынылған.

На основании решения Комитета по контролю в сфере образования и науки (Приложение 1 к Приказу МОН РК от 10 июля 2012 года за №1082) Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Международная жизнь и политика» внесен в перечень изданий для публикаций основных научных результатов диссертаций по политическим наукам.

In accordance of the decision of the Committee on the control in the field of Education and Science (Annex 1 to the Order of MES RK from 10 July 2012 Order No. 1082) Bulletin KazNPU named after Abai, a series of "International Affairs and Politics" is included into the list editions for publication main scientific results of dissertations on Political Sciences.

**ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР.
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚҰҚЫҚ. БІЛІМ
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ. МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО.
ОБРАЗОВАНИЕ
INTERNATIONAL RELATIONSHIPS. INTERNATIONAL LAW. EDUCATION**

УКД 342.7
МРНТИ 10.15.59

Сабитова А.А.¹, Мендулла Д.А.¹

¹*Научный руководитель: доктор юридических наук, профессор, директор Института Сорбонна-Казахстан КазНПУ им. Абая;*

¹*магистрант 1 курса Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая*

МЕЖДУНАРОДНАЯ ЗАЩИТА ПРАВ ЖЕНЩИН НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Аннотация

В данной статье рассматривается международно-правовое регулирование права женщин на защиту от насилия во всех его проявлениях. Рассматриваются вопросы, посвященные осуществлению международной политики и проблемам защиты прав женщин. Затрагивается вопрос, касающийся реализации гендерного равноправия в мире. Особое внимание уделяется нормотворческой деятельности международных организаций, направленной на достижение не только юридического, но и фактического равноправия мужчин и женщин.

Ключевые слова: права женщин, равноправие, защита, права человека, пол, гендерное равенство, дискриминация.

Сабитова А.А.¹, Мендулла Д.А.¹

¹*Ғылыми жетекшісі: заң ғылымдарының докторы, профессор, Абай атындағы ҚазҰПУ,
Сорбонна-Қазақстан институтының директоры,*

¹*Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының 1 курс магистранты*

ҚАЗІРГІ КЕЗЕҢДЕ ӘЙЕЛДЕРДІҢ ҚҰҚЫҚТАРЫН ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚОРҒАУ

Аңдатпа

Бұл мақалада Әйелдердің зорлық-зомбылықтың барлық түрлерінде оны қорғау құқығын халықаралық-құқықтық реттеу қарастырылады. Халықаралық саясатты жүзеге асыру және әйелдердің құқықтарын қорғау мәселелеріне арналған мәселелер қарастырылады. Әлемде гендерлік тең құқықты іске асыруға қатысты мәселе қозғалады. Халықаралық ұйымдардың тек заңды ғана емес, сонымен бірге ерлер мен әйелдердің нақты теңдігіне қол жеткізуге бағытталған заң шығару қызметіне ерекше назар аударылады.

Түйінді сөздер: әйелдер құқығы, теңдік, қорғау, адам құқығы, жыныс, гендерлік теңдік, кемсітушілік.

Sabitova A.A.¹, Mendulla D.A.¹

¹Scientific supervisor: doctor of law, professor, Director of the Sorbonne-Kazakhstan Institute at Abai KazNPU, 2Master of 1 year of the Institute of Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

¹1st year master student of the «International Law» specialty of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

INTERNATIONAL PROTECTION OF WOMEN'S RIGHTS AT THE PRESENT STAGE

Abstract

This article examines the international legal regulation of women's right to protection from violence in all its manifestations. It examines issues relating to the implementation of international policy and the protection of women's rights. It touches upon the implementation of gender equality in the world. Special attention is paid to the normative activities of international organizations aimed at achieving not only legal but also de facto equality between men and women.

Keywords: women's rights, equality, protection, human rights, gender, gender equality, discrimination.

Определенно защита прав человека является приоритетом в деятельности всего мирового сообщества и прежде всего таких международных организаций, как Организация Объединенных Наций (далее — ООН), Организация объединенных наций по вопросам образования, науки и культуры (далее - ЮНЕСКО), Европейский союз, Европейский суд по правам человека. Но также, одна из значимых проблем на сегодняшний день, стоящих перед международным сообществом, - это защита прав женщин.

В Уставе ООН государства просто подчеркнули свою решимость «провозгласить веру в основные права человека», провозгласив в качестве одной из целей международного сотрудничества «поощрение и развитие уважения к правам человека и основным свободам для всех без различия ...». Общая формулировка этого принципа обязывает государства уважать только права отдельных лиц, независимо от их пола.

В частности, эти принципы нашли отражение во многих международных конвенциях, включая Всеобщую декларацию прав человека, Международный пакт о гражданских и политических правах и Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах, Конвенцию о политических правах женщин (1952 г.), Конвенцию о гражданстве замужней женщины (1957 г.) и Конвенцию о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин (1979 г.). Перечисленные законы затрагивают ряд аспектов проблемы ликвидации дискриминации в отношении женщин и конкретизируют деятельность государств по обеспечению равных прав мужчин и женщин. Именно эти конвенции легли в основу независимого направления международно-правового сотрудничества в области гендерного равенства, определяя конкретное содержание комплекса прав женщин, обязательства государств по принятию конкретных мер для их осуществления и создавая механизмы для реализации положений конвенций.

Всеобщая декларация прав человека 1948 года в статье провозглашает: «все люди рождаются свободными и равными в своем достоинстве и правах» и должны обладать всеми правами и свободами, провозглашенными в документе, «без какого-либо различия в отношении расы, цвета кожи, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального или социального или иного положения» [1].

Вопреки указанному положению состояние гендерного равенства по всем направлениям деятельности оставляет желать лучшего. В связи с этим крупнейшие международные организации предложили своим странам - участницам начать осуществление деятельности, направленной на упразднение гендерной дискриминации. Эта деятельность должна представлять собой четкую стратегию государства, закрепляющую не только юридическое, но и фактическое равноправие женщин и мужчин. Все они были объединены общим понятием стратегии позитивных или аффирмативных действий [2,с. 14], направленных на уничтожение дискриминации женщин по признаку пола во всех областях жизни. Базовые принципы и положения данной стратегии легли в основу принятых позже международных правовых документов, касающихся защиты и регулирования

прав женщин. Главный из них — Конвенция о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин (далее — Конвенция 1979 года) [3].

Процессы трансформации и развития в странах Центральной и Восточной Европы и Содружества Независимых Государств (СНГ) происходят без полноценного участия женщин. Это приводит к ослаблению их позиции в политической и социально-экономической жизни. Данные тенденции должны быть полностью изменены, если мы хотим, чтобы женщины и мужчины принимали равноправное участие и в равной степени извлекать выгоду из процессов трансформации. Задача особенно актуальна в странах, где процессы преобразований призваны содействовать демократическому управлению на основе интеграции женщин и мужчин в социальные и политические процессы. Хотя женщины могут голосовать и баллотироваться на государственные должности почти в каждой стране, в 2013 году они составляли лишь 21 процент парламентариев во всем мире и являлись главой государства или главой правительства в двадцати четырех странах. Талантливые женщины, которые могли бы стать эффективными государственными лидерами, исключаются из числа имеющихся кандидатов из-за финансовых, социальных и правовых барьеров в ущерб их общинам. Когда женщины занимают государственные должности, они отдают приоритет общественным благам, которые представляют интерес для женщин, включая водоснабжение, инфраструктуру, санитарную, дороги, образование и здравоохранение.

Гендерный состав населения в возрасте 0-24 лет свидетельствует о превосходстве мужчин, поскольку мальчики рождаются чаще, чем девочки, а с 25 лет доля мужчин составляет менее 50% и с возрастом уменьшается. Гендерный анализ безработицы в Казахстане показывает, что доля безработных женщин выше, чем доля безработных мужчин, что сократило разрыв между мужской и женской безработицей. Исследования гендерного неравенства на рынке труда показывают, что ликвидация гендерной дискриминации в области занятости и оплаты труда может привести как к повышению доходов женщин, так и к повышению национального дохода. В течение последнего десятилетия доля женщин в мировой рабочей силе продолжала увеличиваться. По данным ООН, в настоящее время женщины составляют 40 процентов рабочей силы в сельском хозяйстве, 25 процентов - в промышленности и треть - в сфере услуг. И почти везде женщины чаще работают вне дома. В Казахстане большинство женщин по-прежнему хотят оставаться в сфере профессиональной занятости, отчасти потому, что женщины зарабатывают в среднем 40% от общего семейного дохода [4, с.9].

Однако укрепление роли и расширение участия женщин в политических процессах - это не только вопрос показателей. Гендерные вопросы должны стать неотъемлемой частью политической повестки дня. Равное участие женщин в принятии решений является не только вопросом прав человека, но и необходимым условием построения демократического общества, в котором политические решения учитывают потребности и проблемы женщин и мужчин. Улучшение гендерного баланса в управлении будет способствовать укреплению структур управления и сокращению числа женщин и мужчин, вовлеченных в процесс принятия решений, также их уязвимость в кризисных ситуациях, в том числе во время экономического спада.

Гендерные квоты: Поведение, основанное на стремлении к власти, даже непреднамеренное, наносит вред политическим кандидатам-женщинам, но помогает кандидатам-мужчинам. Зарезервирование мест для женщин на выборных должностях повышает вероятность того, что общины будут ассоциировать женщин с лидерством и будут голосовать за женщин в будущем. Зарезервирование политических мест для женщин повышает участие женщин в выборах и улучшает реагирование правительств на проблемы, связанные с женской политикой. Однако в корпоративном секторе квоты показали неоднозначные результаты. В Норвегии квоты на места в советах директоров корпораций повысили гендерное разнообразие, но повлекли за собой издержки для фирм и акционеров, в то время как другое исследование показало, что квоты, или позитивные действия, повышают готовность женщин конкурировать в конкурентной среде смешанного пола, сокращая гендерный разрыв и приводя к тому, что более квалифицированные кандидаты, как мужчины, так и женщины, подают заявления на конкурсные должности.

Женские модели лидерства: Женщины, занимающие руководящие должности, имеют множительный эффект: многократный контакт с женщинами, занимающими выборные должности, улучшает восприятие женщин-руководителей и ведет к получению женщинами будущих выгод от выборов. Женские ролевые модели на лидерских позициях помогают девочкам-подросткам в их стремлении к лидерству.

Политические образовательные программы: Наставничество, укрепление доверия, подготовка в области средств массовой информации и просвещение по вопросам политических кампаний - все это эффективные инструменты для повышения политических устремлений и эффективности работы девочек-подростков и женщин, несмотря на структурные барьеры.

Международные нормы и стандарты в области прав человека устанавливаются соглашениями между государствами, но не создают непосредственно права и свободы человека. Эти нормы являются обязательными только для государств и между государствами. Осуществление и обеспечение соблюдения этих норм и стандартов является обязанностью и ответственностью государств-участников международных договоров по правам человека, и в случае их ратификации они (государства) обязуются привести свое национальное законодательство в соответствие с применимыми стандартами. Международная защита прав человека международно-правовыми средствами, основанная на общепризнанном принципе уважения прав человека, является важной, но дополняющей мерой. Эффективное осуществление прав человека остается, по сути, внутренним делом каждого государства. Непосредственное регулирование и защита прав и свобод человека обеспечивается в порядке и органами государственной власти в соответствии с национальным законодательством. Международные правовые документы имеют разную юридическую силу. Многие соглашения носят декларативный характер, а их положения являются лишь стандартами, рекомендациями.

Основной целью всех международных соглашений является установление основных гражданских прав женщин, а не установление их формального, но правового равенства с мужчинами. Однако защита этих прав, в основном из-за широко распространенной торговли женщинами, не была незначительной [5, с. 53]. Первыми нормативными документами стали Парижское соглашение 1904 года и Парижская конвенция о борьбе с торговлей женщинами 1910 года. Стороны, подписавшие Конвенцию, обязались ввести уголовную ответственность за торговлю женщинами и девочками, даже если отдельные деяния, составляющие это преступление, совершались в разных странах. Эта торговля людьми была классифицирована как преступление, за которое преступник будет выдан государству, где он подвергается судебному преследованию [6, с. 144].

Рассмотренные выше документы, несомненно, внесли вклад в разработку политики гендерного равенства и запрета гендерной дискриминации на национальном уровне. Международное сообщество признало, что защита прав женщин является необходимой частью защиты прав человека в целом. А выделение международно-правовых норм защиты прав женщин в качестве отдельного института в системе отраслей международного права показывает, насколько сложен и важен этот вопрос для международного сообщества. Согласно докладу, подготовленному для Национального разведывательного совета Соединенных Штатов, «достижение гендерного равенства имеет важные преимущества, причем не, только для женщин. Все большее число авторов с цифрами на руках показывают, что достижение такой образовательной справедливости стимулирует экономический рост, снижает младенческую смертность и недоедание» [7, с. 62].

Полное и равноправное участие женщин в политической, гражданской, экономической, социальной и культурной жизни на национальном, региональном и международном уровнях и ликвидация всех форм дискриминации по признаку пола являются приоритетными целями международного сообщества. Полное осуществление всеми женщинами всех прав человека и основных свобод имеет важнейшее значение для расширения их возможностей. Осуществление Пекинской платформы действий 1995 года, в том числе посредством национального законодательства и разработки стратегий, политики, программ и приоритетов развития, является суверенной обязанностью каждого государства при уважении всех прав человека и основных свобод. Важность и полное уважение различных религиозных и этических ценностей, культурного наследия и философских убеждений отдельных лиц и их общин должны способствовать полному осуществлению прав человека женщинами в целях достижения равенства.

Список использованной литературы

1. Тленчиева Г. / *Правовая реформа в Казахстане - Международное право.* - 2012. - №3. С. 2.
2. Поленина С.В. *Гендерное равенство: проблема равных прав и равных возможностей мужчин и женщин.* - М., 2005.
3. Сягровец Е.В. *Формирование института международной защиты женщин // Проблемы управления.* 2007. № 2 (23).
4. Сабитова А.А. *Некоторые международно-правовые аспекты защиты прав женщин // Вестник.* - 2013. - С.9-12.

5. КазНПУ, серия «Международная жизнь и политика». - 2013. -С.9-12.
6. Дмитриева Г.К. Международная защита прав женщины. - Киев, 2015.
7. Шведова Н.А. Просто о сложном. Гендерное просвещение. - М., 2002.

УДК 341:347.9
МРНТИ 10.89.53

Ордабаева А.Б. ¹, Исағалиев К.И. ¹

*¹Заведующая кафедрой Международного права Института Сорбонна-Казахстан, Казахского Национального университета им. Абая
г.Алматы, Республика Казахстан*

*¹Профессор кафедры Международного права Института Сорбонна-Казахстан, Казахского Национального университета им. Абая
г.Алматы, Республика Казахстан*

МИГРАЦИОННЫЕ ОТНОШЕНИЯ КАК УГРОЗА НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Аннотация

В научной статье даны основные понятия миграционных процессов, схематично представлены основные критерии и типы миграции, причины и обстоятельства, влияющие на миграцию.

Авторами изучены и приведены исследования, проведенные зарубежными, российскими и казахстанскими учеными. Сделан правовой анализ данных исследований и перечислены работы авторов по изучаемой проблеме.

Основной темой, изучаемой в научной статье, явилось возникающие условия, которые угрожают личности, обществу, государству, в миграционных отношениях.

К таким авторами причисляют неправильное понимание или анализе ситуации в сфере миграционных процессов, а также неправильного действия государственного аппарата и местных исполнительных органов или их бездействия. Все это приводит к возникновению проблем, связанных с нарушением конституционных основ соблюдения прав человека, интересов общественных организаций, и даже этно- культур.

Ключевые слова: Республика Казахстан, миграция, законодательство, зарубежные страны, преступление, нарушение общественного порядка и общественной безопасности, общественная опасность, трудовые мигранты, безработица, национальный, этнический, религиозный признак.

Ордабаева А.Б. ¹, Исағалиев К.И. ¹

*Абай атындағы Қазақ ұлттық университеті, Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының меңгерушісі
Алматы, Қазақстан Республикасы*

*Абай атындағы Қазақ ұлттық университеті, Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының профессоры
Алматы, Қазақстан Республикасы*

ҰЛТТЫҚ ҚАУІПСІЗДІККЕ ҚАУІП БОЛҒАН МИГРАЦИЯЛЫҚ ҚАТЫНАС

Аңдатпа

Ғылыми мақалада көші-қон процестерінің негізгі түсініктері келтірілген, көші-қонның негізгі критерийлері мен түрлері, көші-қонға әсер ететін себептер мен жағдайлар схемалық түрде ұсынылған.

Авторлар шетелдік, ресейлік және қазақстандық ғалымдар жүргізген зерттеулерді зерттеп, таныстырды. Зерттеу мәліметтеріне құқықтық талдау жасалып, зерттеліп отырған проблема бойынша авторлардың жұмыстары келтірілген.

Ғылыми мақалада зерттелген негізгі тақырып - көші-қон қатынастарында жеке адамға, қоғамға, мемлекетке қауіп төндіретін туындайтын жағдайлар.

Бұл авторларға көші-қон процестері саласындағы жағдайды түсінбеу немесе талдау, сондай-ақ мемлекеттік аппарат пен жергілікті атқарушы органдардың дұрыс емес әрекеттері немесе олардың әрекетсіздігі жатады. Мұның бәрі адам құқығын сақтаудың конституциялық негіздерін, қоғамдық ұйымдардың мүдделерін, тіпті этникалық мәдениеттерді бұзумен байланысты проблемалардың туындауына әкеледі.

Түйінді сөздер: Қазақстан Республикасы, көші-қон, заңнама, шет елдер, қылмыс, қоғамдық тәртіпті және қоғамдық қауіпсіздікті бұзу, әлеуметтік қауіптілік, еңбек мигранттары, жұмыссыздық, ұлттық, этникалық, діни белгі.

A.B. Ordabayeva¹, Issagaliyev K.I.¹

¹Head of the Department of International Law of the Sorbonne-Kazakhstan Institute, Abay Kazakh National University. Almaty, Republic of Kazakhstan

¹ Professor of International Law of the Sorbonne-Kazakhstan Institute, Abay Kazakh National University. Almaty, Republic of Kazakhstan

MIGRATION RELATIONS AS A THREAT TO NATIONAL SECURITY

Abstract

The scientific article provides the basic concepts of migration processes, schematically presents the main criteria and types of migration, the reasons and circumstances affecting migration.

The authors studied and presented the research carried out by foreign, Russian and Kazakh scientists. A legal analysis of the research data is made and the authors' works on the problem under study are listed.

The main topic studied in the scientific article was the emerging conditions that threaten the individual, society, the state, in migration relations.

These authors classify the wrong understanding or analysis of the situation in the field of migration processes, as well as the wrong actions of the state apparatus and local executive bodies or their inaction. All this leads to the emergence of problems associated with the violation of the constitutional foundations of human rights observance, the interests of public organizations, and even ethnic cultures

Keywords: Republic of Kazakhstan, migration, legislation, foreign countries, crime, violation of public order and public safety, social danger, labor migrants, unemployment, national, ethnic, religious sign.

Перемещения людей различаются по направлениям (выезд или въезд), времени отсутствия или пребывания, расстоянию, целям и т.д. Один и тот же человек может сменить место жительства несколько раз на протяжении своей жизни (или даже определенного периода наблюдения), а краткосрочные поездки учесть еще труднее из-за их частой повторяемости. Кого же, или что мы хотим сосчитать? По каким признакам или критериям можно выделить категории мигрантов, которые нас интересуют с точки зрения измерения их объемов? Число этих критериев невелико (таблица 1).

Критерий	Тип миграции
Направление (въезд / выезд)	<ul style="list-style-type: none"> • Въезд / выезд (прибывшие / выбывшие) • Прибытие – иммиграция / • Выбытие – эмиграция
Пересечение административной или государственной границы (страны, территориальной единицы и пр.) применяется только в сочетании с другими критериями.	<ul style="list-style-type: none"> • Административная граница территориальной единицы <i>внутри страны</i> – внутренняя миграция: (внутрирайонная, внутриобластная, межрайонная, и т.д.) • <i>Граница государства</i>: международная миграция
Продолжительность пребывания/отсутствия и связанный с этим статус	<ul style="list-style-type: none"> • Краткосрочная или долгосрочная • Временная или на постоянное жительство
Причина или обстоятельство переезда (мотивы, факторы)	<ul style="list-style-type: none"> • Добровольная: свободный выбор мигранта (трудовая, учебная, семейная ...) • Вынужденная (выбор принудительный) политическое преследование, вооруженные конфликты, природные катаклизмы и пр.)
Статус законности	<ul style="list-style-type: none"> • Легальная / нелегальная (въезд /пребывание / работа)

Тема угрозы национальной безопасности в сфере миграционных отношений, в научной литературе практически не подвергались бурному обсуждению. В основном, это были научные статьи или обзоры посвященные незаконной миграции, незаконной трудовой миграции в мире, а так же внутренней миграции. Обсуждаемые вопросы касались проблем связанных с незаконным привлечением иностранцев в различных сферах экономики, вопросы мошенничества со стороны работодателей, и, иногда проблемам совершения правонарушений и преступлений со стороны самих мигрантов. Столь широко данную проблематику в последние годы стали поднимать некоторые российские ученые-правоведы. К примеру, группа авторов, как профессор, доктор юридических наук, директор центра ФГОБУ ВПО «Финансовый университет при Правительстве Российской Федерации» А.М. Воронов и кандидат юридических наук, доцент кафедры конституционного и муниципального права Московского университета МВД России имени В.Я. Кикотя С. А. Акимов в своей научной статье «Угрозы национальной безопасности в сфере миграционных отношений», в Вестнике Московского Университета МВД России №3 2016 года[1]. Также поднимал данную проблему в последнее время, но несколько в другом ракурсе, исследуя эту проблему в Европе А.А. Михлин в своей научной статье «Нелегальная миграция: вызовы и угрозы безопасности на европейском континенте», в 2017 году[2]. Не обошли эту проблематику и зарубежные ученые. Так Грэм П. Херд, Росариа Пуглиси затронули эту проблему несколько с политической точки зрения, в своей статье «Национальная безопасность и миграционная политика в России времен В.Путина: взгляд извне»[3].

Ряд наиболее интересных, по нашему мнению, научных статей посвящены казахстанского ученого д.ю.н., профессора Сабитовой А.А.

Касаются они как анализа ситуации в Республики Казахстан, так и зарубежных странах, странах Европы. К таковым можно отнести такие как: «Населения в международном праве» [4]; «Trafficking as a violation of human rights»[5]; «Актуальные вопросы миграционной политики Европейского союза»[6] и ряд других.

Надо отметить, что и авторами данной статьи, были частично затронута данная тема в некоторых публикациях. Наибольшую схожесть вызывает статья профессора кафедры Международного права Исагалиева К.И «Внешнеполитические инициативы Президента Республики Казахстан в свете выступлений Нурсултана Назарбаева в Совете Безопасности ООН» [7]. Однако столь важная тема предпринята исследованию авторами впервые.

Обеспечение национальной безопасности, предполагает, прежде всего, на защиту интересов государства, вернее, национальных интересов, от каких либо угроз. К таковым законодательства практически всех цивилизованных стран, а в частности и Республика Казахстан относит совокупность законодательно признанных политических, экономических, социальных и других потребностей [8].

В сфере миграционных отношений, так же могут возникать условия, которые угрожают личности, обществу, государству.

Например в сфере государственного управления, при неправильном понимании или анализе ситуации в сфере миграционных процессов, а так же неправильного действия государственного аппарата и местных исполнительных органов или их бездействия, могут возникнуть проблемы с нарушением конституционных основ соблюдения прав человека, интересов общественных организаций, и даже этно- культур.

Ярким примером этого можно назвать события в Жана Узене в 2011 году, где произошли протесты работников дочерних компаний государственной нефтегазовой компании «КазМунайГаз» («Каражанбасмунай» и «Озенмунайгаз») в Мангистауской области на юго-западе Казахстана. Одной из причин можно назвать социальные протесты, смыслов которого были требования выплаты отраслевых и региональных коэффициентов к заработной плате (по мнению рабочих, их зарплата была в течение нескольких лет почти вдвое ниже причитающейся). Были подняты вопросы, связанные с трудовыми мигрантами из других стран.

В ноябре 2019 года так же по стране прошли некоторые недовольства граждан, связанные с предполагаемым строительством 55 промышленных объектов с китайским финансированием, что усиливает опасения населения по поводу коррупции, влияния Китая и зависимости от китайских инвестиций. Кроме вышеназванных опасений были высказаны так же опасения социальной несправедливости между отечественными работниками и специалистами из других стран.

Все это привело в первом случае к вооруженному конфликту, где погибло и пострадало население. Причем к некоторым протестным движениям присоединились и деструктивные элементы, которые явно встали на путь нарушения общественного порядка и общественной безопасности. Бесспорно, что реальную угрозу национальной безопасности в сфере миграционных отношений представляет преступность, которая имеет тенденцию к росту в регионах, где уровень миграции достаточно высок.

Следующим условием можно назвать, увеличение безработицы в государстве куда прибывают мигранты. Кстати события 2011 года так же поднимали данную проблему. Ведь не секрет, что мигранты работают и получают заработную плату намного ниже местного рабочего. Это связано с разным уровнем жизни в стране, которая «поставляет» трудовых мигрантов и, страной «принимающей» мигрантов. К примеру с одной стороны Кыргызстан, Узбекистан и с другой стороны Россия или Казахстан (говоря о странах СНГ). Это в свою очередь может увеличить безработицу, в стране «принимающей» мигрантов, как например в городе Москве, где практически весь рынок мелких услуг, строительный бизнес заняли представители Средней Азии, незаконные автоперевозки и такси. В своей деятельности они объединяются в группы, группировки, общины по национальному, этническому и религиозному признаку. Среди них образуется своя иерархия, зачастую переходящая в преступное сообщество. Поднимаясь по данной линии, некоторые из лидеров группировок, как правило, вступают в коррупционную связь с органами государственного и местного управления, правоохранительными органами. И нередко поднимаются по данной «служебной лестнице» до больших высот. Однако, никогда не забывают о «земляках» и лицах одной веры. А это в некоторых случаях порождает недовольство местных жителей, переходящий в межнациональный и расовый конфликт (например, рост течения «скинхеды» в Санкт-Петербурге).

Частный бизнес, учитывая большие налоги, и привычку получать большую прибыль, а порой незаконную, с удовольствием принимает такую силу и, как правило, уход от налогов. В конечном итоге, теряет и государство, потому что, не секрет, что мигранты все полученные средства отправляют на родину.

Этот вопрос очень актуальный, и его нельзя замалчивать, так как ежегодно тысячи наших соотечественников становятся трудовыми мигрантами. Наши граждане работают за границей не только в сферах, где требуется высокая квалификация; многие из них заняты в сфере услуг. Там они готовы братья за работу, которую, возможно, не согласились бы выполнять у себя в стране. При этом трудовые отношения в таких случаях, как правило, официально не регулируются. В ряде стран казахстанцы работают нелегально. Из такого положения вытекают сложности с регистрацией, различные бытовые трудности, с которыми наши граждане сталкиваются ежедневно. Это ярко проявилось в период пандемии[9].

Следующим условием можно назвать то, что среди трудовых мигрантов из Кыргызстана, Узбекистана, Индии, Пакистана, Афганистана, Сирии и других государств, находящихся в нашей стране, выявляются лица, проповедующие не традиционный Ислам.

В своей деятельности, учитывая ряд причин, как единство расы (мы имеем ввиду Казахстан и лиц прибывших сюда), единство вероисповедания, в некоторых случаях соседство стран, местные жители и мигранты вступают в определенные отношения, которые могут превращаться в добрососедские, а иногда и родственные. Например в России такие случаи есть, но не так близко с европейской расой.

Все это приводит к вовлечению местных жителей (а учитывая, что в последние десятилетия в Казахстане стало модным обращаться к религии), в «истинную веру». Причин тому несколько, это я тяга местного населения к новому, но, главное по нашему мнению, безработица, низкая образованность, социальное неравенство.

А все это является одной из главных причин религиозного экстремизма, который напрямую является угрозой национальной безопасности страны.

Можно назвать и такие причины как насилие, жестокость, агрессивность пропагандируемые не только в средствах массовой информации, но я ряд ксенофобских высказываний, политиками, медийными личностями.

В заключении можно сказать, что в современном мире, учитывая возросшую миграцию из стран Африки, Ближнего Востока, идет процесс переосмысления понятия как национальной, так и международной безопасности.

Международное сообщество, стало понимать, что миграция, является не только социальной проблемой государства, но и приносит с собой нарушение прав человека, безработице, бедности, конфликтам на расовой, этнической почве, преступлениям террористического характера. Все это как ранее говорилось, влияет на национальную безопасность и национальные интересы государства.

Список использованной литературы:

1. Воронов А.М., Акимова С.А. Угрозы национальной безопасности в сфере миграционных отношений. // Вестник Московского Университета МВД России №3 2016 года. С.69-74[1].
2. А.А. Михлин А.А. Нелегальная миграция: вызовы и угрозы безопасности на европейском континенте. // Военно-теоретический журнал «Военная мысль». -2017, № 11. С.5-14
3. Грэм П. Херд, Росариа Пулг. Национальная безопасность и миграционная политика в России времен В.Путина: взгляд извне. // Миграция и национальная безопасность. Научная серия: Международная миграция населения: Россия и современный мир Выпуск 11. Москва МАКС Пресс 2003. С.52-61
4. Сабитова А.А. Населения в международном праве. Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Международная жизнь и политика», №2 (49), 2017 г. С. 117-119.
5. Сабитова А.А. Trafficking as a violation of human rights. Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Международная жизнь и политика», №1-2(56-57), 2019 г. С. 108-114
6. Сабитова А.А. Актуальные вопросы миграционной политики Европейского союза. Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Международная жизнь и политика», №1 (60), 2020 г. С. 32-36
7. Исагалиев К.И. Внешнеполитические инициативы Президента Республики Казахстан в свете выступлений Нурсултана Назарбаева в Совете Безопасности ООН. Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Международная жизнь и политика», №1-2 (52-53), 2018 г. С. 137-141.
8. Закон Республики Казахстан от 6 января 2012 года № 527-IV «О национальной безопасности Республики Казахстан» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 16.11.2020 г.)
9. Токаев - о выборах, миграции и образовании. https://forbes.kz/process/tokaev_vyibornaya_sistema_doljna_poluchit_dalneyshee_razvitie_no_bez_kampaneyschinyi_obnovlyaetsya/

УДК 341.4

МРНТИ 10.87.89

Сабитова Ш.А.¹, Шайдолла А.Е.¹, Ахмедова А.Е.¹

*¹Научный руководитель: д.ф.н., профессор кафедры Международного права
Института Сорбонна-Казахстан КазНПУ им. Абая,
¹студентка 4 курса специальности «Международное право»
Института Сорбонна-Казахстан КазНПУ им. Абая
¹студентка 4 курса специальности «Международное право»
Института Сорбонна-Казахстан КазНПУ им. Абая*

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ БОРЬБЫ С КОРРУПЦИЕЙ: ДАНИЯ И СИНГАПУР

Аннотация

Коррупция как сложное явление, присущее современному государственному управлению большинства стран мира, является одним из способов, негативно влияющих на высокоэффективность государственной власти.

Стратегию по противодействию коррупции можно обозначить одним общим термином «борьба с коррупцией». В статье рассматривается анализ законодательства, опыт и методика борьбы с коррупцией двух абсолютно разных зарубежных государств, занимающих первенство в рейтинге стран по индексу восприятия коррупции – Дании и Сингапура. Проведенное исследование способствует более тщательному разбору проблем в законодательной системе по противодействию коррупции и выработке возможных способов их решения, а также снижения уровня коррупции в Казахстане, основываясь на опыте зарубежных стран. Научная статья полезна всем, изучающим международное уголовное право.

Ключевые слова: коррупция, антикоррупционная оценка деятельности государственных служащих, Дания, Сингапур, борьба с коррупцией, индекс восприятия коррупции.

Сабитова Ш.А.¹, Шайдолла А.Е.¹, Ахмедова А.Е.¹

¹Ғылыми жетекшісі: филология ғылымдарының докторы, Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының Халықаралық құқық кафедрасының профессоры

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының 4-курс студенті

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының 4-курс студенті

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ КҮРЕСТЕГІ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕ: ДАНИЯ МЕН СИНГАПУР

Аңдатпа

Сыбайлас жемқорлық - әлемнің көптеген елдеріндегі заманауи мемлекеттік басқаруға тән күрделі құбылыс ретінде үкіметтің жоғары тиімділігіне кері әсер ететін тәсілдердің бірі болып табылады.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стратегияны «сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес» деген терминмен жалпылауға болады. Мақалада сыбайлас жемқорлықты қабылдау индексі бойынша елдер рейтингінде бірінші орынды иеленетін екі мүлдем басқа екі мемлекеттің - Дания мен Сингапурдың заңнамасына, тәжірибесіне және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес әдістеріне талдау жасалды. Жүргізілген зерттеулер сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың құқықтық жүйесіндегі проблемаларды неғұрлым мұқият талдауға және оларды шешудің мүмкін жолдарын жасауға, сондай-ақ шетелдік мемлекеттердің тәжірибесіне сүйене отырып, Қазақстандағы сыбайлас жемқорлық деңгейін төмендетуге ықпал етеді. Ғылыми мақала халықаралық қылмыстық құқықты зерттейтіндердің барлығына пайдалы болып табылады.

Түйін сөздер: сыбайлас жемқорлық, мемлекеттік қызметшілердің қызметін сыбайлас жемқорлыққа қарсы бағалау, Дания, Сингапур, сыбайлас жемқорлықпен күрес, сыбайлас жемқорлықты қабылдау индексі.

Sh.A. Sabitova¹, A.Y. Shaidolla¹, A.A. Akhmedova¹

¹Scientific supervisor: Doctor of Philological Science, professor of International Law of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

¹The 4th year student of International Law of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

¹The 4th year student of International Law of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF COMBATING CORRUPTION: DENMARK AND SINGAPORE

Abstract

Corruption as a complex phenomenon inherent in modern public administration in most countries of the world is one of the ways that negatively affect the high efficiency of state power.

Anti-corruption strategy can be summarized under one general term “anti-corruption”. The article deals with the analysis of legislation, experience and methods of combating corruption of two completely different foreign countries that occupy the first place in the ranking of countries on the corruption perception index – Denmark and Singapore. The conducted research contributes to a more thorough analysis of the problems in the legislative system for combating corruption and the development of possible ways to solve them, as well as to reduce the level of corruption in Kazakhstan, based on the experience of foreign countries. The scientific article is useful to everyone studying international criminal law.

Keywords: corruption, anti-corruption assessment of civil servants, Denmark, Singapore, anti-corruption, corruption perception index.

Коррупция - серьезная проблема, с которой столкнулся не только Казахстан, но и многие другие страны. Коррупция - это медленный яд, убивающий конституцию, общество и экономику развивающихся стран. Другими словами, коррупция - одна из самых серьезных проблем, с которой сталкивается современный мир и которая ясно показывает разницу между хорошим и плохим правительством. Факторы, приводящие к коррупции, и последствия коррупции могут сильно различаться. Иногда неправильное проведение политики может привести к катастрофической ситуации, в которой наносится ущерб различным секторам жизни развивающихся стран.

Коррупция обнаруживается почти всегда и везде, начиная от взяток госслужащим до ведущих политиков и бюрократов, использующих государственную власть в своих личных целях. Коррупция порочит мораль правосудия, наносит ущерб обществу. Она включает взятки, мошенничество на выборах, растрату, покровительство, конфликты интересов и т. д. [1].

Древнегреческий философ Аристотель (384—322 до н.э.) писал: «Покупающие власть за деньги привыкают извлекать из нее прибыль».

Данные, полученные из развивающихся стран, говорят нам о том, что лишь немногие развивающиеся страны имеют низкий уровень коррупции. Большинство развивающихся стран имеют очень тесную связь между коррупцией, инвестициями и экономическим ростом. Давайте посмотрим на разницу между страной с большим населением и страной с очень маленьким населением. Страна с большим человеческим ресурсом будет подвержена коррупции гораздо быстрее, чем менее населенная страна, потому что правительство в крупных развивающихся странах будет фокусироваться на политике импортозамещения в течение длительных периодов времени, чем в небольших развивающихся странах. Это повлияет на то, что иностранные инвесторы примут коррупцию как способ ведения своего бизнеса, что повлияет на их доступ к местным товарам и дешевым рынкам труда. Ни одно из этих преимуществ не доступно малым развивающимся странам. Малые развивающиеся страны раздвигают свои границы, чтобы соответствовать формирующемуся управлению и коррупции.

Точно так же малые развивающиеся страны будут иметь небольшие внутренние рынки и очень маленькие рынки труда, а это означает, что иностранные инвесторы будут иметь меньший доступ к местному коррумпированному бизнесу. Совокупность этих факторов показывает разницу между крупной и мелкой коррупцией в развивающихся странах. Сингапур, Малайзия, Гонконг имеют небольшие населения, но владеют очень высокими темпами роста экономики даже по сравнению со странами с огромным населением, такими как Китай, Индия и Мексика [2].

Данию можно по праву считать наименее коррумпированной страной в Европе. Опираясь на рейтинг стран по индексу восприятия коррупции от Transparency International за 2018 г., Дания занимает лидирующие позиции в борьбе с коррупцией. Ежегодное социологическое исследование Transparency International также отмечает, что датское общество построено на высоком уровне доверия, а граждане страны не считают коррупцию серьезной проблемой своего государства [3]. Высокий рейтинг так же можно обосновать высокой степенью свободы средств массовой информации в Дании, доступом к информации о государственных расходах, более строгими стандартами добросовестности государственных должностных лиц и независимостью судебных систем.

Как устанавливает Министерство иностранных дел Дании: «Дания задает высокую планку в управлении и реализации программ и мероприятий сотрудничества, финансируемых государством. Дания не приемлет коррупцию, ее девизом является «абсолютная нетерпимость» как внутри датской администрации, ответственной за управление государственной помощью, так и на уровне субъектов, партнеров и бенефициаров». Недопустимость взяточничества внутри своей компании и в процессе сотрудничества с внешними партнерами также является одной из причин низкого уровня коррупции в Дании [4].

Вдобавок, успех Дании в реализации высоких показателей по борьбе с коррупцией состоит в ужесточении законодательства о коррупции, которое значительно влияет на низкие показатели уровня взяточничества среди датчан. Только за последние годы срок наказания за коррупционные правонарушения в публичном секторе вырос с трех до шести лет лишения свободы, в частном секторе – с одного до четырех лет.

Уголовный кодекс Дании запрещает активный и пассивный вид взяточничества и большинство других форм коррупционных правонарушений, предусмотренных международными конвенциями по

борьбе с коррупцией. Также запрещен подкуп иностранных государственных должностных лиц, и компании могут быть привлечены к уголовной ответственности за коррупционные действия, совершенные лицами, работающими от их имени. Не делается различия между взятками и вознаграждением за упрощение формальностей, и правомерность подарков и знаков внимания зависит от их намерений и получаемой выгоды. В государственном секторе мало формального регулирования конфликта интересов и раскрытия информации об активах. Несмотря на очень низкий уровень коррупции, международные институты мониторинга критиковали Данию за ее непрозрачные правила финансирования политических партий и недостаточное соблюдение иностранных законов о взяточничестве. Тем не менее, в остальном правительство эффективно обеспечивает соблюдение антикоррупционной политики и законов.

Датская полиция не подвержена коррупции и пользуется большим доверием общества (SGI - индикаторы устойчивого управления, 2016). Надежность полицейских служб для защиты компаний от преступности считается очень высокой, а у правительства есть эффективные механизмы для расследования и наказания полицейских злоупотреблений и коррупции (HRR - отчет о соблюдении прав человека, 2016). Опросы общественного мнения показывают, что граждане не дают взяток полицейским и что полицейские службы считаются одними из наименее коррумпированных учреждений Дании (SESC – специальные исследования Евробарометра 2014).

Риск столкнуться с коррупцией, бесхозяйственностью или нарушениями в процессе государственных закупок в Дании составляет от умеренного до низкого. Немногие опрошенные компании считают, что коррупция не позволяет их компании выиграть публичный тендер (Европейская комиссия, февраль 2014 г.) или что должностные лица, занимающиеся закупками, могут проявлять фаворитизм при заключении контрактов (GCR – обзор глобальной конкуренции 2017–2018). Примерно каждая седьмая компания считает, что коррупция широко распространена на тендерах, проводимых национальными властями, и каждая пятая компания считает, что коррупция широко распространена на тендерах, проводимых местными властями (Европейская комиссия, февраль 2014 г.). Крупномасштабные проекты государственных закупок подлежат тендерным требованиям в соответствии с законодательством ЕС. Компании, уличенные в коррупции, подлежат штрафам и, возможно, запретам на осуществление определенных видов коммерческой деятельности, в зависимости от тяжести правонарушения. Исключение из участия в будущих тендерах также является возможной санкцией. Недобросовестная конкуренция со стороны государственных предприятий (ГП) не вызывает беспокойства [5].

Риски коррупции в таможенной администрации Дании невысоки. Нерегулярные выплаты и взятки во время таможенных процедур очень редки (GETR – глобальный отчет по стимулированию торговли 2016). Эффективность и предсказуемость импортных процедур считаются удовлетворительными. Опросы показывают, что датская таможенная администрация считается свободной от коррупции и злоупотребления властью, и что взяточничество почти никогда не происходит во время взаимодействия с таможенными службами (Европейская комиссия, февраль 2014 г.). Время и затраты, необходимые для соблюдения пограничных процедур в Дании, практически незначительны.

Уголовный кодекс Дании запрещает активный и пассивный подкуп, торговлю влиянием, растрату, мошенничество, злоупотребление доверием и отмыwanie денег. Он также криминализирует подкуп иностранных публичных должностных лиц, взяточничество между предприятиями и коррупцию, совершаемую лицами, работающими от имени компании. Наказания за взяточничество в соответствии с Уголовным кодексом могут включать штрафы и до шести лет лишения свободы. Доходы от коррупционных действий также могут быть конфискованы. Правительство в целом эффективно обеспечивает соблюдение антикоррупционных законов (HRR 2016). Государственный прокурор издал меморандум, поручающий прокурорам преследовать как компанию, так и отдельное лицо за коррупционные действия, если сотрудник работает на высшем уровне. Если сотрудник, не являющийся руководителем, занимается подкупом в интересах компании, по общему правилу только компания должна быть привлечена к ответственности. Не делается различий между взятками и вознаграждением за упрощение формальностей, и правомерность подарков и знаков внимания зависит от их намерения и полученной выгоды. После критики со стороны ОЭСР по поводу того, что Уголовный кодекс разрешает выплаты за упрощение формальностей иностранным публичным должностным лицам в странах с ``очень особыми условиями``, директор прокуратуры Дании дал

указание всем прокурорам рассматривать выплаты за упрощение формальностей как "неправомерные" и составляющие уголовный подкуп. Закон о мерах по предотвращению отмывания денег и финансирования терроризма требует от регулируемых финансовых учреждений и других организаций сообщать о подозрительных операциях в Государственную прокуратуру по делам о серьезных экономических и международных преступлениях[5].

Дания подписала Конвенцию ОЭСР о борьбе со взяточничеством, Конвенцию Организации Объединенных Наций против коррупции (КПК ООН), Конвенцию Совета Европы по гражданскому и уголовному праву против коррупции и Группу государств против коррупции (ГРЕКО).

Сегодня Сингапур пользуется заслуженной репутацией страны с высоким уровнем неподкупности. Успех Сингапура в борьбе с коррупцией является результатом эффективной системы контроля коррупции с ее четырьмя ключевыми столпами законов, судебным решением, правоприменением и государственным управлением, подкрепленными политической волей и лидерством.

Политическая воля к искоренению коррупции была проявлена премьер-министром-основателем Сингапура г-ном Ли Куан Ю, когда Партия народного действия (ПНД) была избрана в правительство в 1959 году. Комплексные действия по искоренению коррупции на всех уровнях сингапурского общества. В результате непоколебимой политической приверженности и лидерства правительства культура нулевой терпимости к коррупции прочно вошла в сознание и образ жизни Сингапура.

Сингапур полагается на два ключевых законодательства в борьбе с коррупцией; Закон о предотвращении коррупции(ЗПК) и закон о коррупции, незаконном обороте наркотиков и других серьезных преступлениях (конфискация пособий)(ЗКНО). ЗПК имеет широкую сферу применения, которая распространяется на лиц, дающих или получающих взятки как в государственном, так и в частном секторе. ЗКНО, когда применяется, конфискует незаконно полученные доходы коррумпированных преступников. Вместе эти два закона гарантируют, что коррупция останется деятельностью с высоким риском и низким вознаграждением. По завершении расследования от БРКД (Бюро по расследованию коррупционных действий) все предполагаемые дела о коррупции будут переданы в Генеральную прокуратуру, прокурорский орган системы уголовного правосудия Сингапура, для получения согласия прокурора на проведение судебного разбирательства [6].

В Сингапуре независимая судебная система обеспечивает изоляцию от политического вмешательства. Главный судья назначается президентом по рекомендации премьер-министра и Совета советников президента. Окружные судьи и магистраты назначаются президентом по рекомендации главного судьи. Различные положения Конституции также гарантируют независимость судебной власти Верховного суда. Прозрачные и объективные в своем обеспечении верховенства закона, судебные органы признают серьезность коррупции и занимают позицию сдерживания, выплачивая крупные штрафы и тюремное заключение коррумпированным преступникам.

Бюро по расследованию коррупционных действий (БРКД) - единственное агентство, ответственное за борьбу с коррупцией в Сингапуре. БРКД находится в ведении канцелярии премьер-министра и подчиняется непосредственно премьер-министру, что позволяет БРКД действовать независимо. На протяжении более чем 60 лет борьбы с коррупцией всегда применялась сдерживающая позиция, гарантирующая, что не будет никаких сокрытий, а борьба с коррупцией будет вестись без страха и предпочтений. Имея внушающую страх и заслуживающую доверие репутацию, БРКД действует быстро и решительно для обеспечения беспристрастного соблюдения жестких антикоррупционных законов как в государственном, так и в частном секторе. В ходе расследования БРКД будет работать с различными правительственными учреждениями и частными организациями для сбора доказательств и получения информации.

Государственная служба Сингапура руководствуется Кодексом поведения, который устанавливает высокие стандарты поведения, ожидаемые от государственных служащих, на основе принципов честности, неподкупности и прозрачности. Практика меритократии на государственной службе вместе с регулярным пересмотром административных правил и процессов для повышения эффективности также снижает возможности для коррупции. Кроме того, БРКД уполномочен проводить процедурные проверки для государственных органов, которые могут иметь рабочие процедуры и могут быть использованы для коррупционных действий.

Итак, Дания и Сингапур это две разные страны, находящиеся друг от друга на расстоянии 10 142 км, существующие на разных континентах, с разной историей развития, разными законами и

ценностями. Несмотря на это, государствам удалось создать систему, при которой коррупция искореняется как на государственном уровне, так и благодаря высокому уровню самосознания ответственности самих граждан. Казахстан же, в рейтинге стран по индексу восприятия коррупции занимает 123-е место, уступая десяткам стран африканского континента. Как отмечает ученый-юрист О.Б. Хусаинов: «понятие нормативного определения коррупции в Республике Казахстан и странах СНГ стало одной из важных ступеней развития отечественного законодательства, государств относимых к Содружеству. И прежде всего, опирается, или имеет основу международного законодательства. Хотя, как мы неоднократно подчеркивали, основы правового регулирования у каждого свои, и, как это правильно, имеют свое направление» [7].

Тем не менее, согласно данным Комитета за период с 2009 по 2019 год, можно наблюдать постепенное снижение количества коррупционных преступлений в Казахстане. Ключевыми факторами являются: работа и эффективность антикоррупционных законов и реформ правоохранительной системы, а также искоренение феномена nepotизма и обособленности среди государственных служащих. Борьба с коррупцией в стране следует не только путём введения новых реформ или создания нового органа противодействия коррупции, но и путём установления принципа «нулевой терпимости» к коррупции, внедряя его на начальном этапе развития общества, детям в детсадах и школах.

Таким образом, недостаточно ориентироваться лишь на зарубежный опыт, необходимо разработать комплексный план по борьбе с коррупцией, базируясь на законы и ментальность нашего государства.

Список использованной литературы:

1. *Corruption in global health: the open secret by Patricia J Garcia; The lancet's official website; Published: November 27, 2019, [Электронный ресурс].-2019.-URL: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.*** (дата обращения: 12.12.20)
2. Арунин. А.Н. *Борьба с коррупцией// Политическое образование.- М., 2012.– С. 40-41*
3. *Transparency International: the global coalition against the corruption; The Transparency International's official website; 2019, [Электронный ресурс].- 2019.- URL: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.*** (дата обращения: 13.12.20)
4. *DANEMARK AU BURKINA FASO; Ministère des Affaires Étrangères du Danemark, [Электронный ресурс].- 2020.- URL: <https://burkinafaso.um.dk/fr/>* (дата обращения: 13.12.20)
5. *INTEGRATED COMPLIANCE MANAGEMENT – The Future of Compliance Programs; Denmark Corruption Report; LAST UPDATED: SEPTEMBER 2020, [Электронный ресурс].- 2020.- URL: <https://www.ganintegrity.com/portal/country-profiles/denmark>* (дата обращения: 12.12.20)
6. Панфилова Е. *Разбор закона о противодействии коррупции // Новая газета №7, Москва, 2008 . – С. 10-13.*
7. Хусаинов О.Б. *Понятие и принципы противодействия коррупции в Республике Казахстан и странах СНГ: сравнительно правовой анализ // Хабаршы. Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Международная жизнь и политика.- 2020.- №1(60).- с. 40.*

УДК 343.91
МРНТИ 10.81.45

Лебуланже А.¹, Мардан Н.¹, Хусаинов О.Б.¹

¹Студент второго курса кафедры Международного права Института Сорбонна-Казахстан, Казахского национально-педагогического университета им. Абая

¹Студент второго курса кафедры Международного права Института Сорбонна-Казахстан, Казахского национально-педагогического университета им. Абая

¹к.ю.н., доцент кафедры Международного права Института Сорбонна-Казахстан, Казахского Национального университета им. Абая г.Алматы, Республика Казахстан

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ОБЩЕЙ ЧАСТИ УГОЛОВНОГО ПРАВА ФРАНЦИИ И КАЗАХСТАНА

Аннотация

В работе рассматривается Общая часть уголовного права Франции и Казахстана. В этой работе представлены история возникновения французского уголовного права, фрагменты общей части уголовного права Франции в сравнении с Казахстаном, а также статистика уголовных правонарушений и их рейтинг в сравнении Казахстана и Франции. Кроме этого, дан анализ преступного деяние, его признаки и виды во Французской Республике, в сравнении с уголовным законодательством Республики Казахстан

Ключевые слова: Франция, Казахстан законодательство, французское уголовное право, кодекс, преступление, проступок, нарушение, общественная опасность, субъект преступления, невменяемость, вина, неоконченное преступление.

Лебуланже А.¹, Мардан Н.¹, О.Б. Хусаинов¹

¹Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының екінші курс студенті, Абай атындағы ҚазҰПУ,

¹Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының екінші курс студенті, Абай атындағы ҚазҰПУ,

¹з.ғ.к., Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының доценті, Абай атындағы ҚазҰПУ Алматы қ., Қазақстан

ФРАНЦИЯ МЕН ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҒЫНЫҢ ЖАЛПЫ БӨЛІМІНЕ САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ

Аңдатпа

Бұл баптада Франция мен Қазақстанның қылмыстық құқығының жалпы бөлігі қарастырылады. Бұл жұмыста Француз қылмыстық құқығының пайда болу тарихы, Қазақстанмен салыстырғанда Францияның қылмыстық құқығының жалпы бөлігінің үзінділері, сондай-ақ қылмыстық құқық бұзушылықтардың статистикасы және олардың Қазақстан мен Франция арасындағы рейтингі көрсетілген. Бұдан басқа, Қазақстан Республикасының Қылмыстық заңнамасымен салыстырғанда Француз Республикасындағы қылмыстық іс-әрекетке, оның белгілері мен түрлеріне талдау жасалды

Түйінді сөздер: Франция, Қазақстан заңнама, Француз қылмыстық құқығы, кодекс, қылмыс, теріс қылық, бұзушылық, қоғамдық қауіп, қылмыс субъектісі, есі кіресілі-шығасылы, кінә, аяқталмаған қылмыс.

Leboulenger A.¹, Mardan N.¹, O. B. Khussainov¹

¹Second-year student of the Department of International law of the Sorbonne Institute-Kazakhstan, KazNPU named after Abai

¹Second-year student of the Department of International law of the Sorbonne Institute-Kazakhstan, KazNPU named after Abai

¹ Ph.D in Law, associate Professor of international law, Sorbonne Institute of Kazakhstan, KazNPU named after Abai

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE COMMON PART OF THE CRIMINAL LAW OF FRANCE AND KAZAKHSTAN

Abstract

The paper considers the General part of the criminal law of France and Kazakhstan. This paper presents the history of French criminal law, fragments of the General part of French criminal law in comparison with Kazakhstan, as well as statistics of criminal offenses and their rating in comparison with Kazakhstan and France. In addition, the analysis of the criminal act, its signs and types in the French Republic, in comparison with the criminal legislation of the Republic of Kazakhstan is given

Keywords: France, Kazakhstan legislation, French criminal law, code, crime, misdemeanor, violation, public danger, subject of crime, insanity, guilt, unfinished crime.

Республика Франции по праву считается страной, где возродилась юриспруденция. И не случайно еще в 1810 году принятый так называемый “уголовный кодекс наполеоновской Франции“, является основанием для современного уголовного законодательства. Этот нормативно-правовой акт и в те годы и сейчас являлся и является той формой, которая систематизирует нормы уголовного права. И, конечно же, целью любого государственного аппарата, он является защитным рубежом сохранения политического режима и правового устройства.

Декларация прав человека принятая “Великой Французской революцией, данные каждому от рождения, как свобода и равноправие, и является базисом конституционного права Франции

Целью нашего исследования является проведение сравнительно-правового анализа уголовного права Франции и Республики Казахстан. Конечно же, бесспорным является факт того, что и Конституция, и положения уголовного законодательства Франции, легли в основу нормотворчества нашей страны. Ну и, конечно же, необходимо отметить, что многие положения перешли в современное законодательство из советского. Бесспорно, что в котором есть и очень полезные дефиниции.

И так, говоря о структуре уголовного законодательства Франции 1810 года, следует отметить, что оно состоит из четырех книг. Такую интерпретацию дает французская сторона. А в Казахстане же, и, ранее в Казахской ССР, это называется раздел или глава.

Первая книга кодекса раскрывает понятия уголовного (мучительным и позорящим) и исправительного наказания [1].

Вторая книга Кодекса диктовала причины ответственности, а также ее снятия (помешательство и подталкивание субъекта к преступной деятельности силой). Разнообразные формы соучастия в деталях были описаны в этой книге: подстрекательство и пособничество

Третья книга Кодекса описывала следующие виды преступлений и проступков: Общий и индивидуальным

Четвертая книга Кодекса раскрывает полицейские уголовные правонарушения и их последствия в виде наказания

Составление первого Уголовного кодекса началась в 1789-м и вступила в силу в 1791 году Якобинец Лепелетье выдвинул 5 новшеств:

1. Каждый уголовный кодекс обязан являться человеческим
2. Наказание должно быть по отношению к преступлению
3. Должно соблюдаться соотношение среди природы преступления и природы наказания
4. Необходимо осуществлять основы равенства перед законом, который наказывает или покровительствует.
5. За каждое преступное деяние должно быть вынесено четкое и определенное наказание.

6. Сам Наполеон содействовал в написании нового уголовного кодекса.

Вектор формирования уголовного законодательства Франции (базу которого собирает уголовный кодекс) демонстрирует то, что более значимым переменам оно подверглось в промежуток обострения классовых отношений и в желании управляющих слоев к бесконечной власти.

Французский Акт выявил осязаемое воздействие в уголовное право множества государств мира - Испании, Бразилии, Швейцарии, Бельгии, Казахстана, отдельных немецких стран также в Стране Восходящего Солнца, в которой в 1882 г. вступил в силу уголовный закон, практически слово в слово копированный с французского [2, с. 4-5]

Прежде всего, обратимся к источникам уголовного правомочия Франции и далее к источникам уголовного законодательства Республики Казахстан, для проведения сравнительно-правового анализа

К источникам уголовного права нынешней Франции относятся:

1. Декларация прав и свобод человек и гражданина от 26 августа 1789 г. - главный акт периода Великой французской буржуазной революции, положивший основы формирования законодательства, произошедшего далее уже после крушения феодализма и феодальной системы права. Заявление включало конституциональные нормы, какие представлялись основными с целью конституционального формирования Франции. В Декларации учтены утверждения, непосредственно сопряженные с уголовным законодательством.

Данное положения ст. 5: «Все, что не запрещено законом, не может встречать препятствия и никто не может быть принужден к выполнению того, что законом не предписано»; ст. 7: «Никто не может быть обвинен, арестован или заключен под стражу иначе как в случаях, определенных законом, и в форме, им предписанной»; ст. 6: «Закон должен быть одинаков для всех, защищает он или карает».

В Декларации прикреплено правило презумпции невиновности: «В деянии человек считается невиновным до тех пор, пока не будет признан виновным» (ст.9); другой немаловажный принцип: «Никого нельзя привлекать за его взгляды, даже запрещенные, если их проявление не нарушает общественного порядка, установленного законом» (ст. 10).

Данные и прочие основы принялись достоянием не только французского законодательства, они в той или иной формулировке в качестве собственных принципов закреплены в конституциях многих государств мира и принятых на их основе уголовных кодексах.

Эти и также прочие основы начали имуществом никак не только лишь французского законодательства, они в этой либо другой формулировке в свойстве личных основ зафиксированы в конституциях множества стран мира также установленных в их основе уголовных законах [3, с. 181-182].

2. Основной Закон Франции (Конституция) с 4 октября 1958 г. Возлюбленная допускает Декларацию справедлив также независимостей лица также уроженца 1789 глаголь. составляющей Конституции. Основной Закон фиксирует возможность президента в помиловании.

Понятие закона входят две категории положений.

Во-первых, фактические законы, принятые законодательной властью: законы, предшествовавшие Уголовному кодексу 1992 года, не отмененные им, Уголовный кодекс 1992 года и последующие законы, изменяющие или дополняющие его, независимо от того, вписываются ли они в него или остаются за его пределами (Уголовный кодекс 1992 состоит из 5 книг, посвященных в логическом порядке общие положения, к преступлениям и правонарушениям против личности, к преступления и преступления против собственности, Преступления и преступления против нации, государства и общественного мира, к другим преступлениям и проступкам.

Во-вторых, некоторые тексты, исходящие от исполнительной власти, значение закона. Так было до 1958 года из постановлений, принятых правительством в период путаницы полномочий, а также декреты-законы, принятые исполнительной властью по поручению парламента. С 1958 г. президентские выборы, принятые в соответствии со статьей 16 Конституции, делегирование государством полномочий в соответствии со статьей 11 Конституции, постановления, принятые в соответствии со статьей 38 конституция. В соответствии со статьей 34 Конституции, кроме того, статья 111-2, пункт 1 Уголовного кодекса, - законы за роль «определение преступлений и правонарушений, а также наказания к ним»

Противостояние статьям 34 и 37 Конституции, в которых первая определяет сферу действия уголовного закона, а вторая определяет вопросы, не входящие в сферу действия закона, носят нормативный характер и приводит к тому, что правительство (премьер – министр или президент

Республики и премьер – министр, если постановление обсуждается в Совете министров) имеет право издавать указы Государственного совета, о которых говорится в статье R. 610-1 Уголовного кодекса, уголовные преступления и соответствующие наказания в пределах, установленных законом. Эта аргументация, поддержанная правительством после вступления в силу Конституции 1958 года, была подтверждена Государственным Советом в постановлении от 12 февраля 1960 года (Д. 1960, 263, Примечание Ж. Х. Л'Уилье), а затем Конституционным советом 19 февраля 1963 года (Д. 1964, 92, Примечание л. хамона). Статья 111-2, пункт 2 Уголовного кодекса окончательно подтверждает это [4].

Раскрывая источники уголовного законодательства республики Казахстан, необходимо отметить, что одной единственной внешней основой уголовного права - является уголовный нормативно-правовой акт, но конкретнее Уголовный кодекс. Данное заключение следует из нахождения части первой статьи 1 УК, согласно которой «уголовное законодательство Республики Казахстан состоит исключительно из настоящего Уголовного кодекса Республики Казахстан. Другие законы, предусматривающие уголовную ответственность, подлежат использованию только лишь уже после их введения в данный Кодекс» [5]. То, что касается материальных источников, то таковыми, исходя из смысла части второй этой же статьи УК являются Конституция Республики Казахстан и общепризнанные принципы и нормы международного права.

Основной Закон Республики Казахстан включает несколько общепризнанных мерок уголовно-правового характера (положения о смертной казни, праве на необходимую оборону, об обратной силе закона, о круге лиц, не несущих ответственности за недонесение о совершенном преступлении, о недопустимости применения уголовного закона по аналогии и др.) предупреждению преступности [6].

Преступное действие, приметы и виды.

Уголовный кодекс Франции 1992 года предусматривает три вида наказаний. уголовные преступления без указания. В соответствии со статьей 111-1 Уголовного кодекса криминальные деяния классифицируются по степени тяжести как преступления, правонарушения и тяжкие преступления. В пункте 2 статьи 111 Уголовного кодекса говорится, что в законе определяются и наказываются правонарушения. Нарушения определяются правилами и наказываются в соответствии с различиями, предусмотренными законом [7].

Наука уголовного права квалифицирует как преступление самое тяжкое деяние, совершенное умышленно, за которое предусмотрено суровое наказание. Вина-менее тяжкое деяние, совершенное умышленно или по неосторожности, за которое меньше наказания. Нарушения — это тривиальные действия, за которые не предусмотрено тюремное заключения, но которые караются штрафом.

Говоря о понятиях и признаках преступления и преступного деяния уголовного права Казахстана, необходимо отметить, что отличительной чертой отечественного уголовного права от подавляющего большинства западноевропейских государств и в данном контексте - Франции, в которых распространено формальное определение понятия преступления, является его материально – формальное определение, как общественно опасного деяния, запрещенного уголовным законом. Разница материально – формального определения от формального заключается в том, что в материально – формальном, помимо формальных признаков, обязательным является материальный – общественная опасность действия или бездействия.

Публикация (статья) 9 Уголовного кодекса Республики Казахстан предоставляет описание понятия уголовного правонарушения: «Преступлением признается совершенное виновно общественно опасное деяние (действие или бездействие), запрещенное действующим законом под угрозой наказания» [8].

Делая вывод из данного определения, мы можем понять, что у преступления есть ряд обязательных признаков. Этими признаками являются: общественная опасность деяния, его противоправность, виновность и наказуемость. Деяние может быть признано преступлением только при наличии всех этих признаков в совокупности.

Общественная опасность – первый признак преступления. Общественная опасность – объективное свойство деяния (действия или бездействия) причинять реальный, существенный вред, охраняемым законом, общественным отношениям или создавать условия причинения такого вреда.

При решении вопроса о криминализации или декриминализации деяния, именно общественная опасность (вредоносность) действия или бездействия берется во внимание законодателем.

Целесообразно устанавливать уголовную ответственность за те или иные деяния, только в том случае, если они действительно общественно опасны.

Один из элементов состава преступления по уголовному законодательству Франции субъект преступления выступает, как физические, так и юридические лица. В статье 122-8 Уголовного кодекса указано, что несовершеннолетним лицам старше 13 лет могут быть назначены наказания. Нововведением можно считать положение о том, что в качестве субъекта преступления можно считать юридическое лицо. Согласно нормы ст. 121-4 (юр. лицо, совершившее действие, предписанное или санкционированное законодательными или нормативными актами, не несет уголовной ответственности. Юридическое лицо, совершившее деяние по приказу законного органа, не несет уголовной ответственности, за исключением случаев, когда это деяние является явно незаконным.) – 121-7 (Не несет уголовной ответственности юр. лицо, которое, столкнувшись с существующей или надвигающейся опасностью, угрожающей самому себе, другим лицам или имуществу, совершает действия, необходимые для защиты лица или имущества, если только не существует диспропорции между применяемыми средствами и серьезностью угрозы.) Уголовного кодекса Франции, юридические лица, за исключением государства, подлежат уголовной ответственности и в случаях, предусмотренных законом или регламентом, за преступления, совершенные в их пользу органами или представителями юридического лица [7].

В Уголовном кодексе Республики Казахстан существует 5 статей (ст. ст. 14, 15, 16, 17 и 18), которые регулируют вопросы, относящиеся к субъекту преступления. Но сам термин: «субъект преступления» - не применяется, вместо него используется словосочетания: «лица, подлежащие уголовной ответственности», «лицо, совершившее преступление», «лицо, признанное виновным» и т.п. [5].

Подводя итоги исследования, необходимо отметить, что наряду с имеющейся схожестью уголовного законодательства этих стран, существуют и заметные отличия казахстанского от французского уголовного права, потому что во Франции субъектом преступления может быть и юридическое лицо.

В уголовном праве Казахстана особенно важными являются два момента: во-первых, чтобы лицо было признано субъектом преступления, необходимо наличие и совокупность трех признаков (физическое лицо, вменяемость, возраст), а во-вторых, необходима обязательная связь субъекта с уголовной ответственностью; если отсутствует данная связь, субъекта преступления нет.

Список использованной литературы:

1. *Уголовный кодекс Франции. 1810 года (книга №1)*
2. *Малиновский А.А. Доктрина как источник уголовного права (сравнительно-правовые аспекты) /А.А. Малиновский // Международное уголовное право и международная юстиция. – 2009. – №1. – С.3-6.*
3. *Guy Pufin. La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen. Recensement et variantes des textes (août 1789 - septembre 1791) (фр.) // Annales historiques de la Révolution française. - 1978. - Vol. 232, livr. 1. -P. 180-200. - ISSN 0003-4436. - doi:10.3406/ahrf.1978.3307*
4. *Конституционные акты Франции (текст приводится по сборнику "Конституции зарубежных государств: Учебное пособие/Сост. проф. В.В.Маклаков. - 4-е изд., перераб. и доп. - М.: Волтерс Клувер, 2003")*
5. *Уголовный кодекс Республики Казахстан от 3 июля 2014 года № 226-V (с изменениями и дополнениями по состоянию на 06.10.2020 г.)*
6. *Конституция Республики Казахстан (принята на республиканском референдуме 30 августа 1995 года) (с изменениями и дополнениями по состоянию на 23.03.2019 г.)*
7. *Новый Уголовный кодекс Франции / науч. ред. Н.Ф.Кузнецова, Э.Ф. Побегайло; авт. перевода: М.Б. Гарф, М.В. Щорс, Н. Крылова. – Юридический колледж МГУ, 1993. – 212 с.*

УДК 341.24
МРНТИ 12.00.10

Айбергенов Р.Б.¹

*¹магистрант 1-курса специальности «Международное право»
Института Сорбонна-Казахстан, КазНПУ им. Абая*

РАЗЛИЧИЯ ПОДХОДОВ И МОДЕЛЕЙ МЕДИАЦИИ В РАЗНЫХ СТРАНАХ МИРА

Аннотация

В данной статье рассматриваются различные подходы и модели разных стран при разрешении споров с применением медиации. Рассматриваются примеры законодательного закрепления медиации. Сравняются силы соглашений, достигнутые в ходе медиации. Особое внимание уделяется роли медиации при урегулировании и разрешении конфликтов.

Ключевые слова: медиация, третейский суд, разрешение споров, соглашение, арбитраж, медиация разных стран мира.

Р.Б. Айбергенов¹

*¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан Институтының
«Халықаралық құқық» мамандығының 1-курс магистранты*

ӘЛЕМДІҢ ӘР ТҮРЛІ ЕЛДЕРІНДЕГІ МЕДИАЦИЯ ТӘСІЛДЕРІ МЕН МОДЕЛЛЕРІНІҢ АЙЫРМАШЫЛЫҒЫ

Аңдатпа

Бұл мақалада медиацияны қолдану арқылы дауларды шешуде әртүрлі елдердің әртүрлі тәсілдері мен модельдері қарастырылған. Медиацияны заңнамалық консолидациялау мысалдары қарастырылды. Медиация кезінде қол жеткізілген келісімдердің күшті жақтары салыстырылады. Жанжалдарды реттеу мен шешуде медиацияның рөліне ерекше назар аударылады.

Түйінді сөздер: медиация, төрелік сот, дауларды шешу, келісім, арбитраж, әртүрлі елдердегі медиация.

Aybergenov R.B.¹

*¹ 1st year master student of the «International Law» specialty of the
Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU*

DIFFERENCES OF APPROACHES AND MODELS OF MEDIATIONS IN DIFFERENT COUNTRIES

Abstract

This article examines the different approaches and models of different countries when resolving disputes using mediation. The examples of legislative consolidation of mediation are considered. The agreements reached during the mediation are compared. Particular attention is paid to the role of mediation in the settlement and resolution of conflicts.

Keywords: mediation, arbitration court, dispute resolution, agreement, arbitration, mediation in different countries.

Медиация — это альтернативная форма разрешения споров, с участием третьей нейтральной, беспристрастной, не заинтересованной в данном конфликте стороны — медиатора. Медиация — это особая форма посредничества, не предполагающая вынесения третьей стороной решения по спору. Соответственно, главной задачей медиатора является содействие сторонам в принятии взаимоприемлемого и жизнеспособного решения.

Процедура медиации принята и признана как эффективный инструмент при разрешении споров различной сложности, категорий и разного уровня по всему миру. Существует множество подходов, а также моделей медиации – но вне зависимости от их особенностей, основной задачей медиатора является сохранение и реализация основных принципов медиации.

Таковыми являются: добровольность участия в процедуре, равноправие и равенство сторон, беспристрастность и нейтральность со стороны медиатора, конфиденциальность, прозрачность, принятие и уважение сторон медиатором и сторонами друг друга. Все остальное — модели, подходы, различия в проведении самой процедуры урегулирования конфликта — могут быть разными, первейшее условие — чтобы они не нарушали основные принципы.

Медиация в ее современном понимании начала развиваться во второй половине XX века. Прежде всего, в странах англо-саксонского права — США, Австралии, Великобритании, а затем уже она постепенно стала распространяться и в Европе. Первые попытки применения медиации, как правило, предпринимались при разрешении споров в сфере семейных отношений. Впоследствии медиация получила признание при разрешении споров самого широкого круга, начиная от семейных конфликтов и заканчивая сложными многосторонними конфликтами в коммерческой и публичной сфере.

Мировая практика дает нам множество примеров законодательного закрепления медиации. Соответствующие акты приняты в США, Австрии, Германии.

Европейская комиссия утвердила Кодекс медиатора, а Евросоюз издал ряд директив, регулирующих деятельность медиаторов. Типовой закон о медиации разработан комиссией ООН по международному торговому праву (UNCITRAL), в пояснительной записке к нему содержится интересный обзор по юридическому эффекту и обязательности соглашения, достигнутого в ходе медиации, в тех странах, где этот институт уже находит свое применение.

Очень интересен пример США, где вся система права направлена на то, чтобы большинство споров разрешалось добровольно до суда, а судья может прервать суд и посоветовать сторонам поработать с медиатором. Без медиаторов в сфере экономики, политики, бизнеса в этой стране не проходит ни один серьезный переговорный процесс, выпускаются журналы, освещающие проблемы медиации («Ежеквартальный журнал по медиации»).

Существует Национальный институт разрешения диспутов, который занимается разработкой новых методов медиации, действуют частные и государственные службы медиации. Большое влияние имеет Американская арбитражная ассоциация (American Arbitration Association), которая утвердила свои Правила третейского разбирательства (арбитража) и медиации, используемые, в том числе, при рассмотрении внутренних споров.

Процедура медиации очень популярна в Великобритании, где даже существует специальная служба — горячая линия, куда можно позвонить из любого конца страны, охарактеризовать конфликт, свои предпочтения относительно медиатора, и вам предложат целый список специалистов, подходящих к вашим требованиям.

В плане обязательности процедуры Великобритания пошла на компромиссный вариант: если какая-то из сторон отказывается от предложенной судом процедуры медиации, она должна понести все судебные расходы, даже если выиграла дело. Также в случае обращения в суд по семейным конфликтам с участием детей, суд направляет на ознакомительную встречу с медиатором на которой также оценивается применимость медиации в данном случае (Mediation Information and Assessment Meeting, MIAM).

В Германии медиация гармонично встроена в систему правосудия. Например, посредники работают прямо при судах, значительно снижая количество потенциальных судебных тяжб. Сегодня медиация интегрирована в немецкие суды не только по семейным делам, но и в суды общей юрисдикции, административные суды и т.д. В большинстве немецких школ права введен постоянный курс медиации, то есть каждый, кто выпускается с юридического факультета, проходит курс медиации.

И все же не во всех странах профессия «медиатор» имеет формальное признание как отдельная профессия. Чаще ее рассматривают как специальность в дополнение к основной профессии. Возможно, Австрия — одна из немногих стран мира, где профессия медиатора внесена в номенклатуру профессий. Более того, Австрия — единственная страна, в которой был принят в 2004 г. федеральный закон о медиации, который регулирует подготовку медиаторов и определенные нормативы подготовки.

В австрийском законодательстве предусматривается, что соглашение по результатам медиации, проводимой в связи с имеющимся судебным производством, может быть признано судом, в то время как результат досудебной медиации судебной защиты не получает.

Напротив, в Индии, соглашения, достигнутые в ходе медиации, имеют одинаковую силу с третейскими (арбитражными) решениями, независимо от того, была ли данная процедура возбуждена в рамках уже имеющегося судебного производства, или нет.

В Гонконге соглашение по результатам медиации имеет аналогичное действие, что и в Индии, но только в отношении сторон, между которыми существовало соглашение о передаче споров в третейский суд (арбитраж) (имеется в виду, что, несмотря на такую оговорку, стороны по каким-то причинам избрали процедуру медиации).

По экспертным оценкам, порядка 30% споров в Китае решается во внесудебном порядке. В этой стране, а также в Венгрии и Корее, если стороны достигли соглашения в рамках медиации и утвердили его в порядке, предусмотренном для рассмотрения третейскими судами (арбитражем), такое соглашение приобретает силу третейского решения (арбитража) и подлежит исполнению в соответствующем порядке.

Данная процедура позволяет, не требуя утверждения соглашения по итогам медиации таким образом, как это предусмотрено для мировых соглашений, предоставить медиативным соглашениям как возможность государственного принуждения к исполнению, так и государственный надзор за их законностью вне зависимости от наличия судебного производства.

Посреднические процедуры, в частности, медиация, как инструмент разрешения внутренних споров традиционно были широко распространены в Японии. Приверженность деловых кругов Японии альтернативным методам разрешения споров традиционно была связана с этической стороной — негативным отношением к выбору государственного суда как способа урегулирования разногласий.

В России медиация закреплена Федеральным законом Российской Федерации от 27 июля 2010 г. N 193-ФЗ «Об альтернативной процедуре урегулирования споров с участием посредника (процедуре медиации)» и N 194-ФЗ «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации в связи с принятием Федерального закона “Об альтернативной процедуре урегулирования споров с участием посредника (процедуре медиации)”». Выбор медиатора производится по соглашению сторон. Медиатором не может быть государственный или муниципальный служащий. Порядок проведения медиации определяют сами стороны со ссылкой на их нормативное регулирование. Правила проведения процедуры медиации могут утверждаться организацией, осуществляющей деятельность по обеспечению проведения процедуры медиации. Медиатор также может вводить правила медиации с согласия сторон. Медиативное соглашение должно быть выработано самими сторонами. Для него предусмотрена письменная форма и природа гражданско-правовой сделки. Оно может быть утверждено судом или третейским судом в качестве мирового соглашения.

Применяемое законодательство в республике Казахстан: Концепция правовой политики Республики Казахстан на 2010-2020 годы (утвержденной Указом Президента Республики Казахстан от 24.08.2009 № 858), Указ Президента Республики Казахстан от 17.08.2010 № 1039 «О мерах по повышению эффективности правоохранительной деятельности и судебной системы в Республике Казахстан», – Закон от 28.01.2011 № 401-IV «О медиации», а также Закон от 28.01.2011 N 402-IV ЗРК “О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам медиации”. Существуют законодательные ограничения для лиц, которые хотят быть медиаторами. Посредники выбираются сторонами по взаимному согласию, возможно с рекомендацией организации медиаторов. Порядок проведения медиации согласуется сторонами либо определяется регламентом организации медиаторов с согласия сторон. Если в ходе медиации стороны смогли прийти к соглашению об урегулировании спора, то такое соглашение заключается в письменной форме и подписывается сторонами. Соглашение утверждается судом в порядке, предусмотренном Гражданским процессуальным кодексом Республики Казахстан. Соглашение об урегулировании спора (конфликта) подлежит исполнению сторонами медиации добровольно в порядке и сроки, предусмотренные этим соглашением.

1 января 2019 года в Узбекистане вступил в силу Закон «О медиации», принятый 3 июля 2018 года. А процесс подготовки специалистов-медиаторов в стране регулируется приказом министра

юстиции от 31 января 2019-го. Длительность обучения медиаторов не должна превышать 72 часов. Центры подготовки медиаторов освобождены от сдачи отчетности в государственные органы, что позволяет обеспечить исполнение одного из основополагающих принципов медиации - конфиденциальности.

В заключение можно также отметить, что в большинстве стран существуют сообщества медиаторов, деятельность которых регулируется внутренним актом, который вырабатывается внутри этих же сообществ, так называемый акт саморегулирования.

Список использованной литературы

1. Законодательные основы применения медиации в странах СНГ и ближнего зарубежья, Тюльканов С.Л., Геворкова К.В., 2016, <http://lexandbusiness.ru/view-article.php?id=6917>.
2. АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ ФОРМЫ РАЗРЕШЕНИЯ ПРАВОВЫХ КОНФЛИКТОВ МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА, http://profmediacia.ru/text/alternativnyye_formy_razresheniya_pravovykh_konflik.pdf.
3. *Alternative Dispute Resolution | Western District of Michigan | United States District Court*, www.miwd.uscourts.gov.
4. ЧЕННАЙСКАЯ ИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯ МЕДИАЦИИ ПРИ СУДАХ В ИНДИИ, Журнал «Медиация и право» № 3 (37) сентябрь 2015, <http://zelimov.livejournal.com/550165.html>
5. *China Litigation and Dispute Resolution 2016, 5th Edition*, **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.**
6. *Kazakhstan Litigation and Dispute Resolution 2016, 5th Edition*, <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/litigation-and-dispute-resolution/global-legal-insights---litigation-and-disputeresolution-5th-ed/>

УДК 34.07
МРНТИ 12.00.11

С.М. Абрешева¹

¹ старший преподаватель Института Сорбонна-Казахстан КазНПУ им.Абая

ВЕРХОВЕНСТВО ЗАКОНА

Аннотация

Существуют определенные гарантии законности в правовом государстве, обеспечивающие соблюдение и исполнение нормативно-правовых актов. К ним относятся международные, юридические, политические, социально-экономические гарантии. Политический и идеологический плюрализм, активное участие граждан в государственном управлении- политические гарантии законности. Многообразие форм собственности, включая государственную, частную, квазигосударственную, создание необходимых условий для развития предпринимательства, обеспечение равной защиты со стороны государства независимо от форм собственности, поощрение предпринимательства, право граждан использовать свои способности к производительному и творческому труду и правом распоряжения на результаты своей деятельности, равные условия найма, оплаты, охраны труда и увольнения в соответствии с трудовым законодательством- социально-экономические гарантии законности.

Ключевые слова: Правовое государство, гарантии, соблюдение и исполнение закона, социально-экономические, политические, юридические и международные гарантии.

С.М.Абрешева¹

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан Институтының, халықаралық құқық кафедрасының аға оқытушысы

ЗАҢНЫҢ ҮСТЕМДІГІ

Аңдатпа

Құқықтық мемлекетте нормативтік құқықтық актілердің сақталуы мен орындалуын қамтамасыз етудің белгілі бір кепілдіктері бар. Оларға халықаралық, құқықтық, саяси, әлеуметтік-экономикалық кепілдіктер жатады. Саяси және идеологиялық плюрализм, азаматтардың мемлекеттік басқаруға белсенді қатысуы заңдылықтың саяси кепілдері болып табылады. Мемлекеттік, жеке, квазимемлекеттік, кәсіпкерлікті дамыту үшін қажетті жағдайлар туғызатын, меншік формасына қарамастан мемлекеттен тең қорғауды қамтамасыз ететін, кәсіпкерлікті, азаматтардың өз қабілеттерін өнімді және шығармашылық еңбекке пайдалану құқығын және өз қызметтерінің нәтижелеріне билік ету құқығын ынталандыратын меншік нысандарының алуан түрлілігі, еңбек заңнамасына сәйкес жұмысқа орналасудың, жалақының, еңбекті қорғаудың және жұмыстан шығарудың тең шарттары - заңдылықтың әлеуметтік-экономикалық кепілдіктері.

Түйінді сөздер: құқықтық мемлекет, кепілдіктер, заңды сақтау және орындау, әлеуметтік-экономикалық, саяси, құқықтық және халықаралық кепілдіктер.

S.M. Abresheva¹

¹senior lecturer of the Department of International Law, of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

THE RULE OF LAW

Abstract

There are certain guarantees of legality in a state governed by the rule of law to ensure compliance and enforcement of regulations. These include international, legal, political, socio-economic guarantees. Political and ideological pluralism, active participation of citizens in public administration are political guarantees of legality. The variety of forms of ownership, including state, private, quasi-state, creating the necessary conditions for the development of entrepreneurship, ensuring equal protection from the state regardless of the form of ownership, encouraging entrepreneurship, the right of citizens to use their abilities for productive and creative work and the right to dispose of the results of their activities, equal conditions of employment, pay, labor protection and dismissal in accordance with labor legislation - socio-economic guarantees of legality.

Keywords: legal state, guarantees, observance and enforcement of the law, socio-economic, political, legal and international guarantees.

Государственные органы, должностные лица государственных органов, физические и юридические лица не вправе нарушать законы. В случаях нарушения виновные лица несут юридическую ответственность в соответствии с законодательством. Принцип верховенства закона в иерархии нормативно-правовых актов, обладающего высшей юридической силой, означает, что все подзаконные акты должны соответствовать вышестоящему нормативно-правовому акту, должностные лица обязаны исполнять возложенные на них обязанности в соответствии с должностной инструкцией. Также не допускается внесение в закон подзаконных актов, вкладывать в содержание расширительный смысл, который не предусмотрен законодателем. Физические лица обязаны в своем поведении руководствоваться императивным требованиям законодательства. Физические и юридические лица информируются о нормах законодательства посредством публикации нормативно-правовых актов.

Основная задача правового государства-укрепление законности, является актуальной задачей. Конституция Республики Казахстан внесла коррективы в иерархию нормативно-правовых актов в соответствии с принципом разделения властей.

Действующим правом в Республике Казахстан являются нормы Конституции, Конституционный законы, законы, иные нормативно правовые акты, международных договорных и иных обязательств Республики, а так же нормативных постановлений Конституционного Совета и Верховного Суда Республики Казахстан.

Правовые акты, издаваемые в Республике Казахстан, не могут противоречить Конституции Республики Казахстан, так как Конституция имеет высшую юридическую силу и прямое действие на всей территории РК.

Предусмотрено принятие конституционных законов по вопросам: реализации прав и свобод человека и гражданина, закрепленных в главе 2; о системе налогов и сборов (ст.35), унитарного устройства государства, общим принципам организации представительных и исполнительных органов, выборов Президента, депутатов Правительства, формирования Парламента и другие.

Указы и распоряжения, которые не противоречат Конституции и обязательны на всей территории Республики издает Президент Республики Казахстан. Издает постановления и распоряжения, обеспечивает их исполнение Правительство Республики Казахстан. Они обязательны к исполнению на всей территории Республики и всецело подчиняются Конституции Республики Казахстан. Конституция Республики Казахстан – юридическая база законодательства, в ней закреплены основные права и обязанности граждан, устанавливается механизм государственной власти и управления, основы политической, социальной и экономической организации общества. Конституция закрепляет основные положения всех сторон общественной и государственной жизни. В целях практической реализации ее норм необходимы подзаконные нормативно-правовые акты, детализирующие конституционные установления для их претворения в жизнь. Конституция имеет прямое и непосредственное действие на всей территории РК, обязательна для исполнения всеми государственными органами.

Наличие единого правового пространства, где приоритетное значение имеет принцип верховенства закона, принимаемых от имени народа и выражающих суверенную волю, над всеми действующими в стране нормативными актами влияет на эффективность правового закона. В правовом государстве существуют гарантии законности, которые обеспечивают соблюдение и исполнение закона.

В соответствии со статьей 1 Конституции РК: «Республика Казахстан утверждает себя демократическим, светским, правовым и социальным государством, высшими ценностями которого являются человек, его жизнь, права и свободы»[1].

Подчинённость деятельности органов власти законам или судебным решениям является отличительным признаком конституционных политических режимов. Подчинение деятельности нормам и фундаментальным принципам права-отличительные признаки правового государства. Законностью и верховенством права в странах общего права называют принцип соблюдения предписаний права физическими, юридическими лицами, государственными органами и должностными лицами.

Общественный порядок — сложившаяся в обществе система отношений между людьми, правил взаимного поведения и общежития, регулируемых действующим законодательством, обычаями и традициями, а также нравственными нормами

Соблюдение законов государственными органами, должностными лицами, физическими и юридическими лицами в целях охраны прав и законных интересов граждан и человека, общественного порядка, государственного строя называют законностью. В пункте 1 статьи 34 Конституции РК сказано —«Каждый обязан соблюдать Конституцию и законодательство Республики Казахстан, уважать права, свободы, честь и достоинство других лиц».

Одним из важных элементов демократии и правового государства является верховенство закона. Верховенство Конституции, свободы и равенства граждан, не отчуждаемости прав человека, политического плюрализма (многопартийность) являются принципами демократии. Демократия – основа законности.

Защита прав и свобод человека со стороны государства, верховенство закона и суверенитет являются принципами правового государства.

Принципы законности:

1. Верховенство закона (обеспечивает иерархию в системе нормативно-правовых актов, нижестоящий нормативно-правовой акт не противоречит вышестоящему)

2. Единство законности (предполагает единообразие в толковании закона на всей территории государства);
3. Всеобщность законности (принцип распространяющий действие нормативно-правовых актов на всех субъектов);
4. Целесообразность законности (ценность права критерии оценки в достижении целей и задач поставленных в политике государства);
5. Равенство перед законом (предъявление единых требований ко всем гражданам и обеспечение равных прав);
6. Гарантированность основных прав и свобод граждан;
7. Взаимосвязь законности и культуры (нравственная природа законности; достижение определенного уровня правовой культуры);
8. Неотвратимость наказания за совершённое правонарушение (виновное лицо за совершение запрещенного законодательством действия несет ответственность в соответствии с законодательством).

Принцип законности закреплен в ряде статей Конституции Республики Казахстан. Статья 78 Конституции РК: «Суды не вправе применять законы и иные нормативные правовые акты, ущемляющие закрепленные Конституцией права и свободы человека и гражданина...» ст. 83 прокуратура осуществляет надзорную деятельность за соблюдением законности всеми участниками правоотношений. Нормы Конституции Республики Казахстан содержат идею о незыблемости законов, имеющих действие на территории РК, обязательного соблюдения норм законодательства всеми участниками правоотношений.

Закрепление принципа законности развито в статье 10 Уголовно-процессуального кодекса РК. В данной норме сущность принципа законности в уголовном судопроизводстве составляют:

- обязанность органов уголовного преследования и суда точно соблюдать требованиям:
 1. Конституции Республики Казахстан;
 2. Уголовно-процессуального кодекса;
 3. конституционных законов;
 4. международных договорных и иных обязательств Республики Казахстан, ратифицированных РК;
 5. постановлений Конституционного Совета;
 6. постановлений Верховного Суда Республики Казахстан;
 7. положений законов, регулирующих порядок уголовного судопроизводства;
 8. запрет применения судами законов и иных нормативных правовых актов, ущемляющих закрепленные Конституцией права и свободы человека и гражданина;
 9. обязанность суда при усмотрении, что нормативно правовой акт, подлежащий применению, ущемляет закрепленные Конституцией права и свободы человека и гражданина, принять предусмотренные законом меры по приостановлению производства по делу и обратиться в Конституционный Совет с представлением о признании этого акта неконституционным;
 10. недопустимость нарушения закона судом, органами уголовного преследования при производстве по уголовным делам;
 11. привлечение к установленной законом ответственности виновных в случаях допущения судом, органами уголовного преследования нарушения закона в ходе производства по уголовным делам;
 12. признание недействительными незаконных актов и их отмена.

Не только приоритет вышестоящего нормативно-правового акта в отношении нижестоящего, широкий охват прав и свобод, закрепленных за физическими и юридическими лицами действующим законодательством включено в принцип Верховенства закона.

Список использованной литературы:

1. Конституция Республики Казахстан (принята на республиканском референдуме 30 августа 1995 года),
2. Закон Республики Казахстан от 30 июня 2017 года № 81-VI «О прокуратуре»
3. Закон Республики Казахстан от 8 февраля 2003 года № 387-II «О чрезвычайном положении»
4. Конституционный закон Республики Казахстан от 25 декабря 2000 года № 132-II «О судебной системе и статусе судей Республики Казахстан»
5. Закон Республики Казахстан от 6 апреля 2016 года № 480-V «О правовых актах»

УДК 341.2; 341.231.14
МРНТИ 12.00.10

Дузбаев Т.¹, Шалқарова И.А.¹

¹Студент второго курса кафедры Международного права Института Сорбонна-Казахстан, Казахского национально-педагогического университета им. Абая
¹к.ю.н., ассоц.профессор (доцент) кафедры Международного права Института Сорбонна-Казахстан, Казахского Национального Педагогического университета им. Абая
г.Алматы, Республика Казахстан

ИСТОЧНИКИ ПРАВА ПРИ ОТПРАВЛЕНИИ ПРАВОСУДИЯ ЕВРОПЕЙСКИМ СУДОМ ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА

Аннотация

В данной статье рассматриваются источники права Европейского суда по правам человека. На сегодняшний день ситуация, сложившаяся в мире по вопросам защиты прав человека является актуальной проблемой во всем мире. Проблема прав человека требует комплексного решения путем создания эффективных международных механизмов на подобие Европейского суда по правам человека, Управление Верховного комиссара по правам человека при Организации Объединенных Наций и дальнейшей проработке законодательства в сфере международной защиты прав человека. В статье рассматриваются основные источники права, на которые ссылается Европейский суд по правам человека при вынесении решения по судебным делам.

Ключевые слова: Европейская конвенция о правах человека, Европейский суд по правам человека, Европейский Союз, Совет Европы, прецедентное право, международное право в области прав человека.

Дузбаев Т.¹, Шалқарова И.А.¹

¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының екінші курс студенті ¹

¹Заң ғылымдарының кандидаты, Сорбонна-Қазақстан институты, Халықаралық құқық кафедрасының профессоры (доцент), Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Алматы, Қазақстан Республикасы

ЕУРОПАЛЫҚ АДАМ ҚҰҚЫҒЫ СОТЫ СОТ ТӨРЕЛІГІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДАҒЫ ҚҰҚЫҚТЫҢ ҚАЙНАР КӨЗДЕРІ

Аңдатта

Бұл мақалада Адам құқықтары жөніндегі Еуропалық Сот заңдарының қайнар көздері зерттелген. Бүгінгі таңда әлемдегі адам құқықтарын қорғауға қатысты жағдай бүкіл әлемдегі өзекті мәселе болып табылады. Адам құқықтары проблемасы Адам құқықтары жөніндегі Еуропалық Сот, Біріккен Ұлттар Ұйымының Адам құқықтары жөніндегі Жоғарғы комиссарының кеңсесі сияқты тиімді халықаралық тетіктерді құру және адам құқықтарын халықаралық қорғау саласындағы заңнаманы одан әрі жетілдіру арқылы кешенді шешімді талап етеді. Мақалада Еуропалық Адам құқығы соты сот істерін шешуде сілтеме жасайтын негізгі заң көздері зерттелген.

Түйінді сөздер: Адам құқықтары туралы Еуропалық конвенция, Адам құқықтары жөніндегі Еуропалық сот, Еуропалық Одақ, Еуропа Кеңесі, сот практикасы, халықаралық адам құқығы құқығы.

Duzbaev T.¹, Shalkarova I.A.¹

¹Second year student of the Department of International Law of the Sorbonne-Kazakhstan Institute, Kazakh National Pedagogical University named after Abay

*¹Candidate of Law, Assoc.Professor of the Department of International Law of the Sorbonne-Kazakhstan Institute, Kazakh National Pedagogical University named after Abay
Almaty, Republic of Kazakhstan*

SOURCES OF LAW IN THE ADMINISTRATION OF JUSTICE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

Abstract

This article examines the sources of law of the European Court of Human Rights. Today the situation in the world with regard to the protection of human rights is an urgent problem throughout the world. The human rights problem requires a comprehensive solution through the creation of effective international mechanisms like the European Court of Human Rights, the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights and further elaboration of legislation in the field of international protection of human rights. The article examines the main sources of law, which the European Court of Human Rights refers to when making decisions in court cases.

Key words: European Convention on Human Rights, European Court of Human Rights, European Union, Council of Europe, case law, international human rights law.

В данной статье будут рассматриваться источники права Европейского суда по правам человека (ЕСПЧ) при отправлении правосудия. В этой статье основное внимание уделяется источникам права используемым ЕСПЧ, подчеркивая правовую составляющую в решениях принятым Европейским судом по правам человека. Источники права ЕСПЧ можно разделить на внутренние и внешние.

Внутренними источниками права являются Европейская конвенция о правах человека, прецедентное право ЕСПЧ и/или законодательство и прецедентное право сторон Конвенции. Внешние источники права — это нормативно-правовые акты заимствованные из-за пределов сферы действия Конвенции: международные договоры и/или законодательство и судебная практика стран, не входящих в Совет Европы. Европейский суд по правам человека (ЕСПЧ или суд) - это суд, который опирается в своем обосновании на правовые источники. В то же время, ЕСПЧ - это конституционный суд, который толкует абстрактные положения Европейской конвенции о правах человека (Европейская конвенция о правах человека или Конвенция). Иногда Суд сталкивается с трудными судебными делами, которые не могут быть четко разрешены в соответствии с нормами Конвенции. Данная статья анализирует правовые аспекты деятельности Суда и рассматривает, какой закон целесообразно применять для толкования Конвенции. Сама Конвенция является единственным обязательным источником права Суда; влияние всех других аргументов и источников права, которые использует Суд для толкования определяется самим судом. В ЕСПЧ не построена четкая иерархическая структура возможных источников толкования Конвенции, что, с одной стороны, оставляет Суд с некоторой гибкостью в своем применении, но, с другой стороны, открывает возможности для возможных обвинений в произвольном и непрозрачном принятии решений. Данный вопрос был освещен в отчете Группы экспертов Совета Европы на тему долгосрочное будущее ЕСПЧ «Долгосрочное будущее системы Европейской конвенции о Права человека, Отчет Руководящего комитета по правам человека, COUNCIL OF EUR.

В этой статье основное внимание уделяется правовым источникам, которые явно указаны в судебных решениях и доступны для анализа. Используемые источники ЕСПЧ для толкования Конвенции можно разделить на две группы: внутренние и внешние. Внутренние источники происходят в Страсбургской системы защиты прав человека и включают ЕСПЧ, законодательство и судебную практику Договаривающихся сторон Конвенции и правовые документы, подготовленные Советом Европы. Внешние правовые источники включают договорные и международные обычаи, международных организаций, а также законодательство и судебная практика государства, не входящие в Совет Европы.

Как внутренние, так и внешние источники выполняют различные функции в обосновании решения Суда. Эти функции варьируются от информационных до убедительных; первое помогает

Суду понять предысторию дела, в то время как последняя функция объясняет и оправдывает доводы Суда. И внутренние, и внешние источники одинаково полезны для объяснения контекста судебного решения, когда они используются только в информационных целях. В последние годы Договаривающиеся стороны призывали Суд уделить больше внимания к решениям, которые они принимали на национальном уровне. Суд является законным, поскольку основан на международном договоре, с чем согласились договаривающиеся стороны, и основная цель ЕСПЧ- защита человеческих прав.

Европейский суд по правам человека использует источники права при принятии решений. Источники права обычно четко устанавливают юридической силы и часто имеют обязательную силу для судов. Внешние юридические соображения исходят из-за пределов правового порядка и не имеют обязательной силы. В правовых системах национальных государств легче разделить внутренние и внешние источники права, в международном праве нет четкой иерархии в правовых актах. Поэтому международная правовая система менее иерархична и менее наполнена правовыми положениями. В государствах же все правовые акты, исходящие от национальных законодательных институтов, следует рассматривать как внутренние. Они размещены в иерархии норм с более или менее четкими правилами подчинения, которые обычно предусмотрены национальными конституциями. Правовые нормы, «созданные» национальными парламентами обычно находятся на вершине такой системы. Эта ясность менее очевидна на европейском уровне, потому что Европейскому механизму защиты прав человека не хватает некоторых элементов, доступных на национальном уровне. Нет европейского Парламента, подобного национальному парламенту, и также иметь возможность производить постоянный поток обновленных правовых норм высшей юридической силы. Нет прямой иерархии между законами Договаривающихся сторон, с одной стороны, и правовые положения исходили от Совета Европы и ЕСПЧ. Постановления ЕСПЧ и юридические ответы на эти решения Договаривающихся сторон косвенно влияют на развитие правового режима Конвенции. Таким образом, нет четких границ между внутренними и внешними правовыми источниками в Страсбургской системе.

Кроме того, невозможно полностью отделить ЕСПЧ от контекста, в котором он действует. Это также стирает различие между внутренними и внешними источниками права. Конвенция является международным договором, поэтому применимы некоторые правила толкования международных договоров. ЕСПЧ - единственный обязательный источник закона для ЕСПЧ и не дает четких указаний Суду относительно того, какие для толкования Конвенции следует использовать источники права. В этой статье утверждается, что только те источники, которые напрямую связаны с правопорядком Совета Европы, могут называться внутренними. Маккрадден утверждает, что «[внутренние] источники - это те, которые относятся к юрисдикции, к которым соответствующий суд имеет прямое отношение, и те юрисдикции, которые считаются частью одной правовой системы. Для ЕСПЧ это будет включать 47 стран, являющихся участниками Европейской конвенции о правах человека». Источники не исчерпываются правовыми положениями, исходящими от сорока семи Договаривающихся сторон Конвенции. Здесь утверждается, что договоры и инструменты мягкого права, разработанные Советом Европы, а также прецедентное право ЕСПЧ следует рассматривать как внутренние источники. Они исходят из правовой системы Конвенции. В то же время внешние правовые источники включают внутренние правовые нормы государств, не входящих в Совет Европы, на основе обычного и договорного международно-правовые нормы и решения других региональных организаций и трибуналов.

Европейский суд по правам человека играет значительную роль в международном праве. В некоторых случаях ЕСПЧ применяет консервативный подход к новым тенденциям, и пытается найти компромиссы, а не новые радикальные повороты. Новые виды нарушения прав человека на европейской территории - например, насильственные исчезновения - сделали необходимым использовать материалы Межамериканского суда, в то время как Задача суда по обновлению новых форм рабства потребовала ссылок на Документы Международной организации труда. Суд не действует изолированно от других участников в области прав человека и Европейская конвенция о правах человека не является изолированным инструментом. Европейский суд по правам человека не имеет возможности бороться с основными проблемами прав человека самостоятельно. Прецедентное право Суда разрабатывается на индивидуальной основе со строгим толкованием против расширения Правила Конвенции выходить за рамки текста Конвенции. По сравнению с органами ООН в силу

своих обязательных решений Суд выполняет нормотворческую роль не только в 47 странах-членах Совета Европы, но также и в глобальном правозащитном сообществе.

Некоторые статьи Конвенции и Протоколов к ней предусматривают возможность наложения ограничений на осуществление прав, в частности возникновения определенных обстоятельств. Так обстоит дело со статьей 8 (право на уважение частной и семейной жизни), 9 (право на свободу мысли, совести и религии), 10 (право на свободу выражения мнения) и 11 (право на мирные собрания и свободу ассоциации) Конвенции. То же самое и в отношении права на мирное пользование собственностью в соответствии со статьей 1 Протокола № 1 и право на свободу передвижения и проживания в статье 2 Протокола № 4.

Однако ограничения на осуществление этих прав должны накладываться «в соответствии с законом», «предусмотрены законом» или «Предусмотрено законом»; и, за исключением статьи 1 Протокола № 1, они должны также быть обоснованы, к примеру «необходимыми в демократическом обществе» для конкретных целей, например, в интересах общественной безопасности, для защиты общественного порядка, здоровья или нравственности, предотвращения беспорядков или преступлений или защиты прав и свобод других лиц (законные причины различаются в зависимости от права). Верно то, что, хотя понятие демократического общества, таким образом, не упоминается в связи с ограничениями, которые могут быть наложены на право на мирное обладание собственностью, понятие демократии и демократического конституционного порядка всегда присутствует в Конвенции и является предварительным условием для государств желающих вступить в Совет Европы.

Право на межгосударственные и индивидуальные жалобы в Суд не зависят от какого-либо конкретного акта. Однако Суд не может рассматривать заявления любого рода, если только внутренние средства правовой защиты были исчерпаны, и заявление было подано в шесть месяцев с даты принятия окончательного решения (статья 35). В дальнейшем критерии приемлемости существуют в отношении отдельных заявлений, которые не должны например, быть анонимным или «практически таким же, как вопрос, который уже был рассмотрено Судом или уже передано в другую процедуру международное расследование или урегулирование и не содержит соответствующей новой информации» (статья 35 (2)).

При рассмотрении жалоб Суд принимает решение о приемлемости и по существу дела и, при необходимости, проводит расследование. Объявив дело приемлемым, он также ставит «В распоряжении заинтересованных сторон с целью обеспечения мирового соглашения по вопросам на основе уважения прав человека, как они определены в Конвенции и протоколам к ним» (статья 38 (1) (b)). Слушания в Суде являются открытыми, если только принимает иное решение в «исключительных обстоятельствах» (статья 40). В течение трех месяцев со дня вынесения решения

Палата, любая сторона в деле может, в исключительных обстоятельствах, потребовать, чтобы дело передали в Большую Палату. Если запрос принят, Большая Палата выносит решение по делу, приняв окончательное решение (статьи 43–44). В противном случае Решение Палаты будет окончательным, когда стороны заявят, что у них нет намерения запросить передачу дела в Большую Палату; или через три месяца после судебного решения при отсутствии такого запроса; или, наконец, когда запрос на направление было отклонено (статья 44). Высокие Договаривающиеся Стороны «обязуются соблюдать окончательное решение Суда по любому делу, в котором они участвуют»; исполнение окончательного решения курируется Комитетом министров Совета Европы (статья 46).

Список использованной литературы:

1. *Babin, I. I. (2016). The modern system of local taxes and fees of Ukraine. Societas et Iurisprudentia, IV (3), 21–40.*
2. *ECtHR. Ferrazzini v. Italy. App. No. 44759/98, July 12, 2001. Retrieved January 11, 2020, from <http://hudoc.echr.coe.int>.*
3. *European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. (1950), as amended by Additional Protocols. Retrieved January 11, 2020, from <http://hudoc.echr.coe.int>.*
4. *Official Journal of the European Union C 303/17 - 14.12.2007*
5. *Equality and Human Rights Commission Research Report Series Alice Donald, Jane Gordon and Philip Leach, London*

УДК 341.1
МРНТИ 12.00.10

Маденова Замира¹

¹Магистрант 2-курса, специальность «Международное право», Институт Сорбонна – Казахстан при КазНПУ им.Абая

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ ЕЭК И РАЗВИВАЮЩИМИСЯ СТРАНАМИ

Аннотация

В данной статье рассматриваются международные акты и декларации в сфере экономики, образовании и торговли. Автором утверждается, в современном мире особенно актуальным является соблюдение основных принципов международного экономического права, среди них выделяя специальные принципы международного экономического права, как неотъемлемый суверенитет государств над национальными богатствами и ресурсами, - свобода выбора формы организации внешнеэкономических связей и др.

Автором выделяется, что в сфере международного экономического сотрудничества отсутствуют многосторонние (универсальные) договоры, которые создавали бы общую правовую основу для развития такого сотрудничества. Общие положения, принципы экономического сотрудничества сформулированы лишь в многочисленных резолюциях и решениях международных организаций и конференций.

Ключевые слова: международное экономическое право, Всемирный банк, Всемирная торговая организация, Бреттон – Вудская система, Валютно-кредитные отношения, Международное экономическое право, ЕС.

Маденова Замира¹

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының Халықаралық құқық мамандағының 2-курс магистранты

ЕЭК ЖӘНЕ ДАТЫТУШЫ ЕЛДЕР АРАСЫНДАҒЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫН ХАЛЫҚАРАЛЫҚ-ҚҰҚЫҚТЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Аңдатпа

Бұл мақалада Еуропа Экономикалық Қоғам және дамыушы елдер арасындағы ынтымақтастықтың халықаралық- құқықтық негіздері, дүние жүзі мемлекеттері арасында дузілетін экономикалық келісім шарттардың құқықтық егіздері, сондай-ақ осы бағыттағы жасалып жатырған іс- шаралары туралы айтылады. Халықаралық экономикалық қатынастардың құқықтық негіздері қаралады.

Түйін сөздер: международное экономическое право, Всемирный банк, Всемирная торговая организация, Бреттон – Вудская система, Валютно-кредитные отношения, Международное экономическое право, ЕС.

Madenova Zamira¹

¹2-year graduate student, specialty «International Law», Sorbonne-Kazakhstan Institute under the Kazakh National Pedagogical University named after Abay

INTERNATIONAL LEGAL FRAMEWORK FOR ECONOMIC CORPORATION BETWEEN THE EU AND DEVELOPING COUNTRIES

Abstract

This article discusses international acts and declarations in the field of economics, education and trade. The author is reassured that in the modern world the observance of the basic principles of international economic law is especially relevant, among them highlighting the special principles of the international inalienable sovereignty of states over national wealth and resources – freedom of choice of the form of

organization of foreign economic relations and other economic law, as the author emphasizes that in the sphere of international economic cooperation there are no multilateral (universal) treaties that would create a common legal framework for the development of such cooperation. Partnerships are formulated only in numerous resolutions and decisions of international organizations and conferences.

Keywords: international economic law, World Bank, World Trade Organization, Bretton Woods system, Foreign currency and credit relations, International economic law, EU.

Международные экономические отношения (МЭО) - экономические отношения между государствами, региональными группировками, транснациональными корпорациями и другими субъектами мирового хозяйства.

Включают валютно-финансовые, торговые, производственные, трудовые и другие отношения. Лидирующей формой международных экономических отношений являются валютно-финансовые отношения. [1]

В современном мире особенно актуальным является глобализация и регионализация международных экономических отношений. Доминирующая роль в установлении мирового экономического порядка принадлежит транснациональному капиталу и международным институтам, среди которых важная роль принадлежит Всемирному Банку и Международному валютному фонду (МВФ). В результате международного разделения труда сформировались мировые полюса экономического и технического развития (Североамериканский, Западноевропейский и Азиатско-Тихоокеанский). Среди актуальных проблем международных экономических отношений выделяются проблемы создания свободных экономических зон, международных транспортных коридоров и интернет экономики. [2]

Валютно-кредитные отношения – финансовые отношения между субъектами разных стран, либо отношения между субъектами права одной страны, предметом которых является переход права собственности на валютные ценности и иных имущественных прав, связанных валютными ценностями.

Бреттон – Вудская система, Бреттон – Вудское соглашение – международная система организации денежных отношений и торговых расчетов, установленная в результате Бреттон – Вудской конференции (с 1 по 22 июля 1944 г). Конференция положила начало таким организациям, как Международный банк реконструкции и развития (МБРР) и Международный валютный фонд (МВФ). Доллар США стал одним из видов мировых денег, наряду с золотом. Это был переходный этап от золотодевизного стандарта к Ямайской системе.

Международное экономическое право – отрасль международного права; совокупность существующих и находящихся в стадии становления и развития принципов и норм, регулирующих экономические отношения между субъектами международного права.

Нормы международного экономического права направлены на содействие:

✓ беспрепятственному осуществлению государствами суверенных прав в области международных экономических отношений;

✓ равноправному сотрудничеству государств;

✓ экономическому росту во всем мире.

Принципы международного экономического права:

1. основные принципы международного права;

2. общие принципы международного права;

3. специальные принципы международного экономического права:

■ неотъемлемый суверенитет государств над национальными богатствами и ресурсами;

■ свобода выбора формы организации внешнеэкономических связей;

■ экономическая не дискриминация;

■ равенство и взаимная выгода;

■ развитие сотрудничества в области торговли, экономики, науки и техники.

4. Договорные принципы (принципы, действующие во взаимоотношениях между государствами лишь тогда, когда они взяли на себя конкретные договорные обязательства соблюдать их в своих двусторонних или многосторонних отношениях):

• наибольшего благоприятствования

• национального режима

- взаимности

Под отраслями международного экономического права являются: международное торговое право, международное валютно-финансовое право, международное инвестиционное право, международное транспортное право, право научно-технического сотрудничества и другие.

Субъектами международного экономического права являются:

1. государства;
2. межгосударственные международные организации.

В отношении них в международном экономическом праве используется такая категория, как публичные лица.

В сфере международного экономического сотрудничества отсутствуют многосторонние (универсальные) договоры, которые создавали бы общую правовую основу для развития такого сотрудничества. Общие положения, принципы экономического сотрудничества сформулированы лишь в многочисленных резолюциях и решениях международных организаций и конференций. Это является особенностью международно-экономического права.

Источниками международного экономического права являются:

1. акты, регулирующие деятельность международных организаций в сфере экономики (Соглашение о создании Межгосударственного экономического комитета Экономического союза 1994 г. и другие.);

2. соглашение по налоговым, таможенным, транспортным и иным вопросам (Соглашение между правительством Российской Федерации и Эстонии о сотрудничестве в области стандартизации, метрологии и сертификации 1994 г., Соглашение между Российской Федерацией и Республикой Беларусь о Таможенном союзе 1995 г. и другие);

3. соглашение о научно-техническом сотрудничестве, в том числе соглашение о строительстве промышленных объектов;

4. торговые соглашения;

5. соглашения о международных расчетах и кредитах;

6. соглашения о международных купле-продаже товаров и другие договоры по отдельным вопросам гражданско-правового характера (Конвенция о договорах международной купли-продажи товаров 1980 г., Гагская конвенция о праве, применимом к международной купле-продаже 1986 г.).

Евро Союз и Казахстан установили двусторонние отношения в начале 1990-х годов, когда Казахстан объявил независимость сразу после распада Советского Союза.

Евро Союз является крупнейшим торговым партнером Казахстана, на долю которого приходится более трети внешней торговли страны. Экспорт Казахстана в ЕС составляет, практически полностью, продукция нефтегазового сектора, наряду с другими полезными ископаемыми, продукцией химической промышленности и продовольственными товарами. Казахстан импортирует из ЕС машинное и транспортное оборудование, лекарственные препараты, а также химическую продукцию, пластмассовые изделия, медицинские оборудование и мебель. ЕС также является крупнейшим иностранным инвестором в Казахстане: на его долю приходится более 50% прямых иностранных инвестиций в Казахстане.

Евро Союз также поддерживает в Казахстане правовые реформы, делаясь опытом и знаниями, в частности, посредством финансового и технического сотрудничества и реализации конкретных проектов, финансируемых в рамках **Европейского инструмента содействия демократии и правам человека**. Бюджет в один миллион евро в год дает возможность ЕС финансировать различные проекты в Казахстане, способствующие развитию плюралистической политической системы и **укреплению роли гражданского общества**. [3]

За 11 месяцев 2018 года товарооборот составил 34,4 млрд. долл. США (49% от общего объема), а общий объем прямых иностранных инвестиций, привлеченных в экономику Казахстана за первое полугодие 2018 года, достиг 12,3 млрд. дол. США. При этом на сегодняшний день с участием европейских компаний в Казахстане реализуется 24 крупных инвестиционных проекта на сумму порядка 3 млрд. дол. США.

В рамках развития трансферта реализации государственной программы “Путь в Европу” на 2009-2011 годы создан “Казахстанско-Французский центр трансферта технологий”. Учредителями создаваемого Центра от Казахстана являются АО <<Центр инжиниринга и трансферта технологий>> (АО <<ФНБ <<Самурк-Казына>>), от Французской стороны – Европейская компания стратегических исследований (CEIS). Цель проекта – вхождение и интеграция

Казахстанской сети трансферта технологий в Европейскую сеть трансферта технологий ЕЕН (Enterprise Europe Network). В рамках прямых межвузовских соглашений и на регулярной основе осуществляется обмен студентами и преподавателями. Наиболее активно развивается межуниверситетские отношения по линии побратимских связей между городом Ренном и Алматы. Активными участниками данного процесса являются КазГУМОМЯ и университет Ренн 2. Взаимоотношения в сфере образования и межвузовского сотрудничества протекают достаточно интенсивно. Этому способствовало подписание в Марте 2013 г. межправительственного Соглашения о сотрудничестве в сфере высшего образования и исследований в Астане и осенью того же года – Соглашения о создании института “Сорбонна - Казахстан” в Алматы на базе **Казахского национального педагогического университета им. Абая**. Президент Парижской Сорбонны Жан-Франсуа Жерар и ректор Казахского национального педагогического университета имени Абая С. Ж. Пралиев подписали меморандум об открытии филиала старейшего и престижного Университета Франции в Алматы. Особо следует подчеркнуть, что на церемонии открытия “Сорбонна - Казахстан”, второго в мире и первого французского Вуза в Центральной Азии, в декабре 2014 года приняли участие Президенты Казахстана и Франции Нурсултан Назарбаев и Франсуа Олланд. Учебные занятия в “Сорбонна - Казахстан” были начаты уже в сентябре 2014 года. В институте большая часть занятий ведется на французском языке ведущими профессорами Франции.

Список использованной литературы

1. Токаев Т. К. *Сотрудничество Республики Казахстан с Европейским союзом. Вестник РУДН, серия Международные отношения №1, Москва, Россия, 2012 год.*
2. *Martha Brill Olcott. Europe and Central Asia, - Oxford, 2008 year.*
3. *Сборник статистики внешней торговли Республики Казахстан. – Алматы, 2018 год.*

УДК 343.98
МРНТИ 10.85.31

Шонай А.А.¹, Жумаиш Г.Т.¹

¹Преподаватель кафедры международного права института Сорбонна-Казахстан, Казахского Национального университета им. Абая

¹Преподаватель кафедры международного права института Сорбонна-Казахстан, Казахского Национального университета им. Абая

**ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СПЕЦИАЛЬНЫХ ЗНАНИЙ В ОБЛАСТИ
СУДЕБНОЙ БАЛЛИСТИКИ ПРИ ДОКАЗЫВАНИИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ**

Аннотация

В статье рассматриваются процессы баллистической экспертизы проводимой для исследования огнестрельного оружия, боеприпасов к нему и следов их применения, с целью установления фактических данных, имеющих значение для доказывания уголовного дела и судебного разбирательства. Также процесс интроскопии в судебно - баллистической экспертизе используется при необходимости исследования внутренней части предмета. Для анализа объектов используется рентгеновское и гамма - излучения. Также существует метод профилометрия, который используется для исследований отпечатков следов канала пистолета на пуле, отпечатков кернения на пуле и гильзе.

Ключевые слова: баллистическая экспертиза, судебная баллистика, криминалистическая техника, специальные знания, судебная баллистика, экспертиза, процессуальное законодательство, следователь, специалист, эксперт, заключение эксперта, объекты экспертизы, вещественные доказательства.

А.А.Шонай¹, Жумаш Г.Т.¹

¹Халықаралық құқық кафедрасының оқытушысы, Сорбонна-Қазақстан Институты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Алматы қ., Қазақстан

¹Халықаралық құқық кафедрасының оқытушысы, Сорбонна-Қазақстан Институты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті Алматы қ., Қазақстан

ҚЫЛМЫСТАРДЫ ДӘЛЕЛДЕУ ҮШІН СОТ БАЛЛИСТИКАСЫ САЛАСЫНДАҒЫ БІЛІМДІ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа

Мақалада қылмыстық істі және сот талқылауын дәлелдеу үшін маңызы бар нақты деректерді анықтау мақсатында атыс қаруын, оның оқ-дәрілерін және оларды қолдану іздерін зерттеу үшін жүргізілетін баллистикалық сараптама процестері қарастырылады. Сондай-ақ сот-баллистикалық сараптамадағы интроскопия процесі толық ашып көрсетілген. Және сот баллистика сараптамасының әдісі профилометрия жайлы қарастырылған.

Түйінді сөздер: баллистикалық сараптама, сот баллистикасы, сот техникасы, арнайы білім, сот баллистикасы, сараптама, іс жүргізу заңнамасы, тергеуші, маман, сарапшы, сарапшы қорытындысы, сараптама объектілері, заттай дәлелдер.

A. A. Shonay¹, Zhumash G.¹

¹Lecturer at the Department of International Law of the Sorbonne-Kazakhstan Institute, Kazakh National University named after Abay.

¹Lecturer at the Department of International Law of the Sorbonne-Kazakhstan Institute, Kazakh National University named after Abay

SPECIFIC FEATURES OF THE USE OF SPECIAL KNOWLEDGE IN THE FIELD OF JUDICIAL BALLISTICS IN PROVING CRIMES

Abstract

In article processes of ballistic examination carried out for research of firearms, ammunition to it and traces of their application, for the purpose of establishment of the actual data important for investigation of criminal case and judicial proceedings are considered. Also, the process of introscopy in forensic ballistic examination is used when it is necessary to study the inside of an object. X-ray and gamma radiation is used to analyze objects. There is also a profilometry method that is used to study the prints of the traces of the gun channel on the bullet, the prints of the punching on the bullet and the sleeve.

Key words: ballistic examination, forensic ballistics, forensic techniques, special knowledge, forensic ballistics, examination, procedural legislation, investigator, specialist, expert, expert opinion, objects of examination, material evidence.

Расследование уголовных правонарушений, связанных с использованием стрелкового оружия, не может являться удачно проведенным без применения спец познаний. Уже после первого осмотра места преступления, передследователем возникает большое количество вопросов, решение которых требует особых знаний также как и навыков в выявлении, изъятии, исследовании действующих объектов преступления. Даже идентификация принадлежности определенно обнаруженных предметов к разряду стрелкового боевого оружия или патрон иногда вызывает сложности и должно быть заключено заключением специалиста. При всяком смысле законодателя к вопросу о свободе иметь оружие всегда будут иметь место правила, регулирующие уголовное санкции за противоправную покупку и использование боевого оружия[1,с. 503].

Для выяснения правды по вопросам конкретной категории нужно, как правило иметь комплекс исследований. Для установки обстоятельств залпа (дальность, курс, расположение оружия и жертвы в момент выстрел и др.) часто используют специалисты разных областей знаний.

В целях установления действительности согласно делам данной категории необходимо, как правило, совокупность исследований. С целью установления обстоятельств выстрела (дистанции,

направления, взаиморасположения оружия и пострадавшего в момент выстрела и др.) часто привлекаются эксперты разных областей знаний.

В формировании специализированных судебно-баллистических познаний значительную роль играют утверждения единой баллистики. Однако специфика следственно-судебных задач обусловила потребность разработки ряда специальных криминалистических рекомендаций с учётом единичных положений подобных наук, равно как химия, физика, математика.

Баллистическая экспертиза - это криминалистический метод, позволяющий выяснить обстоятельства огнестрельного оружия. Она заключается в попытке определить характер используемого оружия, количество выстрелов, направление и расстояние выстрела [2, с.83].

Объектами баллистической экспертизы являются:

- стрелковое оружие, его комплектующие и детали относящиеся к нему
- устройства как строй. пистолеты, газовое оружие, пневматическое оружие, сигнальное оружие)
- патроны к имеющемуся оружию и устройства имеющие свой аналог патрон и их частей (пуля, гильза, порох)
- инструменты и источники, способствующие изготовлению стрелкового оружия, патроны, элементы как дуло, затвор, магазин и т.д.

- Выстреленный патрон (гильзы, пуля, порох)

- Следы оружия (пороховые газы)

- Материалы уголовного правонарушения

- Образцы пороха, пуль, гильз для дальнейшей экспертизы

- Место происшествя и его обстановка в момент преступления

Назначение баллистической экспертизы

Идентификация

-В теме идентификации и ее исследований могут быть решены вопросы как:

-Отношение объекта и субъекта к оружию и к патрону

-Марка и тип боевого оружия находящееся под экспертизой (например пистолет beretta 92 FS производство Италия)

-Марка, калибр и тип боеприпаса находящегося под экспертизой (например luger 9mm)

-Детали относящиеся к конкретному боевому оружию

-Компоненты относящиеся к патрону (пуля, порох, гильза)

-Повреждения от выстрела огнестрельным оружием (след, деформация)

Метод диагностики

-Высокоскоростная камера для диагностики в баллистике

- Определение баллистической скорости пули

- Связь пули и гильзы, их идентичность и принадлежность

- Возможности произведения выстрела при определенных условиях

- Детали относящиеся к конкретному виду оружия

- Исправность стрелкового оружия и целостность боеприпасов в момент совершения выстрела

- Возможность произвести выстрел другим типом патрона

- Местоположение субъекта преступления и жертвы во время выстрела

- Количество воспроизведенных выстрелов и количество остаточных деталей в момент завершения выстрелов.

Методические основы судебно-баллистической экспертизы.

Судебно-баллистическая экспертиза включает в себя изучение улик от огнестрельного оружия, которое могло быть использовано в преступлении. Когда пуля выпущена из пистолета, пистолет оставляет микроскопические следы на пуле и гильзе. Эти следы похожи на баллистические отпечатки пальцев. Если следователи извлекают пули с места преступления, судебно-медицинские эксперты могут проверить пистолет подозреваемого, а затем сравнить отметины на пуле на месте преступления с отметинами на испытательной пуле. Затем эксперт оценит, насколько похожи эти два набора меток, и определит, были ли пули выпущены из одного и того же оружия или из разных. Точно так же сравниваются гильзы[3, с.420].

Любые пули, оставленные на месте преступления, собираются следователями и анализируются судебно-баллистическими экспертами. Эти аналитики изучают "нарезы" в стреляной пуле, которые

могут помочь идентифицировать огнестрельное оружие - или, по крайней мере, тип огнестрельного оружия-использованного при совершении преступления.

При изготовлении пистолета внутри ствола создаются спиралевидные “земли и канавки”. Эти выступы и углубления известны как” нарезы”, и когда пуля проходит через ствол пистолета, нарезы ствола оставляют характерные отметины на пуле. Эксперты по баллистике часто проводят сравнительные исследования двух пуль, чтобы определить, совпадают ли их нарезы и были ли они выпущены из одного и того же оружия.

Это может быть полезно в уголовном преследовании путем установления личности подозреваемого на основе его или ее владения огнестрельным оружием, использованным для стрельбы пулями, найденными на месте преступления.

Баллистические доказательства - в том числе следы выстрела, угол траектории, расстояние от цели, следы входа и выхода пули и повреждения-часто используются для реконструкции событий, произошедших при совершении преступления. Например, человек, который говорит, что пистолет случайно выстрелил, может быть доказан правдивым или неправдивым судебными-медицинскими доказательствами, которые показывают давление на спусковой крючок оружия, угол наклона пистолета при выстреле и расстояние, с которого был произведен выстрел.

Методической основой любой экспертизы, в том числе и судебно-баллистической, являются правила, приемы и методы, по которым и с помощью которых должно выполняться экспертное исследование. Они объединяются в методике конкретного вида исследования.

Методика судебной экспертизы – это система научно обоснованных рекомендаций по выбору и применению методов, приемов и технических средств, для исследования объектов данного вида судебной экспертизы [4,с.191-197].

Методика экспертного исследования по конкретному делу формируется в ходе исследования на основе общей методики исследований данного вида и опыта эксперта с учетом конкретной задачи.

Общая методика проведения судебной экспертизы определяет следующие основные взаимообусловленные стадии исследования: предварительное исследование, детальное исследование и стадия оценки результатов и формирования выводов.

Стадия детального исследования подразделяется на:

- разная диагностика
- специальные испытания
- диагностика сравнения
- разные шаги и этапы диагностики для решения поставленных задач.

Методы, используемые при производстве судебно-баллистических экспертиз, делятся на:

- общие (местоположение, тест, мониторинг, место, время)
- техника и поддержка (микроскопия, интроскопия, профилография, химия)

Экспертные испытания

Метод экспериментального исследования используется для определения того, классифицируется ли объект как огнестрельное оружие, степень точности оружия, его работоспособность, дальность стрельбы и многое другое. Метод сравнения состоит из сравнительного исследования и одновременной оценки свойств или характеристик двух или более объектов. При судебно-баллистической экспертизе испытания практически не проводятся без сравнения исследуемых объектов между собой, с экспериментально полученными образцами или справочными данными. Основными методами сравнения в судебно-баллистической экспертизе являются сравнения и комбинации. Микроскопия - это процесс, который используется при изучении износа механизмов и частей оружия, сравнении микрорельефа отпечатков, диагностике инструментов, использовании при изготовлении инструментов и патронов. Микроскопия в ультрафиолетовой и инфракрасной областях спектра используется для поиска следов сажи, жира от огнестрельного оружия, частиц пороха. Процесс интроскопии в судебной баллистике используется, когда необходимо исследовать внутреннюю часть объекта. Рентгеновские лучи и гамма-излучение используются для анализа объектов.

Профилирование - это метод изучения и фиксации внешнего рельефа твердого материального объекта. Как правило, профилометрия используется для исследования следов отверстия на пуле, пробитых отверстий на пуле и гильзе. Метод химического анализа используется для отслеживания пороха и определения его типа, определения сажи пули, определения металлизации и следов трения, обнаружения свинца, меди, алюминия и другие металлы в остатках выстрела [5,с.92-96].

Альтернативные методы применяются для определения пригодности огнестрельного оружия, возможности стрельбы без нажатия на спусковой крючок при проверке технического состояния оружия.

Несмотря на множество используемых методов, в настоящее время существуют проблемы, связанные с развитием судебно-баллистической экспертизы, которая далека от решения. К ним относятся: определение продолжительности выстрела; определение дальности дальнего выстрела; идентификация оружия по сильно осколочным снарядам; идентификация гладкоствольного оружия по линиям на выстреле; идентификация современного оружия с высокой обработкой поверхности деталей. Кроме того, появление новых видов оружия и патронов расширяет круг объектов судебно-баллистической экспертизы, что требует совершенствования существующих методов и методов исследования.

Помимо этого, возникновение новейших видов орудия, патронов расширяет область предметов судебно-баллистической экспертизы, то что потребует улучшения имеющихся методов также способов изучения.

Значимость этой задачи состоит в том, то что выявление также подавление правонарушений, сопряженных с пулевым орудием совершенно никак не мыслимо с целью этого, для того чтобы, просто-напросто определить, также возобновить вид правонарушения нужны специализированные постижения равно как во сфере баллистических изучений, таким образом также в сфере криминалистики в целом.

Основным вопросом баллистической экспертизы в настоящий период считается классификация орудия также боеприпасов. Результатом данной темы считается большое число критериев, но кроме того большое число стандартов орудия. Подобным способом, возможно совершить заключение, то что классификация орудия также боеприпасов потребует последующей доработки.

Список использованной литературы

1. Балашов Д.Н. Криминалистика. М.: ИНФРА-М, 2005. –503 с.
2. Попов В.Л., Шигеев В.Б., Кузнецов Л.Е. Судебно-медицинская баллистика. – СПб.: Гиппократ, 2002.
3. Тихонов Е. Н. Судебно-баллистическая экспертиза. М.: Инфра, 1991.
4. Губин С.Г. Исследования внутрибаллистических параметров системы обратного метания // *Интерэкспо ГЕО-Сибирь-2012. VIII Междунар. науч. конгр.: Междунар. науч. конф. «Специализированное приборостроение, метрология, теплофизика, микротехника, нанотехнологии»: сб. материалов в 2 т. (Новосибирск, 1020 апреля 2012 г.). Новосибирск: СГГА, 2012. Т. 1.*
5. Губин С.Г., Брюхова. М.А. Классификация осколочных ранений // *Труды Всероссийской научно-технической конференции «Наука. Промышленность. Оборона». Новосибирск: НГТУ. 2012.*

**УДК 34:001.83(100)
МРНТИ 07.00.10**

Досыбай Нуржаппар¹

*¹Магистрант 1 курса факультета международного права
Институт Сорбонна-Казахстан
КазНПУ им.Абая*

ПОНЯТИЕ И МЕЖДУНАРОДНЫЕ МЕХАНИЗМЫ БОРЬБЫ С КОРРУПЦИЕЙ

Аннотация

В нынешнем времени феномен коррупционной преступности проявляется на самых разных уровнях регулирования государством, коррупция адаптируется и эволюционирует, становясь частью жизни людей. В статье анализируется международный опыт в борьбе с коррупцией и ее проявлении на разных стадиях, также определяются механизмы по ее искоренению и определяются основные выводы по ликвидации коррупции

Ключевые слова: коррупция, преступность, закон, ООН, международный опыт

Досыбай Нұржаппар¹

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан Институтының
«Халықаралық құқық» мамандығының 1 курс магистранты

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ КҮРЕС ҰҒЫМЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТЕТІКТЕРІ

Аңдатпа

Қазіргі уақытта сыбайлас жемқорлық қылмыс феномені мемлекеттің реттеудің әртүрлі деңгейлерінде көрініс табады, сыбайлас жемқорлық адамдардың өмірінің бір бөлігіне айналып, бейімделеді және дамиды. Мақалада сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрестегі халықаралық тәжірибе және оның түрлі сатылардағы көрінісі талданады, сондай-ақ оны жою тетіктері айқындалады және сыбайлас жемқорлықты жою жөніндегі негізгі тұжырымдар айқындалады.

Түйін сөздер: пара, қылмыстық, заң, БҰҰ, халықаралық тәжірибе.

Dosybay Nurzhappar¹

*1st year master student of the «International Law» specialty of the
Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU*

CONCEPT AND INTERNATIONAL MECHANISMS FOR COMBATING CORRUPTION

Abstract

At the present time, the phenomenon of the crime of corruption is manifested at the most different levels of state regulation, corruption adapts and evolves, becoming a part of people's lives. The article analyzes the international experience in the fight against corruption and its manifestation at different stages, also determines the mechanisms for its eradication and defines new conclusions on the elimination of corruption

Key words: corruption, crime, law, UN, international experience.

Актуальность темы статьи определяется тем, что за последнее время, коррупция внедряется во все слои общественной жизни, тем самым мешая правильному государственному управлению и снижению его эффективности.

Как отмечают ученые, проблема борьбы с коррупцией приобретает особую актуальность, так как это негативное явление становится главным и важным фактором дестабилизации политической системы. [1]. Коррупция, как острое негативное явление, есть в любом обществе. Практика показывает, что победить до конца коррупцию невозможно, однако можно минимизировать ее влияние. Все зависит от возможности злоупотребления государственными служащими их властных полномочий, которые, в свою очередь, мешают благоприятному развитию государств.

Латинское слово *corruptere*, то есть «подкуп» или «порча» с древних времен относился к проявлению подкупа правящей элиты в государственных аппаратах. Первые признаки проявления коррупции можно усмотреть на примерах сводов законов Хаммурапи и Древнего Египетского государства, где уже тысячи лет назад существовали наказания за взяточничество. Ученые и историки связывают причину возникновения коррупции с древними обычаями подносить подарки и блага королям, вождям, жрецам и фараонам. Таким образом, можно сделать вывод, что коррупция как негативное явление, считается древним «институтом», который существует и эволюционирует с древних времен по наши дни, и не ограничивается ни территорией, ни формой правления государства, ни правящей властью.

Понятие коррупции также дается социологами, политологами, так как многообразие коррупции затрагивает многие сферы жизни людей. Юридически точное и единообразное определения коррупции закреплено нормативно-правовыми актами и международными соглашениями, пактами.

В Законе Республики Казахстан понятие «коррупция» определяется как «противозаконное использование лицами, которые занимают важную государственную должность, лицами, которые уполномочены выполнять государственные функции, а также лица, приравненные к лицам, в чьи полномочия входят выполнение государственных функций, должностными лицами своих служебных полномочий и связанных с ними возможностей, целью которых является получение или извлечения лично и/или через посредников имущественных (неимущественных) благ и преимуществ для себя или третьих лиц, а равно подкуп этих лиц с помощью предоставления благ и преимуществ» [2]. То

есть непосредственное незаконное обогащение благами государственного служащего посредством привлечение иных лиц. Организация объединенных наций трактует понятие коррупции как «злоупотребление государственной властью для получения выгод в личных целях» [3].

Коррупция стала глобальной проблемой не только для отдельно взятого государства, но для всего мирового сообщества. Противодействие подобному негативному опыту стало основой для международной кооперации государств, принятию и подписанию международных актов. Так, например, в Конвенции Организации Объединенных Наций против коррупции указано, что «каждое Государство-участник стремится устанавливать и поощрять эффективные виды практики, направленные на предупреждение коррупции.»[4]

Коррупция, как социальное явление, модифицируется и приобретает глобальный характер, в связи с развитием экономических и политических отношений внутри и между государствами. Каждый эффективный метод, показавший свою полезность в борьбе с коррупцией, не остается незамеченным. Страны мира, посредством заключения международных соглашений, интегрируют опыт друг друга в свое законодательство. Механизмы искоренения коррупции варьируются в самых разных ипостасях: от самых гуманных до применения смертной казни для провинившихся. Например, Корейская программа противодействия коррупции под названием «OPEN» помогла искоренить коррупцию в государственных органах и частном бизнесе. Суть была в том, что обычные люди могли проследить этапы рассмотрения документов, и в случае неправомерных действий, обратиться с несогласием. Результаты корейского опыта позаимствовал Всемирный банк, взяв за основу принцип «открытости», тем самым создав открытые бюджетные хранилища и данные, более тринадцати стран открыли доступ информации о государственных доходах.

Опыт Сингапура показывает, что отдельно действующий, централизованный орган – Бюро по расследованию случаев коррупции, направленный на искоренение коррупции, может в корне изменить государство, повысив его экономический потенциал до высшего уровня развития. Работа Бюро направлена на искоренение коррупции в государственном и частом секторе, а также на предотвращение коррупции, посредством превентивных мер. Бюро анализирует работу органов, которые могут быть уличены в коррупции и изучает методы работы, рекомендует предпринять определенные шаги для устранения тех или иных недостатков. Сингапурское Бюро по искоренению коррупции базируется на основных антикоррупционных принципах: строгость, открытость, гласность.

Опыт антикоррупционной политики Финляндии показывает, что коррупция может быть минимизирована на основании поведения общества и ее модели поведения. Понятие взяточничество содержится в базовых правовых актах Финляндии: Конституции и кодексах.

Безусловно, борьба с коррупцией обусловлена многими факторами, влияющими на ее распространение: экономическая и финансовая стабильность в государстве, благополучие и здоровье нации, высокий уровень образованности и работоспособности населения, а также его правовое сознание. Президент Касым-Жомарт Токаев в своих выступлениях обращал внимание Правительства на проблемы и реализацию антикоррупционной политики. Основной идеей считается не только взаимодействие государственных органов, но и привлечение гражданского общества к нынешним проблемам. Главная задача на сегодня: сформировать нетерпимость к коррупционным делам, тем самым взаимодействие правительства и народа является приоритетным. Также, механизмы борьбы с коррупцией обуславливаются определенными действиями государств и вытекает из самой сущности борьбы с коррупцией: общественное развитие и политический строй помогают выявить основные направления деятельности борьбы с коррупционной преступностью. Борьба с коррупцией эффективна тогда, когда есть гибкая система последовательных и взвешенных шагов и взаимодействия на вертикально-горизонтальном уровне: взаимодействие гражданского общества и государственного аппарата.

Международный анализ и подход в противодействии коррупции показывает, что гармонию возможно найти, лишь наладив открытый диалог с обществом, которое играет большую роль в принимаемых решениях государства. Внедрение международного опыта в национальную практику возможно при условии системного изменения и модификации многих параметров, начиная от повышения правосознания народа до его заинтересованности в участии в политической жизни государства.

Список использованной литературы:

1. Поляков М.М. Европейский опыт борьбы с коррупцией органами исполнительной власти и прокуратуры // Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки. 2013. №2. с.34-42

2. Закон Республики Казахстан «О противодействии коррупции» от акон Республики Казахстан от 18 ноября 2015 года № 410-V «О противодействии коррупции» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 19.12.2020 г.) https://online.zakon.kz/document/?doc_id=33478302

3. Справочный документ о международной борьбе с коррупцией, подготовленный Секретариатом ООН. A/CONF. 169/14. 1995. 13 Apr.

4. Конвенция Организации Объединенных Наций против коррупции Принята резолюцией 58/4 Генеральной Ассамблеи от 31 октября 2003 год https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/corruption.shtml

УДК 349.6
МРНТИ 502.5:504

Болат Ж.¹

¹магистрант кафедры международного права
Институт Сорбонны-Казахстан КазНПУ имени Абая

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И ЗАЩИТЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

Аннотация

В данной статье рассматривается правовая политика Республики Казахстан в экологической сфере. На сегодняшний день ухудшение экологической ситуации является актуальной проблемой во всем мире, в том числе в нашем государстве. Проблема загрязнения окружающей среды требует комплексного решения путем создания различных программ и закрепления правил и норм в законодательстве. В статье рассмотрена политика государства по обеспечению экологической безопасности в годы обретения независимости до нынешних дней, так же будут рассмотрены ключевые законодательные нормы, обеспечивающие право граждан на благоприятную окружающую среду и программы, разработанные Правительством государства для обеспечения экологической безопасности, устойчивого развития и рационального использования природных ресурсов.

Ключевые слова: окружающая среда, Республика Казахстан, государственная политика, концепция обеспечения экологической безопасности, устойчивое развитие, рациональное использование, программы по обеспечению экологической безопасности, экологический кодекс.

Болат Ж.¹

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан
институтының Халықаралық Құқық кафедрасының магистранті

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚОРШАҒАН ОРТАНЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ ЖӘНЕ ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ МЕМЛЕКЕТТІК САЯСАТЫ

Аңдатта

Бұл мақалада Қазақстан Республикасының экологиялық саласындағы құқықтық саясаты зерттелген. Бүгінгі күні экологиялық ахуалдың нашарлауы бүкіл әлемде, оның ішінде біздің мемлекетімізде де өзекті мәселе болып табылады. Қоршаған ортаның ластануы проблемасы әр түрлі бағдарламалар құру және заңнамада ережелер мен нормаларды бекіту арқылы кешенді шешуді талап етеді. Мақалада тәуелсіздік алған жылдардағы қазіргі уақытқа дейінгі экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі мемлекеттің саясаты, сондай-ақ азаматтардың қолайлы қоршаған ортаға құқығын қамтамасыз ететін негізгі заңнамалық нормалар және мемлекет қауіпсіздігі, табиғи ресурстарды орнықты дамыту және табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану үшін үкімет әзірлеген бағдарламалар қарастырылған.

Түйінді сөздер: қоршаған орта, Қазақстан Республикасы, мемлекеттік саясат, экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету тұжырымдамасы, тұрақты даму, ұтымды пайдалану, экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету бағдарламалары, экологиялық кодекс.

Bolat Z.¹

*¹master of the department of International Law
Sorbonne Institute-Kazakhstan at KazNPU named after Abay*

STATE POLICY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN ON ENSURING ENVIRONMENTAL SAFETY AND ENVIRONMENTAL PROTECTION

Abstract

This article examines the legal policy of the Republic of Kazakhstan in the environmental sphere. Today, the deterioration of the environmental situation is an urgent problem throughout the world, including in our state. The problem of environmental pollution requires a comprehensive solution by creating various programs and fixing rules and norms in legislation. The article considers the policy of the state to ensure environmental safety during the years of gaining independence to the present day, it will also consider the key legislative norms that ensure the right of citizens to a favorable environment and programs developed by the Government of the state to ensure environmental safety, sustainable development and rational use of natural resources.

Key words: environment, Republic of Kazakhstan, state policy, concept of ensuring environmental safety, sustainable development, rational use, programs to ensure environmental safety, environmental code.

На сегодняшний день во всем мире довольно актуальным вопросом является проблема загрязнения окружающей среды. Ухудшение экологической ситуации вызвано техническим прогрессом. Казахстан, как государство с огромной территорией и богатыми природными ресурсами, не исключение. Правительство государства придает большое значение состоянию окружающей среды, распространению потребления возобновляемых источников энергии и бережному отношению к природе. В своем обращении к казахстанскому народу Президент Касым-Жомарт Токаев озвучил одну из приоритетных задач правительства - активизировать работу в этом направлении: «Конструктивный общественный диалог - основа стабильности и процветания в Казахстане».

Годы независимости Республики Казахстан были годами формирования и становления новейшей государственной политики по обеспечению экологической безопасности, защиты и охраны окружающей среды. Это позволило определить очередную реализацию общественного порядка, связанную с охраной окружающей среды и рациональным потреблением природных ресурсов. В Казахстане в начале 1990-х годов в основном функционировала система защиты окружающей среды, созданная еще в советское время в 1930-х годах.

В Конституции Республики Казахстан, принятой 30 августа 1995 года, были заложены основы национальной политики по обеспечению экологической безопасности, которые стали основополагающими в области защиты окружающей среды. Статьи 6, 31 и 38 регулируют правоотношения в данной области. В стандартах утверждена и внедрена новая концепция защиты и охраны окружающей среды. Право граждан на благоприятную окружающую среду закреплено в пункте 1 статьи 31: «Государство ставит целью охрану окружающей среды, благоприятной для жизни и здоровья людей». Так же в свою очередь концепция заключается в том, что «граждане Республики Казахстан имеют обязанность сохранять природу и бережно относиться к её богатствам». Необходимо отметить, что пункт 2 статьи 31 определяет, что «сокрытие должностными лицами фактов и обстоятельств, угрожающих жизни и здоровью людей, влечет ответственность в соответствии с законом».

Основой национальной политики в области охраны окружающей среды так же считается первая Концепция экологической безопасности, разработанная в 1996 г., в которой были выделены экологические приоритеты для создания правовой системы, государственного контроля, экономические элементы управления окружающей средой, так же экологического мониторинга. Принятие этого документа заложило основы законодательства в области экологической безопасности в Республике Казахстан. С принятием данного документа в Республике Казахстан создана основа законодательства в сфере экологической безопасности, были принят ряд новых нормативно-правовых актов: Закон «Об охране окружающей среды», Закон «об особо охраняемых природных территориях», Закон «Об экологической экспертизе» в 1997 г., Закон «О радиационной защите» в

1998 г. и Закон «Об охране атмосферного воздуха» в 2002 г.. Нормы рационального использования лесных территорий, воды и земли были обнародованы в Указах президента: «О недрах и недропользовании» (1996 г.) и «О нефти» (1995 г.). Эти законодательные стандарты устанавливались на протяжении многих лет и легли в основу не только экологического законодательства, но и всех стратегических документов в области экологической политики и охраны окружающей среды, рационального использования природных ресурсов в Республике Казахстан.

В целях совершенствования законодательства Правительством был взят курс на сближение с законодательством развитых стран и внедрение международных стандартов. Республикой Казахстан подписано 19 международных соглашений и разработаны национальные программы и проекты по их реализации. Создана система оценки воздействия на окружающую среду, согласования, контроля и инспекции в сфере экологии. [1]

В декабре 2003 года Первый Президент Республики Казахстан Н.А. Назарбаев утвердил Концепцию обеспечения экологической безопасности государства, а также ряд государственных и политических мер, направленных на устойчивое экологическое развитие страны. Документ составлен на основе Конституции, законов Республики Казахстан и других нормативно-правовых актов, а также Концепции экологической безопасности предыдущих лет с учетом новейших правовых договоренностей и конвенций и политических особенностей. Основные принципы данной программы: экологически безопасный метод регулирования всех общественных отношений для успешного развития государства с помощью включения научно-обоснованного сочетания различных ограничений, нормативов и порядка ведения деятельности, которые определяют рамки использования природных ресурсов с помощью установления экологически безопасных предельных значений использования природных ресурсов и обеспечивают сбалансированное управление качеством окружающей среды, соответствия региональных и локальных задач экологической безопасности глобальным и национальным целям предотвращения экологических угроз.

В Концепции «экологическая безопасность» представлена как естественно-историческая основа и составная часть национальной безопасности Республики Казахстан, которая определяется степенью защищенности личности, общества и государства от последствий чрезмерного антропогенного воздействия на окружающую среду, а также стихийных бедствий, промышленных аварий и катастроф. Особое внимание в документе уделяется защите интересов и уважению приоритетов экологической безопасности в процессах глобальной и региональной интеграции как наиболее экологически уязвимой страны с переходной экономикой.

Целью программы является разработка стратегии государственной экологической политики и комплексных мер в области прав человека для обеспечения экологической безопасности и устойчивого развития природных ресурсов, окружающей среды и реабилитации населения, проживающих на территории с наиболее уязвимыми экологическими условиями.

Еще одним важным шагом стало сотрудничество Казахстана с НПО. Следует отметить, что Казахстан одним из первых подписал и ратифицировал Орхусскую конвенцию «О доступе к информации, участии общественности в принятии решений и доступе к правосудию по вопросам, касающимся окружающей среды». Все положения Орхусской конвенции включены в законодательство Республики Казахстан. [2]

Годы суверенного развития Казахстана стали годами создания и реализации новой государственной политики с экологической модернизацией общества, реализация которой отражена в Концепции перехода Республики Казахстан к устойчивому развитию на 2007-2024 гг. [3]

В 2019 году ведущие эксперты и представители области бизнеса работали над новым Экологическим кодексом Республики Казахстан, основанным на лучшем международном опыте. В декабре 2019 года проект новой редакции Экологического кодекса Республики Казахстан был одобрен на очередном заседании правительства под председательством Премьер-министра Аскара Мамина. Кодекс состоит из 7 основных принципов, самый важный из которых - «загрязнитель платит и ремонтирует». Изменения включают применение оценки воздействия на окружающую среду (ОВОС) к крупным компаниям первой категории, а не ко всем пользователям природных ресурсов. В то же время общественность будет участвовать на всех этапах ОВОС, то есть не только на первом этапе экологической экспертизы. Проект кодекса предусматривает создание автоматизированной системы мониторинга выбросов загрязняющих веществ в мире. Кодекс исключает процесс предварительной отчетности из экологической экспертизы компании и освещения в СМИ, чтобы государственные органы могли действовать незамедлительно и предотвратить источник проблемы в окружающей среде. При этом штрафы за экологические нарушения будут увеличены в 10 раз. Проект

новой редакции Экологического кодекса вводит пятиуровневую иерархию отходов и обязательное «пошаговое» управление: предотвращение / минимизация образования отходов - повторное использование, переработка, использование - захоронение. Классификация отходов будет адаптирована к Европейскому каталогу отходов, который охватывает не только неопасные, но и опасные отходы. При этом будет внедрен механизм «отходы в энергию», то есть сжигание отходов с последующей выработкой электроэнергии, что позволит сократить количество отходов до 30% к 2025 году и привлечь более 180 млрд тг. инвестиций. [4]

Казахстан географически находится в центре Евразийского континента. Основная часть земной биосферы страны состоит из степей, пустынь и полупустынь с резко континентальными погодными и климатическими условиями. Значительная часть территории страны сейсмически активна, и риск землетрясений превышает факторы риска окружающей среды. Одна из самых эффективных мер по сохранению биологического разнообразия растений и животных - создание особо охраняемых природных территорий, так как площадь особо охраняемых природных территорий в Казахстане составляет лишь 13,5 млн га или 4,9% от общей площади, то есть ниже мирового стандарта в 10%, что вполне достаточно для поддержания экологического баланса биоразнообразия. То есть необходимо разработать и утвердить программы борьбы с опустыниванием, направленной на предотвращение и сокращение масштабов опустынивания и негативных последствий засухи, восстановление почвы и плодородия почв, экономические механизмы развития и внедрения землепользования. Гарантировать сохранение и восстановление ресурсной базы, усилить экологическую безопасность населения, а также информировать и гарантировать участие населения в борьбе с опустыниванием.

Таким образом, монокультурная система управления окружающей среды, традиции образа жизни и экологические ограничения в месте расположения производительных сил привели к формированию территорий и регионов, с усилением антропогенного воздействия и рисков, экологических катастроф для населения. В связи с этим социальная напряженность в обществе, связанная с трудностью перехода в рыночный период, усугубляется извечным фактором экологической озабоченности населения, что особенно ярко проявляется в регионах, пострадавших от экологических катастроф. [5] Ввиду сложившейся ситуации в мире, необходимо отметить, что ответом Правительства Республики Казахстан на проблему с загрязнением окружающей среды является также Стратегия «Казахстан-2050», главной целью которой - вхождение в число 30 самых развитых стран всего мира. Стратегия предусматривает различные цели, задачи, методы по обеспечению экологической безопасности в государстве.

Таким образом, национальная политика Республики Казахстан в сфере экологического права безусловно одна из самых главных и первостепенных для устойчивого развития государства с социально-экономическим приоритетом без вреда для окружающей среды и безусловно Концепция экологической безопасности имеет очень важное значения для её осуществления.

Список использованной литературы:

1. Смакова А. «Трансформация экологической политики в свете новой Доктрины «Нур Отана» и Стратегии – 2050// <http://nurotan.kz/kz/node/3806>.
2. Практика Комитета по вопросам соблюдения Орхусской конвенции (2004–2011) / Под ред. А. Андрусевич, Т. Алге, К. Конрад, З. Козак. — Львов. — 2012. — 238 с. (на англ. и рус.) <http://www.rac.org.ua/dijalnist/publikaciji/cc-case-law-2nd/>
3. Президент Республики Казахстан. Концепция перехода Республики Казахстан к устойчивому развитию на 2007-2024 годы: Указ от 14 ноября 2006 г. №216 //Казахстанская правда. – 18 ноября.
4. Обзор: как обеспечивается экологическая безопасность в Казахстане. - 8 февраля 2020 г. <https://primeminister.kz/ru/news/reviews/obzor-kak-obespechivaetsya-ekologicheskaya-bezopasnost-v-kazahstane>
5. Кравченко С., Андрусевич А., Бонайн Дж. Актуальные вопросы международного права окружающей среды. Учебник для ВУЗов. 2002 г. http://orelviv.uoregon.edu/files/aktual_prob1.PDF

ӘЛЕМДІК САЯСАТТЫҢ ЖАҢА ГЕОСАЯСИ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАЗАҚСТАН КАЗАХСТАН В НОВЫХ ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ РЕАЛИЯХ МИРОВОЙ ПОЛИТИКИ KAZAKHSTAN IN THE NEW GEOPOLITICAL REALITIES OF WORLD POLITICS

УДК 327; 339.9
МРНТИ 11.25.67

Жамансарин Н.Ш.¹, Д.Д. Эмис¹

¹Научный руководитель: к.и.н., доцент, заведующий кафедрой международных отношений
Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая

¹магистрант 2 курса кафедры международных отношений Института Сорбонна-Казахстан
при КазНПУ им. Абая

КАЗАХСТАН И КИТАЙ: ПЕРСПЕКТИВЫ СОТРУДНИЧЕСТВА

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы, связанные с отношениями между КНР и Республикой Казахстан с 1992 года и по настоящее время. Экономические, внешнеполитические и социально – культурные аспекты этих отношений определяют возможные перспективы дальнейшего сотрудничества двух стран. Курс на дальнейшее сближение по вопросам реализации заявленных стратегических программ, таких как «Экономический пояс Шелкового пути» (ЭПШП) должен пройти проверку посткоронавирусной эпохой. Глобализм, как общая стратегия развития мира, может быть пересмотрен ведущими странами и объединениями стран из-за возможных угроз их жизнеобеспечению. Автаркические тенденции в политике и экономике США, Великобритании, Евросоюза и вероятное снижение зависимости от поставки товаров из Китая могут серьезно повлиять на китайско – казахстанские планы сотрудничества. В статье указывается, что опасения для этих планов, вызванные возможными изменениями в политике мировых центров силы, должны учитываться, но геополитически Китай сам давно стал определяющим мировым центром экономики и альтернативы усилению сотрудничества между КНР и РК - нет. Отмечено, что противоречия, возникающие между странами – соседями, должны решаться на принципах доброй воли и взаимной выгоды.

Ключевые слова: казахстанско – китайские отношения, экономическое сотрудничество, геополитика, «Один пояс и один путь», «Экономический пояс Шелкового пути» (ЭПШП)

Н.Ш. Жамансарин¹, Д.Д. Эмис¹

¹Ғылыми жетекшісі: т.ғ.к., доцент, Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институты,
халықаралық қатынастар кафедрасының меңгерушісі

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институты, халықаралық қатынастар
кафедрасының 2 курс магистранты

ҚАЗАҚСТАН ЖӘНЕ ҚЫТАЙ: ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Аңдатпа

Мақалада ҚХР мен Қазақстан Республикасының 1992 жылдан бастап қазіргі уақытқа дейінгі қатынастарына қатысты мәселелер талқыланады. Бұл қатынастардың экономикалық, сыртқы саясаты және әлеуметтік-мәдени аспектілері екі ел арасындағы одан әрі ынтымақтастықтың мүмкін болатын перспективаларын анықтайды. «Жібек жолының экономикалық белдеуі» (ЖЖЭБ) сияқты жарияланған стратегиялық бағдарламаларды одан әрі жақындастыру бағытын пост-коронавирустық дәуір сынақтан өткізуі керек. Дүниежүзілік дамудың жалпы стратегиясы ретінде глобализмді алдыңғы қатарлы елдер мен елдердің қауымдастықтары өмір сүру мүмкіндіктеріне төнетін қауіптерге байланысты қарастыра алады. АҚШ, Ұлыбритания, Еуропалық Одақтың саясатындағы және экономикасындағы ауторлық тенденциялар және Қытайдан тауар жеткізіліміне тәуелділіктің төмендеуі Қытай-Қазақстан ынтымақтастық жоспарларына айтарлықтай әсер етуі мүмкін. Мақалада әлемдік күш орталықтарының саясатындағы мүмкін өзгерістерден туындаған осы жоспарларға деген

қорқыныш ескерілуі керек деп айтылған, бірақ геосаяси тұрғыдан Қытайдың өзі баяғыда экономиканың анықтаушы әлемдік орталығына айналған және Қытай мен Қазақстан арасындағы ынтымақтастықты нығайтуға балама жоқ. Көрші елдер арасында туындайтын қайшылықтар ізгілік пен өзара тиімділік қағидаттарында шешілуі керек екендігі атап өтілді.

Түйін сөздер: Қазақстан-Қытай қатынастары, экономикалық ынтымақтастық, геосаясат, «Бір белдеу және бір жол», «Жібек жолының экономикалық белдеуі» (ЖЖЭБ)

Zhamansarin N.Sh.¹, ¹D.D. Emis¹

¹Scientific adviser: candidate of historical sciences, assistant professor, head of department of International relations at the Institute Sorbonne-Kazakhstan of the Kazakh National Pedagogical University named Abai

¹master student of 2nd course, Department of international relations at the Institute Sorbonne-Kazakhstan of the Kazakh National Pedagogical University named Abai

KAZAKHSTAN AND CHINA: PROSPECTS FOR COOPERATION

Abstract

The article discusses issues related to relations between the PRC and the Republic of Kazakhstan from 1992 to the present. Economic, foreign policy and socio-cultural aspects of these relations determine the possible prospects for further cooperation between the two countries. The course towards further rapprochement on the implementation of the declared strategic programs, such as the “Silk Road Economic Belt” (SREB), should be tested by the post-coronavirus era. Globalism, as a general strategy for the development of the world, can be reviewed by leading countries and associations of countries due to possible threats to their livelihoods. Autarkic tendencies in the politics and economy of the USA, Great Britain, the European Union and the probable decrease in dependence on the supply of goods from China can seriously affect the Sino-Kazakh cooperation plans. The article states that the fears for these plans, caused by possible changes in the policies of world centers of power, should be taken into account, but geopolitically, China itself has long become the defining world center of the economy and there is no alternative to strengthening cooperation between China and Kazakhstan. It is noted that the contradictions that arise between the neighboring countries should be resolved on the principles of goodwill and mutual benefit.

Keywords: Kazakh-Chinese relations, economic cooperation, geopolitics, “One belt and one way”, “Silk Road Economic Belt” (SREB)

К началу 1992 года, Китай на протяжении 13 лет активно развивался экономически. Коммунистическая партия Китая (КПК) внесла серьезные изменения в свою Программу и, преодолев догматизм и схоластику, допустила свободу рынка в экономике Китая. Дэн Сяопин, разработавший принципы «социализма с китайской спецификой» и, ставший автором экономических реформ в Китае, в 1992 году, как раз, ушел с китайской политической сцены. Отношения с новыми странами, возникшими после распада СССР, выстраивало новое поколение китайских руководителей. К этому времени успехи новой экономической политики Китая были налицо.

Казахстан, к началу 1992 года, подошел с совершенно другими показателями развития и перспективы нового государства были не совсем ясны. Руководство Казахстана в лице президента республики Н.А. Назарбаева получило после распада СССР разрушенные экономические связи и пустую казну. Тем не менее, промышленный потенциал, прежде всего, в добывающих отраслях и большие запасы разведанных природных ресурсов давал ясное представление о возможностях развития страны.

Возможности развития экономики Казахстана требовали строительства политической системы страны и системы внешнеполитических связей, понятных народу Казахстана, ближним и дальним государствам – соседям.

Китай, одним из первых государств мира, признал независимость Казахстана и после трудных, но необходимых дипломатических переговоров о государственной границе двух стран, дал гарантии безопасности и нерушимости границ. Развитие отношений двух стран, через систему двухсторонних и многосторонних переговоров, привело в 2001 году к созданию Шанхайской организации

сотрудничества (ШОС). ШОС, как организация по укреплению мер доверия стран – участниц и военного сотрудничества в борьбе с религиозным экстремизмом и политическим терроризмом, внесла существенный вклад в стабилизацию центрально-азиатского региона, тем самым, дав мощный толчок экономическому сотрудничеству стран – участниц организации.

Китай, ставший за 40 лет развития «фабрикой мира», заинтересован в источниках сырья и энергии для своего производства, и Казахстан, имеющий эти ресурсы, заинтересован в рынках сбыта. Кроме того, Китай стремится диверсифицировать транспортно – логистические возможности экспорта своих товаров и, соответственно, Казахстан стремится модернизировать и развивать свою инфраструктуру по обеспечению коридора Китай – Западная Европа для поставки товаров. Концепция Экономического пояса Шелкового пути (ЭПШП) является теоретическим обоснованием этой весьма практической задачи. Профессор М.К. Сембинов, к.и.н. и доцент ВАК отмечает: «Если внимательно проанализировать этапы развития Китая в последние годы, то можно сказать, что данный проект стал логическим продолжением экономического развития Китая» [5].

Начавшийся в 2020 году, мировой экономический кризис и пандемия коронавируса могут внести в этот ясный стратегический план развития двухсторонних экономических отношений существенные коррективы. Они связаны, прежде всего, с возможным изменением места и роли Китая в мировой экономике и системе международного разделения труда. Объективно США и Западная Европа должны пересмотреть свои позиции в вопросе выноса основных производственных процессов за пределы своих территорий. Процесс глобализации находится, в настоящее время, под очень серьезным давлением. Зависимость жизнеобеспечения развитых стран, в условиях карантина, от поставок товаров из Китая заставит изменить систему приоритетов. Так, администрация США обязалась покрыть все затраты бизнеса по переброске производственных мощностей с материкового Китая в США. Законопроект по выплате компенсации представлен в Конгресс США в середине мая текущего года. Западная Европа и Япония также рассматривают возможность по возвращению производств на свою территорию. Анализ зависимости Великобритании от поставок товаров из Китая, подготовленный по заданию правительства этой страны, показал наличие проблемы для национальной безопасности Великобритании. Так, до 70% компонентов лекарств, используемых в Великобритании, производится в Китае. На начальной стадии разработки находится правительственный «Проект Защита» [7].

Вопросы безопасности и снижения рисков для этих стран выйдут на первый план, что может вызвать спад темпов экономического роста Китая. Иначе говоря, экономическая целесообразность уступит место политической необходимости в стратегическом плане, принципы фритредерства будут серьезно скорректированы протекционизмом. Соответственно, для Китая на первый план выйдет проблема преодоления внутренних дисбалансов развития и, несмотря на скептические и негативные прогнозы, высока вероятность того, что Китай выйдет из этого кризиса окрепшим. Снижение объемов внешнеторговых операций может существенно компенсироваться объемами внутренней торговли. Кстати, торговая война между США и Китаем, также подталкивает к такому сценарию событий. В противовес глобализации, некоторый процесс автаркии региональных политических и экономических образований начинается прямо сейчас и, видимо, получит свое развитие в самом ближайшем будущем.

Такое развитие событий является неблагоприятным для Казахстана. Территориальная удаленность от основных мировых рынков и, соответственно, общая граница с КНР втягивает Казахстан в экономическую орбиту Китая. Без развития собственного производства, Казахстан рискует стать сырьевым придатком Поднебесной и рынком сбыта китайских товаров. Все предпосылки для такого развития ситуации имеются налицо уже сейчас, но руководство Казахстана должно предпринять все необходимые шаги для предотвращения такого сценария. Принцип многовекторности во внешней политике неоднократно декларировался руководством Казахстана и реально применяется на практике. Усиление зависимости казахстанской экономики от экспорта в Китай сырьевых товаров необходимо нивелировать экономической политикой государства в этом вопросе. С учетом того, что китайские инвестиции в Казахстане направляются, преимущественным образом, в добывающие отрасли промышленности и развитие транспортной инфраструктуры Казахстана, то разработка системы стимулирования (через налоговые льготы и каникулы, создания свободных экономических зон и т.д.) для привлечения китайских инвестиций в перерабатывающие отрасли нашей промышленности остается важной задачей. Нельзя сказать, что все эти меры не

используются на практике в экономической политике государства, но надо признать, что работа в этом направлении требует качественного улучшения и повышения эффективности.

Экономическое доминирование Китая в центрально-азиатском регионе необходимо рассматривать, с одной стороны, как возможность для собственного экономического развития, с другой стороны, недостаточно продуманное использование такой возможности, в частности, неэффективное использование полученных китайских кредитов, может негативно сказаться при изменении экономической ситуации в мире, особенно в настоящий момент времени. Разгорающийся мировой экономический кризис, сопутствующее ему резкое падение биржевых цен на сырьевые товары, может серьезно сказаться на возможностях Казахстана по обслуживанию внешних займов. Следует признать, что эти риски адекватно оценены казахстанским руководством и, несмотря на отдельные казусы, вроде китайского кредита на развитие LRT в г. Нур – Султан, в целом выдерживаются все безопасные параметры показателя соотношения внешних заимствований и валового внутреннего продукта (ВВП) страны.

Наши центральноазиатские соседи, Кыргызстан и Таджикистан, находятся в совершенно ином положении, к сожалению, в вопросе китайских заимствований. Понятно, что Китай располагает всеми ресурсами для решения вопроса по кредитам этим странам. Были прецеденты, когда возвращение кредита в отсутствие возможности погашения финансовыми средствами было осуществлено путем передачи Китаю государственной собственности в виде месторождения полезных ископаемых и т.п.

Конечно, экономическая ситуация в Казахстане совершенно иная, но держать в поле зрения казахстанского руководства данные проблемы соседей необходимо, с целью недопущения самой возможности такой постановки вопроса.

Перспективы казахстанско – китайских отношений в экономической сфере в полной мере зависят от состояния мировой экономики и возможного изменения роли Китая, как «всемирной фабрики» товаров. Если возможное падение спроса на товары из Китая, может быть компенсировано развитием внутреннего потребления этой страны и, соответственно, казахстанский экспорт в Китай может сохранить свои физические объемы, то развитие инфраструктурных проектов в рамках концепции «Один пояс и один путь» может подвергнуться определенной ревизии в обозримом будущем. Пока рано говорить, что Китай может «охладеть» к этому своему стратегическому плану, но в случае реализации политики ведущих стран мира по выводу производств с материкового Китая, очевидно, что необходимость такого транспортно – логистического проекта существенно снизится. Издержки на реализацию такого крупного проекта очевидно должны коррелировать с объемами перевозимых грузов. В таком случае, Казахстан может существенно «потерять» в потенциальных доходах от использования этой создаваемой инфраструктуры. Скорректировать свою позицию по этому вопросу казахстанскому руководству необходимо с учетом этих возможных рисков.

Важно отметить, что на перспективы казахстанско – китайских отношений существенное влияние окажет возрастающая роль Китая на решение геополитических вопросов. «Ревнивые» размышления некоторых аналитиков о Китае, как о «колоссе на глиняных ногах», будущем падении экономической мощи этой страны, не поддаются никакой критике. Достигнутый в ходе развития, экономический потенциал Китая не оставляет сомнений, что все возможные проблемы этой страной будут успешно решены. Разумеется, что внутренние противоречия развития Китая, главное из которых – открытая экономика, с одной стороны, и закрытая политическая система под управлением Коммунистической партии Китая, с другой стороны, с неизбежностью потребуют в будущем решений, могущих предотвратить нарастание кризисных явлений во взаимодействии главных элементов общественного устройства. Очевидно, что Казахстану необходим сильный, мощно развивающийся Китай, который способен предоставить гарантии безопасности и стабильности развития в регионе и не только. Укрепление экономических отношений с таким соседом будут являться существенным фактором собственного экономического развития.

Опасения по поводу усиления зависимости Казахстана от Китая не поддерживает Президент Казахстана К.-Ж.К. Токаев, заявивший в интервью телекомпании «Мир» в апреле 2020 года: «Хочу отметить, что зависимость выражается в трех основных экономических категориях: торговля, инвестиции и займы. В данном случае доля торговли Казахстана с Китаем составляет 15% от общего объема товарооборота, что касается доли привлеченных инвестиций из Китая, они составляют 7 %. И объем кредитов казахстанских компаний перед Китаем составляет 5%. Поэтому мы не боимся, как вы

выразились, "тесных объятий", мы выстраиваем взаимовыгодное экономическое партнерство между нашими странами"[6].

Географическое местоположение Казахстана и территориальная близость Китая, Российской Федерации и стран Центральной Азии не оставляют, собственно, другого выбора в определении приоритетов для внешней политики Казахстана. Постковидная эра, скорее всего, значительно ослабит внимание самых развитых стран мира к нашему региону. Уже сейчас контуры такой политики некоторой автаркии прослеживаются в повседневной действительности.

Как отмечает к.и.н. и доцент КазНПУ им. Абая, Н.Ш. Жамансарин: «Исторические связи, экономические интересы, а не абстрактные геополитические идеи и - лозунги главный двигатель интеграционных процессов» [4]. Перспективы развития отношений с ближайшими странами – соседями определяются необходимостью поддержания самой высокой степени взаимопонимания и добрососедства, учета взаимной выгоды и партнерства - альтернативы этому нет.

Список использованной литературы:

1. *Внешняя политика Казахстана в условиях глобализации / К-Ж. К. Токаев. — Алматы: АО "САК", 2000. — 384 с.*
2. *Дипломатия Республики Казахстан / К-Ж. К. Токаев. — Астана, Елорда, 2001. - 552 с.*
3. *Под стягом независимости: очерки о внешней политике Казахстана / К-Ж. К. Токаев. — Алматы: Білім, 1997. — 733 с.*
4. *Жамансарин Н.Ш., Мудрый ориентир в международной политике // Вестн. КазНПУ. Сер. «Международная жизнь и политика» 2018. – №3-4(54-55) с.17*
5. *Сембинов М.К., МЕГАПРОЕКТ «ОДИН ПОЯС – ОДИН ПУТЬ»: РИСКИ И ПРЕИМУЩЕСТВА СТРАН ЦЕНТРАЛЬНО-АЗИАТСКОГО РЕГИОНА // Вестн. КазНПУ. Сер. «Международная жизнь и политика» 2018. – №1-2(52-53) с.45*
6. *Не боимся "тесных объятий" - Токаев об отношениях с Китаем [Электрон. ресурс]. –2020. URL: https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/ne-boimsya-tesnyih-obyuyatiy-tokaev-ob-otnosheniyah-s-kitaem-400864/*
7. *Великобритания задумала объявить бойкот товарам из Китая [Электрон. ресурс]. –2020. URL: <https://lenta.ru/news/2020/05/22/tovary/>*

УДК 327(4/9); 930.22(4/9)

Сәкен Есіркеп¹, Индира Рыстина¹

*¹Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Саясаттану кафедрасының PhD докторанты
Нурсұлтан қ., Қазақстан*

*¹Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Саясаттану кафедрасының меңгерушісі, PhD, доцент
Нурсұлтан қ., Қазақстан*

**ТҮРКИЯ МЕН ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЛАТЫН ГРАФИКАСЫНА КӨШУ ҮДЕРІСІНДЕГІ
ҰҚСАСТЫҚТАР МЕН ЕРЕКШЕЛІКТЕР (САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ)**

Аңдатпа

Мақалада Түркия Республикасының ХХ ғасырдың басында латын графикасына көшу тарихы мен Қазақстанның бүгінгі латынға көшу үдерісі салыстырыла отырып, олардың ұқсастықтары мен ерекшеліктері зерттелген. Автор Түркияның тәжірибесін, оның ішінде оң тұстар мен кемшіліктерін Қазақстанның латын графикасына көшу үдерісінде ескеру қажеттігі жөнінде ұсыныстарын білдірген.

Түйін сөздер: латын графикасы, әріп төңкерісі, әліпби, кириллица.

Сакен Есіркеп¹, Индира Рыстина¹

¹PhD докторант полит.наук ЕНУ им. Л.Н. Гумилева

г.Нур-Султан, Казахстан

¹заведующая кафедрой политических наук ЕНУ им.Л.Н.Гумилева, PhD, доцент

г.Нур-Султан, Казахстан

СХОДСТВО И ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕСС ПЕРЕХОДА К ЛАТИНИЦЕ ТУРЦИИ И КАЗАХСТАНА (СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ)

Аннотация

В статье сравнительно анализирована история перехода Турции к латинице в начале XX века и процесс перехода казахского алфавита к латинской графике в Казахстане, а также изучены их сходства и особенности. Автор рекомендовал учесть практика Турции, особенно положительные и негативные результаты в процессе перехода казахского алфавита к латинской графике в Казахстане.

Ключевые слова: латинская графика, революция букв, алфавит, кириллица.

Saken Esirkep¹, Indira Rystina¹

¹PhD candidate of political Sciences, L. N. Gumilyov Eurasian National University

Nur-Sultan c., Kazakhstan

¹ the head of the Department of political Sciences of L. N. Gumilyov Eurasian National University,

PhD, associate Professor,

Nur-Sultan c., Kazakhstan

SIMILARITIES AND FEATURES OF THE PROCESS OF TRANSITION TO LATIN OF TURKEY AND KAZAKHSTAN (COMPARATIVE ANALYSIS)

Abstract

The article comparatively analyzes the history of the transition of Turkey to the Latin alphabet at the beginning of the twentieth century and the process of the transition of the Kazakh alphabet to the Latin script in Kazakhstan, and studies their similarities and features. The author recommended taking into account the practice of Turkey, especially the positive and negative results in the process of the transition of the Kazakh alphabet to the Latin script in Kazakhstan.

Key words: Latin graphics, Letter revolution, alphabet, Cyrillic.

Кіріспе. 2017 жылғы 26 қазанда Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақ тілі әліпбиін кириллицадан латын графикасына көшіру туралы» № 569 қаулысы шықты. Бұл қаулыда қазақ тілі әліпбиін латын графикасына көшіру жөніндегі ұлттық комиссия құру, қазақ тілі әліпбиін 2025 жылға дейін латын графикасына кезең-кезеңімен көшіру туралы Үкіметке нақты тапсырма берілді. Осы уақыттан бастап Қазақстанда қазақ тілі әліпбиін латын графикасына көшіру бойынша қызу жұмыстар атқарылуда.

Бұл ретте, әліпбиі ауыстырған елдердің тәжірибесі біз үшін үлкен маңызға ие. Мысалы көршілес Өзбекстан, Әзірбайжан және Түркия Республикасы да осындай үдерістен өтті. Кейбір елдің тәжірибесі оң нәтиже берсе, кейбірінде кемшіліктер орын алғаны белгілі. Осы орайда осы мақалада Түркияның латынға көшу тарихын зерделеп, орын алған оң және теріс тәжірибелерін Қазақстанда ескеру жөнінде ұсынымдар енгізетін боламыз.

Зерттеудің әдістемесі. Осы мақала жазу барысында саяси ғылымда танымал SWOT-талдау, Case Study және салыстырмалы талдау әдістері пайдаланылды. SWOT-талдау әдісі арқылы екі елдегі латын графикасына көшу үдерісінің жағымды (strengths), жағымсыз (weaknesses), мүмкіндіктері (opportunities) мен қатерлі (threats) тұстары қарастырылады. Осы арқылы оларды салыстырмалы әдіс арқылы жан-жақты талдау жұмыстары жүргізілді.

Түркиядағы «Әріп төңкерісі» сценарийі

1928 жылы 1 қарашада Түркия Республикасының негізін қалаушы Мұстафа Кемаль Ататүріктің пәрменімен латын әліпбиіне көшу туралы жарлық шықты. Бұл жарлық тұтас елді революциялық тұрғыдан жаңа әліпбиге көшіруге бастаған үлкен жоба болатын. Түркияда бұл «Әріп төңкерісі» деп те аталады.

1928 жылы аталған тарихи датада Ататүрік Ұлттық Мәжілістің (заң шығарушы билік институты) ашылуында сөйлеген сөзінде «Ең әуелі өркениетке бастайтын маңызды мәселеге тоқталсам деймін. Бәрінен бұрын түрік халқына қолайлы оқу-жазу кілтін ұсыну қажет. Ұлы түрік халқы білімсіздіктен қысқа уақытта өз тамырына негізделген қолайлы құрал арқылы арыла алады. Бұл – латынға негізделген түрік алфавиті. Қарапайым ғана тәжірибе латынға негізделген түрік әліпбиінің түрік тіліне қаншалықты жақын, ауыл мен қаладағы түрік балаларына оңай тигенін жарыққа шығарды» [1] дей отырып, латын графикасына негізделген жаңа түрік әліпбиіне көшудің маңыздылығын атап өтті.

Латын графикасына көшу Түркияда жылдам, екі әліпбиді қатар алып жүруге тыйым сала отырып енгізілді. Бұл Ататүріктің нақты саяси шешімі мен принципшіл ұстанымының арқасында іске асырылды. Өйткені сол заманда латынға көшуді қолдағандардың өзі оны жылдам, радикалды түрде жүзеге асуын қолдай қоймады. Бұған дейін көтерілген бұл ұсыныс қоғамның үлкен бөлігі, оның ішінде дін ғұламалары, зиялылардың, халық қалаулыларының үлкен қарсылығына тап болғаны тарихтан белгілі.

Халық орта ғасырлардан бері қолданып келген араб графикасына негізделген османлы әліпбиінің сақталып қалуын қалағанымен, Ататүрік латын графикасын енгізу арқылы бірнеше мақсатты алға қойды.

1. Империяның құлдырауына алып келген діни көзқарас, керітартпа ойлардан тазалау. Бұл ең бірінші араб қаріптерімен жазылған еңбектер мен діни қайраткерлердің ықпалын азайту. Діни қасаң қағидалар мемлекетті кері тартқан берік консервативтік күшке ие болды. Тіпті, діни білім алып, молда болған адам әскери қызметтен ресми босатылатын. Ал Ататүрік бастыстық үлгіде жаңа мемлекеттік аппарат құрмақ болды. Жаңа басқару, модерн білім беру жүйесін енгізу жаңа көзқарасты, жаңаша оқулық пен оқыту және басқару стандартын талап етті.

2. Османлы тілі сол кезде араб пен парсы тілдерінің құрамасына айналған болатын. Тіпті, елдің тұтас халқы түсінетін ортақ тіл болмай қалған. Анадолы жеріндегі халық басқа османлы тілін қолданса, Стамбұл тарапы оны түсінбейтін. Сонымен бірге, әр ғасырдың тілі де бірінен бірі өзгеше еді. Ататүрік мұны айқын түсініп, халықты топтастыратын және мемлекеттік аппарат пен халыққа ортақ бекітілген әліпби мен сөздердің қорын жасады.

3. Халықты дамыған батыс елдері қолданатын латын қарпіне көшіру арқылы даму бағдарын айқындауды мақсат тұтты. Осы әліпбиді енгізу мемлекетті батыстық үлгіде дамыту тұжырымдамасына сәйкес келетін.

4. Ежелгі түркі сөздеріне негізделген және араб пен парсы тілдерінен барынша «тазаланған» жаңа түрік тілін жасап шығару. Мысалы Жалаладдин Руми, Омар Хаям сынды орта ғасырлық түркі ойшылдарының жырларын османлы жұртына қарағанда бүгінгі түркі халқы оңай түсінеді. Өйткені олардың жырлары арабшадан алыстау әрі ежелгі түркі тілінде жазылған болатын.

5. 1926 жылы 26 ақпан мен 5 наурыз аралығында Бакуде өткен Бірінші түркітанушылар құрылтайында КСРО құрамындағы түркі халықтарының араб немесе шағатай әліпбиінен латын графикасына көшуі көтеріліп, нақты шешімдер қабылданға болатын. Бұл құрылтайға Түркия елінен ғалымдар қатысып, түрік тілін де латын әліпбиіне көшіру мәселелері көтерілді. Бұл фактор да Ататүріктің әліпбиі ауыстыру туралы шешім қабылдауына түрткі болды.

Оның 1933 жылы айтқан мына өсиеті бесінші аргументте айтылған ойлармен сәйкес келеді:

Бір уақыт ойланып көріңіз. Осман империясы не болды? Австрия-Венгрия қайда? Әлемге әйгілі Германия қандай жағдайға түсті? Ешкім де мәңгілік емес. Бүгін дүркіреп тұрған адуынды мемлекеттер ертең-ақ жоқ болуы мүмкін.

Бүгін Кеңестік Ресей досымыз, көршіміз, одақтасымыз. Бұған біз бүгін мұқтажбыз. Бірақ, ертең не боларын ешкім білмейді. Осман империясы сияқты, Австрия-Венгрия сияқты олда ыдырауы мүмкін. Бүгін қоластындағы халықтар уысынан шығып кетуі мүмкін. Әлемде сонда жаңа тепе-теңдік орнайды. Міне, сол кезде Түркия не істейтінін білуі тиіс. Біздің бұл досымыздың билігінде тілі бір, наным-сенімі бір, өзегі бір бауырларымыз бар. Соларға қол ұшын беруге дайын болуымыз керек.

Дайын болу деген сөз сол күнді күтіп отыру дегенді білдірмейді. Әсіресе, рухани көпірлерге мән беруіміз керек.

Тіл – бір көпір;

Сенім – бір көпір;

Тарих – бір көпір.

Бүгін біз олардан тіл тұрғысынан да, салт-дәстүр жөнінен де, тарихи байланыстардан да ажырап, алыста қалдық. Біз тұрған белес дұрыс па, олар тұрған жер дұрыс па, мұны есептеп жатудың пайдасы жоқ. Олардың бізге жақындасуын күте алмаймыз. Біз оларға жақындасуымыз қажет. Тарихи байланыстарымызды жаңғыртуымыз керек. Бұларды кім істейді? Әлбетте, біз. Оны қалай жасаймыз? Көріп отырсыздар, Тіл қоғамын, Тарих қоғамын құрдық. Тілімізді солардың тіліне жақындатуға, сөйтіп бір-бірімізді оңайырақ түсінетін жағдайға жетуге тырысып жатырмыз [2].

Осылайша Түркия қысқа уақыттың ішінде араб әліпбиінен латын графикалы әліпбиге көшті. Бұл үлкен саяси ерік-жігер мен қыруар

Түркия латынға көшу арқылы ескі замандарда жазылған көптеген құнды еңбектер оқудан қалды. Бірақ бұл үлкен мақсаттардың құрбаны етуге болатын фактор саналды.

Қазақстанның латын графикасына көшу үдерісі

Қазақстан үшін латын графикасы жаңа емес. Өйткені қазақ тілі ХХ ғасырдың басында, яғни 1929-1937 жылдары латын графикасында болғанын айта кету керек. Сол заманда жазылған кітаптар мен газет-журналдар арқылы сол заманда латын графикасы қоғамның сұранысына жауап бергенін байқауға болады. Алайда кеңестік үлгідегі ортақ әліпбиді енгізу саясатының нәтижесінде қазақ тілі 1941 жылы латын графикасынан кириллицаға ауысты. Қазақ тілі бүгінге дейін, яғни сексен жылға жуық осы кирилл әліпбиінде жазылып келеді.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2017 жылғы 26 қазандағы № 569 жарлығына сәйкес 2025 жылдан бастап қазақ тілі латын алфавитіне қайта көшетін болып белгіленді. Бұл ретте, қазақ тілі латынға қайта оралып жатыр деген де пікір де бар. Қазақстанның Әзірбайжан, Өзбекстан сияқты тәуелсіздік алған жылдары емес, тек отыз жыл өткеннен кейін латын графикасына көшу туралы шешім қабылдауында демографиялық та фактор жатқанын айта кеткен жөн. Өйткені 1989 жылы жүргізілген санақ бойынша Қазақстанда жалпы 16 464 464 халық тұрса, оның ішінде қазақ ұлтының үлес салмағы 6 534 616, яғни жалпы ел тұрғындарының 39,7 % құраған. Ал орыс этносының саны 6 227 549, яғни ел халқының 37,8 % құраған [3].

Ал Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің «Қазақстанның демографиялық дамуы» туралы дерегіне сәйкес 2019 жылы Қазақстанда 18 395,6 мың адам тұрса, оның 12 505,3 мыңы немесе 68 % қазақ ұлты құрайды. Бұл қазақ тілін латын графикасына көшіру идеясына үлкен қолдау деп санауға болады.

Латынға көшу бойынша кезең-кезеңмен іске асырылатын іс-шаралардың кешенді жоспары бекітілді.

Қазақстанның да латын графикасына көшуінде саяси себептермен бірге техникалық сұраныс та бар. Қазақстанның латынға көшуінде бірнеше себеп айтылады.

1. Әлем елдерінің жартысына жуығы латын графикасын қолданады және ақпараттың, ғылымның тілі латын қарпімен жасалуда.

2. Орыс тілінің ықпалынан біртіндеп арылу. Латын қарпін үйренген жас ұрпақ болашақта орыс тіліне қарағанда, өз тілін тереңірек меңгереді деген гипотеза бар.

3. Фонетикада қазақ тілінің төл дыбысын, терминология саласын дамыту. Қазіргі таңда әлемдік терминдер қазақстанға орыс тілінің үндестік заңына сәйкес енуде. Болашақта латын графикасына көшкеннен кейін қазақтың төл дыбысталу ережесі арқылы енетін болады.

Қазіргі таңда қазақ тілінің латын әліпбиіндегі екі нұсқасы қоғамға ұсынылып, халықтың сын-ескертпелерінің, үлкен талқылаулардың негізінде үшінші нұсқа әзірленді. Бұл нұсқа қазіргі таңда орталық мемлекеттік органдарда келісілу үстінде.

Айта кетерлігі әліпбидің соңғы нұсқасы түрік тілінің әліпбиіне ұқсайды. Көптеген әріптер айна-қатесіз қайталанған. Егер осы нұсқа қабылданған жағдайда түріктердің қазақ тіліндегі материалдарды, қазақтардың түрік тілінде жазылған материалдарды оқу мүмкіндігі артады. Бұл өз кезегінде екі халықтың мәдени салада өзара ықпалдасуына жол ашуы мүмкін.

Қазақстан мен Түркияның латын графикасына көшу сценарийлерін салыстырмалы талдау

Түркиямен салыстырғанда Қазақстанның латын графикасына көшуі эволюциялық жолмен іске асырылуда. Алдын ала жаңа әліпби нұсқасы ғалымдардың, халықтың талқысына салынып келеді.

Сонымен қатар қазақ тілі әліпбиін латын графикасына кезең-кезеңмен көшіру туралы іс-шаралар жоспары бекітілді.

Екі мемлекеттің әліпби ауыстыру үдерісінде ұқсас тұстар мен ерекшеліктері бар. Бұл ретте, Түркияның латынға көшуі тарихта орын алған болса Қазақстанның латынға көшуі бүгінгі күн тұрғысынан өзекті. Өйткені Қазақстан дәл қазіргі таңда латын әліпбиіне көшу жұмыстарына дайындық үстінде. Сондықтан Түркияның тәжірибесі біздің ел үшін маңызды болмақ. Екі мемлекеттің латын графикасына көшудегі тәжірибесінде ұқсас және ерекше тұстар бар. Олар төменде келтірілген кестеде (1-сурет) қысқаша баяндалған.

Салыстыруға таңдалған мәселе атауы	Қазақстан	Түркия
Тарихи тәжірибе	Бар	Жоқ
Енгізілген уақыты	1928 жылғы 1 қараша	2025 жылғы 1 қаңтар (жоспар)
Қай әліпбиден латынға көші	Кириллица	Араб
Латынға көшу бастамасы кімнен шықты	Н.Ә. Назарбаев	М.К. Ататүрік
Ішкі қарсылық	Бар (әлсіз)	Бар (қуатты)
Әліпби нұсқасының ұсынылуы	Вертикальді және горизонтальді	Вертикальді
Дайындыққа берілген уақыт	Жеткілікті	Қысқа мерзім
Элитаның қолдауы	Басым	Аз болды (ішкі қарсылық басым)

1-сурет. Қазақстан мен Түркияның латын графикасына көшу үрдісіне салыстырмалы талдау кестесі

Түркияда латынға көшуге қатысты консервативтік және діни лидерлер тарапынан қарсылық көп болған, Қазақстанда да кездеседі. Түркияның латынға көшуінде мәдени саладан бөлек саяси астар да болды. Қазақстанда да латынға көшкеннен кейін саяси санада өзгеріс орын алуы ықтимал және мұны кейбір сарапшылар геосаяси үрдіс ретінде бағалауда.

Түркияда латынға көшу және графиканың түрі вертикальді түрде жоғарыдан төменге ұсынылды және оны әкімшілік ресурстар арқылы іске асырды. Мұның себебі Түркия қоғамы бұған қарсы болды. Оны талқылау арқылы қоғамның қарсылығына ұшырау оңай болатын. Ал Қазақстанда қарсылық қатты емес. Қазақстанда латын қарпіне көшуге қарсы шығушылардың негізгі бөлігі өздері қазақ тілін жеткілікті білмейтіндер және кириллицаға үйренген аға буын. Сондай-ақ, қазақ тілін білетін бірақ латынға көшуге қарсы ұстанымдағы азаматтардың аргументтері – дағдарыс жағдайында артық қаражат жұмсаудың қисынсыздығы, кириллицада жазылған еңбектерді болашақта жаңа буынның оқи алмай қалуы т.б.

Тағы бір көңіл аударарлық ерекшелік – Түркияда латын әліпбиіне көшу бойынша шетелдік тәжірибелерді ескеру мүмкіндігі аз болса, Қазақстан үшін кириллицадан және өзге де әліпбилерден латын әліпбиіне көшу тәжірибелері бар.

Сондай-ақ, Түркияда халықтың көпшілігі сауатсыз болған, сондықтан халықты жаппай сауаттандыру жүргізген кезде қай әліпбиде оқытса да басынан бастап әріпті үйретуге тура келетін. Сондықтан латын әліпбиін үйрету оңай жүрді.

Түркияда негізгінен түрік, араб және парсы тілінен жинақталған османлы түрікшесі қолданыста болса, Қазақстанда қазақ тілімен қатар орыс тілінің де ықпалы зор. Халықтың орыс тілінде коммуникация жасайтын бөлігі үлкен ықпалға ие. Бұл да белгілі бір дәрежеде латынға көшу үдерісіне кедергі келтіретін фактор саналады.

Түркия халқы үшін латын әріптері таңсық, түсініксіз саналса, Қазақстан үшін мұндай қиындық жоқ. Өйткені латын графикасына көшпей-ақ компьютер мен смартфонның пернетақтасындағы латын әріптерін қолданып, қазақ тіліндегі сөздерді латын графикасымен жазу үрдісі халықтың арасында,

әсіресе жастар арасында кең таралып үлгерді. Бұл латынға көшкеннен кейін халықтың осы алфавитке тез үйренуіне мүмкіндік береді.

Түркияның тәжірибесінде латынға көшкеннен кейін халықтың ұтқан және ұтылған тұстары болған. Қазақстан да ұтқан тұсын ескеріп, ұтылған тұсынан сабақ алуы тиіс.

Түркия мен Қазақстанның латын графикасына көшу үдерісін салыстыра келе SWOT-талдау әдісі (2-сурет) арқылы Қазақстанға қатысты төмендегідей ерекшеліктерді атап көрсетуге болады.

2-сурет. Қазақ тілінің латын әліпбиіне көшу үдерісіне қатысты SWOT-талдау

Қорытынды

Зерттеу барысында байқағанымыздай қазақ тілінің латын графикасына көшуінде Түркиядан алатын тәжірибе бар. Түркияның латын графикасына көшу өзін-өзі ақтаған үлкен жоба болды. Бірақ түрік тіліндегі кейбір дыбыстардың алфавиттен түсіп қалуы түрік тілінің үндестік заңына қайшы болып, «к», «ә» сияқты дыбыстарды бүгінгі түрік халқы айта алмайтын жағдайға алып келді. Қазақстан мұндай жағдайды ескеріп, барлығын жан-жақты ескергені жөн.

Қазақ тілінің латын әліпбиіне көшуі айқын жоспардағы үрдіс. Қазіргі таңда аталған бағытта қыруар жұмыстар атқарылуда.

SWOT-талдау әдісінен көргеніміздей Қазақстанның латын графикасына көшуінде сан қырлы астар мен нәтиже бар. Осыған ұқсас дәлелдемелер санын бұдан әрі де жалғастыра беруге болады. Бұл ретте, үрдістің табысты болуы алдын ала оң және теріс сценарийлерді дұрыс болжап, оған сәйкес дер кезінде және дұрыс шешім қабылдай білуге байланысты.

Зерттеуден латынға көшудің оң нәтижелері басым екенін байқауға болады. Жоғымсыз және қатерлі тұстарда келтірілген кейбір аргументтер, уақыт өте келе түзелетінін болжауға болады. Сондықтан ұлттық қауіпсіздікке қарсы, ұлтаралық кикілжіңге себеп болуы мүмкін сценарийлердің алды алынса қазақ тілінің латын графикасына көшуі нәтижелі аяқталады деп болжауға болады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Atatürk'ün S.D.I, s. 345, <https://www.atam.gov.tr/duyurular/harf-ve-dil-devrimi> (17.11.2020).
2. Atatürk'ün Türk Dünyası ile İlgili Öngörüsü (Атамүріктің түркі әлеміне қатысты көрегендігі), https://www.turtep.edu.tr/index.php?sayfa=ataturk_ongorusu (17.11.2020).
3. Динамика численности и состава населения Казахстана во второй половине XX века, Е.П. Зимовина, Электронная версия бюллетеня Население и общество, Центр демографии и экологии человека Института народнохозяйственного прогнозирования РАН, № 103-104, 3-16 марта 2003. (17.11.2020).

УМКД 32:005.745

МРНТИ 11.01.13

Байтурбаева А.Т.¹, Алимжанова Д.А.¹

¹Научный руководитель: к.п.н., ст.преподаватель кафедры международных отношений КазНПУ им.Абая

¹магистрант 2-курса специальности «Международные отношения» Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ имени Абая
г. Алматы, Казахстан

САММИТ В АСТАНЕ, КАК ИТОГ ПРЕДСЕДАТЕЛЬСТВА РК В ОБСЕ

Аннотация

В статье описываются сложности международной обстановки, включая критическую ситуацию вокруг Договора об обычных вооруженных силах в Европе, сложившейся во время председательства Казахстана в ОБСЕ. Приведен подробный анализ концепции председательства государства, основанного на принципиальных постулатах: «Доверие» (Trust), «Традиция» (Tradition), «Прозрачность» (Transparency), «Толерантность» (Tolerance).

В центральной части статьи подробно характеризуется и анализируется Астанинский саммит, имевший место в декабре 2010 года. Невозможно недооценить или переоценить значение такого форума в масштабах страны и международного сообщества.

Количество участников (38 глав государств и правительств), а также уровень высокопоставленных официальных лиц государств-членов ОБСЕ и представителей других, международных и региональных организаций, вопросы саммита, а также принятая декларация свидетельствует о признании авторитета и значения деятельности Казахстана на посту председателя ОБСЕ.

Ключевые слова: международная обстановка, председательство, ОБСЕ, саммит, форум, международное сообщество, официальные лица, международные организации, декларация, авторитет, достижения, стратегия, успех.

Байтурбаева А.Т.¹, Әлімжанова Д.А.¹

¹Ғылыми жетекшісі: Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна - Қазақстан институты, халықаралық қатынастар кафедрасының аға оқытушы, с.ғ.к.

¹Абай атындағы ҚазҰПУ Сорбонна-Қазақстан институтының Халықаралық қатынастар мамандығының 2 курс магистранты
Алматы қаласы, Қазақстан

АСТАНАДАҒЫ САММИТ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЕҚЫҰ-ҒА ТӨРАҒАЛЫҚ ЕТУІНІҢ ҚОРЫТЫНДЫСЫ РЕТІНДЕ

Аңдатпа

Мақалада Қазақстанның ЕҚЫҰ-ға төрағалығы кезінде қалыптасқан Еуропадағы әдеттегі Қарулы Күштер туралы шарт төңірегіндегі дағдарысты жағдайды қоса алғанда, халықаралық жағдайдың күрделілігі сипатталады. "Сенім" (Trust), "Дәстүр" (Tradition), "Ашықтық" (Transparency),

"Толеранттылық" (Tolerance) қағидаттық постулаттарына негізделген мемлекет төрағалығының тұжырымдамасына толық талдау келтірілген.

Мақаланың орталық бөлігінде 2010 жылғы желтоқсанда орын алған Астана саммиті егжей-тегжейлі сипатталады және талданады. Мұндай форумның ел мен халықаралық қоғамдастық ауқымындағы маңызын жете бағаламау немесе асыра бағалау мүмкін емес.

Қатысушылардың саны (38 мемлекет және үкімет басшылары), сондай-ақ ЕҚЫҰ-ға мүше мемлекеттердің жоғары лауазымды ресми тұлғаларының және басқа, халықаралық және өңірлік ұйымдар өкілдерінің деңгейі, саммит мәселелері, сондай-ақ қабылданған декларация Қазақстанның ЕҚЫҰ төрағасы қызметіндегі беделі мен маңызын мойындағанын куәландырады.

Түйінді сөздер: халықаралық жағдай, төрағалық, ЕҚЫҰ, саммит, форум, халықаралық қоғамдастық, ресми тұлғалар, халықаралық ұйымдар, декларация, бедел, жетістіктер, стратегия, жетістік.

Alimzhanova D. A.¹, A.T. Baiturbayeva¹

2 year undergraduate of specialty international relations of the Institute of Sorbonne-Kazakhstan at KazNPU Abay Almaty, Kazakhstan

Scientific adviser: Candidate of Political Sciences, Senior Lecturer of the Department of International Relations of KazNPU named after Abai

ASTANA SUMMIT AS A RESULT OF KAZAKHSTAN'S OSCE CHAIRMANSHIP

Abstract

The article describes the complexities of the international situation, including the critical situation around the Treaty on conventional armed forces in Europe, which developed during Kazakhstan's chairmanship in the OSCE. A detailed analysis of the concept of the state chairmanship, based on fundamental postulates, is given: "Trust", "Tradition", "Transparency", "Tolerance".

The Central part of the article describes and analyzes in detail the Astana summit, that took place in December 2010. It is impossible to underestimate or overestimate the importance of such a forum in the country and in the international community.

The number of participants (38 heads of state and government), as well as the level of high-ranking officials of the OSCE member States and representatives of other international and regional organizations, the issues of the summit, as well as the adopted Declaration indicate recognition of the authority and significance of Kazakhstan's activities as the OSCE Chairman.

Keywords: international situation, chairmanship, OSCE, summit, forum, international community, officials, international organizations, Declaration, authority, achievements, strategy, success.

Одним из наиболее важных этапов в истории современного Казахстана стало председательство государства в Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ) в 2010 году, крупнейшей региональной структуре, охватывающей 57 стран Европы, Центральной Азии и Северной Америки.

Развивающиеся конфликты, проблемы в военно-политическом балансе на континенте, критическая ситуация вокруг Договора об обычных вооруженных силах в Европе - все эти и другие вопросы вызывают серьезную озабоченность у стран - участниц ОБСЕ.

«Казахстан большое внимание уделяет вопросам безопасности. Это касается и антиядерного аспекта. Казахстан официально присоединился к Договору о запрещении ядерного оружия. Подписавшиеся страны, обязуются ни при каких обстоятельствах не разрабатывать, не использовать и не хранить ядерное оружие. Документ в ООН приняли при поддержке 122 государств. Однако девять ведущих стран, обладающих опасным оружием, среди которых США, Россия, Китай и Франция, ... никак не отреагировали на данный Договор» [1].

Дестабилизация Договора о нераспространении ядерного оружия стало еще одним вызовом международной безопасности, а также проявления межэтнических конфликтов, религиозной нетерпимости. Существенно обозначилась необходимость конструктивного сотрудничества в борьбе с возникающими транснациональными угрозами - незаконной миграцией, экстремизмом, наркотрафиком, международным терроризмом, и другие.

Характерно, что их очаги появились за пределами Европейского пространства. Консеквенции глобального финансово-экономического кризиса продолжают воздействовать на страны и регионы. Требуется новые решения к формированию экономической безопасности всех участников ОБСЕ [2].

Казахстан, за время существования ОБСЕ, был первой страной СНГ, возглавившей Организацию. Это знаменательное решение, которое продемонстрировало приверженность ОБСЕ своему принципу равенства стран-членов и доктрине общей зоны безопасности от Ванкувера до Владивостока, стало признанием растущего значения Казахстана на международной арене [3].

Концепция председательства РК в ОБСЕ осуществлялась на принципах: «Доверие» (Trust), «Традиция» (Tradition), «Прозрачность» (Transparency), «Толерантность» (Tolerance) [4].

Доверие - это ключевой ресурс международных отношений. Доверительные отношения между странами и постоянный диалог формируют рамочную архитектуру современной системы коллективной безопасности.

Традиция подчеркивает приверженность казахстанцев основополагающим принципам и ценностям ОБСЕ. Прозрачность означает абсолютную открытость, отсутствие двойных стандартов и разделительных линий.

Терпимость означает осознание растущей важности межкультурного и межцивилизационного диалога. Вершиной председательства государства в ОБСЕ стал Астанинский форум, состоявшийся в начале декабря 2010 года, после перерыва более одиннадцати лет предыдущего совещания (1999 г.), состоявшегося в Стамбуле [5].

В Саммите приняли участие 38 глав государств и правительств, высокопоставленные официальные лица государств-членов ОБСЕ и представители других международных и региональных организаций. Среди участников были Генеральный секретарь ОБСЕ Марк Перрен де Бришамбо, Генеральный секретарь ООН Пан Ги Мун, тогдашний президент России Дмитрий Медведев, госсекретарь США Хиллари Клинтон, канцлер Германии Ангела Меркель, премьер-министр Италии Сильвио Берлускони и другие.

Саммит в Астане продемонстрировал политическую волю глав государств-членов ОБСЕ по преодолению растущей поляризации в международной политике и взаимного отчуждения между странами-членами Организации. На саммите были рассмотрены вопросы устойчивой безопасности в евроатлантической зоне и Евразии, а также проблема Афганистана и разрешение затяжных конфликтов.

Выступая перед участниками саммита, Президент Н. Назарбаев отметил «необходимость перехода к новой парадигме безопасности, предполагающей формирование общего пространства сотрудничества от Атлантического океана до Тихого океана и от Северного Ледовитого океана до Индийского океана» [6].

Итогом напряженных консультаций, стало подписание декларации ОБСЕ в Астане, которая выражала поддержку всеми участниками всеобъемлющего подхода к безопасности, основанного на взаимном доверии и полной прозрачности [7].

Осуществление перехода к следующему этапу развития сотрудничества и безопасности стало важным результатом Саммита, исходя из новых геополитических обстоятельств.

Было заложено понятие "Евро-Атлантическое и Евразийское сообщество безопасности" впервые в декларации [8]. Принятая по итогам саммита Астанинская декларация, характеризует приверженность участников Саммита принципам и ценностям ОБСЕ, закрепленным в Хельсинкском Заключительном акте и Парижской хартии для новой Европы и других документах Организации.

Кроме того, представители государств-членов ОБСЕ обязались продолжать работать во всех трех измерениях (политико-военное, экономическое и экологическое, социально-гуманитарное), наращивать усилия по урегулированию конфликтов и очагов нестабильности, продвигать права человека и вдохнуть новую жизнь в Организацию в ответ на новые вызовы безопасности.

По словам аналитиков, это действительно дипломатический переворот для Казахстана. «Проведение саммита в Астане - это вопрос престижа, PR и международного признания», - сказала EurasiaNet.org исполнительный директор Алматинского института экономических стратегий - Центральная Азия Айттолкын Курманова.

Рико Айзекс, преподаватель международных исследований в Оксфордском университете Брукса в Великобритании, говорит, что Астана обеспечила саммит благодаря конструктивной деятельности в качестве председателя. «Саммит следует рассматривать как успех председательства Казахстана», -

сказал он EurasiaNet.org. «Я думаю, что они получили саммит благодаря своим собственным политическим навыкам во многих отношениях, своей собственной форме публичной дипломатии».

Согласно мнению многих экспертов, Саммит состоялся благодаря высокому международному авторитету Президента Казахстана. Широко известные и крупные политики современности приняли участие в Форуме, многие из которых были лично приглашены Президентом РК [9].

Председательство Казахстана в ОБСЕ, значительно повысило имидж государства, как полноценного участника организации, основателя исторического Саммита в Астане и инициатора интеграционных процессов на евразийском пространстве.

Саммит в Астане получил высокую оценку глав делегаций. Так, генеральный секретарь организации Марк Перрен де Бришамбо подчеркнул, что решения, принимаемые в столице Казахстана, будут способствовать разработке единой стратегии противостояния общим вызовам и угрозам.

Генеральный секретарь ООН Пан Ги Мун сказал, что председательство РК в ОБСЕ было действительно успешным.

Госсекретарь США Хиллари Клинтон отметила, что саммит ОБСЕ продемонстрировал значительную роль государства на международной арене [10].

Избрание суверенного Казахстана председателем одной из самых авторитетнейших организаций на евразийском пространстве, первым среди государств СНГ, тюркоязычного мира является одним из наиболее значительных достижений государства после приобретения независимости.

Список использованной литературы:

1. Сабитова Ш.А. 1 , Зикриярова Р. 2 1 д.ф. наук, ассоц. профессор КазНПУ им. Абая, 2 магистрант 1 курса специальности «Международное право», КазНПУ имени Абая, г. Алматы, Казахстан. Роль Казахстана в борьбе с терроризмом в современных условиях международной политики. – 219 с.

2.OSCE- official site.

3. . Костина Т. Архитектоника евразийской безопасности: новая роль ОБСЕ // newsite.kazpravda.kz/c/ 4 декабря.

4. Нурсултан Назарбаев: «Для стагнирующей ОБСЕ необходим Саммит» // kazpravda.kz/print/.

5. Inform.kz <https://www.inform.kz/ru/kazahstan-i-obse> .

6. Tengrinews. Декабрь 2010.

7. <https://ru.sputniknews.kz/economy/>.

8. Казахстан – на посту председателя ОБСЕ: Новая страница истории. Александра Шкурко, кандидат исторических наук // Северный Казахстан.-2010.

9. Akorda.kz, декабрь 2010.

10. Председательство Республики Казахстан в ОБСЕ как фактор укрепления авторитета организации. Г. А. Мовкебаева. Вестник КазНУ, 2011.

УДК 32:001.12/.18

МРНТИ 23.00.01, 07.00.10

Г.А Менлибаев¹, Латай Жанерке¹

¹Ғылыми жетекшісі: Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан Институты, Халықаралық қатынастар кафедрасы, т.ғ.к., доцент, тарих және қоғамдық ғылымдар академиясының академигі Алматы қ. Қазақстан kai_1960@mail.ru

¹Магистрант: Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан Институты, Халықаралық қатынастар кафедрасы, 7М03101-«Халықаралық қатынастар» мамандығының 1-курс магистранты, Алматы қ. Қазақстан latai.janerke@gmail.com

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЛАТЫН АЛФАВИТІНЕ КӨШУ МӘСЕЛЕСІНЕ БАСҚА БІР КӨЗҚАРАС

Аңдатпа

Соңғы 100 жыл ішінде 3 рет алфавитін өзгерткен Қазақстан, қазіргі таңда сонау 1940 жылдан бері қолданылып келе жатқан кирилл әліпбиінен латын әліпбиіне көшуді жоспарлап отыр. Қазақ тілінің латын әліпбиіне көшуі, жаһандану дәуірінде, әлемді кішірейтіп мәдениеттер арасы әр түрлі қарым-қатынастың дамыған осы бір технологиялық шағында, Қазақстанның басқа елдер мен қарым-қатынасы және байланысы тұрғысынан үлесі зор. Қазақстан Республикасының «кирилл әліпбиінен латын қарпіне көшуі мәселесі»-н ел басы, тұңғыш президент Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев 2006 жылы 24-қазан күні болып өткен Қазақстан халқы ассамблеясының XII. сессиясында алғаш рет қозғады. Сондай-ақ, Елбасы өзінің 2012 жылғы 14 желтоқсандағы «Қазақстан – 2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына жолдауында: «Мемлекет өз тарапынан мемлекеттік тілдің позициясын нығайту үшін көп жұмыс атқарып келеді. Қазақ тілін кеңінен қолдану жөніндегі кешенді шараларды жүзеге асыруды жалғастыру керек. Біз 2025 жылдан бастап әліпбиімізді латын қарпіне, латын әліпбиіне көшіруге кірісуіміз керек. Бұл - ұлт болып шешуге тиіс принципті мәселе. Бір кезде тарих бедерінде біз мұндай қадамды жасағанбыз. Балаларымыздың болашағы үшін осындай шешім қабылдауға тиіспіз және бұл әлеммен бірлесе түсуімізге, балаларымыздың ағылшын тілі мен интернет тілін жетік игеруіне, ең бастысы – қазақ тілін жаңғыртуға жағдай туғызады.» – деп латын әліпбиіне көшудің қажеттілігін атап өтті [1]. Бұл мәселе бойынша халық арасында көптеген пікірталастар туындады. Алайда, Қазақстан Республикасының тұңғыш Президентінің 2017 жылы 26-қазандағы № 569 «Қазақ тілі әліпбиін кириллицадан латын графикасына көшіру» туралы жарлығы бойынша мәселе қайтадан қозғалды. Бұл жолы латын алфавитіне көшу мәселесі халық тарапынан түсіністікпен қабылданып, көптеген қолдау көрді.

Осы мақаламызда Қазақстанның Латын алфавитіне көшу мәселесін экономикалық, саяси және әлеуметтік-мәдени тұрғыдан талқылайтын боламыз.

Түйін сөздер: Қазақстан, Латын әліпбиі, Кирилл әліпбиі, Қазақ тілі.

Г.А Менлибаев¹, Латай Жанерке¹

¹научный руководитель: кандидат исторических наук, старший преподаватель кафедры международных отношений Института Сорбонны-Казахстан при КазНПУ им.Абая г.Алматы, Казахстан kai_1960@mail.ru

¹магистрантка 1 курса факультета международных отношений, Институт Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им.Абая, г.Алматы,Казахстан latai.janerke@gmail.com

НОВЫЕ МНЕНИЯ О ПЕРЕХОДЕ ОТ КИРИЛЛИЧЕСКОГО АЛФАВИТА К ЛАТИНСКОМУ АЛФАВИТУ В КАЗАХСТАНЕ

Аннотация

Казахстан, который изменил свой алфавит три раза за последние 100 лет, теперь хочет снова перейти на латинский алфавит. Этот вопрос впервые упоминается Первым Президентом Казахстана Нурсултаном Назарбаевым, 24 Октября 2006 года на собрании Ассамблеи народов. Алфавитная революция

- это не просто изменение текста, она занимает важное место в истории языка и культуры в общественной жизни.

В этой статье мы собираемся проанализировать экономические, политические и социокультурные аспекты перехода от кириллицы к латинскому алфавиту Казахстана.

Ключевые слова: Казахстан, Латинский алфавит, Кириллица, Казахский язык.

G.Menlibayev¹, Latai Zhanerke¹

¹candidate of historical sciences, senior lecturer of the faculty of international relations, Institute Sorbonne-Kazakhstan

¹master of the 1st year of the faculty of International relations, Institute Sorbonne-Kazakhstan

THE NEW OPINIONS ON THE TRANSITION FROM THE CYRILLIC ALPHABET TO THE LATIN ALPHABET OF KAZAKHSTAN

Abstract

Kazakhstan, which has changed its alphabet three times during the last 100 years, now wants to pass again to Latin alphabet. This issue is mentioned first time by First President of Kazakhstan Nursultan Nazarbayev on October 24, 2006 on the assembly of nations meeting. On December 14, 2012, when the “Kazakhstan-2050” strategy program was announced to the public by the President, was also mentioned the transition to the Latin alphabet in 2025. Alphabet revolution is not just a simple text change, but it has an important place in the history of language and culture in social life.

In this article, We are going to analyze the economic, political and social-cultural aspects of the transition from the Cyrillic alphabet to the Latin alphabet of Kazakhstan.

Key words: Kazakhstan, Cyrillic alphabet, Latin alphabet, Kazakh language.

1. Кіріспе

Қазақстан, мыңдаған жылдық тарихымен, орталық азиядағы кең аумағымен, әр түрлі этникалық халқымен, жер асты және жер үсті байлығымен ғасырлар бойы аумақта саяси және экономикалық маңызы бар ел, сонымен қатар әрі Қытай әрі Ресеймен ең ұзын шекаралас ел болуымен өзіндік геополитикалық және геосаяси маңызы бар, орталық азияның жарқырап жанып келе жатқан жарық жұлдызы болып табылатын мемлекет. Қазіргі таңда Қазақстанда сонау 1940 жылдан бері қолданылып келе жатқан кирилл әліпбиінен латын әліпбиіне көшу мәселесі қарастырылуда. Алфавит төңкерісі дегеніміз, жай ғана жазу түрінің өзгеруімен шектеулі болып қалудан тыс, бұл төңкерістің қоғамдық өмірде, мәдениет тарихында, ішкі-сыртқы саясатта маңызды орны, маңызды рөлі бар. Қазақстан Республикасында тәуелсіздіктен кейін, кирилл әліпбиінен латын әліпбиіне көшу мәселесі жиі жиі қозғалумен қатар, халық арасында көптеген пікірталастардың туындауына да себеп бола келді. Алайда, Елбасы өзінің 2012 жылғы 14 желтоқсандағы Қазақстан халқына жолдауында- латын әліпбиіне көшудің қажеттілігін атап өтті. Қазақстанның латын алфавитіне көшу мәселесін Түркиямен немесе басқа да Түркі тектес мемлекеттермен салыстыру дұрыс пікір болып саналмайды. Қазақстан бұл мәселені жан-жақты талқылауы қажет. Жаңа қазақ латын әліпбиінің ұзақ уақытқа, сәтті түрде қолданылуы үшін Қазақ елі аумағында өмір сүріп жатқан, сонымен қатар халықтың үлкен бір бөлігін құрайтын Орыс, Украин, Неміс, Татар, Өзбек, Беларус, Ұйғыр және Корейсттер қатарлы этникалық ерекшеліктерді, мемлекеттік сыртқы саясатты, геостратегиялық жағдайлар сыңлы мәселелерді алдын-ала ескеруі қажет.

Сонымен қатар әліпбиімен салт-дәстүр бір бірімен тікелей байланысты екі нәрсе болып табылады. Кирилл әліпбиінен қолдануды тоқтатумен бірге Орыс тілімен қатар қалыптасып келе жатқан кейбір мәдени элементтер де әлсіреуі мүмкін.

2. Тарихтан күнімізге Қазақ әліпбиі

Қазақ халқы бірнеше ғасырлар бойы яғни 1929 жылға дейін Араб әліпбиіне негізделген алфавит жүйесін қолданды. 1929 жылдан 1940 жылға дейін Латын әліпбиінің негізінде жасалған жазу үлгісі қолданылды. Латын алфавитінің қолданылуына не бары 10 жыл өте, әсіресе ІІ дүние жүзілік соғысы кезінде кирилл алфавитін қабылдау керектігі жайлы қызу пікірталастар басталды. (Ерөз 1969) Кеңес үкіметі территориясындағы басқа Түркі тектес ұлттар қатарлы Қазақ халқы да 1940 жылы кирилл алфавитін қабылдады. Сол кездегі Қазақ халқының алфавит мәселесін мына сөздерден түсінуге

болады. «Қазақ халқы өздерінің ертеден-ақ пайдаланып келе жатқан Араб жазуын 1929 жылы, Латын алфавитімен ауыстырды да, 1940 жылың 27- тамызынан кейін Орыс графикасына негізделген жаңа алфавит қабылдады. » (Қайдаров& Оразов 1985, 146-147) Сол күннен бері Қазақ халқы кирилл алфавитін қолданып келе жатыр. Кирилл алфавиті Қазақ халқының сауатын ашумен қатар, халық арасында Орыс тілін үйрену және қолдану деңгейі жоғарлады. Сонымен қатар Орыс тілінен Қазақ тіліне енген сөздердің саны да арта түсті.

3. Алфавит мәселесінің қайтадан қозғалуы

Қазіргі таңда Қазақстанда, алфавит мәселесі бойынша көптеген ой пікір, көзқарастар бар. Бұларды 4 топқа бөлсек болады.

I. Ескі түрік алфавиті немесе Ұйғыр алфавитін керектену қажет деп есептейтіндер. Бұл пікірді жүзеге асыру мүмкін емес және халық ішінде де қолдаушылары жоқ.

II. Араб алфавитіне қайта көшу пікірін қолдаушылар. Араб алфавиті Қазақ тілі үшін ойдағыдай әріп системасы болмады. Қазақстан Араб алфавитін қайта қабылдаған күннің өзінде, ол, басқа түркі тектес мемлекеттер және мұсылман мемлекеттермен өзара қарым-қатынастың өркендеуіне үлесін қоспайды. Сонымен қатар, Араб елдерінің өзі техника, технологиямен байланыс барысында латын әріптерін қолдануда. Сондықтан бұл пікірдің өзі Қазақстанның өркениеті мен келешегі үшін әлсіз бір пікір болып есептелінеді.

III. Кирилл алфавитін қолдануды жалғастыру керек деп есептейтіндер. Қазақ тілі үшін кирилл алфавиті бүгінге дейін қолданылған ең дұрыс алфавит болды. Қазақ халқы, Орыс алфавиті графикасына негізделген Қазақ кирилл алфавитін қолдану аясында, Қазақ халқында оқу-жазу деңгейі жоғарлап, халық ішінде Орыс тілін үйрену және қолданушылардың саны ұлғайды. Кирилл алфавитінің Қазақ халқына қосқан үлесі зор деп айтсақ қателескен болып есептелмейміз.

IV. Сонғы топ, Латын алфавитіне көшуді қолдаушылар. Қазақ халқы 10 жылдай уақыт да болса бұл алфавит системасын қолданды. (1929-1940) Түрік қауымдастықтарынан халқы, экономикасы және сыртқы саясаты дамыған Түркия, Әзербайжан, Өзбекстан, Түрікменстан, Балқан және Батыс Еуропа түрік қауымдастықтары латын әліпбиін қолдануда. Қазақ елінің Латын әліпбиін қабылдауы және оны пайдалануы, Қазақ халқының әлем халықтарымен және Түрік қауымдастықтарымен интеграциясын сонымен қатар қатынастарының күшеюіне зор үлес қосар еді.

4. Бүгінгі Қазақстан және оның Латын алфавитіне көшу мәселесі

Әр бір мемлекеттің өзіне тән ерекшеліктері мен проблемалары бар. Қазақ елі тарихи, әлеуметтік-мәдени және стратегиялық тұрғыдан басқа Түрік қауымдастықтарынан ерекшеленеді. Қазақ елі өз әліпбиін өзгерту кезеңінде экономикалық, этникалық, стратегиялық және тағы басқа жағдаяттар мен ерекшеліктерді назардан тыс қалдырмауы қажет.

а) Қазақстандықтар тәуелсіздік тұрғысынан Ресейден тәуелсіз болуды қаласа да, әлеуметтік-мәдени аспектілері тұрғысынан Ресеймен жақындасуды қолдайды. Ал алфавит бұл жақындасудың ең басты негізі болып табылады. Сондықтан Орыс және тағы басқа Славян тектес қазақстандықтар кирилл әліпбиінің қолданыла беруін қалайды. Сондай-ақ Месхеттік, Әзери, Ұйғыр, Түрік және тағы басқа тектес мұсылман қазақстандықтары арасында жаңа латын алфавиті мәселесінде Қазақтарды бір ауыздан қолдайтын пікір бірлігі жоқ болып отыр. Бұл мәселе төңірегінде Ресейдің де Қазақстанды қолдауы екі талай, себебі Ресей бұрынғы кенес үкіметін қайта құруды әр дайым армандайды.

б) Мәселенің экономикалық аспектісі де бар. Жаңа латын әліпбиіне көшу дегеніміз тек ғана мектептерде латын алфавитін үйренумен немесе үйретумен шектеулі емес. Білім алған адамдардың көпшілігі қазірдің өзінде-ақ латын әріп жүйесін оқып, танып, білуде. Бірақ барлық кітаптарды шыт жаңа латын алфавиті бойынша басып шығару, баспа, газет, журнал және басқа да жазбаша деректерді қарастырсақ, мәселенің экономикалық аспектісінің маңызы зор. Себебі бастауыш, орта, аға және жоғары оқу орындары оқулықтарының үлкен бір бөлігін мемлекет басып шығаруда және бұны білім ордаларына тегін беруде. Қазіргі күні Қазақстанда баспа және хабарлама саласында жеке сектор өте әлсіз. Әлемнің маңызды жер асты және жер үсті ресурстарына ие Қазақ елі бүгінде қажет барлық кітаптарды латын әріптермен жаңадан басып шығаруға немесе жаңа баспаханалар құруға, шынайы әріп төңкерісін көтермелейтіндей экономикалық күшке ие деп айту қиындау сияқты. Бұған қазіргі таңда жалпы Қазақ елінде сонымен қатар бүкіл әлемде болып жатқан «коронавирус» індетін және бұл індеттің тудырып отырған экономикалық дағдарысын да қоса еске ала кеткеніміз жөн болар.

с) Мәселенің саяси аспектісін қарастырар болсақ: Қазақстан жаңа латын әліпбиіне көшу кезеңінде жоғарыда аталған барлық аспектілерді еш кедергісіз және қиындықсыз орындаса да мәселенің саяси аспектісін назардан шығармауы керек. Себебі алфавиттің өзгеруі Қазақстанның ішкі

және сыртқы саясатында түбегейлі өзгерістердің енуіне себеп болумен қатар, мәдени және саяси тұрғыдан Ресейден алшақтап, Түрік әлемімен интеграциясымен бірлестігінің белгісі болар еді. Алайда, Қазақстан әрі ішіндегі славян тектес қазақстандықтарға, әрі Ресейге, әрі бұрынғы кенес одағы елдеріне әлеуметтік-мәдени, экономикалық және саяси тұрғыда мұқтаж.

5. Қазақстанның Латын алфавитіне көшуінде басқа мемлекеттердің рөлі.

Қазақстанды, жаңа әліпбиге көшу барысында экономикалық, әлеуметтік-мәдени және саяси тұрғыдан қолдайтын немесе алдын алатын негізгі елдерді атап өтсек; Иран, Америка, Қытай, Германия, Ресей және Түркия.

I. ИРАН: Тәуелсіздігінің алғашқы жылдарында Қазақстан да басқа Орталық Азия мемлекеттері қатарлы Иранмен экономикалық және мәдени байланыстар үшін бастамалар жасады. Бірақ арадан бір шама уақыт өтсе де Иран мен Қазақстанның қарым-қатынасын жоғары деңгейде деп айту мүмкін емес. Әсіресе өзара сауда қатынастары өте әлсіз. Иранның Қазақстанмен жасайтын сауда көлемі Ресей және Түрияден салғастыруға да келмейді. Сондай-ақ, Ресей-Иран қарым-қатынасы Бірінші дүниежүзілік соғыстан бері күшейе түсті және ары қарай жалғасуда. Бұл жағдайда, Иран Қазақстанның Латын алфавитіне көшу мәселесінде Ресеймен бетпе-бет келіп Қазақстанды қолдауы мүмкін емес.

II. Қытай: Өзінің халқы, дәу экономикасы және ішкі-сыртқы саястымен Орталық Азия үшін үлкен қауіп пен қатер екені сөзсіз (Өздаг 2000). Жақын болашақта Түрік әлемі, Қытайға қарсы тек Ресейдің ғана емес бүкіл Ислам әлемінің, тіпті Христиан әлемінің қолдауы мен ынтымақтастығын қажет етуі мүмкін. Қазақстан өзінің тәуелсіздігі үшін Қытаймен әр қашан жақсы қарым-қатынаста болуды және Ресейдің қолдауын қажет етеді. Қытай өз ішінде өмір сүріп жатқан Түрік тектес мұсылман халқына араб немесе латын алфавиті жүйесін ұсынды. Себебі кирилл алфавитінің Орталық Азия Түрік мемлекеттерімен тілдері және мәдени бірлігіне әкелуі мүмкін еді. Бұл жағдай, Қытайдың ішкі және сыртқы саясатына кері әсерін тигізері сөзсіз еді.

III. Германия: Еуропа елдері арасында Қазақстан және тағы басқа Орталық Азия мемлекеттерімен ең көп қарым-қатынастағы ел болып табылады. Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасы территориясында 179476 [3] -дан астам Неміс өмір сүруде (Қазақ халқының саны 1897-2018). Алайда, Германия Қазақстанға мәдени, экономикалық және тағы басқа бағытта қолдау көрсеткен емес.

IV. Ресей: Қазақстан үшін Ресей геостратегиялық тұрғыдан немғұрайлы қарайтын немесе елестермей қоятындай бір мемлекет емес. Себебі, экономикалық тұрғыдан Қазақстан Ресейге тәуелді және саудасының жартысына жуығы осы елмен болып отыр. Ресей, Қазақстанның Латын алфавитіне көшуін ешқашан қолдамайтыны баршамызға мәлім. Себебі, Ресей бұрынғы Ресей Империясын, Кеңес үкіметін қайта құруды армандайды. Қазіргі уақытта экономикалық және этникалық проблемалармен басы қатқан Ресей, Қазақстанның өз әліпбиін өзгертіп өзінен алшақтауына және де Қазақстан территориясында өмір сүріп жатқан Орыстардың Қазақ болуын, Қазақ тілін үйренуіне еш қашан жол бермейтіні анық.

V. Түркия: Қазақстанның тәуелсіздігін және латын әліпбиіне көшуін, өзінің сыртқы саясаты және зиялыларымен әу бастан қолдап келе жатқан Түркияның экономикасы Нидерландия немесе Бельгиянікіндей болса бұл мәселе әлде қайда жеңілрек болар еді. Қазақстан және тағы басқа түрік тектес мемлекеттердің латын әліпбиіне көшуі Түрік әлемінің барлық бағытта күшеюіне және нығаюына зор үлесін қосар еді.

VI. Батыс Еуропа елдері мен Америка Қазақстанның латын әліпбиіне көшуін ынталандырып қолдаса да, бұл елдерден экономикалық және тағы басқа бағытта көмек әзірге байқалмады.

Көріп отырғанымыздай, латын әліпбиіне көшу мәселесінде Қазақстанға сырттан көмек айтарлықтай жоқ. Алайда, Түркияның әріп төңкерісі кезеңінде Түрік мемлекетін Батыс елдерінің көбі қолдап, көмек көрсеткен еді.

6. Қорытынды

Көптеген Түрік әлемі елдері қатарлы Қазақ елі де сонғы 150 жылда өз әліпбиін 3-4 рет өзгертті. Айта кетуіміз керек, бұл жағдай Түрік халқы үшін мәдени, экономикалық және басқа жағынан үлкен шығын болды. Қазақстанда латын әліпбиінің қабылдануы және оның ұзын ғұмырлы болуы, осы мемлекеттің экономикалық, әлеуметтік-мәдени, ішкі және сыртқы саяси құрылымына тікелей байланысты. Сонымен қатар латын әліпбиіне көшу мәселесінің Қазақ елінде Қазақ тілінің қайта

жаңғыруына қосар үлесі көп деп есептеймін. Жанбырдан қашамыз деп жүріп бұршаққа тап болмас үшін, күнделікті өмірде Қазақ тілінің белсенді қолданылуы мен таралуына кері әсерін тигізетін факторларды алдын-ала қарастыру қажет. Мысалы:

- Ата заңның 7.2 бабындағы «Мемлекеттік ұйымдарда және жергілікті өзін-өзі басқару органдарында орыс тілі ресми түрде қазақ тілімен тең қолданылады» [2] деген тармағын алып тастау,

- Қазақ тілінің барлық Қазақстан төңірегінде белсенді түрде қолданылуына ат салысу,

- Қазақ тілін білмейтіндердің үкіметтік органдарда жұмыс жасауына тиым салу, дегендей бір қатар жаңа заңдар қабылдау,

- Жаңа латын әліпбиімен бірге Қазақ тілін үйрететін мемлекеттік курстар ашу,

- Кирилл әріптермен жазылған белгілерді алып, орнына екі тілмен емес тек Қазақ латын әліпбиі бойынша белгілерді қою деген сияқты бір қатар іс шараларды мемлекет өз қолына алуы керек. Осылайша алдымен Қазақстандықтардың қазақша сөйлеу деңгейін жоғарлатқаннан кейін ғана латын әліпбиінің қолданылуы жеңіл әрі оңай болмақ. Әйтпегенде, латын әліпбиін қабылдануынан кейін де Орыс тілінің қолданылуы осылай жалғаса берсе, Қазақ тілі жаңа латын әріптерімен бірге Орыс тілінің көленкесі болып қала бермек.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Эрöz, М. (1969), «Шетелдегі түркі тілдеріндегі апат». Екінші тілдер конгресі, 1969 ж. 90- 94. Стамбул / Eröz, M. (1969), "Dis Türklerde Dil Fâciası". İkinci Dil Kongresi, 1969, s. 90-94. Istanbul
2. Қайдаров, Э. & Оразов, М. (1985), "Түркологияға Кіріспе" 146-147. Алматы.
3. Өздаг, М. (2000), "Түрік әлемі және Шығыс Түркістан геосаясаты". Стамбул./ Özdağ, M. (2000), Türk Dünyası ve Dogu Türkistan Jeopolitigi. Istanbul.
4. <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K950001000>
5. <https://informburo.kz/kaz/1897-2018-aza-halyny-sany-alay-zgerd-.html>
6. http://www.akorda.kz/kz/events/akorda_news/press_conferences/memleket-basshysynyn-bolashakka-bagdar-ruhani-zhangyru-atty-makalasy
7. http://www.akorda.kz/kz/national_projects/kazakhstan-halky-assambleyasi
8. <https://e-history.kz/kz/contents/view/6807>

**УМКД 061.2(100)
МРНТИ 11.25.57**

Н.Б. Кәрімов¹, А.Т. Байтурбаева¹

магистрант 1-курса специальности «Международные отношения» Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ имени Абая г. Алматы, Казахстан

Научный руководитель: к.п.н., ст.преподаватель кафедры международных отношений КазНПУ им.Абая

О ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАЗАХСТАНА В КАЧЕСТВЕ НЕПОСТОЯННОГО ЧЛЕНА СОВЕТА БЕЗОПАСНОСТИ ООН 2017-2018 ГГ.

Аннотация

Данная статья посвящена деятельности Казахстана в Совете Безопасности ООН, в том числе в качестве непостоянного члена СБ ООН в период 2017-2018 гг.

Актуальность статьи заключается в том, что Казахстан является активным участником многих международных и региональных организаций по обеспечению безопасности; поддержание и укрепление региональной и глобальной безопасности, в том числе - борьба с терроризмом и экстремизмом, противодействие применению ядерного оружия и других ОМУ, согласно Концепции внешней политики РК на 2020-2030 годы являются основными целями и задачами внешнеполитической деятельности Республики Казахстан.

Более того, участие Казахстана в кампании этих международных организаций играет ключевую роль в укреплении суверенитета и национальных интересов нашего государства. В частности,

сотрудничество с ООН гарантирует Казахстану территориальную целостность и безопасность на договорно-правовой основе всех соглашений и договоров, а также официальных документов ООН.

Участие всех акторов международных отношений в поддержании мира и безопасности в настоящее время крайне необходимо, учитывая появление в системе международных отношений такой тенденции, как глобализация.

Ключевые слова: Организация Объединенных Наций, Концепция внешней политики РК, Совет Безопасности ООН, выборная кампания.

Н.Б. Кәрімов¹, А. Байтурбаева¹

Абай атындағы ҚазҰПУ Сорбонна-Қазақстан институтының Халықаралық қатынастар мамандығының I курс магистранты, Алматы қаласы, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна - Қазақстан институты, халықаралық қатынастар кафедрасының аға оқытушы, с.ғ.к.

ҚАЗАҚСТАННЫҢ БҰҰ ҚАУІПСІЗДІК КЕҢЕСІНІҢ ТҰРАҚТЫ ЕМЕС МҮШЕСІ РЕТІНДЕГІ ҚЫЗМЕТІ ТУРАЛЫ 2017-2018 ЖЖ.

Аңдатпа

Бұл мақала Қазақстанның БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінде, соның ішінде 2017-2018 жылдардағы БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің тұрақты емес мүшесі ретіндегі қызметіне арналған.

Мақаланың өзектілігі Қазақстанның көптеген халықаралық және аймақтық қауіпсіздік ұйымдарының белсенді қатысушысы болып табылатындығында; Қазақстан

Республикасының 2020-2030 жылдарға арналған сыртқы саясатының тұжырымдамасына сәйкес аймақтық және жаһандық қауіпсіздікті сақтау және нығайту, оның ішінде терроризм мен экстремизмге қарсы күрес, ядролық қаруды және басқа да жаппай қырып-жоютын қаруды қолдануға қарсы іс-қимылдар Қазақстанның сыртқы саясатының негізгі мақсаттары мен міндеттері болып табылады.

Сонымен қатар, мемлекетіміздің егемендігі мен ұлттық мүдделерін нығайтуға Қазақстанның халықаралық ұйымдардың науқанына қатысуы шешуші рөл атқарады. Атап айтқанда, Қазақстанның БҰҰ-мен ынтымақтастығы барлық құқықтық келісімдер мен шарттардың, сондай-ақ БҰҰ-ның ресми құжаттарының негізінде аумақтық тұтастық мен қауіпсіздікке кепілдік береді.

Халықаралық қатынастар жүйесінде жаһандану сияқты үдерістің пайда болуын ескере отырып, әлемдік қатынастардың барлық субъектілерінің бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауға қатысуы қазіргі уақытта өте қажет.

Түйінді сөздер: Біріккен Ұлттар Ұйымы, Қазақстан Республикасының сыртқы саясатының тұжырымдамасы, БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесі, сайлау науқаны, ЖҚК.

N.B. Karimov¹, A.T. Baiturbayeva¹

1st year undergraduate of specialty international relations of the Institute of Sorbonne-Kazakhstan at KazNPU Abay Almaty, Kazakhstan

Scientific adviser: Candidate of Political Sciences, Senior Lecturer of the Department of International Relations of KazNPU named after Abai

ACTIVITIES OF KAZAKHSTAN AS A NON-PERMANENT MEMBER OF THE UN SECURITY COUNCIL IN 2017-2018

Abstract

This article is devoted to the activities of Kazakhstan in the UN Security Council, including as a non-permanent member of the UN Security Council in 2017-2018.

The relevance of the article lies in the fact that Kazakhstan is an active participant in many international and regional security organizations; maintaining and strengthening regional and global security, including the fight against terrorism and extremism, counteracting the use of nuclear weapons and other WMD, according to the Concept of Foreign Policy of the Republic of Kazakhstan for 2020-2030, are the main goals and objectives of the foreign policy of the Republic of Kazakhstan.

Moreover, the participation of Kazakhstan in the campaign of these international organizations plays a key role in strengthening the sovereignty and national interests of our state. In particular, cooperation with the UN guarantees Kazakhstan's territorial integrity and security on a legal basis of all agreements and treaties, as well as official UN documents.

The participation of all actors of international relations in the maintenance of peace and security is currently extremely necessary, given the emergence in the system of international relations of such a trend as globalization.

Key words: United Nations, Concept of foreign policy of the Republic of Kazakhstan, UN Security Council, election campaign

2 марта 1992 года Казахстан стал полноправным членом Организации Объединенных Наций [1]. В Концепциях внешней политики Казахстана на 2014-2020 г.г. и 2020-2030 г.г. [2] подчеркивается приверженность Казахстана целям и принципам Устава ООН и приоритетность взаимодействия нашей страны с главной международной организацией мира.

Как активный член международного сообщества Казахстан всегда выступает за укрепление международного мира и безопасности и многие международные инициативы нашей страны были выдвинуты в рамках ООН. Именно стремление внести вклад в дело обеспечения мира и безопасности послужило главной причиной решения Казахстана об участии в деятельности Совета Безопасности ООН – главного органа ответственного за поддержание международного мира и безопасности [3].

Казахстан первоначально выдвинул кандидатуру для избрания в непостоянные члены СБ ООН на 2010-2012 г.г., однако ввиду избрания нашей страны в 2009 г. Председателем ОБСЕ, перенес сроки избрания на 2017-2018 г.г. В Азиатско-Тихоокеанской группе ООН, куда входит Казахстан, и от которой выдвигаются кандидаты для избрания в уставные органы ООН на этот же период в непостоянные члены СБ ООН выдвинул свою кандидатуру Таиланд. Официально Казахстан заявил о своем намерении выдвинуть кандидатуру в СБ ООН в 2011 г. Выступая на 66 сессии ГА ООН в 2011 г. Первый Президент Казахстана Н. Назарбаев отметил важность участия Казахстана в деятельности главного органа ООН ответственного за мир и безопасность и обратился с призывом поддержать кандидатуру нашей страны [4].

Казахстаном была проведена большая работа по продвижению своей кандидатуры в непостоянные члены СБ ООН. Личные встречи и письменные обращения Первого Президента Н. Назарбаева к главам зарубежных государств и правительств, визиты Спецпосланников Президента и Премьер-министра, членов Парламента, активная деятельность внешнеполитического ведомства, участие страны в миротворческой деятельности, оказание точечной гуманитарной помощи отдельным категориям стран и в целом, миролюбивая, открытая, предсказуемая политика нашей страны и огромный вклад в укрепление международной безопасности в области ядерного разоружения [5], укрепление мер доверия и межрелигиозного диалога, выстраивание дружеских отношений со всеми странами позволили обеспечить Казахстану победу в выборной кампании. 28 июня 2016 года в ходе голосования в штаб-квартире ООН (г. Нью-Йорк, США) Казахстан, набрав 138 голосов из 193 государств-членов ООН, был впервые избран непостоянным членом Совета Безопасности ООН на 2017-2018 годы.

1 января 2017 года в первый день работы Казахстана в Совете Безопасности ООН Первый Президент Республики Казахстан - Елбасы Н. Назарбаев опубликовал Политическое обращение к Совету Безопасности ООН под названием «Концептуальное видение Казахстана по упрочению глобального партнерства для построения безопасного, справедливого и процветающего мира» [6].

Обращение было представлено Министром иностранных дел Казахстана К. Абдрахмановым на заседании СБ ООН в январе 2017 г. В документе были обозначены приоритеты Казахстана на посту члена Совета Безопасности ООН, в частности, достижение мира, свободного от ядерного оружия; устранение угрозы глобальной войны и урегулирование локальных конфликтов; укрепление безопасности в Центральной Азии и Афганистане; борьба с международным терроризмом; достижение мира и безопасности на Африканском континенте; обеспечение неразрывной связи между безопасностью и устойчивым развитием; достижение целей устойчивого развития и реформирование ООН.

В течение 2017-2018 г.г. Казахстан принимал активное участие в деятельности Совета Безопасности ООН и продвигал международные инициативы Елбасы Н. Назарбаева. Казахстан

принял участие в более 1000 заседаниях Совета, выступил соавтором или принял активное участие в проработке более 50 резолюций, заявлений председателя, а также иных документов СБ ООН.

Члены делегации РК в составе миссии Совета Безопасности ООН совершили визиты в Колумбию, Гаити, Центральную Африку, в регион Сахель, Сингапур, Малайзию, Вашингтон, Аддис-Абебу, Джибути, Сомали, Афганистан. Казахстан был избран председателем трех санкционных комитетов Совета Безопасности – Талибана; ИГИЛ/ДАИШ/Аль-Каида; Сомали/Эритреи и проводил заседания этих важных структур, координировал деятельность экспертов, вырабатывал рекомендации по политике в отношении тех или иных стран и групп. Одним из практических достижений председательства в санкционных комитетах СБ ООН можно рассматривать снятие в 2018 г. санкции Совета Безопасности с Эритреи.

В рамках председательства Казахстана в Совете Безопасности 18 января 2018 г. под председательством Первого Президента Н. Назарбаева был проведен тематический брифинг Совета Безопасности ООН на тему: "Нераспространение оружия массового уничтожения: меры доверия" [7]. По итогам заседания было принято заявление Председателя Совета Безопасности ООН. В своем выступлении Н. Назарбаев предложил ряд мер по укреплению доверия в сфере нераспространения ядерного оружия, в том числе: разработку специальной резолюции СБ ООН, которая усложнила бы посредством введения санкции и мер принуждения выход стран, имеющих амбиции к обладанию ядерным оружием из Договора о нераспространении ядерного оружия; создание механизма применения мер против приобретения и распространения оружия массового уничтожения; усиление контроля над созданием и распространением новых военных и информационных технологий и др [8].

12-15 января 2018 года в рамках председательства РК в СБ ООН по инициативе Казахстана был организован визит делегации Совета Безопасности ООН в Исламскую Республику Афганистан который был призван поддержать усилия афганцев, направленные на укрепление мира и продвижение развития.

19 января 2018 года были проведены министерские дебаты на тему «Построение регионального партнерства в Афганистане и Центральной Азии в качестве модели взаимозависимости безопасности и развития». По итогам дебатов было принято заявление председателя СБ, призванное способствовать повышению эффективности и координации деятельности заинтересованных стран и международных структур в регионе Центральной Азии [9].

В ходе членства в Совете Безопасности ООН миротворческий контингент Казахстана в составе 120 человек был направлен в миротворческую миссию ООН в ряды Временных сил ООН в Ливане (UNIFIL).

Кроме того, 18 сентября 2018 года в рамках 73-й сессии Генеральной Ассамблеи ООН был принят Кодекс поведения по достижению мира, свободного от терроризма, инициированный Первым Президентом Республики Казахстан Н. Назарбаевым и направленный на учреждение глобальной контртеррористической коалиции государств под эгидой ООН [10].

Одним из новшеств в практике СБ ООН можно считать инициативу казахстанской делегации по проведению торжественной церемонии поднятия флагов вновь избранных непостоянных членов СБ ООН. В истории ООН была заложена новая традиция, которую можно считать, как одно из наследий казахстанского председательства в СБ ООН.

Казахстан, представляя в Совете регион Центральной Азии, впервые сфокусировал внимание и деятельность этого органа ООН на актуальные проблемы региона. Это способствовало большему пониманию членами СБ вызовов, стоящих перед странами Центральной Азии и принятию документа о важности комплексного, интегрированного подхода в решении проблем безопасности и развития.

В целом, участие Республики Казахстан в качестве непостоянного члена Совета Безопасности ООН позволило внести важный вклад в укрепление международной и региональной безопасности, повышение мер доверия и статуса Казахстана на международной арене как регионального лидера, ответственного члена международного сообщества и ООН. Членство в СБ ООН позволило успешно реализовать инициативы Первого Президента - Елбасы Н. Назарбаева, а также приобрести уникальный опыт участия в работе важного органа главной международной организации.

Список использованной литературы:

1. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 46/224
<https://undocs.org/rw/A/RES/46/224>

2. Указ Президента РК К.Токаева от 6 марта 2020 г. № 280 «Об утверждении Концепции внешней политики Республики Казахстан на 2020-2030 г.г.»)
https://www.akorda.kz/ru/legal_acts/decrees/o-koncepcii-vneshnei-politiki-respubliki-kazahstan-na-2020-2030-gody

3. Положения статьи 24 (1) Главы V Устава ООН возлагают на Совет Безопасности главную ответственность за поддержание международного мира и безопасности). www.un.org › sections › un-charter › charter-v

4. Выступление Президента РК Н.Назарбаева на 66 сессии ГА ООН
<http://www.akorda.kz/ru/special/events/prezident-kazahstana-nursultan-nazarbaev-prinyal-uchastie-v-obshchih-debatah-66-oi-sessii-generalnoi-assamblei-organizacii-obedinennyh-nacii>

5. Кузнецов Е.А. Казахстан Лидер безъядерного мира // Вест. КазНПУ. Сер. Международная жизнь и политика - 2016. №2(45). - С. 9
http://sp.kaznpu.kz/docs/jurnal_file/file20190506042026.pdf

6. Политическое обращение к Совету Безопасности ООН под названием «Концептуальное видение Казахстана по упрочению глобального партнерства для построения безопасного, справедливого и процветающего мира».

<https://primeminister.kz/ru/news/politicheskoe-obrashchenie-prezidenta-kazahstana-predstavili-na-debatah-soveta-bezopasnosti-oon-13927>

7. Выступление Президента Республики Казахстан Н. Назарбаева на заседании Совета Безопасности ООН «Нераспространение ОМУ: меры доверия» // http://www.akorda.kz/ru/speeches/external_political_affairs/ext_speeches...

8. Заседание Совета Безопасности ООН «Нераспространение ОМУ: меры доверия» под председательством Президента Казахстана // http://www.akorda.kz/ru/events/international_community/foreign_visits/za...

9. <https://www.inform.kz/ru/respublika-kazahstan-v-sovete-bezopasnosti-oon...>

10. На олимпе мировой дипломатии – Казахстан в Совете Безопасности ООН // <https://www.kazpravda.kz/articles/view/na-olimpe-mirovoi-diplomatii--kaz...>

**ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРДЫҢ ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ЖҮЙЕСІН
ТРАНСФОРМАЦИЯЛАУ
ТРАНСФОРМАЦИЯ СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЫ МЕЖДУНАРОДНЫХ
ОТНОШЕНИЙ
TRANSFORMATION OF THE MODERN SYSTEM OF INTERNATIONAL RELATIONS**

**УДК 329
МРНТИ 23.00.02**

Битлеуов А.А.¹, Жамансарин Н.Ш.¹

¹магистрант 2 курса, Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая

¹Научный руководитель, кандидат исторических наук, доцент кафедры международных отношений в Институте Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая

**ПРАКТИЧЕСКАЯ РЕАЛИЗАЦИЯ БЕЗОПАСНОСТИ И СТАБИЛЬНОСТИ В РАМКАХ
ШАНХАЙСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ СОТРУДНИЧЕСТВА**

Аннотация

В статье рассматриваются основные направления сотрудничества стран в рамках Шанхайской организации сотрудничества (ШОС), приоритетной задачей которой является поддержание безопасности в регионе, борьба с терроризмом, сепаратизмом и экстремизмом. Анализируется наращивание согласованных усилий по противодействию общим вызовам и угрозам безопасности, углублению диалога и сотрудничества по обеспечению комплексной защищенности стран в рамках ШОС.

Ключевые слова: Шанхайская организация сотрудничества, безопасность, урегулирование, противодействие, поддержка.

Битлеуов А.А.¹, Жамансарин Н.Ш.¹

¹Абай атындағы Қаз ҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының 2 курс магистранты

¹Ғылыми жетекшісі, тарих ғылымдарының кандидаты, Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық қатынастар кафедрасының доценті

**ШАНХАЙ ҒЫНТЫМАҚТАСТЫҚ ҰЙЫМЫНДАҒЫ ҚАУІПСІЗДІК ПЕН
ТҰРАҚТЫЛЫҚТЫ ІС ЖҮЗІНЕ АСЫРУ**

Аңдатпа

Мақалада Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ) аясындағы елдердің ынтымақтастығының негізгі бағыттары қарастырылған; олардың аймақтағы қауіпсіздікті сақтау, терроризм, сепаратизм және экстремизммен күресу басым міндеттері ретінде көрсетілген. ШЫҰ елдерінің жан-жақты қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін диалог пен ынтымақтастықты тереңдету, қауіпсіздікке төнетін жалпы сынақтар мен қатерлерге қарсы тұру бойынша келісілген күш-жігердің жинақталуына талдау жасалған.

Түйін сөздер: Шанхай ынтымақтастық ұйымы, қауіпсіздік, реттеу, қарсы әрекет, қолдау.

A.A.Bitleuov¹, N.Sh. Zhamansarin¹

¹master of 2 course of the Institute of Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU,

¹Scientific supervisor, Candidate of historical sciences, associate Professor of the Department of International Relations at the Sorbonne-Kazakhstan Institute at Abai KazNPU

PRACTICAL IMPLEMENTATION OF SAFETY AND STABILITY WITHIN THE SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION

Abstract

The article examines the main directions of cooperation between the countries within the framework of the Shanghai Cooperation Organization (SCO), the priority task of which is to maintain security in the region, fight against terrorism, separatism and extremism. The article analyzes the buildup of concerted efforts to counter common challenges and threats to security, deepening dialog and cooperation to ensure comprehensive security of countries within the SCO.

Key words: Shanghai Cooperation Organization, security, settlement, counteraction, support.

Деятельность Шанхайской организации сотрудничества (ШОС), как многостороннего объединения, направлена на обеспечение безопасности и поддержание стабильности на обширном Евро-Азиатском пространстве, на совместное противостояние новым вызовам и угрозам, укрепление торгово-экономического и культурно-гуманитарного сотрудничества [1].

ШОС является межцивилизированной организацией, нивелирующей возможность конфликта цивилизаций в регионе своей ответственности, нацеленная на построение справедливой, отвечающей интересам всех и каждого государства полицентричной модели мироустройства на твердой основе норм международного права и принципов взаимного уважения и учета интересов друг друга, взаимовыгодного сотрудничества, отказа от конфронтации и конфликтов, равной и неделимой безопасности.

Неукоснительно следуя принципам открытости, ненаправленности против кого-либо и необразования союзов, ШОС активно и последовательно развивает диалог, обмена и сотрудничество, выступает за неукоснительное соблюдение целей и принципов Устава ООН, прежде всего равенства и суверенитета государств, невмешательства в их внутренние дела, взаимное уважение территориальной целостности, нерушимости границ, ненападения, мирного урегулирования споров, неприменения силы или угрозы силой, а также других общепризнанных норм международного права, направленных на поддержание мира и безопасности, развитие сотрудничества между государствами, укрепление независимости, обеспечение права самим определять свою судьбу и пути политического, социально-экономического и культурного развития [2].

Привлекательность и большую жизнеспособность Организации придает модель принятия решений на основе консенсуса в рамках ШОС на основе равноправного диалога, взаимного уважения и учета интересов всех государств-членов. Открытость, ненаправленность против других государств и международных организаций и внеблоковый характер являются основными принципами, на которых основана Организация.

Отсутствие доминирования, элемента давления или принуждения являются потенциалом устойчивости организации. Универсальный и многогранный характер сотрудничества, охватывающий сферы политики, безопасности, экономики и гуманитарных связей также являются отличительной чертой ШОС.

Несомненно ШОС имеет большие достижения в сфере безопасности. С хорошими результатами работает региональная антитеррористическая структура в Ташкенте. «Мирная миссия» - это антитеррористические учения, регулярно проводимые в Узбекистане.

Отмечая ведущую роль ШОС в этой сфере, Организация установила тесные партнерские отношения с соответствующими органами Организации Объединенных Наций — Управлением ООН по наркотикам и преступности и Управлением ООН по борьбе с терроризмом, а также с партнерами из СНГ и ОДКБ.

За последние пять лет, в целях противодействия связи между терроризмом и незаконным оборотом наркотиков, совместными усилиями государств-членов Организации было изъято в районе 40 % наркотических средств по всей Евразии.

В Афганистане ШОС работает над политическим урегулированием ситуации, в том числе содействует экономическому восстановлению этой страны. На достижение этих целей ориентирована работа контактной группы «ШОС – Афганистан», которая регулярно встречается на уровне заместителей министров иностранных дел. В соответствующей Дорожной карте определены конкретные шаги.

Территория Афганистана рассматривается государствами – членами ШОС не только как источник угроз, но и как пространство возможностей. На построение демократической и справедливой архитектуры международных отношений, основанной на принципах и нормах международного права, прежде всего на взаимном уважении, справедливости, равенстве, взаимовыгодном сотрудничестве, общем видении создания сообщества единой судьбы человечества направлена вся деятельность ШОС.

Шанхайская организация сотрудничества оказывает всестороннюю поддержку усилиям ООН как универсальной многосторонней организации и Совета Безопасности ООН по поддержанию международного мира и безопасности в соответствии с Уставом ООН, стимулированию глобального развития, а также созданию условий для процветания наших стран и народов. Генеральный секретарь ООН Антониу Гутерреш в одном из своих недавних заявлений сказал: «ШОС играет ведущую роль в региональной дипломатии. Она способствует развитию многостороннего сотрудничества в решении наиболее актуальных вопросов мира и безопасности в Евразии» [4].

Обеспечение безопасности и политической стабильности на всем Евразийском пространстве, на основе чего должна быть ускорена экономическая и социальная динамика, является главным в подходе ШОС.

В данный момент в мире очаги вооруженных конфликтов остаются глобальной рассадой террористов. Наркотрафик пытаются взять под контроль террористические организации, используя его не только как источник дохода, но и для переправки иностранных боевиков-террористов.

В ШОС созданы структуры оперативного взаимодействия правоохранительных органов, разработаны необходимые правовые основы. Работа ведется по борьбе с террористами и оргпреступностью по различным направлениям, в том числе в области современных финансовых и информационно-коммуникационных технологий.

В связи с бурным развитием информационно-коммуникационных технологий глобальный характер современных вызовов и угроз приобретает особое измерение. Через так называемый «даркнэт» и в Интернет-пространстве распространяются экстремистские материалы, вербуются молодежь в ряды террористов, осуществляется незаконный интернет-оборот оружия и наркотиков. Все страны-члены ШОС подчеркивают необходимость продолжения работы по созданию системы мониторинга возможных угроз в глобальном информационном пространстве и противодействия им [3].

Сотни миллионов молодых людей, которые наиболее подвержены рискам и угрозам в информационном пространстве, проживают в регионе ШОС. Учитывая этот немаловажный факт, для ШОС важно работать в направлении формирования «здоровой цифровой культуры» в регионе ШОС, направляя высокий потенциал молодежи в нужное русло, развивая интеллектуальные навыки, умения, а также молодежное предпринимательство в сфере цифровых и электронных инноваций.

Формат ШОС, объединяя четыре ядерные державы – половину мирового ядерного клуба, представляет собой дополнительный опорный элемент системы поддержания мировой стратегической стабильности.

Принятая в Астане Декларация глав государств-членов ШОС стала главным документом встречи. В тексте этого документа, кроме согласованных позиций государств-членов по ключевым вопросам региональной и глобальной повестки дня, отражены дальнейшие шаги Организации по противодействию угрозам мира и безопасности.

Неизменной остается приверженность ШОС безальтернативности политико-дипломатического урегулирования конфликтных ситуаций на основе строгого соблюдения общепризнанных норм и принципов международного права, неукоснительного соблюдения целей и принципов Устава ООН. На основании этой приверженности Организация продолжает выступать за укрепление центральной координирующей роли ООН в международных отношениях, придает особое значение поступательному развитию и укреплению сотрудничества с Всемирной Организацией, ее специализированными институтами и учреждениями.

Специальные мероприятия, проводимые при взаимодействии ООН и ШОС, становятся весомым практическим вкладом в укрепление международного сотрудничества в деле борьбы с угрозами и вызовами безопасности. Наглядным подтверждением этого стали итоги совместных спецмероприятий высокого уровня: «ООН и ШОС: совместное противодействие вызовам и угрозам» в ноябре 2016 года в Нью-Йорке, а также организованного совместно с Управлением ООН по наркотикам и преступности – «ООН и ШОС в борьбе с наркотиками: общие угрозы, совместные действия» в марте 2017 года в Вене [4].

Планируется дальнейшее развитие важнейшего постоянно действующего органа – Региональной антитеррористической структуры (РАТС) ШОС, об эффективной деятельности которой наглядно свидетельствуют следующие данные. Компетентными органами государств-членов ШОС только в 2011-2015 гг. при координирующей роли РАТС ШОС на стадии подготовки предотвращены десятки терактов; пресечены преступления террористического и экстремистского характера; ликвидированы сотни баз подготовки террористов и около 2000 членов международных террористических организаций; задержаны более 2500 участников незаконных вооруженных формирований, их пособников и лиц, подозреваемых в преступной деятельности; экстрадированы более двухсот лиц, причастных к деятельности террористических и экстремистских организаций, многие из которых осуждены на длительные сроки лишения свободы; выявлены более 500 схронов и тайников с оружием, изъяты более 3000 самодельных взрывных устройств, около 11 тысяч единиц оружия, около 400 тыс. единиц боеприпасов и более 50 тонн взрывчатых веществ. Проводится на постоянной основе целенаправленная работа по противодействию использованию сети Интернет в террористических, сепаратистских и экстремистских целях [4].

Принятая на саммите в Астане Конвенция ШОС по противодействию экстремизму стала коллективным ответом ШОС на ползущую экспансию опаснейшего явления, каким сегодня предстает экстремистская деятельность. Эта конвенция призвана способствовать укреплению международно-правовой базы по противостоянию новым вызовам и угрозам наряду с Шанхайской конвенцией о борьбе с терроризмом, сепаратизмом и экстремизмом, Конвенцией ШОС против терроризма и Программой сотрудничества государств-членов ШОС в борьбе с терроризмом, сепаратизмом и экстремизмом на 2016-2018 гг., а также профильными документами ООН – Глобальной контртеррористической стратегией ООН и соответствующими резолюциями СБ ООН. Укреплению безопасности, повышению эффективности сотрудничества компетентных органов и совершенствованию законодательства в этой сфере служит Конвенция ШОС по противодействию экстремизму [4].

Все более нарастающая террористическая активность в различных регионах мира диктует необходимость совершенствовать и развивать методы и приемы совместной борьбы с этим злом. Важным политическим документом является принятое в Астане «Заявление глав государств-членов ШОС о противодействии международному терроризму», включившим в себя оценки состояния дел, подходы к укреплению международного сотрудничества в борьбе с терроризмом и призыв к мировому сообществу объединиться в рамках широкой международной антитеррористической коалиции в противодействии глобальному терроризму.

На сегодняшний день особое опасение представляет распространение террористической идеологии и пропаганды, включая публичное оправдание терроризма с целью подстрекательства к совершению террористических актов. Учитывая этот факт, ШОС намерена наращивать совместные усилия по противодействию радикализации общества, ведущей к проявлениям крайних форм экстремизма, в том числе к терроризму, прежде всего среди молодежи, а также по профилактике религиозного, этнического, идеологического и политического экстремизма, этнической и расовой нетерпимости, ксенофобии. Вместе с сотрудничеством по линии правоохранительных и судебных органов особый акцент в этой работе будет сделан на усилении ведущей роли государств в противодействии терроризму, сепаратизму и экстремизму с добровольным и ответственным привлечением потенциала структур гражданского общества, в том числе традиционных религиозных организаций, образовательных и научных учреждений, СМИ, общественных и неправительственных объединений государств-членов ШОС, действующих на их территориях в соответствии с национальным законодательством [5].

Взяв за основу положения Соглашения о сотрудничестве в области выявления и перекрытия каналов проникновения на территории государств-членов ШОС лиц, причастных к террористической, сепаратистской и экстремистской деятельности от 2006 года и Соглашения о

сотрудничестве и взаимодействии государств-членов ШОС по пограничным вопросам от 2015 года, государства-члены будут и далее развивать взаимодействие по предотвращению деятельности и перемещения иностранных террористов-боевиков и террористических групп посредством эффективного пограничного контроля; обмена информацией о лицах, причастных к террористической деятельности; подложных и похищенных документах, удостоверяющих личность; проведения совместных расследований террористических преступлений транснационального характера [5].

Страны-участники ШОС полны решимости также развивать сотрудничество по противодействию деятельности физических и юридических лиц по вербовке, обучению и использованию террористов, публичным призывам к террористической деятельности или оправданию актов терроризма, финансированию террористической деятельности.

Борьба с наркоугрозой является одним из важнейших приоритетов деятельности ШОС. Бесспорно, незаконное производство и оборот наркотиков продолжают оставаться одной из самых серьезных угроз безопасности, подрывающих международный мир и стабильность. ШОС намерена укреплять практическое взаимодействие и координацию в борьбе с незаконным оборотом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров на основе Соглашения между государствами-членами ШОС о сотрудничестве в борьбе с незаконным оборотом наркотических средств, психотропных веществ и их прекурсоров от 2004 года, Заявления глав государств-членов ШОС по проблеме наркоугрозы от 2015 года и в соответствии с конвенциями и решениями ООН, в том числе итогами Специальной сессии Генеральной ассамблеи ООН по проблеме наркотиков в апреле 2016 года в Нью-Йорке[5].

Проводимые специальные мероприятия внутри Шанхайской организации сотрудничества и во взаимодействии с другими организациями, становятся весомым практическим вкладом в укрепление международного сотрудничества в деле борьбы с угрозами и вызовами безопасности.

Шанхайская организация сотрудничества будет неуклонно продолжать наращивание согласованных усилий по противодействию общим вызовам и угрозам безопасности, углублению диалога и сотрудничества по обеспечению комплексной безопасности, прежде всего в борьбе с терроризмом, в том числе кибертерроризмом, сепаратизмом, экстремизмом, трансграничной организованной преступностью, незаконным оборотом наркотиков, а также по укреплению международной информационной безопасности и реагированию на чрезвычайные ситуации.

Список использованной литературы:

1. Шанхайская организация сотрудничества [электронный ресурс] <http://rus.sectsco.org/> (дата обращения: 05.11.2020)
2. Комиссина И. Н., Куртов А. А. Шанхайская организация сотрудничества. — С.256
3. Проблемы обеспечения безопасности на пространстве ШОС- М., Весь Мир, 2017. Лузянин С. Г., Алимов Р. К.
4. Роль Шанхайской организации сотрудничества в противодействии угрозам мира и безопасности [электронный ресурс] <https://www.un.org/ru/chronicle/article/21818> (дата обращения: 08.11.2020).
5. Шанхайская организация сотрудничества: глобальный профиль в международных отношениях [электронный ресурс] <https://dokumen.pub/508da9fdf11627f8e26681c183a14785.html> (дата обращения: 09.11.2020)

УДК 327
МРНТИ 11.25.67

Чумаченко Т. Н.¹, Айтказин А.¹

¹ ст. преподаватель, к. полит. наук, Институт Сорбонна-Казахстан
¹ магистрант 2 курса, специальности «Международных отношений»,
Институт Сорбонна-Казахстан

ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Аннотация

Богатый энергетическими ресурсами регион Центральной Азии является интересным, противоречивым с определенными факторами риска. Государства этого региона имеют разный потенциал, как по уровню экономического развития, так и по возможностям в энергетической сфере. Данный фактор является с одной стороны предпосылкой для плодотворного сотрудничества в данной области, а с другой стороны причиной конфликтных ситуаций в отношениях между странами данного региона. В данной статье рассматриваются возможности Казахстана, Кыргызстана, Таджикистана, Туркменистана и Узбекистана по наличию энергетических ресурсов и возможностей их эффективного использования, а также причислены конфликтные моменты в водно-энергетической сфере в узбекистано-киргизских и узбекистано-таджикских отношениях. Можно говорить в данном случае о трудноразрешимом кризисе в сфере водных проблем в Центральной Азии.

Ключевые слова: энергетические ресурсы, энергетический потенциал, водные ресурсы

Чумаченко Т. Н.¹, Айтказин А.¹,

¹ саясаттану ғылымдарының кандидаты, Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық қатынастар кафедрасының аға оқытушысы
¹ «Халықаралық қатынастар» мамандығының 2 курс студенті, Институт Сорбонна-Қазақстан

ҚАЗІРГІ ЕСЕПТЕГІ ОРТАЛЫҚ АЗИЯНЫҢ ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ ПОТЕНЦИАЛЫ

Аңдатпа

Энергетикалық ресурстарға бай Орталық Азия аймағы қызықты, белгілі бір қауіп факторларымен қайшылықты. Бұл аймақ мемлекеттерінің экономикалық дамуы жағынан да, энергетика саласындағы мүмкіндіктері жағынан да әртүрлі әлеуеттері бар. Бұл фактор, бір жағынан, осы саладағы жемісті ынтымақтастықтың алғышарты, ал екінші жағынан, аймақ елдері арасындағы қатынастардағы жанжалды жағдайлардың себебі болып табылады. Бұл мақалада Қазақстан, Қырғызстан, Тәжікстан, Түрікменстан мен Өзбекстанның энергетикалық ресурстардың қол жетімділігі және оларды тиімді пайдалану мүмкіндіктері, сондай-ақ өзбек-қырғыз және өзбек-тәжік қатынастарындағы су-энергетикалық саладағы жанжалды сәттер қарастырылған. Бұл жағдайда Орталық Азиядағы су проблемалары төзімді дағдарыс туралы айтуға болады.

Түйін сөздер: энергетикалық ресурстар, энергетикалық әлеует, су ресурстары

T. N. Chumachenko¹, A. Aytkazhin¹

¹ candidate of political science, senior lecturer of the department
of international relations, Institute Sorbonne-Kazakhstan, KazNPU named Abay
¹ 2-nd year master of specialty "International Relations",
Institute Sorbonne-Kazakhstan, KazNPU named Abay

ENERGY POTENTIAL OF CENTRAL ASIA AT THE PRESENT STAGE

Abstract

The region of Central Asia, rich in energy resources, is interesting, controversial with certain risk factors. The states of this region have different potential, both in terms of economic development and opportunities in the energy sector. This factor is, on the one hand, a prerequisite for fruitful cooperation in

this area, and on the other hand, the cause of conflict situations in relations between the countries of the region. This article examines the possibilities of Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, Turkmenistan and Uzbekistan in terms of the availability of energy resources and the possibilities of their effective use, as well as the conflict moments in the water-energy sphere in the Uzbek-Kyrgyz and Uzbek-Tajik relations. In this case, we can talk about an intractable crisis in the field of water problems in Central Asia.

Key words: energy resources, energy potential, water resources.

Центральная Азия является в геополитическом плане центром Евразии с одной стороны и регионом с богатыми природными ресурсами. Обычно к данному региону относят пять постсоветских республик: Казахстан, Кыргызстан, Таджикистан, Туркменистан и Узбекистан, однако в географическом плане сюда можно включить Синьцзян-Уйгурский район Китая, Афганистан и Монголию. Чаще всего рассматривается именно пять бывших союзных республик.

Центральная Азия является не простым, противоречивым и неоднозначным регионом. Кроме того, страны Центрально-азиатского региона, как по численности населения, так и по уровню экономического развития и энергетической составляющей очень разные и имеют различный потенциал.

Если взять экономическую сторону развития рассматриваемых государств, то можно констатировать тот факт, что, например, «почти половина населения данного региона сосредоточена в Узбекистане, однако, если рассматривать ВВП на душу населения то в Казахстане он будет равен почти суммарному показателю остальных стран рассматриваемого региона» [1, С.16].

При этом страны Центрально-азиатского региона имеют различные виды энергетических ресурсов и соответственно планы их развития, в силу технологических и экономических возможностей.

Исследователи наблюдают и значительное расхождение показателей по углеводородным запасам этих государств. Например, четвертое место в мире занимает Туркменистан по запасам природного газа[2].

Однако он экспортирует свой газ на сегодняшний день, только в Китай и Россию, чтобы диверсифицировать свои маршруты, ведутся переговоры с ЕС о присоединении туркменского газового потока к проекту Южного газового коридора. [3].

Другие государства, не располагая большими запасами углеводородов, такие как Таджикистан и Кыргызстан имеют значительные по региональным меркам водные ресурсы. Через территорию этих государств протекают реки, берущие начало в горах Памира. И соответственно стремясь компенсировать недостаток углеводородов данные страны, строят каскад ГЭС на этих реках, вызывая недовольство стран, находящихся ниже по течению.

Если при этом рассмотреть, какие государства являются ключевыми в Центрально-азиатском регионе, то многие аналитики выделяют Узбекистан и Казахстан, занимающих центральное геополитическое положение и располагающих ресурсами, позволяющими претендовать на лидерство в указанном регионе [4, С.17].

По имеющимся данным, Узбекистан занимает 11-е место в мире по добыче природного газа. Его ежегодная добыча составляет более 60 млрд куб.м., при этом он нацелен на увеличение доли экспорта газа, которое планирует наращивать за счет внутренних потребителей [5].

При этом следует отметить, немаловажную роль в развитии этого сектора в Узбекистане играет партнерство в газовой области с Китаем, посредством транспортировки газа через действующий с 2009 года между странами газопровод, и совместной разработке ряда узбекских месторождений[6].

Другое государство данного региона - Казахстан обладает 3,3% мировых запасов углеводородного сырья и по запасам нефти входит в число ведущих стран мира. Общие прогнозные извлекаемые ресурсы углеводородного сырья в республике составляют 17 млрд т., из них 8 млрд т. приходится на казахстанский сектор Каспийского моря. [7]

Если смотреть статистику за 2019 год, то в Казахстане добыли 90,4 млн тонн нефти. И как заявили в пресс-релизе Министерства энергетики РК ставится цель на 2025 год добывать по 105 млн тонн в год. Добыча нефти формирует 17% ВВП Казахстана. При этом, в 2018 году 30 крупнейших компаний Казахстана заплатили в бюджет почти 60% всех налогов, 90% из этих компаний работают в сфере нефтедобычи. Кроме того, впервые в 2019 году был открыт экспорт бензина, в том числе и в Европу, ежемесячно за рубеж отгружается до 20-30 тыс.[8]

Для разработки крупнейших действующих нефтегазовых месторождений Казахстана, на которых добывается около 55% казахстанской нефти и свыше 76% газа были привлечены ведущие западные компании. Например, на месторождении «Тенгиз» - американские компании, на месторождении «Карачаганак» - европейские компании.

При этом, Казахстан располагает большими возможностями для диверсификации энергетических поставок, так как имеет более выгодное геоэкономическое положение. И это несмотря на то, что основные потребители энергоресурсов расположены на востоке страны (КНР), а примерно 70% запасов углеводородов сконцентрировано на западе страны. [9]

Это дает возможность использовать российскую трубопроводную систему и сбывать продукцию в Европу, но затрудняет поставки казахстанских энергоресурсов на развивающиеся азиатские рынки.

Вместе с тем по наблюдениям политологов, активно развивающееся «нефтегазовое сотрудничество с Китаем повышает количество альтернативных маршрутов транспортировки энергетических ресурсов для Казахстана, что позволяет снизить зависимость от России. Прямой, без посредников, выход Казахстана на гигантский и вечно голодный энергетический рынок Китая посредством строительства нефтепровода и газопровода, позволяет рассчитывать на существенную прибыль в перспективе... Однако растущий внутренний спрос на энергоресурсы в КНР закрепляет превращение Казахстана в сырьевой придаток уже не только западной, но и китайской экономики» [10]

Если сравнивать геостратегическое положение Казахстана, то он в транспортно-логистическом плане более выгодно расположен по сравнению с Узбекистаном, не имеющим выхода напрямую ни к Каспию, ни к Китаю или России.

Определенный отпечаток на энергетические возможности Центрально-Азиатского региона накладывают водные конфликты, влекущие за собой существенное осложнение отношений между странами в узбекистано-киргизских и узбекистано-таджикских отношениях, так как эти государства имеют противоположные интересы в области перераспределения водных ресурсов. Для таких государств, как Узбекистан, вода представляет собой необычайно важный ресурс для сельскохозяйственных систем государства, использующего воду для орошения хлопковых плантаций из Сырдарьи и Амударьи, которые берут начало в горных ледниках на границе с Китаем протекают сначала через территории Кыргызстана (Сырдарья) и Таджикистана (Амударья).

Однако Кыргызстан и Таджикистан, как страны, расположенные в верховьях Сырдарьи и Амударьи, больше нуждаются в энергоресурсах, при отсутствии углеводородного сырья. И соответственно правительства этих стран активно внедряют проекты строительства мощных ГЭС на этих реках, что снижает уровень воды в низовьях Сырдарьи и Амударьи. Поэтому строительство Рогунской ГЭС в Таджикистане, а также Камбаратинской ГЭС-1 и Камбаратинской ГЭС-2 в Кыргызстане, которые удовлетворяют энергетические потребности вышеперечисленных стран, не устраивает Узбекистан.

Ситуацию также осложняет тот факт, что Узбекистан, с одной стороны, Кыргызстан и Таджикистан, с другой, имеют территориальные претензии друг к другу, что зачастую вызывает эскалацию напряженности и обуславливает «конфликтный» потенциал в регионе. Давление Узбекистана на Кыргызстан, проявлявшееся в различных угрозах вплоть до применения военной силы, тем не менее, не дает желаемого результата, несмотря на явное преимущество Ташкента в стратегических ресурсах, так как Кыргызстан, связан сетью военно-политических договоров с Россией – явным военно-политическим гегемоном постсоветского пространства. [11]

Кыргызстан и Таджикистан, осознавая серьезное военно-политическое присутствие Москвы в регионе Центральной Азии, стремятся вовлечь Москву в водный конфликт на свою сторону. Сотрудничество Бишкека и Душанбе с Москвой касается не только тесного военно-технического взаимодействия, но и экономической сферы. Так, строительством гидроэлектростанций в Кыргызстане занимаются российские компании «Русгидро» и «Интер РАО ЕЭС»92., а в Таджикистане российская компания «Русал» участвовала в таких проектах.

Проблемы совместного использования водных ресурсов могут стать катализатором для усиления межэтнических и межгосударственных противоречий в государствах Центральной Азии. Негативный прецедент разрешения спорных вопросов использования трансграничных водных ресурсов может нести серьезные последствия для всех стран Центральной Азии.[12]

Фактически можно констатировать трудноразрешимый кризис в сфере водных проблем в Центральной Азии, который имеет много аспектов: социально-экономических, международно-

правовых, военно-политических. Как показывает мировой опыт, одним из важнейших путей решения таких многоаспектных межгосударственных кризисов является сотрудничество между государствами, создание межгосударственных структур.

Важность региона рассматривается с позиции наличия в его недрах огромного энергетического и природно-ресурсного потенциала. Но в сравнении с другими ресурсными экспортёрами Центральная Азия смотрится скромно, так как, регион не имеет прямого выхода к океану и морским коммуникациям, в результате обречена на транспортно-транзитную и иную зависимость от приграничных государств для экспорта своих ресурсов. [13, С.9]

Таким образом, Центральная Азия сегодня приобретает ключевое геополитическое значение в современном мире по ряду причин, в частности наличию энергоресурсов и развития транспортных коридоров. При этом наблюдается, присутствие китайских компаний в энергетическом секторе этих стран и соответственно, его влияние в регионе с большей степенью вероятности будет возрастать. Китайский капитал будет занимать важное значение в ключевых отраслях экономик стран региона (прежде всего в энергетике). Возникает вопрос смогут ли страны региона сохранить свою экономическую независимость? Сегодня Китай пытается формировать положительный имидж своей страны в Центральной Азии, создавая сеть институтов Конфуция, финансируя совместных культурных проектов и привлекая студентов на обучение в Поднебесную. Эта стратегия на долгое время и в обозримом будущем должна принести свои плоды. Ключевыми игроками, обладающими потенциалом на пути стремления к региональному лидерству, выступают Узбекистан и Казахстан. Более выгодное геостратегическое положение и взвешенный внешнеполитический курс НурСултана выгодно отличает ее от конфликтной стратегии Ташкента.

Список использованной литературы:

1. Плотников Д. С. Центральная Азия в контексте мировой политики [Электронный ресурс] : учебное пособие / Д. С. Плотников ; Пермский государственный национальный исследовательский университет. – Электронные данные. – Пермь, 2020. – 1,95 Мб ; 94 с.
2. Рейтинг стран по запасам газа. URL: <http://nonews.co/directory/lists/countries/gas-reserves> (дата обращения: 08.02.2020). А по запасам нефтяных ресурсов Казахстан занимает двенадцатое место в мире// Все о нефти. URL: <http://vseonefti.ru/neft/global-oil.html> (дата обращения: 08.02.2020).
3. EU in talks with Turkmenistan to link its gas to Southern Gas Corridor//<https://menafn.com/1100506049/EU-in-talks-with-Turkmenistan-to-link-its-gas-to-Southern-Gas-Corridor>
4. Плотников Д. С. Центральная Азия в контексте мировой политики [Электронный ресурс] : учебное пособие / Д. С. Плотников ; Пермский государственный национальный исследовательский университет. – Электронные данные. – Пермь, 2020. – 1,95 Мб ; 94 с.
5. Узбекистан увеличил экспорт газа в Казахстан. URL: <http://www.anons.uz/article/economics/16153>; Узбекистан развивает нефтегазовый сектор <http://inozpress.kg/news/view/id/46915> (дата обращения 05.10.19).
6. Центральная Азия- геополитика и «война» трубопроводов. URL: http://www.worldandwe.com/ru/page/Centralnaya_Aziya_geopolitika_i_война_truboprovodov.html (дата обращения 06.10.19).
7. 11 крупнейших нефтегазовых месторождений Казахстана [Электронный ресурс]. URL: <http://bnews.kz/ru/news/post/50326/> (дата обращения: 30.09.2019).
8. Сколько нефти добыли в Казахстане в прошлом году// <https://kursiv.kz/news/otraslevyete-my/2020-01/skolko-nefti-dobyli-v-kazakhstane-v-proshlom-godu>
9. <https://kursiv.kz/news/otraslevyete-my/2020-01/skolko-nefti-dobyli-v-kazakhstane-v-proshlom-godu>
10. 11 крупнейших нефтегазовых месторождений Казахстана. URL: [Электронный ресурс] <http://bnews.kz/ru/news/post/50326/>
11. Досым Сампаев Шесть причин антикитайских настроений в Казахстане https://forbes.kz/process/expertise/shest_prichin_antikitayskih_nastroeniy_v_kazakhstane/
12. Мамбеталиев К. Проблемы киргизско-узбекской границы в освещении СМИ. Аналитическая серия: Многомерные границы Центральной Азии. Вып. 2. М., 2000. С.30
13. А.Алексеева, Т.Н. Чумаченко *Вестник КазНПУ Серия международная жизнь и политика* . 2013. №1 С. 74

14. Центральная Азия 2027: меняющийся стратегический ландшафт. Вероятные сценарии на 10 лет вперед. Шаймергенов Т.Т., Абишева М.А. и др. – Астана: Издательство Библиотеки Первого Президента РК – Елбасы, 2017.

УДК 327
МРНТИ 11.25.67

Сембинов М.К.¹, Нурмашова Ф. А.¹

¹к.и.н., профессор кафедры международных отношений Института Сорбонна-Казахстан
¹магистрант 2 курса, специальности «Международных отношений»

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ В ИССЛЕДОВАНИИ ПРОБЛЕМ АФГАНИСТАНА

Аннотация

В статье осуществлен анализ современной социальной, политической и экономической ситуации в Афганистане. Отмечается важность значения Афганистана для России. Рассмотрены основные проблемы внутренней ситуации и экономического развития страны, возможные пути их решения. Осуществленный анализ российско-афганских отношений показал, что сегодня, несмотря на наличие определенных проблем, развитие торгово-экономических отношений – перспективное направление двухстороннего сотрудничества этих стран. В статье рассматриваются проблемы новых геополитических вызовов в Афганистане на современном этапе. Афганистане продолжительное время занимает особое место в мировой геополитике, что определяется его значимостью для основных геополитических игроков мировой арены.

Ключевые слова: Афганистан, террористическая угроза, социальные противоречия, страны центральноазиатского региона, торгово-экономические отношения, реконструкция Афганистана, инвестиции, товарооборот, бывшие республики СССР.

Сембинов М.К.¹, Нурмашова Ф. А.¹

¹т.ғ.к., Сорбонна-Қазақстан Институтының халықаралық қатынастар кафедрасының
профессоры
¹«Халықаралық қатынастар» мамандығының 2 курс магистранты

АУҒАНСТАННЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІНІҢ ЗЕРТТЕУДІҢ КЕЙБІР АСПЕКТІЛЕРІ

Аңдатпа

Мақалада жүзеге асырылды Ауғанстанның қазіргі әлеуметтік, саяси және экономикалық жағдайды талдау. Ауғанстанның Ресей үшін маңызы зор. Елдің ішкі жағдайы мен экономикалық дамуының негізгі проблемалары, оларды шешудің мүмкін жолдары қарастырылған. Ресей-Ауғанстан қарым қатынастарының жүргізілген талдау анықтады, белгілі бір проблемалардың болуына қарамастан, сауда, экономикалық қатынастардың дамуы бұл елдердің екіжақты ынтымақтастығының перспекттік бағыты екенін көрсетті. Ауғанстанның дүниежүзілік геосаясатта ұзақ уақыт бойы ерекше орынға ие, ол әлемдік аренаның негізгі геосаяси ойыншылары үшін маңызы бар аймақ болып табылады.

Түйін сөздер: Ауғанстан, Орталық Азия аймағының елдері, сауда-экономикалық қатынастар, Ауғанстанды қайта жаңарту, инвестициялар, тауар айналымы, бұрынғы ҚСРО республикалары.

M.K. Sembinov¹, F.A. Nurmashova¹

¹assistant professor of historical sciences, Professor of the Department of International Relations at the Institute Sorbonne-Kazakhstan

¹master 2nd year of specialty "International Relations"

SOME ASPECTS IN THE STUDY ON THE PROBLEMS OF AFGHANISTAN

Abstract

The article analyzes the current social, political and economic situation in Afghanistan. The importance of the importance of Afghanistan for Russia is noted. The main problems of the internal situation and economic development of the country, possible ways of their solution are considered. The analysis of Russian-Afghan relations has shown that today, despite the presence of certain problems, the development of trade and economic relations is a promising area of bilateral cooperation between these countries. Afghanistan has a special place in the world geopolitics for a long time, which is determined by its significance for the main geopolitical players of the world arena.

Key words: Afghanistan, terrorist threat, social contradictions, countries of the Central Asian region, trade and economic relations, reconstruction of Afghanistan, investments, trade turnover, the former republics of the USSR.

Распад СССР привел к тому, что Афганистан отошел от российских границ и отделяется от нее несколькими бывшими республиками СССР. В настоящее время Российская Федерация является достаточно современным государством, которое обладает своей экономической системой, армией и рядом важнейших интересов. Но несмотря на такую независимость современной России, Афганистан представляет значимый интерес для нее. Причинами этого является ее территориальное расположение, а также развернутая борьба с мировыми террористическими группировками и производством наркотических веществ в значительных масштабах [6, с. 52-53].

Афганистан территориально расположен таким образом, что является определенной подпоркой для стран СНГ, который объединил некоторые из республик бывшего Советского государства. Стоит отметить, что Афганистан является не просто соседом СНГ, он находится с бывшими республиками в тесной связи, которая основана на общих этносе, культуре и религии. Известным фактом является то, что по обе стороны советско-афганской границы, проживают таджики, узбеки, туркмены и киргизы [7, с. 1111, 1113]. В настоящее время является достаточно важным и перспективным вопросом о возобновлении межгосударственных отношений этнического характера. По этой причине некоторые государства СНГ не остаются равнодушными к сегодняшнему положению дел в Афганистане и к его современным проблемам [5].

Наиболее значимыми событиями, которые определяют политический процесс в Афганистане сегодня, являются: 1) завершение в конце декабря 2014 года операции Международных сил содействия безопасности (ИСАФ) «Несокрушимая свобода», в результате которой ответственность за безопасность в стране вернулась в компетенцию афганских властей; 2) президентские выборы (2014 г.), в результате которых были сформированы собственные афганские национальные структуры власти и управления, на которые возложена миссия восстановления стабильности и государственного строительства в крайне сложных условиях афганской действительности.

Общеизвестно, что сегодня Афганистан относится к числу беднейших стран мира, две трети населения которой живут за чертой бедности [4, с. 105-106]. Среднемесячный доход на семью составляет 190 долл. США (10 839 афгани), при этом доходы в городе (261 долл. США в месяц (14 903 афгани)) существенно выше, чем на селе (170 долл. США (9701 афгани)) [1, с. 8], безработица в течение последних лет держится на уровне 35% [3].

Даже после выхода ИСАФ с участия в военных действиях, вооруженный конфликт продолжается между афганскими вооруженными силами и силами безопасности с одной стороны, и радикальными повстанческими группировками с другой. По результатам опроса проведенного в ходе исследований в Афганистане, три четверти афганцев (76,4%) заявляют, что боятся путешествовать по стране [1, с. 7].

Сегодня функции защиты и обеспечения безопасности граждан возложены на Афганскую национальную армию и полицию. Еще в 2002 году были восстановлены Вооруженные силы

Афганистана, на базе военных формирований Северного альянса, которые в настоящее время комплектуются на контрактной основе [12, с. 355-356]. За последние годы, в среднем численность армейских подразделений составляет 178 тыс. человек, а полиции – 150 тыс. [13]. На текущий момент численность и боеспособность афганской армии в условиях вооруженного противостояния недостаточны для поддержания порядка в стране. Значительно ослабляют их эффективность низкий уровень грамотности военных, недостаток технического обеспечения, а также низкая мотивация, большинство солдат и офицеров идут в ряды вооруженных сил и полиции по финансовым причинам, а их зарплата в условиях Афганистана считается довольно приличным заработком. Проблемами армии остаются слабая дисциплина, межэтнические противоречия. Нередки случаи самовольно ухода солдат из подразделений (особенно во время полевых работ), дезертирство, а также невозвращение на родину после обучения за рубежом. Вооруженные силы, как и вся афганская государственная система, пораженные коррупцией и воровством: в списки личного состава вносят «мертвых душ», чтобы увеличить объемы поставок, известны распространенные факты незаконной продажи топлива, оружия, транспортных средств.

На сегодня уровень афганской коррупции – самый высокий в мире. Так, по данным социологических исследований, именно наличие коррупции как основной проблемы афганской действительности выделяет 62,4% населения. Эта проблема не только остается приоритетной, но ее показатель существенно растет [1, с. 91].

Деление афганского общества по этноплеменным и регионально-территориальным признакам и сегодня остается одним из главных факторов, оказывающим значительное влияние на политические процессы в стране. На текущий момент население Афганистана представлено семью большими этническими группами – пуштуны (40-45% населения), таджики, узбеки, хазарейцы, аймаки, туркмены и белуджи [4, с. 105-106]. Кооперация или конфликтность в отношениях различных групп афганского населения определяется не просто различиями в этнической и племенной принадлежности, языке общения, но и связанными с этим экономическими и географическими условиями проживания, которые сегодня выступают источником внутренних племенных и внутренних этнических противоречий [2].

Следует указать, что в современном Афганистане, несмотря на присутствие этнических конфликтов, причиной падения режимов в основном были идеологические разногласия. Когда в обществе ощущается общая опасность, этнические группы забывают о своих противоречиях, а после ее устранения – актуализируется вопрос борьбы за ресурсы на уровне этнических элит. В то же время, на уровне межличностных отношений сильнее идеологических различий оказывается племенная и клиенталистская солидарность.

«Общиноцентризм», несмотря на то, что 80% населения Афганистана проживает в селах, остается довольно весомым фактором эволюции политической системы страны и силой, которая защищает традиционные связи и механизмы организации общественной жизни, ведь именно они спасают и обеспечивают выживание людей в периоды политических катаклизмов и во времена экономических кризисов.

Достаточно многогранна политическая палитра Афганистана, она представляет собой совокупность партий, блоков, группировок, кланов, которые опираются на семейную, племенную, этническую солидарность. Сегодня в Афганистане зарегистрировано около 80 политических партий, расколотых по племенному и территориальному принципам. Среди них можно выделить Исламскую партию Афганистана, Исламское общество Афганистана, Национальный исламский фронт Афганистана, Национальный фронт спасения Афганистана, Национальное исламское движение Афганистана, Партию исламского единства, Исламскую партию Афганистана и др.

Довольно влиятельными силами на политической арене Афганистана является ряд оппозиционных групп, связанных с Северным альянсом, распущенным еще в 2004 году, но которые сохраняют политические контакты до сих пор. Социальную поддержку этим группам обеспечивает население промышленно развитых северных районов, включая представителей национальных меньшинств страны, которые традиционно играют в политической жизни этих районов важную роль.

В последние годы в Афганистане усиливается влияние «движений нового протеста», вдохновляемое арабскими революциями 2011 года. Это, например, «защитники Корана». Социальную основу указанного политического течения составляет население в основном аграрных районов, которому свойственна опора на традиционные ценности. Лидеры этого движения –

консервативные муллы, которые пропагандируют религиозный и социальный консерватизм и антизападные настроения.

В противовес им, распространяется противоположная идеология другого «движения нового протеста» – Высшего Совета реформаторов, объединяющая молодых технократов, выступающие за демократические ценности, социальную мобильность, эффективную борьбу с коррупцией и отвергающее сотрудничество с действующими политиками. Это движение относительно малочисленное, но отличается довольно высокими «профессиональными качествами» своих последователей.

Следует также отметить, что сегодня весомым фактором политических процессов в Афганистане остаются талибы. Несмотря на то, что произошли существенные трансформации в период от возникновения этого националистического (сначала пуштунского) исламского движения (начало 1990-х годов), образование им Исламского эмирата Афганистан (в 1996 году) и к поражению установленного ими режима в 2001 году. Сегодня это движение представляет совокупность антиправительственных вооруженных группировок, которые эксплуатируют совместный бренд. При этом они отличаются: этническим составом (афганские пуштуны, пакистанские пуштуны, таджики, другие); целью деятельности (антиправительственная, межплеменная или внутриэлитная конкуренция); источниками финансирования (внешнее финансирование, производство наркотиков, местные источники); наличием или отсутствием внешней поддержки.

На данный момент, руководящим органом талибов формально остается Верховная (Кветтская) шура (по названию места расположения – Кветта (Пакистан)), которая действует по принципу коллегиальности. Ее номинальным главой считался основатель движения мулла Мохаммед Омар (ликвидирован в 2013 году). По сообщениям мировых СМИ со ссылкой на источники «Талибан», 30 июля 2015 года главой официально избран мулла Ахтар Мухаммад Мансур, бывший министр авиации в правительстве талибов.

Кроме указанной, существуют три фронтовые шуры, контролирующие отдельные регионы: Гердийская шура (Белуджистан (Пакистан)), контроль которой распространяется на юго-западные районы Афганистана; шура Мирамшаху (юг Афганистана) Пешаварская шура (юго-восточные провинции Афганистана). И в последние годы единства в движении «Талибан» нет. Периодически происходят конфликты, даже с использованием оружия.

В свете усиления уровня террористической угрозы в регионе Ближнего и Среднего Востока в связи с деятельностью так называемого «Исламского государства», закономерным представляется вопрос о связи талибов с этим радикальным образованием. Считается, что представители «Исламского государства» появились на территории Афганистана в конце 2014 года. По представлениям лидеров этого движения, Афганистан должен стать частью «халифата Хорасан». Его эмиром был назначен бывший глава подразделения «Техрик-э-Талибан Пакистан» Хафиз Саид Хан (ликвидирован в июле 2015 года специальным подразделением управления национальной безопасности Афганистана).

Последний эмир «вилаята Хорасан» маулави Абдулла Оракзай, известный также под именем Ислама (Аслама) Фаруки, был захвачен бойцами того же подразделения 3 апреля 2020 года, в южной афганской провинции Кандагар. Вместе с Исламом Фаруки задержали его заместителей, ключевых командиров «афганского» филиала «Исламского государства» – главу военной комиссии «вилаята Хорасан» Кари Захида и начальника вербовочной («кадровой») службы Сайфуллу (он же Абу Абдулла, гражданин Пакистана). Результатом этой довольно сложной специальной операции афганского спецназа был захват около 20 полевых командиров и боевиков «Исламского государства».

В среднем в состав так называемого совета указанной провинции входит 11 человек – все этнические пуштуны. Основная масса пока немногочисленных сил «Исламского государства» в Афганистане (около 5 тыс. человек) состоит из пакистанских талибов, которых вытесняют в Афганистан с территории Пакистана и которые присягают «Исламскому государству». На текущий момент отмечаются немногочисленные случаи перехода командиров местных группировок «Талибана» на сторону «Исламского государства». В свою очередь «Исламское государство» выступает в Афганистане конкурентом талибов в привлечении новобранцев, использовании идейных лозунгов, приобретении источников финансирования и т.п. В последние годы известны случаи вооруженных столкновений между талибами и сторонниками «Исламского государства» (Герат,

Гильменд), случаи казней пленных обеими сторонами. Еще в апреле 2015 года, по сообщениям афганских источников, стороны объявили друг другу войну. Но в условиях раскола внутри афганских талибов, на фоне их неудачных попыток расширить площадь подконтрольных территорий возрастает опасность усиления симпатий к «Исламскому государству» в среде традиционных сторонников «Талибана» [9].

Если добавить к этому то, что за последние десятилетие Афганистан стал практически постоянной дислокации различных радикальных группировок, щедро подпитываемых региональными и мировыми державами, имеющими реальные и мнимые интересы в этом регионе и постоянно конкурирующими между собой за обладание региональной гегемонии. На сегодня нет гарантии того, что после прекращения активной фазы гражданской войны в Сирии именно Афганистан станет той горячей точкой.

Как справедливо замечает в своих исследованиях доцент Института Сорбонна-Казахстан Курмангали А.К.: «Терроризм – это одна из самых волнующих проблем, для решения которой необходимо объединение усилий всего мира, а не отдельно взятой страны.

Прогнозы ученых и исследователей, касающиеся этой проблемы, сегодня не утешительны. Поэтому проблема терроризма является самой актуальной проблемой, требующей незамедлительного решения. Также актуальность проблемы состоит и в увеличивающейся частоте проявления террористических актов, негативным образом влияющих не на одного человека, а на общество в целом». [11, с.20]

На текущий момент, в религиозном отношении афганское общество более однородно, чем в этническом, ведь 98% населения – мусульмане, из них 18% – шииты (хазарейцы, горцы-таджики, кызылбаши). До появления талибов в политическом пространстве Афганистана для населения была свойственна толерантность по отношению к иноверцам. Однако, с началом гражданской войны в 1992 году, отношение к немусульманам и шиитам резко ухудшилось, в связи с чем представители религиозных меньшинств стали массово покидать страну, спасаясь от преследований.

И сегодня населения Афганистана остается очень чувствительным к любой информации, связанной с исламом, особенно к попыткам его дискредитации, что неоднократно подтверждалось политической практикой. Среди афганского населения мусульманские правовые нормы всегда пользовались исключительным авторитетом, особенно если они совпадали с местными традициями и обычаями.

Социологические исследования свидетельствуют, что большинство афганцев (64,9%) убеждены, – религия и политика должны быть объединены. Хотя, прослеживаются и региональные особенности. Так, самый высокий процент людей, которые поддерживают участие религиозных лидеров в политике представлен на Юго-Западе (78,8%) и Востоке (74,9%) Афганистана [1, с. 105].

Президентская избирательная кампания в Афганистане стала одной из самых продолжительных в мировой политической истории. В первом туре выборов (5 апреля 2014 года) приняли участие 12 кандидатов. В тройку лидеров вошли доктор Абдулла Абдулла, в прошлом влиятельный представитель Северного альянса, бывший министр иностранных дел Афганистана (2001-2006 годы), который набрал 45% голосов; Ашраф Гани Ахмадзай, бывший министр финансов Афганистана (2002-2004 годы), который получил 31%; Залмай Расул (11% голосов), который в дальнейшем выразил свою поддержку А. Абдулле. По предварительным итогам второго тура выборов (14 июня 2014 года), которые были объявлены 7 июля 2014 года, победу одержал А. Гане (56,4%), а А. Абдулла (43,6%) оказался на втором месте [14].

Указанные результаты спровоцировали политический кризис, оба кандидата заявили о своей победе. А. Абдулла обвинил оппонента в фальсификации результатов выборов и объявил о готовности сформировать альтернативное правительство. Кризис был урегулирован благодаря вмешательству внешних сил, в частности, США. Состоялся пересчет голосов под контролем ООН и международных наблюдателей. В результате высшую государственную власть в стране поделили А. Гане, который стал президентом страны, а А. Абдулла – главным исполнительным лицом. Но должность последнего являлась неконституционной, специально введенной для А. Абдуллы и ассоциировалась с должностью «премьер-министра».

Президент Исламской республики Афганистан Ашраф Гани традиционно воспринимается как «технократ», ведь он окончил Колумбийский университет и учился в бизнес-школах Гарварда и Стэнфорда, в течение 11 лет, а также работал сотрудником Всемирного банка, установив при этом контакты с международной элитой [8, с. 90-91].

Следует отметить, что для афганской действительности важнее то, что А. Гани – пуштун, представитель племени Ахмадзай, которое входит в состав племенного объединения Дуррани – одного из двух основных пуштунских племенных объединений.

Существующий ныне вид структуры политической власти в Афганистане – разделение полномочий между президентом и «премьером» фактически олицетворяет структуру общества, в котором сохраняется деление на север (непуштуны) и юг (пуштуны) (в последние годы география расселения пуштунских племен меняется и их анклавов есть и на севере).

Политическая элита современного Афганистана анонсировала строительство демократической президентской республики, но игнорировать механизмы племенных институтов невозможно. Компромисс во власти основан на достижении договоренностей о распределении властных полномочий между основными этнополитическими группами страны. В условиях централизованного характера государственной власти важным оказалось избежание доминирования какой-либо политической силы, общины или группировки. Поэтому в правительство национального единства, состав которого был согласован А. Гани и А. Абдуллоем в середине января 2015 года, вошли представители всех основных этнических групп и влиятельных кланов. И даже сегодня политическая стабильность в Афганистане опирается на договоренности А. Гани и А. Абдуллы. Эксперты в этом видят признак договороспособности афганской элиты [8, с. 89-90].

На текущий момент можно говорить лишь об отдельных симптомах централизации управления в Афганистане. Передачу власти от полевых командиров к правительственным структурам удалось осуществить еще предыдущему президенту Х. Карзаю. Центральное правительство постепенно усиливает влияние на местах. Местная элита стремится не противодействовать официальному Кабулу, а «вписаться» в вертикаль власти, которая выстраивается в стране. Особенно привлекательной для лидеров племен является причастность к экономическим ресурсам, прежде всего, внешней финансовой помощи. После официального завершения операции Международных сил содействия безопасности «Несокрушимая свобода» было объявлено о начале миссии «Решительная поддержка», цель которой – помощь в подготовке боеспособной афганской армии. На международной конференции по Афганистану, которая прошла в декабре 2012 года было принято решение продолжить оказание стране финансовой помощи вплоть до 2024 года, на условиях проведения реформ и преодоления коррупции. Целью такой политики является превращение Афганистана в дееспособное государство [12, с. 355].

И все же следует отметить что и сегодня антагонизм между центральной властью и местными элитами, и даже внутри местных элит, все же присутствует. Острым является соперничество различных народностей за контроль над органами местной власти, месторождениями полезных ископаемых, источниками воды, транспортными артериями. Такие конфликты продолжаются и внутри этноплеменных образований, примером является борьба Дуррани и гильзаев за контроль над Кандагаром.

В текущий момент в Афганистане отношения на местах, настроения и общественное мнение относительно событий в стране и политики власти формируются местными лидерами и регулируются традициями и обычаями. Местная элита представлена родоплеменными и религиозными лидерами, которые обычно выступают и владельцами, бизнесменами, администраторами. Это серьезная проблема для реализации реформ, которые без поддержки правительственных мероприятий на местах обречены на провал. Необходимо взаимопонимание (или взаимозаинтересованность) с местными авторитетами, которые реально влияют на состояние дел в регионах. В перспективе, конечно стоило бы формировать общенациональный консенсус и выдвигать лозунги, которые могут консолидировать все или большинство общества. Впрочем, подобные общественные трансформации делятся долго и должны подкрепляться экономическими интересами.

Продолжительность конфликта внутри Афганистана сформировала и в стране, и в международном политикуме убеждение в необходимости диалога власти с вооруженной оппозицией. Больше 70% афганцев считают, что усилия по примирению между афганским правительством и вооруженной оппозицией могут помочь в стабилизации ситуации в стране [1, с. 31]. Как представляется, для этого существует ряд предпосылок. Афганское общество устало от жесткого режима, насаждали талибы. Несостоятельность последних решать повседневные проблемы и потребности населения привела к разочарованию в этой политической силе.

Действующий президент А. Гани является сторонником переговорного процесса, причем его видение формата этих переговоров опирается на поддержку региональных сил, которые заинтересованы в этом и имеют рычаги воздействия на участников переговоров, таких как Пакистан, Китай [6, с. 56]. Из Афганистана выводится основной состав американских и других иностранных войск, что было одним из предыдущих требований талибов.

В настоящее время политическая система Афганистана, несмотря на высокий уровень насилия и наличие архаичных черт и механизмов (ограничение сфер социализации для женщин [10, с. 57], использование криминальных методов борьбы в политике и бизнесе), не лишена демократических признаков (политическая оппозиция с подконтрольными СМИ, открытая критика правительства и отдельных довольно влиятельных политиков, признаки свободы слова). Активной и легитимной формой протеста, которую часто использует населения, являются митинги и демонстрации. Исследователи отмечают, что в политической жизни все заметнее доминируют именно легитимные институты власти, это подтверждают и социологические исследования [1, с. 113].

В инаугурационной речи президент А. Гани первоочередными задачами власти называл: налаживание мирного процесса, обеспечение безопасности, борьба с терроризмом и производством наркотиков, обеспечение экономического развития, реформа власти и управления. Как представляется, период повышенной нестабильности в Афганистане еще продлится, однако одновременно есть повод надеяться, что государственное строительство и укрепление легитимности институтов власти в стране продолжатся.

Вероятнее всего эффективность центральной власти в Афганистане будет зависеть от степени консолидации и сотрудничества внутри пестрой афганской элиты. Ведь даже выборы президента не стали определяющим механизмом формирования вертикали власти. Институт центрального управления заработал только после многостороннего, с участием внешних сил, диалога, результатом которого стал компромисс. Традиционные институты согласования интересов отдельных общественных групп остаются необходимым механизмом управления общественными процессами. Эти институты понятны обществу, соответствуют они и уровню сознания населения, и природе социума. Поэтому и международным структурам, которые присутствуют в сегодняшнем Афганистане и влияют на внутренние процессы, стоит внимательно к ним отнестись и использовать их как наиболее результативные в данной социокультурной среде рычаги.

Надеемся, что процессу примирения в Афганистане будет способствовать и актуализация транснациональных экономических проектов, как проект Нового шелкового пути, инициатором которого является Китай. Геоэкономика требует новых приоритетов для реализации и защиты национальных интересов.

Сегодня экономический потенциал Афганистана определяется наличием полезных ископаемых (в том числе, 40 млн. тон нефти и 137 млрд. кубометров газа), гидроэнергетических ресурсов, производством в больших объемах некоторых видов сельскохозяйственной продукции, в частности винограда, хлопка, шафрана и, конечно, транзитными возможностями. Его территория связывает Центральную Азию и Северную часть Китая с побережьем Индийского океана. Это значительно обуславливает заинтересованность отдельных государств участвовать в больших проектах на территории Афганистана (например, газопровод «Туркменистан – Афганистан – Пакистан – Индия», планируется как потенциальный маршрут для туркменского газа). Разработан проект поставки электроэнергии из Центральной Азии в Пакистан, проекты железных дорог Колхозабад-Мешхед (Таджикистан – Иран) и другие. Еще одним аргументом станет проект Китайско-пакистанского экономического коридора, его инфраструктура будет проходить непосредственно у границы с Афганистаном, что заставит Пакистан активнее и конструктивнее участвовать в процессе афганского примирения.

Афганистан является потенциальной территорией для организации рынка, с целью реализации продукции, производимой в России. На сегодняшний день торговля между РФ и Афганистаном находится на невысоком уровне. Большая часть существующих торговых отношений базируется на поставке топлива и сахара из России [11, 12, с. 357-358].

Немаловажными являются военные поставки в Афганистан. Именно советские образцы оружия поставлялись ранее в Афганистан большими партиями, и работа с ним является наиболее привычной для афганцев. Возобновление поставок оружия позволило бы повысить уровень подготовки военных кадров, в чем очень нуждается Афганистан сегодня.

Кроме военных поставок, Афганистан также проявляет интерес к российским инвестициям (например, в добычу полезных ископаемых: нефти, газа, меди).

Как видим, сегодня Афганистан является перспективным экономическим партнером для РФ. В афганской экономике доминирует импорт, ей нужно многое, особенно – строительство транспортной и социальной инфраструктуры, гидроэлектростанций, ирригационных сооружений, поставки продукции машиностроения, сельскохозяйственной техники, самолетов. Российский производитель может найти здесь выгодные контракты. Однако, существуют и существенные сложности: в стране наблюдается неоднозначное отношение населения к выходцам из бывшего СССР (за участие советского военного контингента в войне в Афганистане в 1979-1989 гг.).

В настоящий момент к специфике ведения бизнеса в Афганистане следует отнести вопрос сложной внутривластной ситуации, что вызывает необходимость понимать и учитывать местные условия, а также низкие гарантии инвестиций и личной безопасности, требующие высокой степени государственной поддержки в виде защиты, страхования рисков, информационного и консалтингового сопровождения. Вероятно, продвижению на афганский рынок российских компаний может помочь тесное сотрудничество с афганскими фирмами или создание совместных предприятий.

Список использованной литературы:

1. *Afghanistan in 2014. A Survey of the Afghan People* The Asia Foundation / Report Author Zach Warren // The Asia Foundation, *Fieldwork: Afghan Center for Socio-economic and Opinion Research (ACSOR)*. – Kabul. – 251 p. [Electronic resource]. – URL: <https://asiafoundation.org/resources/pdfs/Afghanistanin2014final.pdf> (date of the application: 23.09.2020).

2. Barfield Th. *Afghanistan's ethnic puzzle. Decentralizing power before the U.S. withdrawal* / Barfield Th. // *Foreign affairs*. – N.Y., 2011. – Vol. 90. – № 5. – P. 54-65.

3. *CIA World Factbook* / Central Intelligence Agency [US] [Electronic resource]. – URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html> (date of the application: 23.09.2020)

4. Амини Абдул Рахман. *Политическая система Афганистана и перспективы светскости государства* / Амини Абдул Рахман // *PolitBook*. – 2018. – № 2. – С. 101-114 [Электронный ресурс]. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/politicheskaya-sistema-afganistana-i-perspektivy-svetskosti-gosudarstva> (дата обращения: 23.09.2020).

5. *Афганистан: проблемы и перспективы* [Электронный ресурс]. – URL: <https://www.golos-ameriki.ru/a/afghanistan-situation-current-2009-12-01-78221342/663452.html> (дата обращения: 23.09.2020)

6. Белоусова И. С. *Особенности афганской элиты. Влияние афганской элиты на внешнеполитический курс Афганистана* / И. С. Белоусова // *Политика и общество*. – 2018. – № 3. – С. 52-58 [Электронный ресурс]. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-afganskoj-elity-vliyaniye-afganskiy-elity-na-vneshnepoliticheskij-kurs-afganistana> (дата обращения: 23.09.2020).

7. Есентаева А. *Фактор Афганистана по внешнеполитическом курсе Центральноазиатских государств* / А. Есентаева // *Постсоветские исследования*. – 2019. – Т. 2. № 3. С. 1111-1118 [Электронный ресурс]. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/faktor-afganistana-vo-vneshnepoliticheskom-kurse-tsentralnoaziatskih-gosudarstv> (дата обращения: 23.09.2020).

8. Исаков А. *Афганистан: вчера, сегодня, завтра* / А. Исаков, Д. Филиных // *Россия и мусульманский мир*. – 2015. – № 4 (274). – С. 82-93 [Электронный ресурс]. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/afganistan-vchera-segodnya-zavtra> (дата обращения: 23.09.2020).

9. Искандаров К. *«Исламское государство» в Афганистане: проблемы формирования и потенциал угрозы для стран региона* / К. Искандаров // *Все об Афганистане: [сайт]* [Электронный ресурс]. – URL: <http://afghanistan.ru/doc/91334.html> (дата обращения 23.09.2020).

10. Каримжанова Гавхарихуноз Алишер Кизи *О положении женщин или «гендерный вопрос» в Афганистане. Из истории к настоящему* / Каримжанова Гавхарихуноз Алишер Кизи // *International scientific review*. – 2017. – № 6 (37). – С. 55-57 [Электронный ресурс]. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/o-polozhonii-zhenschin-ili-gendernyy-vopros-v-afganistane-iz-istorii-k-nastoyaschemu> (дата обращения: 23.09.2020).

11. Курмангали А.К. *Некоторые аспекты в исследовании предотвращения угрозы терроризма*. // *Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Международная жизнь и политика», -2019 г.- №4(59) – С.19-22.*

12. Морозов Ю. В. Проблемы и перспективы взаимодействия в Афганистане заинтересованных в этом государств и их союзов / Ю. В. Морозов // Национальные интересы: приоритеты и безопасность. – 2018. – № 5 (362). – С. 955-971 [Электронный ресурс]. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-i-perspektivy-vzaimodeystviya-v-afganistane-zainteresovannyh-v-etom-gosudarstv-i-ih-soyuzov> (дата обращения: 23.09.2020).

13. Надери Асеф. Современная политическая и социально-экономическая ситуация в Афганистане / Надери Асеф // Вестник РУДН. Серия: Всеобщая история. – 2017. – № 4. – С. 353-362 [Электронный ресурс]. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennaya-politicheskaya-i-sotsialno-ekonomicheskaya-situatsiya-v-afganistane> (дата обращения: 23.09.2020).

14. Современная армия Афганистана / Экспертная группа ЦИСА: Центр изучения современного Афганистана. [Все об Афганистане] [Электронный ресурс]. – URL: <http://afghanistan.ru/doc/88125.html> (дата обращения: 23.09.2020)

15. Степанова Е. Политический кризис в Афганистане и его значение для России / Е. Степанова // Российский совет по международным делам: [сайт] / РСМД [Электронный ресурс]. – URL: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=4121#top (дата обращения 23.09.2020).

УДК 329
МРНТИ 23.00.02

Исламова А.Т.¹

¹преподаватель кафедры международных отношений, Институт Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им.Абая

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ КИТАЙСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ И РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В РАМКАХ ШАНХАЙСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ СОТРУДНИЧЕСТВА

Аннотация

В данной статье рассматривается взаимодействие между КНР и РК в рамках Шанхайской Организации Сотрудничества. Затрагиваются такие темы как история создания ШОС, ее задачи и цели, практическая значимость данной организации в рамках двух стран, двусторонние проекты и программы. Вывод заключается в том, что в данное время Казахстан и Китай, а также большинство стран-участниц ШОС воспринимают данное объединение наряду с проектом «Один пояс, один путь» и предвидят в этом будущее для развития проекта «Большая Евразия».

Ключевые слова: ШОС, Китай, Казахстан, «Один пояс-один путь», «практическая значимость», «Нурлы жол», «Хоргос», СЭЗ «Хоргос-Восточные ворота».

Исламова А.Т.¹

¹Халықаралық қатынастар кафедраның оқытушысы, Институт Сорбонна-Казахстан

ШАНХАЙ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ ҰЙЫМЫ ШЕҢБЕРІНДЕГІ ҚЫТАЙ ХАЛЫҚ РЕСПУБЛИКАСЫ МЕН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ӨЗАРА ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТАРЫ

Аңдатпа

Бұл мақалада Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы аясындағы ҚХР мен ҚР арасындағы өзара қарымқатынастары қарастырылады. ШЫҰ-ның құрылу тарихы, оның міндеттері мен мақсаттары, осы Ұйымның екі ел шеңберіндегі практикалық маңыздылығы, екіжақты жобалар мен бағдарламалар сияқты тақырыптар қозғалады. Қорытынды айтқанда қазіргі уақытта Қазақстан мен Қытай, сондай-ақ ШЫҰ-ға қатысушы елдердің көпшілігі осы бірлестікті "Бір белдеу, бір жол" жобасымен қатар қабылдайды және "Үлкен Еуразия" жобасын дамыту үшін болашақты болжайды.

Түйінді сөздер: ШЫҰ, Қытай, Қазақстан, "Бір белдеу-бір жол", "практикалық маңыздылық", "Нұрлы жол", "Қорғас", "Қорғас-Шығыс қақпасы».

Islamova A.T.¹

¹Educator of the faculty of International relations,
Institute Sorbonne-Kazakhstan

COOPERATION BETWEEN THE REPUBLIC OF CHINA AND THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN WITHIN THE FRAMEWORK OF THE SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION

Abstract

This article discusses the interaction between China and Kazakhstan within the framework of the Shanghai Cooperation Organization. It includes such topics as the history of the SCO, its tasks and goals, the practical significance of this organization within the framework of the two countries, bilateral projects and programs are discussed. The conclusion of it is that at this time, Kazakhstan and China, as well as most of the SCO member states, perceive this association along with the "One Belt, One Road" project and foresee the future for the development of the "Greater Eurasia" project.

Keywords: SCO, China, Kazakhstan, "One Belt-One Road", "practical significance", "Nurly Zhol", "Khorgos", FEZ "Khorgos-Eastern Gate".

Шанхайская Организация Сотрудничества как международная организация обрела весомую роль в геополитическом регионе Центральной Азии. На сегодняшний день имеется огромное количество проектов и программ в рамках ШОС в области торговли, образования, электроэнергетики, дорожного строительства и т.д.

Одними из приоритетных задач данной организации являются сохранение стабильности и поддержания мира в жизнедеятельности Центральной Азии. ШОС в последние годы ориентируется на практическую часть, в частности, как обеспечение безопасности и эффективного взаимоотношения между участниками.

Предыстория взаимодействия Китая и Казахстана в рамках Шанхайской Организации Сотрудничества началась после распада СССР. В то время в основу угла встал вопрос о сотрудничестве с близлежащими государствами на территории ЦА, в особенности с Китаем. Таким образом «Шанхайская пятерка» в г. Шанхае 1996 году подписала «Соглашение об укреплении доверия в военной области в районе границы», а уже на следующий год в столице Российской Федерации - «Соглашение о взаимном сокращении вооруженных сил в районе границы».[1]

В 2001 году в г. Шанхае было объявлено единогласно между «Шанхайской пятеркой» о создании ШОС. Летом 2002 года в г. Санкт-Петербург на Саммите глав государств-членов ШОС, была подписана Хартия Шанхайской организации сотрудничества, которая вступила в силу 19 сентября 2003 года. Данный документ фиксировал цели и принципы Шанхайской Организации Сотрудничества, включая структурные и основные направления деятельности. [2]

2017 год ознаменовался тем, что в городе Астане прошло историческое заседание Совета глав государств-членов ШОС, результатом которого стало вступление Индии и Исламской Республики Пакистан.

Итак, на сегодняшний день участниками ШОС являются 8 государств:

- Индия;
- Казахстан;
- Китай;
- Кыргызстан
- Пакистан;
- Россия;
- Таджикистан
- Узбекистан. [3]

В Стратегии «Казахстана-2050» отмечена важность участия Казахстана в ШОС, в особенности, где говорится о том, что «возрастает роль механизмов региональной безопасности, таких как ООН, ОБСЕ, НАТО, ОДКБ, ШОС, СВМДА и др.». [5]

Другим документом где упоминается ШОС является Концепция внешней политики РК в четвертом пункте в «Приоритетах и задачах внешней политики», где упоминается о том, что

Казахстан являясь ответственным участником деятельности различных международных организаций, в частности ШОС, предусматривает:

«1) обеспечение учёта национальных интересов в процессе выработки и принятия решений регионального и глобального характера в различных областях;

2) конструктивное участие и вклад в международные усилия по укреплению региональной и глобальной безопасности; ...

4) установление оптимальных и взаимоприемлемых форм сотрудничества между региональными и международными организациями и форумами в интересах обеспечения стабильности и безопасности в мире ...» [4]

Несомненно, Китайская Народная Республика является одним из основных центром влияния и развития Шанхайской Организации Сотрудничества. Обе страны (РК и КНР) имеют свои интересы участия в ШОС, поэтому в свою очередь, данное объединение для этих стран является инструментом выражения и достижения указанных интересов, а с другой стороны, выступает в качестве некоего пространства стратегического взаимодействия между ними. Поэтому для Казахстана важно четко представляя свои интересы участия в ШОС, строить и проводить сбалансированную политику сотрудничества с Китаем.

С данной точки зрения, стоит отметить, что Республика Казахстан и Китайская Народная Республика преимущественно имеют несколько групп интересов. Во-первых, это относительно безопасности, как упоминалось выше, задачами данной организации является обеспечение региональной безопасности на территории Центральной Азии. В этом случае, каждая страна находится в выигрыше. Во-вторых, это касается интереса в сфере экономики, стоит сказать, что это больше превалирует у КНР, в частности в области энергетики. Можно предположить, что развитие энергетических связей с Китаем, увеличение инвестиций служат дополнительным стимулом для роста экономики Казахстана и других стран Центральной Азии на фоне «снижения курса рубля и общей уязвимости экономики ЕАЭС». [6]

Что касается взаимоотношений между РК и КНР за последние пять лет, в Казахстане была принята государственная программа «Нурлы жол» (Новая экономическая политика «Нұрлы Жол» и строительство «Экономического пояса Шелкового пути» между Правительством Республики Казахстан и Правительством Китайской Народной Республики.), [7] которая ориентирована на рост качества логистической инфраструктуры и связанная с китайской инициативой «Один пояс, один путь». Это стало неким возрождением «Великого Шелкового пути» между этими двумя государствами.

Итоги реализации данного проекта весьма положительные: почти в два раза увеличился объем грузоперевозок за счет постройки трех сухогрузных терминалов в отрасли морского транспорта (г.Актау), уменьшился объем часов «окон» между паромными грузами (около 2-2,5 часа) и тд.

Также в рамках данного программы были реализованы такие успешные проекты как:

✓ МЦПС «Хоргос»;

✓ СЭЗ «Хоргос-Восточные ворота». [8]

Таблица

Цели и приоритетные виды деятельности СЭЗ «Хоргос – Восточные ворота»

Основные цели СЭЗ «Хоргос – Восточные ворота»	Приоритетными видами деятельности СЭЗ определены
1) создания эффективного транспортно-логистического и индустриального центра, обеспечивающего интересы торгово-экспортной деятельности и реализации транзитного потенциала Республики Казахстан, а также способствующего развитию экономического и культурного обмена с сопредельными государствами; 2) осуществления интеграции казахстанской продукции в общемировую систему производства и сбыта, создания инновационной, конкурентоспособной отечественной продукции в соответствии с международными стандартами; 3) создания благоприятного инвестиционного климата и привлечения отечественных и зарубежных инвестиций для реализации инвестиционных проектов; 4) ускоренного развития региона для активизации вхождения экономики республики в систему мировых хозяйственных связей; 5) совершенствования правовых норм рыночных отношений, внедрения современных методов управления и хозяйствования; 6) повышения занятости населения.	1) складское хозяйство и вспомогательная транспортная деятельность; 2) производство продуктов питания; 3) производство кожаной и относящейся к ней продукции; 4) производство текстильных изделий; 5) производство прочей не металлической минеральной продукции; 6) производство продуктов химической промышленности; 7) производство готовых металлических изделий, кроме машин и оборудования; 8) производство машин и оборудования, не включенных в другие категории; 9) строительство в соответствии с проектно-сметной документацией зданий для организации выставок, музея, складских и административных зданий.

Источник: Официальный сайт МЦПС «Хоргос».

В СЭЗ «Хоргос – Восточные ворота» предусматриваются следующие изменения:

- налоговые и таможенные льготы и преференции: КПП-0%, земельный налог-0%, налог на имущество-0%, НДС-0%
- освобождение от уплаты за пользование земельным участком на срок до 10 лет
- увеличение предельной нормы амортизации в отношении программного обеспечения с 15% до 40%
- режим свободной таможенной зоны [8]

Республика Казахстан- страна, которая не имела выхода в океан за счет Специальной Экономической Зоны «Хоргос – Восточные ворота» предоставляет сухие порты, которые входят автомагистраль «Западная Европа- Западный Китай». Основопологающими показателями проекта «Хоргос-Восточные ворота» в отличие от существующих альтернативных коридоров как, например, автодорожный Трансиб или же морской через Суэцкий канал является его протяженность и время нахождения в пути. Еще одним преимуществом является уменьшения уровня безработицы в Алматинской области и близлежащих районах.

Если при использовании морского коридора время нахождения в пути доходит до 45 суток, а по «Трансибу» 14 суток, то по коридору «Западная Европа – Западный Китай», от порта

Ляньюньгань до границ с Европейскими государствами, время в пути составит порядка 10 суток. Проект обеспечит грузоперевозки по трем основным направлениям Китай –Казахстан, Китай – Центральная Азия, Китай – Казахстан – Россия – Западная Европа.[9]

В заключение можно утверждать, что взаимоотношения между РК и КНР являются доброжелательными и добрососедскими, как в рамках Шанхайской Организации Сотрудничества, так и в остальных двусторонних взаимоотношениях.

Список использованной литературы:

1. Аманжолов Ж.М. *Центральная Азия и Китай: пограничный вопрос и роль ШОС. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://articlekz.com/article/19904/> дата обращения: 26.12.2020).*
2. *Выступление Президента Н.А. Назарбаева на заседании Совета глав государств-членов ШОС в расширенном составе. Стенограмма заседания Совета глав государств – участников Шанхайской организации сотрудничества в расширенном составе. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://kremlin.ru/events/president/transcripts/49908/> (дата обращения: 20.12.2020).*
3. <http://rus.sectso.org/documents/> Официальный сайт ШОС (дата обращения 25.12.2020)

4. Концепция внешней политики РК на 2014– 2020 гг. // Министерство иностранных дел Республики Казахстан. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://mfa.gov.kz/ru/content-view/kontsepsiya-vneshnoipolitiki-rk-na-2014-2020-gg> (дата обращения: 12.12.2020).

5. Стратегия «Казахстан-2050» // Официальный сайт Президента Республики Казахстан. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.akorda.kz/ru/official_documents/strategies_and_programs/ (дата обращения: 12.12.2020).

6. Li S., 2016. "The New Silk Road: Assessing Prospects for 'Win-Win' Cooperation in Central Asia." *Cornell International Affairs Review*, 9(1). [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.inquiriesjournal.com/a?id=1319/> (дата обращения 15.12.2020).

7. Официальный сайт «Международного центра приграничного сотрудничества «Хоргос» http://www.mcps-khorgos.kz/sez_ptez

8. Официальный сайт АО «Национальная компания «Казахстан темір жолы» <http://www.railways.kz/ru/node/3498>

9. Официальный сайт АО «Национальная компания «Казахстан темір жолы» <http://www.railways.kz/ru/node/3412>

УДК 327; 339.9
МРНТИ 23.00.04

А.Қ.Мирманова¹, Л.Х.Матакбаева¹

¹Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті, Сорбонна-Қазақстан институтының 1-курс магистранты

¹Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті, саяси ғылымдарының докторы, халықаралық қатынастар кафедрасының профессоры Алматы қ., Қазақстан

РЕСЕЙДЕГІ ЖІБЕК ЖОЛЫНЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ БЕЛГІСІН ЖАСАУДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ АСПЕКТ

Аңдатпа

Бұл мақалада қазіргі жағдайды талдау негізінде орыс-қытай қатынастарындағы рөлі, сондай-ақ ресейлік, қытайлық және қазақстандық сарапшылардың ынтымақтастығы қарастырылады. Сонымен қатар, Ресейдің экономикалық даму жоспарларын қытай бастамаларымен үйлестіру жолдарын анықтау, сондай – ақ ұжымдық форматтағы мәселелерді жұптастыру бойынша ынтымақтастықты кеңейту тұрғысынан Қытай бастамасының ресейлік векторына ерекше назар аударылады. Қазіргі заманғы маңызды жобалардың бірі «Бір белдеу, бір жол» жобасы болып табылады. Ұлы Жібек жолын жаңғырту ХХІ ғасырдың маңызды жобасы саналады және оны дамыту бүкіл Евразия кеңістігіне игі ықпал етеді.

Автор бұл тақырыпты зерттеу кезінде «Жібек жолының экономикалық белдеуі» жобасының іске асырылу шеңберінде Қытайдың нақты мүдделері мен мақсаттарын анықтау мәселесі үлкен назар аударған. ЖЖЭБ-нің Ресей-Қытай қатынастарындағы орны мен рөлін, сондай-ақ қалыптасқан жағдайды талдау негізінде ресейлік, Қытай және қазақстандық сарапшылардың ынтымақтастығын қарау. Сонымен қатар, Ресейдің экономикалық даму жоспарларын Қытай бастамаларымен үйлестіру жолдарын анықтау, сондай-ақ ұжымдық форматтағы жұптық мәселелердегі ынтымақтастықты кеңейту тұрғысынан Қытай бастамасының ресейлік векторына ерекше назар аударылады.

Түйін сөздер: Ресей, Қытай, саясат, экономика, Орталық Азия, көлік, ресурстар, Батыс Еуропа-Батыс Қытай, Моңғолия, стратегиялық серіктестік.

А.Қ.Мирманова¹, Л.Х.Матакбаева¹

*¹магистрант 1-курса Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ имени Абая
¹д.полит.н., профессор кафедры международных отношений КазНПУ имени Абая
г.Алматы, Казахстан*

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ В СОЗДАНИИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ЗНАКА ШЕЛКОВОГО ПУТИ В РОССИИ

Аннотация

В этой статье рассматривается роль ЭПШП в российско-китайских отношениях, а также сотрудничества российских, китайских и казахстанских экспертов, на основе анализа сложившейся ситуации. Одним из значимых проектов современности является проект «Один пояс, один путь». Возрождение Великого Шёлкового пути считается важным проектом XXI века и его развитие положительно влияет на евразийское пространство. Данный мегапроект является торгово-экономическим и культурно-духовным мостом между Европой и Азией.

При изучении данной темы особое внимание автор уделяет вопросу определения конкретных интересов и целей Китая при реализации проекта «Экономический пояс Шелкового пути». Рассмотрение места и роли ЭПШП в российско-китайских отношениях, а также сотрудничества российских, китайских и казахстанских экспертов, на основе анализа сложившейся ситуации. Кроме того, особое внимание будет уделено российскому вектору китайской инициативы в части выявления путей согласования планов экономического развития России с инициативами Китая, а также расширения сотрудничества в парных вопросах коллективного формата.

Ключевые слова: Россия, Китай, политика, экономика, Центральная Азия, транспорт, ресурсы, Западная Европа-Западный Китай, Монголия, стратегическое партнерство.

A.K.Mirmanova¹, L.H.Matakbayeva¹

*¹1st year undergraduate of the Institute of Sorbonne-Kazakhstan at KazNPUAbay
¹d.p.s.professor AbayKazNPU Almaty, Kazakhstan*

SOCIAL – ECONOMIC ASPECTS IN CREATING THE ECONOMIC SIGN OF THE SILK ROAD IN RUSSIA

Abstract

This article examines the role of the Silk Road Economic Belt in Russian-Chinese relations, as well as the cooperation of Russian, Chinese and Kazakh experts, based on an analysis of the current situation. In addition, special attention will be paid to the Russian vector of the Chinese initiative in terms of identifying ways to harmonize Russia's economic development plans with China's initiatives, as well as expanding cooperation on paired issues of a collective format. One of the most significant projects of our time is the «One belt, One road» project. The revival of the great silk road is considered an important project of the XXI century and its development has a positive impact on the Eurasian space. This mega-project is a trade, economic, cultural and spiritual bridge between Europe and Asia.

When studying this topic, the author pays special attention to the issue of determining the specific interests and goals of China in the implementation of the Silk Road Economic Belt project. The purpose, main directions and ideas of the research are to consider the place and role of the SREB in Russian – Chinese relations, as well as cooperation between Russian, Chinese and Kazakh experts, based on the analysis of the current situation. The deeper meaning and significance of the project «The silk road economic belt», does not require proof. This project is significant not only for China, but also for all countries along the silk road.

Keywords: Russia, China, policy, economic, Central Asia, transport, resources, Western Europe – Western China, Mongolia, strategic partnership.

«Жібек жолының экономикалық белдеуі» (ЖЖЭБ) - Бірыңғай Еуразиялық сауда-экономикалық кеңістік пен трансконтиненталдық көлік дәлізін қалыптастыру жөніндегі жоба. Бұл атау ежелгі Жібек жолының құрметіне берілген (Қытай мен Еуропаны Орталық Азия арқылы байланыстыратын керуен бағыты; б.з. д. II ғасырдан XV ғасырға дейін жұмыс істеген). Жобаның идеясын Си Цзиньпин 2013

жылғы қыркүйекте ұсынған болатын, сол кезде "Назарбаев Университетінде" (Астана) сөйлеген сөзінде Қытай басшысы ЖЖЭБ шешуге арналған бес негізгі міндетті атап өтті: өңірлік экономикалық интеграцияны күшейту, бірыңғай Трансазиялық көлік инфрақұрылымын салу, инвестициялық және сауда кедергілерін жою, ұлттық валюталардың рөлін арттыру, гуманитарлық саладағы ынтымақтастықты тереңдету. Қытай өкілдерінің айтуынша, ЖЖЭБ-ға халқы әлемнің 63% - ын құрайтын 67 мемлекет қосыла алады. Жобаны іске асырудың болжамды мерзімі - 30 жыл.

Жоба авторларының бағалауы бойынша, ЖЖЭБ Қытайдан Еуропаға жүк жеткізу мерзімін қысқартуға мүмкіндік береді. Қазіргі уақытта контейнерлік жүктерді теңіз көлігімен жеткізудің орташа мерзімі 45-60 тәулікті құрайды. ЖЖЭБ жобасы табысты іске асырылған жағдайда Қытайдан Еуропаға жүк 10 күн ішінде жеткізілетін болады. Бірыңғай көлік инфрақұрылымын құрудан басқа, жоба кедендік ынтымақтастықты кеңейтуді, елдер арасындағы қаржылық операциялардың ауқымын кеңейтуді, әртүрлі өңірлік ұйымдардың (ШЫҰ, БРИКС) жанынан қаржы институттарын құруды көздейді. Гуманитарлық байланыстарды дамыту мәдениет пен ғылым, БАҚ, жастар байланыстары салаларында белсенді алмасуды көздейді [1].

Ресейлік сарапшылар қауымдастығында ЖЖЭБ ықтимал әлеуметтік-экономикалық пайдасы Қытай жобасын әртараптандыру тұрғысынан қарастырылады. Яғни, инфрақұрылымдық/көлік жобаларын ғана емес, "Жібек жолының" дамуына сөзсіз ілесетін басқа да бағыттарды пайдалану талқылануда. Қазірдің өзінде сарапшылар ЖЖЭБ-тің бірнеше жолын атайды: көлік, банк, инвестициялық, сауда, туристік, гуманитарлық және т. б. Сонымен қатар, ЕАЭО, ЖЖЭБ және ШЫҰ және басқа да "түйістер" мысалында әлеуметтік-экономикалық өзара іс-қимыл тұрғысынан ұштасу процесі әзірге ресейлік жұмыстарда схемалық түрде ұсынылған. Жұптасудың жағымсыз жақтарын талдайтын сценарийлер - күшті кәсіпорындардың әлсіздерді сіңіруі, жергілікті өнеркәсіптің күйреуі және т.б. әлі де аз. Сонымен бірге, тіпті 2016 жылы сыни авторлар, айқын қиындықтардан басқа, Ресей саясатының айқын жетістіктерін атап өтеді, бұл Ресей Федерациясының министрліктері мен жауапты департаменттерінің нақты практикалық қадамдарымен расталады: күн сайын азиялық серіктестермен жобалар мен байланыстар саны артып келеді. Ресейлік сарапшы қоғамдастықта жұптастыруды қабылдау мәселелеріне қайта оралсақ, осы кезеңде мұндай жұптастырудың "ішкі" механизмдерінің сипаты мен бағыты және мұндай жоба үшін мүмкін сыртқы қиындықтар мен қауіптер туралы толық түсінік жоқ екенін атап өткім келеді. Бұл исламдық фундаментализмнің сын-кәтерлері және Қытайдың Еуразияның бір бөлігін экономикалық сіңіруінің гипотетикалық нұсқалары, сондай-ақ болжанып отырған ұштасуды іске асыру барысында негізгі акторлардың (РФ, ҚХР, Үндістан, Пәкістан, Ауғанстан, Қазақстан және т.б.) мүдделерінің ықтимал қақтығыстары.

Көптеген ресейлік сарапшылардың қарсылықтары мен пікірталастарын тудырмайтын ұстаным Қытай басшылығы ұсынған "Жібек жолының экономикалық белдеуі" тұжырымдамасы ҚХР-ның өңірлік және жаһандық саясатының Елеулі жаңаруын айғақтайды деген тұжырымға байланысты. Ресейдің Еуразиядағы ұлттық мүдделері тұрғысынан Ресейдің ұзақ мерзімді Еуразиялық саясатын қалыптастырудың ықтимал перспективасы туралы айтуға мүмкіндік беретін көршілес үш жобаны — ЕАЭО, ШЫҰ және ЖЖЭБ жақындастыру әрекеті маңызды болып табылады. Мұндай тәсіл Қытайдың экономикалық үстемдігінің мүмкіндіктерін едәуір төмендетуге және еуразиялық интеграцияға және екіжақты Ресей-Қытай қатынастарына нұқсан келтірместен Ресейдің Орталық Азиядағы дәстүрлі ұстанымдарын сақтауға мүмкіндік береді. ЕАЭО мен ЖЖЭБ-ның ШЫҰ-мен түйіндесу жобасын үйлестіру проблемалары туралы толығырақ төменде айтылатын болады. Ресей-Қытай және Орталық Азия "конъюгациясының" (对接) ерекшелігі бастапқы талдау үшін алынуы мүмкін қытай мен Ресейдің жекелеген өңірлері үшін кейбір экономикалық - географиялық контурлар мен міндеттерді қамтиды. Мысалы, жоғары және орта Янцзы провинциялары Еділ аймағындағы серіктестерімен ынтымақтасуға ұсынылады. Тұтастай алғанда, елдің ішкі аудандары Азияның орталық, оңтүстік және Батыс бөліктерімен ынтымақтастыққа бағдарланады, Батыс құрлық бағытындағы "терезе мен Авангард" рөлі Шыңжаң-Ұйғыр автономиялық ауданына беріледі. Мұндай логистика Ресейге тиімді, өйткені Владивостоктан Калининградқа дейінгі кең кеңістіктің дамуы көбінесе көлік дәліздерінің болуына және олардың тиімділігіне байланысты. Қытай ШЫҰ-ның институционалдық құрылысын жалғастыруға, оны Еуразиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге және Еуразия экономикасын дамытуға одан да зор үлес қосуға қабілетті ұйымға айналдыруға мүдделі. ШЫҰ құрылғаннан бері "үш жамандыққа" (терроризм, сепаратизм, экстремизм) қарсы күресте және Орталық Азияда тұрақтылықты сақтауда маңызды рөл атқарды [2].

Қытайлық ЖЖЭБ сәулетшілерінің ойынша, көлік жобалары тікелей қытайлық инвестициялардың "шетелге шығу" процесін күшейтуі тиіс екені анық. Инвестициялар көлік саласындағы қытайлық инновациялық өнімдер мен озық технологиялар экспортының көлемін ұлғайтуға, көлік желілері құрылысының Еуразиялық нарығын дамытуға арналған. Шетелде құрылған көлік желісі Қытайдың Орталық және Батыс провинцияларының экономикалық дамуын жеделдетеді. Бұдан басқа, құрлықтық тасымалдарды ұлғайту ҚХР Сыртқы сауда көлемінің өсуін ынталандыратын болады. Болашақта біріккен көлік желісі, Пекинде айтылғандай, Азия-Тынық мұхиты аймағынан Батыс Еуропа елдеріне дейін көлік дәлізін құруға мүмкіндік береді. Құрылатын желі жалпы ауданы 50 млн.км², халқы 3 млрд. адамды құрайтын 18 Азия және Еуропа елдерін біріктіреді. Өткен он жыл ішінде Қытайдың ЖКИ бойында орналасқан елдермен тауар айналымының жыл сайынғы өсуі шамамен 19% - ды құрады, ал 2014 жылы Қытайдың осы елдермен сауда көлемі 600 млрд.доллардан асқан. Тар форматта Ресейлік көлік мүдделерінің Орталық Азия аймағына және басқа іргелес аудандарға проекциясында ЖЖЭБ инфрақұрылымдық бөлігін келесі картамен ұсынуға болады [3].

Орталық Азияда жүйелі, стратегиялық мүдделері бар Ресей үшін ЖЖЭБ тұжырымдамасының болуы үлкен маңызға ие. Іс жүзінде 21 мемлекетті біріктіретін Шығыс Азиядан Еуропаға дейінгі экономикалық дамудың мега жобасы ұсынылады. Қытай бұл бастаманың бас орындаушысы және шабыттандырушысы ретінде әрекет етеді. Сөз қандай да бір Еуразиялық еркін сауда аймағын құру туралы емес, ҚХР-ның Еуразиядағы көмегі арқылы экономикалар мен көлік / инфрақұрылымдық жобаларды дамыту туралы болып отыр. "Бір белдеу және бір жол" бастамасының жобалары Қытайдың көлік саласындағы инновациялық өнімдері мен озық технологиялар экспортының көлемін ұлғайтуға, көлік желілері құрылысының Еуроазиялық нарығын монополиялауға бағытталған тікелей қытай инвестицияларының "шетелге шығу" процесін күшейтеді. Инфрақұрылымдық аспект Қытай инициативасының өзегі болады деп болжауға болады. ЖЖЭБ шеңберінде көлік жобаларын іске асыру Қытайдың Орталық, батыс, оңтүстік және Оңтүстік-Шығыс Азия, Закавказье, Шығыс Еуропа елдеріндегі экономикалық және, тиісінше, саяси ықпалының күшеюін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Инфрақұрылымдық/көліктік компоненттен басқа, «Ұлы Жібек жолы» бойынша әріптес елдердің ішкі әлеуметтік-экономикалық дамуына жәрдемдесуге бағытталған ауқымды инвестициялық мақсатты бағдарламаны, оның ішінде тауарлық және өзге де кредиттер практикасын іске асыруды жоққа шығаруға болмайды. Бұған үлкен қаржы жұмсалатыны анық. Бұл ретте әріптес елдер ретінде ҚХР-ның тікелей көршілері ғана емес, қарастырылып отырған өңірден тыс жердегі әріптестерді қоса алғанда, басқа да елдер әрекет ететін болады. Мәселен, 2014 жылдың қараша айында Үкімет г. Фучжоу (Фуцзянь) ҚХР банкінің өңірлік филиалымен және «Қытай — Африка» Даму қорымен бірлесіп, 10 млрд.юань (1,6 млрд.), ал Гуандун Үкіметі осы қордың инвесторымен бірге болғысы келетінін білдірді. Халықаралық сарапшылар таяудағы онжылдықта азиялық инфрақұрылымның құрылысы қарқын алып келетінін — инфрақұрылымдық құрылыс нарығының жыл сайынғы өсу қарқыны 7-8% құрайтынын мойындайды. 2025 жылы азиялық инфрақұрылымды құруға салынатын инвестициялар 5,3 трлн. долл. бұл әлемдік инфрақұрылымдық құрылыс нарығын дамытуға салынатын инвестициялардың 60% - ын құрайды. Ресей әсіресе экономикалық дамудың кеңістіктік теңгерімсіздігін жеңуді қажет етеді. Бұл саладағы Ресей-Қытай ынтымақтастығының бастамасы «Мәскеу — Қазан» жүрдек теміржолы құрылысының бірлескен жобасы және Қазақстан мен Қытай учаскелерін қоса алғанда, Транссібір магистралын жоспарланған жаңғырту болды. Егер ЖЖЭБ барлық теміржол дәліздерін ресейліктермен біріктіретін болсақ, "Еуразия теміржолының" келесі көрінісін елестетуге болады». Ресейдің Қытаймен және басқа да Орталық Азия елдерімен транзиттік дәліздер құру саласындағы ынтымақтастық аясын кеңейту ниеті Орталық Азия елдерінің транзиттік жүктерді тасымалдау есебінен валюта түсімінің көзіне айналатын жаңа ("өзінің") Еуразиялық дәлізді қалыптастыру үшін өзінің және Қытай аумағын пайдалану ниетіне ұласады. ШЫҰ-ға мүше мемлекеттермен одан әрі қарым-қатынасты, ҚХР темір жол магистральдарымен түйісуді қоса алғанда, жаңа транзиттік дәліздерді құрудың салдары Транссібікке, бірінші кезекте тасымалдауға салыстырмалы түрде төмен тариф есебінен нақты бәсекені құрайтыны анық. Қытай маршруттары мен жеткізу технологияларының пайдасына дәлел болып табылатын ҚХР ішіндегі теміржол көлігі жұмысының неғұрлым жоғары рентабельділігін де ескермеуге болмайды. «Ресей темір жолдарының» бұрынғы басшысы В. И. Якунин атап өткендей, «бүгінгі таңда Қытайдағы жылжымалы құрам ресейлік құрамға қарағанда екі есе арзан және 160 км/сағ жылдамдықпен жұмыс істеуге дайын» [4].

Ресей мүдделері үшін «Батыс Еуропа — Батыс Қытай» тас жолы жобасының тағдыры да маңызды, оның бір бөлігі Ресей аумағы арқылы өтіп, Финляндияға шығуы керек; бұл жобаның болашағы әлі толық анықталған жоқ. Сонымен бірге, сарапшылар айтуынша, бұл жоба Қытай тауарларын Еуропаға Ресей аумағы арқылы экспорттауды жеңілдетуі мүмкін (сәйкесінше Ресей транзиттік кіріс алады).

Бұл Қазақстан үшін де, ЕАЭО және ЖЖЭБ шеңберіндегі ынтымақтастықтың жалпы сипаты үшін де аса сезімтал мәселе. "Бір белдеу және бір жол" жобасы шеңберінде жоғары жылдамдықты темір жол жүйесін салу теңізге шыға алмайтын Орталық Азия мемлекеттері мен Моңғолияны, сондай-ақ Ресейдің орталық және Сібір бөліктерінің халық аз қоныстанған және дамымаған өңірлерін халықаралық сауда мен өнеркәсіп арнасына енгізуге мүмкіндік береді. Осылайша, Еуропа мен Азияны байланыстыратын экономикалық дамудың құрлықтағы дәлізі құрылатын болады. Осы тұрғыдан алғанда, ЖЖЭБ жобасы айқындау бойынша бүгінде Еуразияда бар экономикалық блоктарды ұштастыру идеясына құрылған. Қытай құжаттарында сөз болып отырған Еуразиялық трансқұрлықтық магистральдың үш бағытын толығырақ қарастырайық. Қазіргі уақытта ЖЖЭБ еуразиялық көлік магистралінің (ЕТМ) бірнеше бағыттары қарастырылуда. ЕТМ солтүстік бағыты Үрімшіден Қазақстанға Жоңғар қақпасы арқылы апарарды, Жетісуды кесіп өтеді және Алматы арқылы Шымкентке (бұрын Шымкент) жетеді. Осыдан кейін ол екі тармаққа бөлінеді.

1. Бірінші тармақ Каспий теңізін солтүстіктен Ақтөбе және Орал арқылы айналып өтеді, онда ол Үрімші (ҚХР) — Алашанькоу — Достық (Қазақстан) — Қазан — Мәскеу — Брест — Еуропа елдері бағыты бойынша Ресейдің көлік коммуникацияларымен қосылады. Содан кейін ол Ресей Федерациясының темір жолдары арқылы Еуропаға шығады (1 және 2 карталарды қараңыз). Алашанькоу — Достық БӨП ұзақ уақыт бойы Қытай-Қазақстан шекарасындағы жалғыз темір жол өткелі болды. 2013 ж. Қазақстаннан Жетіген-Алтынкөл-Қорғас темір жолының 293 шақырымдық учаскесі аяқталып, Қазақстан темір жолы 286 шақырымдық Цзинхэ-Инин — Қорғас темір жол магистралімен қосылды.

2. КТМ Солтүстік бағытының екінші тармағы РФ аумағын айналып өтіп, Қорғас бағыты бойынша жүреді, Қазақстан аумағы арқылы Каспий теңізіне Ақтау портына шығады. Қорғас-Достық-Жезқазған-Сексеуіл — Бейнеу-Ақтау. Мұнда Бакуге паромдық өткел бастау алады, ал Қазақстанда бұл 3,5 мың шақырымдық маршрут Транскаспий көлік дәлізі деп аталады. Оңтүстік Кавказ темір жолы және оған параллель автомобиль жолы Баку портын Қара теңіздегі Поти және Батуми порттарымен байланыстырады.

Осылайша, трансрегионализация жаһанданудың жаңа кезеңі екенін атап өткен жөн, оның ерекшелігі мемлекетаралық экономикалық одақтардың жаңа түрін қалыптастыру болып табылады. Бұл тезистің пайдасына назар аудару керек. Біріншіден, аталған жобалардың көпшілігі сол мемлекеттердің қатысуы есебінен тоғыспалы сипатқа ие. Осындай бірнеше альянсқа қатысушы елдердің болуы олардың жақындасуына және неғұрлым алыс келешекте - ықтимал бірігуіне ықпал ететін болады. Қазіргі жағдайда трансөңірлік бірлестіктер арасында көпір елдердің рөлі жаңаша құрылуда. Егер бұрын мемлекет өзін белгілі бір экономикалық одақ арасындағы «көпір» деп атайтын болса, ең алдымен оның транзиттік географиялық жағдайына сүйене отырып, қазір басты критерий оның институттарының әртүрлі мега серіктестіктердегі шаруашылық жағдайларына бейімделуі болып табылады. Екіншіден, мега серіктестік жаңа қатысушылардың қосылуы есебінен кеңейетін болады. Мысалы, ТТП бойынша келіссөздердің жекелеген раундтарында серіктестікке кіруге деген қызығушылығы туралы мәлімдеген мемлекеттердің саны үнемі өзгеріп отырады. Үшіншіден, трансөңірлік әріптестіктердің болуы әртүрлі мегапартнерлікке немесе басқа да өңірлік альянстарға қатысушылар болып табылатын елдер арасында преференциялық сауда және инвестициялық келісімдер жасасу мүмкіндігін жоққа шығармайды, бұл тұтастай алғанда әлемдік экономиканың жаһандану процесіне ықпал ететін болады. Төртіншіден, трансрегионализация коммуникация, ақпарат алмасу, адами байланыстар және т. б. салалардағы жүйелік жаһандандыру процестерін жеделдетеді. Бесіншіден, жаңа мега-серіктестік өзгерістер әкеледі, бұл одақтарға кірмеген елдердің протекционистік кедергілерді алып тастауға немесе азайтуға, халықаралық сауда мен инвестициялардың өркениетті ережелерін қабылдауға және т.б. қатысты заңнамасы [5].

Қорытындылай келе, Ресей ҚХР — мен көпжақты және екіжақты қатынастар форматтары аясында ЖЖЭБ іске асыру жағдайында пассивті бақылаушы емес. РФ ППП, ЕАЭО және ШЫҰ арасындағы түйісу процестерін қарқындатуға мүдделі. Ресейлік қызығушылық ШЫҰ-ның Еуразиялық экономикалық одақпен (ЕАЭО) және "Жібек жолымен" өзара іс-қимылы тректерінде

айқын көрінеді. Бұл ретте осы процесте әртүрлі нұсқалар мен сценарийлер болуы мүмкін: а) Қытай ресурстарын интеграциялау есебінен Еуразиялық даму банкі күшейтуді қоса алғанда, ШЫҰ — ЕАЭО-ның «солтүстік бағыты» бойынша интеграцияны / жақындасуды дамыту; б) «Оңтүстік сценарий» — ШЫҰ — «Жібек жолы», алайда ол іске асырудың ықтимал мерзімдері мен мүмкіндіктері бойынша кешірек ретінде қаралады. Үш жобаны қатар дамыту мүмкіндігі де жоққа шығарылмайды. Соңғы жылдары ресейлік сарапшылар «Ресей — Моңғолия — Қытай» үшбұрышының проблемаларын Шығыс Азияның «бөлігінің» әлеуетті бөлігі ретінде белсенді түрде дамыта бастады. Мұның себебі, бір жағынан, моңғолдың шығыстан ЭПШП-мен түйісетін «дала жолын» құру бастамасы, екінші жағынан, Ресей-моңғол, қытай-моңғол сауда-экономикалық және энергетикалық қатынастарын екі жақты форматта жандандыру болды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Си Цзиньпин. «Укреплять дружбу народов, вместе открыть светлое будущее». Выступление Председателя КНР в Назарбаев университете (полный текст) // <http://kz.chineseembassy.org/rus/zhgx/t1077192.htm>
2. Laurelle M. *The US Silk Road: Geopolitical Imaginary or the Repackaging of Strategic Interests?* // *Eurasian Geography and Economics*. – 2015. – No. 56. – P.360-375. *Reports of US Department of state about China*. [Электрондық ресурс]. – URL: https://findit.state.gov/search?query=Catalun&affiliate=dos_stategov
3. Лузянин С.Г. *Россия и Кунтай: глобальные и региональные измерения безопасности и сотрудничества // Кунтай в мировой и региональной политике. История и современность*. – 2015. – №20. – С.29-36.
4. Courmont B. *What Implications for Chinese Soft Power: Charm Offensive or New Hegemony?* // *Pacific Focus. Center for International Studies, Inha University*. 2013. Vol. XXVIII. №3. – P.352-358.
5. Матакбаева Л.Х. *К вопросу о формировании новых региональных моделей экономического партнерства* // *Вестник КазНПУ имени Абая. Серия «Международная жизнь и политика»*. №3-4 (54-55), 2019. – С. 33.

УДК 061.02
МРНТИ 21.00.01

Е. Н. Ермуканов¹, Б. К. Култасов¹

¹научный руководитель: кандидат исторических наук, доцент Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ имени Абая

¹магистрант 1-курса Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ имени Абая
г.Алматы, Казахстан

**НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В СОВРЕМЕННОЙ РЕГИОНАЛЬНОЙ ПОЛИТИКЕ ИЗРАИЛЯ
НА БЛИЖНЕМ ВОСТОКЕ**

Аннотация

Традиционно двумя целями внешней политики Израиля всегда были мир и безопасность - две концепции, которые тесно взаимосвязаны: где сила, там и мир - по крайней мере, можно сказать, у мира есть шанс. Мир будет недостижим, если Израиль слаб или считается таковым. Это действительно один из важнейших уроков, которые следует извлечь из истории Ближнего Востока после окончания Второй мировой войны - не только с точки зрения арабо-израильского конфликта, но и всего региона в целом. Ближний Восток - это мозаика народов, религий, языков и культур. Хотя мусульманско-арабская культура преобладает, она не обеспечивает однородности. Огромное количество течений - религиозных и политических - соперничают друг с другом, пересекая политические границы. Этот регион постоянно находится в состоянии брожения, и часто волнения перерастают в насилие, террор, восстания, гражданские беспорядки и открытые, а иногда и продолжительные войны. В последние годы между Израилем и суннитским арабским миром произошел заметный сдвиг: круг общих интересов между ними расширился, и они обнаружили, что

успешно сотрудничают по ряду стратегически важных вопросов, таких как безопасность, энергия и совместное использование природных ресурсов. Хотя большая часть этих усилий происходит за кулисами, некоторые из них стали достоянием общественности, например, нормализация отношений между Израилем и Объединенными Арабскими Эмиратами (за которой быстро последовал Бахрейн) указывает на то, что Ближний Восток претерпевает изменение стратегической парадигмы, и судьба Палестины остается в стороне.

Ключевые слова: Израиль, сделка века, Нетаньяху, арабский мир, ОАЭ, еврейский народ, Египет, палестинцы, Трамп, Организация освобождения Палестины (ООП)

Е. Н. Ермуқанов¹, Б. К. Құлтасов¹

¹ғылыми жетекшісі: Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институты, тарих ғылымдарының кандидаты, доцент

¹Абай атындағы ҚазҰПУ,

Сорбонна-Қазақстан институтының 1-курс магистранты

Алматы қ., Қазақстан

ИЗРАИЛЬДІҢ ТАЯУ ШЫҒЫСТАҒЫ ҚАЗІРГІ АЙМАҚТЫҚ САЯСАТЫНДАҒЫ ЖАҢА ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ

Аңдатпа

Тарихқа сүйенсек Израиль сыртқы саясатында ең басты мақсаты әрқашанда бір-бірімен тығыз байланысы бар екі ұғым: бейбітшілік пен қауіпсіздік болды. Егер Израиль, мемлекет ретінде әлсіз болса, онда ол бейбітшілікке қол жеткізе алмайтын еді, бұны біз келешек ұрпаққа сабақ ретінде болатын, тарихта аты қалған арабизмді қақтығысынан байқай аламыз. Таяу Шығыс - халықтардың, діндердің, тілдер мен мәдениеттердің мозайкасы. Мұсылман-араб мәдениеті басым болғанымен, ол аумақта біртектілікті қамтамасыз ете алмайды. Діни және саяси ағымдардың үлкен саны бір-бірімен геосаяси көзқараста бәсекелеседі. Аталмыш аймақ үнемі террорға, көтерілістерге, азаматтық толқуларға және ашық, кейде ұзақ уақытқа созылған соғыстарға ұласады. Соңғы жылдары Израиль мемлекеті мен сунниттік араб мемлекеттер әлемі арасында айтарлықтай өзгерістер болды, олардың арасындағы ортақ мүдделер ауқымы кеңейіп: қауіпсіздік, энергетика және табиғи ресурстарды пайдалану және сол сияқты бірқатар стратегиялық маңызды мәселелерде табысты ынтымақтастықтарға қол жеткізді. Аталмыш келіссөздердің көп бөлігі жария болмай өткенімен, кейбіреулері жария болды, мысалы, Израиль мен Біріккен Араб Әмірліктері (артынан Бахрейнмен) арасындағы қатынастардың қалыпқа келуі Таяу Шығыстағы стратегиялық парадигманың өзгеруін және Палестина тағдырының шетте қалуын меззейді.

Түйін сөздер: Израиль, Ғасыр мәмілесі, Нетаньяху, Араб әлемі, БАӘ, еврей халқы, Мысыр, палестиналықтар, Трамп, Палестинаны азат ету ұйымы

E. N. Ermukanov¹, B. K. Kultassov¹

²c.h.s., associate Professor of Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

¹Ist year graduate of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

Almaty, Kazakhstan

NEW TRENDS IN ISRAEL'S CONTEMPORARY REGIONAL POLICY IN THE MIDDLE EAST

Abstract

Traditionally, the two goals of Israel's foreign policy have always been peace and security - two concepts that are closely interconnected: where there is strength, there is peace - at least one could say that peace has a chance. Peace will be unattainable if Israel is weak or deemed to be weak. This is indeed one of the most important lessons to be drawn from the history of the Middle East since the end of World War II - not only in terms of the Arab-Israeli conflict, but the region as a whole. The Middle East is a mosaic of peoples, religions, languages and cultures. Although the Muslim-Arab culture predominates, it does not provide uniformity. A huge number of currents - religious and political - compete with each other across political boundaries. The region is constantly in a state of fermentation, and often unrest escalates into

violence, terror, uprisings, civil unrest and open and sometimes prolonged wars. In recent years, there has been a marked shift between Israel and the Sunni Arab world: the range of common interests between them has expanded and they have found themselves successfully cooperating on a number of strategically important issues, such as security, energy and the sharing of natural resources. While most of these efforts take place behind the scenes, some have become public, for example, the normalization of relations between Israel and the United Arab Emirates (quickly followed by Bahrain) indicates that the Middle East is undergoing a strategic paradigm shift and the fate of Palestine remains in side.

Keywords: Israel, Deal of the Century, Netanyahu, Arab World, UAE, Jewish People, Egypt, Palestinians, Trump, Palestine Liberation Organization (PLO)

С западной точки зрения обеспечение права Израиля на существование было способом выплатить исторический долг еврейскому народу: Израиль как родина глобального еврейства был страховкой от антисемитизма в будущем. Но в арабском мире перемещение палестинцев в 1948 году и продолжающийся опыт израильской оккупации с 1967 года были постоянным призывом к сплочению сменявших друг друга политических режимов, большинство из которых использовали страдания палестинцев, чтобы отвлечь внимание от политических неудач во внутреннем фронте страны. Израильско-палестинский конфликт стал ключом к процессу нормализации дипломатии в регионе. В последние годы восприятие угроз арабскими элитами изменилось. Если их основным врагом в 1960-х и 1970-х годах был Израиль, то сегодня это Иран, за ним следует Турция. По мере ухода США из региона многие лидеры Персидского залива пришли к выводу, что региональная ось с Израилем будет иметь решающее значение для защиты их интересов. А на арабской улице, где большая часть населения еще не родилась, когда Ясир Арафат и Ицхак Рабин договорились о пути к решению о создании двух государств, общественное мнение последовало их примеру. Более того, в последние годы палестинцы стали жертвами других волн угнетения и насилия, будь то в Ираке после вторжения США, в Ливии при Муаммар Каддафи или во время конфликтов в Йемене и Сирии.

Летом Израиль и Объединенные Арабские Эмираты объявили об исторической сделке по нормализации отношений, что стало первым таким шагом между Израилем и государством с арабским большинством за многие годы. Каждая вовлеченная страна могла многое выиграть в прекращении десятилетий вражды, хотя “руководство” ОАЭ столкнулись с негативной реакцией некоторых арабских стран, обнародовавших свои давние закулисные отношения с Израилем.

Среди самых громких критиков были палестинцы, живущие в условиях израильской оккупации, которые осудили сделку как предательство их прав и интересов. На протяжении десятилетий многие государства с арабским и мусульманским большинством соглашались, что они не прекратят враждебные действия с Израилем до тех пор, пока последний не согласится на сделку о предоставлении палестинцам государственности. При этом, власти ОАЭ возразили, что они действовали, чтобы помешать Израилю аннексировать новые территории на Западном берегу, ядро возможного будущего палестинского государства. Для Израиля сделка важна для прекращения региональной изоляции и повышения его международного статуса.

В первые десятилетия после провозглашения независимости в 1948 году Израиль и соседние государства с арабским большинством вели серию войн. В ходе войны Израиль оккупировал такие стратегически-важные территории как Синайский полуостров до Суэцкого канала, Западного берега сектора Газа, Восточного Иерусалима и Голанских высот. В то же время Арабские государства призвали к выводу израильских войск в качестве предварительного условия для переговоров о мирном урегулировании. Израиль настаивал на том, что уход должен быть частью широкого мирного урегулирования, включая согласованные границы, безопасность от террористических атак и прекращение заявлений арабов о воинственности, которые блокировали доступ Израиля к заливу Акаба и Суэцкому каналу. В 1979 году, Египет стал первым региональным государством, подписавшим мирное соглашение с Израилем после секретных переговоров. В рамках этих условий Израиль согласился вернуть Синайский полуостров, захваченный им ранее в 1967 году. В ответ Лига арабских государств приостановила членство Египта.

До иранской революции 1979 года правительства Израиля и Ирана были довольно близки. Все изменилось после свержения иранского шаха и прихода к власти нынешнего теократического правительства. Большинство населения Ирана - мусульмане-шииты, еще одна крупная секта в исламе. В Иране по-прежнему проживает значительная еврейская община, хотя многие

иммигрировали в Израиль или США. Израиль рассматривает Иран как свою главную угрозу на фоне растущего союза с единомышленниками США и другими арабскими государствами.

Иордания стала второй страной в регионе, признавшей Израиль и подписавшей мирный договор в 1994 году. Соглашение частично было сосредоточено на экономических и торговых стимулах для Иордании по сравнению с Израилем и Соединенными Штатами. Это также отразило еще один сдвиг в иордано-израильско-палестинских отношениях: с 1948 года Иордания, где примерно половина населения имеет палестинское происхождение, часто представляла палестинцев в дипломатических отношениях. Однако примерно в это же время Израиль вел переговоры с Организацией освобождения Палестины (ООП), которая стала официальным представительным органом палестинцев.

Несмотря на договоренности на бумаге, отношения Египта и Иордании с Израилем за последние годы упали. Страны часто поддерживают тесное сотрудничество в области безопасности, а израильтяне часто отдыхают на египетском Синае. Но обещанные экономические выгоды часто не материализовались. Общественные настроения в поддержку прав палестинцев и против Израиля и оккупации остаются высокими в Иордании и Египте.

В рамках сделки «Авраамовы соглашения» Израиль и ОАЭ договорились разрешить поездки и торговлю между двумя странами и, в конечном итоге, открыть дипломатические офисы. Другие арабские государства Персидского залива, такие как Бахрейн и Оман, последовали их примеру, ранее, в июле прошлого года Бахрейн принимал участие под руководством США в саммите мира на Ближнем Востоке, на котором присутствовали израильские журналисты, тогда Бахрейн дал понять, что он открыт для официального восстановления отношений с Израилем.

Однако до сих пор примечательно молчание властей Саудовской Аравии, который является ключевым игроком в блоке суннитских стран, выступающих преимущественно шиитского Ирана. Еще в 2002 году саудовцы настаивали на Арабской мирной инициативе, которая призывала к уходу Израиля с палестинских земель, которые он оккупировал во время войны 1967 года, в обмен на признание Израиля арабскими государствами. Теперь, когда Саудовская Аравия в частном порядке укрепляет связи с Израилем, аналитики считают, что публичное заявление все еще может быть слишком политически рискованным. Саудовская Аравия также играет важную религиозную роль в регионе как хранителя двух самых священных городов Ислама.

Американская «сделка века» вряд ли внесет значительный вклад в урегулирование израильско-палестинского конфликта. Вместо этого он рискует еще больше обострить и без того напряженную ситуацию и ускорить эрозию совместного управления конфликтами. Даже под сильным давлением нельзя ожидать, что палестинское руководство согласится с подходом США. В ответ на признание президентом США Дональдом Трампом Иерусалима столицей Израиля палестинцы отвергли любое дальнейшее посредничество Вашингтона и с тех пор отказываются от контактов на высоком уровне с руководством США по Ближнему Востоку. В любом случае, палестинское руководство разделено, и президент Махмуд Аббас не обладает ни легитимностью, чтобы вести переговоры о значимых компромиссах, ни полномочиями выполнять какие-либо соглашения.

Со своей стороны, израильтяне надеются, что «Авраамовы соглашения» откроет путь для новой волны нормализации отношений с другими арабскими державами, так что путь к региональной безопасности больше не будет пролегать через Иерусалим. Отделив палестинский вопрос от отношений с другими странами региона, Израилю удалось превратить его в чисто внутреннюю проблему. Позиция «международного сообщества» по этому вопросу теперь будет более расплывчатой, а значит, более слабой. С каждым новым соглашением о нормализации, которое обеспечивает Израиль, он будет получать все более явную поддержку со стороны арабского мира.

Таким образом, сделки с ОАЭ и Бахрейном являются триумфом политики премьер-министра Израиля Биньямина Нетаньяху последнего десятилетия. В конце концов, если палестинцы больше не смогут вести переговоры о своем собственном государстве, их лучшей альтернативой будет поиск решения, основанного на одном государстве, путем отстаивания гражданских прав в Израиле. Согласно демографическому профилю палестинских территорий Организации Объединенных Наций за 2019 год, пять миллионов палестинцев потенциально могут присоединиться к 1 916 000 арабам, проживающим в Израиле, что превосходит 6 772 000 израильских евреев.

«Авраамовы соглашения» нарушают давнее табу в арабском мире. Преобладающая формула, изложенная в Арабской мирной инициативе (2002 г.), заключалась в том, что нормализация будет предоставлена Израилю в обмен на значимые политические компромиссы в отношении палестинцев.

Соглашения разрушили эту формулу, поскольку они заменяют уравнение «мир в обмен на землю» разработанным Премьер министром Израиля Беньямина Нетаньяху подходом «мир в обмен на мир», в котором нормализация дается почти безоговорочно. Кроме того, в соглашениях пересматривается роль израильско-палестинского конфликта в рамках арабо-израильских отношений. Израильско-палестинский конфликт был понижен до еще одной темы наряду с другими постоянными проблемами. Необходимость противодействовать региональным амбициям Ирана или использовать экономические возможности превратилась в альтернативные рамки израильско-арабских отношений. Несмотря на предотвращение аннексии, политика Израиля на оккупированной палестинской территории (ОПТ) вряд ли послужила основным мотивом для нормализации обстановки в ОАЭ и Бахрейне. Этот процесс отделения арабо-израильских отношений от израильско-палестинского конфликта может создать эффект домино, в котором другие арабские страны, не участвующие в прямой конфронтации с Израилем, последуют его примеру.

Потенциал соглашений по изменению региональных реалий зависит от их необычайных сроков. По мере того как кризис начавшийся пандемией Covid-19 берет свое, национальные приоритеты - от Хартума до Кувейта - частично смещаются с традиционных политических соображений на неотложные экономические нужды. Снижение цен на нефть и ожидаемое снижение роста более чем на 7 процентов в странах Совета сотрудничества стран Персидского залива в 2020 году превратили общие цели, такие как диверсификация экономики стран Персидского залива и использование новых глобальных деловых возможностей, в насущную необходимость. В этой связи нормализация отношений с Израилем предоставляет неоспоримую возможность. Статус Израиля как ведущего центра высоких технологий представляет собой жизнеспособную платформу для совместного сотрудничества во многих областях, от сельского хозяйства до здравоохранения. Для других региональных игроков, таких как Судан и одобрение США политических процессов нормализации в регионе дает возможность наладить отношения в надежде на снятие санкций и получение финансовой помощи.

Список использованной литературы:

1. *Региональная политика Израиля (вестник, журнал МГИМО) [Электронный ресурс] - URL: <https://vestnik.mgimo.ru>*
2. *Yakov Rabkin, Comprendre l'État d'Israël, Écosociété, 2014. P. 200*
3. *Tanya Reinhart, Détruire la Palestine, Écosociété, 2003. P. 55*
4. *Сайт Министерства Иностранных Дел Израиля [Электронный ресурс] – URL: <https://mfa.gov.il/mfa>*
5. *Омар Абу Шауер, К вопросу влияния сирийских событий на безопасность Центральной Азии – Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Международная жизнь и политика», № 2 (61), 2020 г. 79 с.*
6. *Инфограмма про Израиль (на французском) [Электронный ресурс] - <https://perspective.usherbrooke.ca/bilan/servlet/BMPays?codePays=ISR>*

УДК 327; 339.9
МРНТИ 11.25.67

А.С.Бекмолданова¹, Н.Ш.Жамансарин¹

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институты, халықаралық қатынастар кафедрасының 2 курс магистранты

¹Ғылыми жетекшісі: т.ғ.к., доцент, Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институты, халықаралық қатынастар кафедрасының меңгерушісі

КОРЕЙАРАЛЫҚ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ: ҚАЗІРГІ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ЖАҒДАЙЫ МЕН БОЛАШАҚ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Аңдатпа

Халықаралық қатынастарды жаһандандыру мен интернационалдандыру әлемдік дамудың негізгі үрдістеріне айналған қазіргі жағдайда Корея Республикасы мен КХДР-дың бірігу мәселесі әлемдік саясаттың басты мәселелерінің біріне айналды. Солтүстік Кореяның ядролық мәселесін реттеу контекстінде жаппай қырып-жою қаруын таратпауын зерделеу қауіпсіздіктің жаһандық жүйесін қалыптастыру шеңберінде өте маңызды болып табылады. Корей түбегі мемлекеттерінің геосаяси жағдайы Солтүстік Шығыс Азияда ғана емес, бүкіл әлемде бейбітшілік пен қауіпсіздік режимінің жай-күйін реттейтін маңызды объективті себеп болып табылатынын атап өту қажет. Мақалада әртүрлі кезеңдердегі тарихи, саяси және экономикалық мәселелерді ескере отырып, корейаралық диалогтың дамуына талдау жасалды. Корей мәселесінің қазіргі жағдайын қарастыра отырып Корей түбегіндегі үнемі өзгеріп отыратын жағдайға байланысты екі ел арасындағы қатынастарды дамытудың мүмкін жолдары анықталды. Біршама жылдар ішінде екі елдің бірігу мәселесі бойынша тұрақты бастамалар жүргізуіне қарамастан, елеулі жетістіктерге жете қойған жоқ. Бірақ соңғы онжылдықта Оңтүстік және Солтүстік Корея арасындағы қатынастарды шешудің тұжырымдамалық көрінісіне айтарлықтай маңызды қадамдар жасалды.

Түйін сөздер: Оңтүстік Корея, КХДР, Президент, экономика, перспектива.

Бекмолданова А.С.¹, Жамансарин Н.Ш.¹

¹магистрант 2 курса кафедры международных отношений Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая,

¹Научный руководитель: к.и.н., доцент, заведующий кафедрой международных отношений Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая

МЕЖКОРЕЙСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ОТНОШЕНИЙ И БУДУЩИЕ ПЕРСПЕКТИВЫ

Аннотация

В нынешних условиях глобализации и интернационализации международных отношений, ставших одной из основных тенденций мирового развития, вопрос объединения Республики Корея и КНДР стал одним из главных вопросов мировой политики. В контексте решения северокорейской ядерной проблемы изучение нераспространения оружия массового уничтожения очень важно в контексте построения глобальной системы безопасности. Следует отметить, что геополитическое положение государств Корейского полуострова является важным объективным фактором регулирования состояния мира и безопасности не только в Северо-Восточной Азии, но и во всем мире. В статье анализируется развитие межкорейского диалога с учетом исторических, политических и экономических проблем разных периодов. Учитывая нынешнее состояние корейского вопроса, были определены возможные пути развития отношений между двумя странами в связи с постоянно меняющейся ситуацией на Корейском полуострове. Несмотря на то, что на протяжении нескольких лет две страны выступают с последовательными инициативами в вопросе объединения, они не достигли значительного прогресса. Однако в последнее десятилетие были предприняты значительные шаги в направлении концептуального подхода к урегулированию отношений между Южной и Северной Кореей.

Ключевые слова: Казахстан, Корея, Президент, инвестиция, экономика, перспектива.

A.S.Bekmoldanova¹, N.S.Zhamansarin¹

¹master student of 2nd course, Department of international relations at the Institute Sorbonne-Kazakhstan of the Kazakh National Pedagogical University named Abai

¹Scientific adviser: candidate of historical sciences, assistant professor, head of department of International relations at the Institute Sorbonne-Kazakhstan of the Kazakh National Pedagogical University named Abai

INTER-KOREAN COOPERATION: CURRENT RELATIONSHIP AND FUTURE PROSPECTS

Abstract

In the current conditions of globalization and internationalization of international relations, which have become one of the main trends in world development, the issue of unification of the Republic of Korea and the DPRK has become one of the main issues of world politics. In the context of solving the North Korean nuclear problem, the study of nonproliferation of weapons of mass destruction is very important in the context of building a global security system. It should be noted that the geopolitical position of the states of the Korean Peninsula is an important objective factor in regulating the state of peace and security not only in Northeast Asia, but throughout the world. The article analyzes the development of inter-Korean dialogue, taking into account the historical, political and economic problems of different periods. Taking into account the current state of the Korean issue, possible ways of developing relations between the two countries were determined in connection with the constantly changing situation on the Korean Peninsula. Despite the fact that for several years the two countries have come up with consistent initiatives in the issue of unification, they have not made significant progress. However, in the past decade, significant steps have been taken towards a conceptual approach to normalizing relations between South and North Korea.

Keywords: Kazakhstan, Korea, President, investments, economics, perspective.

Өкінішке орай, жетпіс бес жыл ішінде корейаралық өзара әрекеттесудің тарихы тұрақсыз және негізінен қарама-қайшылықты сценарий бойынша дамыды. Кореяны қайта біріктіру мәселесі әрқашан екі корей мемлекетінің идеологиясында маңызды орынға ие болды. КХДР мен КР бірнеше рет өздерінің бірігу туралы тұжырымдамаларымен сөз сөйледі, олардың қалыптасуы мен қолданылуы әрқашан Мемлекеттік элитаның саяси мүдделерімен анықталды. Өкінішке орай, ұлттық бірлік идеологиясы өзінің сөзсіз танымал болуына және Солтүстік пен Оңтүстіктің қоғамдық санасындағы үстем жағдайына қарамастан, Солтүстік пен Оңтүстік Кореяның да ұлттық саясатының басымдығы бола алған жоқ. Екі корей мемлекеті де өздерінің басты міндеттерін өздерінің саяси мүдделері мен қауіпсіздігін қамтамасыз етуде көрді, сондықтан олардың идеологиялық бағыты оны жоюдан гөрі ұлттық бөлінуді сақтауға бағытталды. Әрине, өткен кезеңдегі корейаралық қатынастар идеологиясы жетпіс жылдан астам уақыт белгілі бір эволюцияны бастан кешірді, және бұл жерде біз бірнеше кезеңдерін бөліп көрсете аламыз:

- корей мәселесін «күшпен» шешуге бағытталған жол (1948 - 1960 жылдардың басында);
- байланыс және ынтымақтастық жолдарын іздеу (1960 - 1980 жылдардың аяғы);
- өзара тең құқықты мемлекетаралық қатынастарды тану және құру (1990 жылдардың басынан 2008 жылға дейін);
- корейаралық қатынастардың конфронтациялық режиміне оралу (2008-2017 жж.);
- корейлік жылудың «ренессанс» әрекеті (2017 жылдың көктемінен бастап)[1].

Қазіргі жағдайды түсіну үшін пайдалы болуы мүмкін қысқа тарихи экскурсияға мүмкіндік берейік. КХДР басшылығы бастапқыда кез-келген жолмен өз күшін сақтауға бағытталған, алайда алғашқы кезеңде (1990 жж. Басына дейін) социалистік жүйені Оңтүстікке тарату маңызды болды, бұл дәл өз халқының жаппай үгіт-насихаттық өңдеуі, оның вариациялары классикалық *чучхеден* бастап *сонгун* тұжырымдамасына дейін әр түрлі жерлерде жұмылдыру саясаты болды. Ұлттық бөліну проблемасына шоғырланған көзқарасқа «*Хару налли тхонирхажя!*» идеологемасы көрінісі болды. / «Дереу (сөзбе-сөз - бір күнде) біз [Отанды] біріктіреміз!». Оның орнына 1970 жылдары «Осы ұрпақтың тірі кезінде Отанның бірлігіне қол жеткізу» туралы анағұрлым орташа модификация келді. Сонымен қатар, КХДР-дың партиялық және мемлекеттік басшылығы Оңтүстік Кореяның экономикалық және саяси қысымының нәтижесінде өзінің артықшылықты позициясынан айырылып қаламыз деп қорықты. Екі елді біріктіру туралы ұрандар күн тәртібінен толық алынып тасталмағанымен, ХХІ ғасыр жақындаған кезде 1994 жылы шілдеде қайтыс болардан бірнеше күн

бұрын айтып кеткен «Ұлы көсем Ким Ирсеннің саяси өсиеті» КХДР азаматтарын «өз Отанын тезірек біріктіруге, бірақ сонымен бірге революциялық Юхе мұраттарына адал болуға» шақырды. Сеул басшылығы сонымен бірге біріккен Кореяны өз бақылауына аламыз деп күтуде, бірақ бұл жағдайда оның ресми бағыты ғана емес, Оңтүстік Кореяның қоғамдық пікірі де ескерілуі керек. Оңтүстіктің тұрғындарының сана-сезімі корей мәселесінің шешілуіне байланысты «үрейлі» ойларымен сипатталады: бірігу процесі ауыр экономикалық қиындықтармен және өз жұмысынан, қоғамдағы позициясынан айрылу қаупімен немесе саяси репрессия объектісіне айналуымен байланысты. Корея Республикасының азаматтары ұлттық біртектілікті жеделдету үшін өздерінің амандығын, әдеттегі өмір салтын және демократиялық жетістіктерін қауіпке тігуді қаламайды. Қоғам неміс халқына ауыр экономикалық және әлеуметтік проблемалар әкелген неміс тәжірибесінің жағымсыз жақтарына жүгінеді, сонымен бірге Корея жағдайында қазіргі Солтүстік Кореяның ерекшеліктері мен көптеген ішкі проблемалары жағдайды одан әрі ушықтыра түседі деген пікірде [2].

1990 жылдардың басынан бастап КР мен КХДР арасындағы қатынастардың эволюциясына назар аударайық. Үш ұлы Кимнің бірі (Ким Чжонпиль, Ким Теджун, Ким Ёнсам) - Ким Ёнсам 1990 жылы келген соң - Оңтүстік Корея басшылығы корейаралық өзара әрекеттесу саласына біртіндеп демократиялық принциптерді енгізді. 1991 жылдың жетістігі, желтоқсан айында екі корей мемлекеті үшін бұрын-соңды болып көрмеген құжаттарға қол қойылды: 13.12.1991 ж. Татуласу, шабуылдамау, ынтымақтастық және алмасу туралы келісімге және Корей түбегінің ядрсыз мәртебесі туралы декларацияға 30.12.1991. Бүгін олар туралы. Ешкім сөз қозғамайды, өкінішті-ақ, себебі ұлттық келісімге жасалған алғашқы нақты қадам болды. Либералды президенттер Ким Тэджун және Но Мукен әйгілі "күн жылуы" саясатының аясында қозғалысты жалғастырды және бұл 2000 жылдың маусымы мен 2007 жылдың қазан айында алғашқы корейаралық саммиттерді өткізуге мүмкіндік берді.

1990 жылдардың басынан бастап 2007 жылға дейін үлкен жол өтті, бастысы, Ким Ёнсамнан бастап демократтар КХДР-ға қатысты дәйекті саясат жүргізді, ішкі қарама-қайшылықтар мен "кері кетулерден" айырылды. Айта кетейік, олардың барлығы оппозициялық немесе билеуші партиядан Президент болып сайланғанына қарамастан, корейаралық өзара іс — қимылда демократиялық идеяны ұстанды.

Алайда, 2008 жыл бәрін өзгертті, өйткені келесі тоғыз жыл ішінде Сеулдің саясатын консерваторлар анықтады, бұл корейаралық қатынастардың толық бұзылуына және кез-келген байланыстардың тоқтатылуына әкелді. Бірінші орында — Пхеньянға өзінің экономикалық және әскери әлеуетін арттыруға көмектеспеу керек деген идея болды. Осы кезде сұрақ туындайды: неліктен 2007 жылдың қазан айында, алғашқы ядролық сынақтардан кейін және КХДР-дың таратпау режимінен шыққаннан кейін, тіпті саммитке баруға болады, ал бірнеше айдан кейін — ол мүмкін емес болып қалады. Бұған жауап төмендегідей:

1. Оңтүстік Корея басшылығының идеологиясы өзгерді, демократиялық тенденциялар консервативті болды.

Бірақ біздің тез өзгеріп жатқан әлемде, әсіресе қазір ұмытпау керек тағы бір себеп бар:

2. консерваторлардың билікке келуімен Сеулдің Вашингтонға тәуелділігі қайтадан өсті. Бұл екі жағдай 1980 жылдардың аяғынан басталған КХДР мен КР қатынастарын қалыпқа келтіру жөніндегі 20 жылға жуық күш-жігерді бірнеше ай ішінде іс жүзінде жоққа шығарды [3].

Бақытымызға орай, тарих анда-санда қайталанатын қасиетке ие және Оңтүстік Кореяның саясатын бүгін қайтадан демократтар анықтайды, бұл жолы либералдарға қарағанда центристер көбірек. КР-ның саяси өмірі енді 2017 жылғы көктемде кезектен тыс президенттік сайлау барысында болған саяси күштердің қайта форматталуымен айқындалады. Бұл қайта құрудың нәтижесі жаңа — Тобуро Демократиялық партиясының пайда болуына алып келді. Біздің ойымызша, бұл Оңтүстік Кореяның ішкі саяси өмірінің ерекше құбылысына айналды; бастапқыда партия консервативті демократтар мен демократиялық консерваторлардың одағы негізінде құрылды. Басқаша айтқанда, Тобуро-бұл саяси элитаның қалыпты бөлігінің бірлестігі, оның көзқарасын центристік деп санауға болатын. Айта кетсек, КР саяси жүйесіне центристік партиялардың құрылуы, оның үстіне олардың билікке келуі тән емес. Яғни, Тобуро өзінің центристік қасиеттерін практикалық іс-әрекет барысында сақтайды ма, әлде демократиялық немесе консервативті позицияның пайдасына бөлініп немесе басқа бір бағытта кетеді ме, мәселе осында болды.

Бұл центристік күштердің маңызы демократиялық және консервативті идеологияның шегін «тыныштандыруға» қабілеттілігінде, яғни. олардан идеологиялық қатынастарға аз тәуелділікті және практикалық іс-әрекеттерде көбірек прагматизмді күтуге болады. Қалай болғанда да, біз қазір мұны Тобуро партиясы мен Мун Джэин әкімшілігі тұрақтанғаннан кейін, 2018 жылдың көктемінде белсенді басталған корейаралық өзара әрекеттесу режимінің жұмсартылуынан көреміз. Президент өз

партиясының және халықтың қолдауымен шамамен 40-48% — ы (2018 жылғы қазан-қарашадағы Қоғамдық пікір сауалнамаларына сәйкес) екі сыртқы саяси проблеманы шешуі маңызды:

1. КХДР-мен татуласу және ынтымақтастық орнатуды жүзеге асыру;

2. Сыртқы саясатта, соның ішінде корейаралық өзара іс-қимылда үлкен дербестікті ұстануға тырысу;

Мұнда біз кең спектрді көріп отырмыз: 2017 жылдың маусым айынан бастап (2017 жылғы 15 маусым) КХДР жаңа зымырандық және ядролық сынақтардан бас тартқан жағдайда Солтүстік пен Оңтүстік арасындағы диалогты ешқандай шартсыз қалпына келтіру туралы ұсыныстар және 2018 жылдың сәуірі мен қыркүйегінде өткен екі жаңа саммит. Басқаша айтқанда, Мун Джэин Солтүстікпен қарым-қатынасты қалыпқа келтіру үшін көп жұмыс жасады. Және корейаралық диалогты қалпына келтірудің идеялық негізі ретінде "күн жылу саясатын" қайтадан біртіндеп реинкарнациялау туралы айту орынды болып отыр. КХДР-мен диалогты сақтау идеясының саяси дискурс пен практикасына оралуы Оңтүстік Корея мемлекетінің соңғы екі жылдағы өте маңызды оқиғасына жатады. Бұл Сеулдің Пхеньянмен тікелей байланыс аясында Солтүстік Корея мәселесін өз бетінше шешуге деген ниетін көрсетеді.

Қазіргі таңда, Корейаралық ынтымақтастық жағдайдың болашақ даму перспективасына әсер ете алатын бес негізгі мәселені айта аламыз:

1. Сеулдің КХДР-ға қатысты іс-әрекеттерде дербестікті сақтау қабілеті.

2. Сыртқы күштердің Корей түбегіндегі жағдайға әсер ету қабілеті, соның ішінде КХДР-ға қарсы санкциялар режимін сақтау.

3. Сеулдің Солтүстік Корея басшылығы үшін қолайлы күн тәртібін алға жылжыту мүмкіндігі.

4. КХДР - ға қатысты саясатта сабақтастықтың болмауы.

5. Сеулдің КХДР саясатына қоғамның жеткілікті қолдауын қамтамасыз ету қабілеті [4].

Оңтүстік Корея мемлекетінің сыртқы саяси бағытының тәуелсіздік деңгейі тіпті Но Мукең Вашингтонның саясатынан бас тартқанын ерекше атап өткен күннің өзінде де күмән тудыратын. Мун Джэин әкімшілігінің кейбір өкілдерінің мұндай «әрекеттерін» біз бұрын да естідік, кейде байқадық. Мысалы, КХДР-дан «қарсы қозғалыс» жағдайында ғана жеңілдіктер күтуге болады деген ой жиі айтылды, сондықтан Сеул оңтүстік корейлік-американдық әскери жаттығулар ауқымын төмендету және түбектің оңтүстігінде американдық стратегиялық қару-жарақ санын азайту мүмкіндігін қарастыруда. Президенттің сыртқы саясат және қауіпсіздік жөніндегі арнайы көмекшісі Мун Чжонин тіпті АҚШ-пен әскери одақ мызғымас емес екенін, ТНААД төңірегіндегі дауларға байланысты оның асқыну ықтималдығы бар екенін айтты.

Бірақ көптеген мәселелер бойынша дауыссыз мәлімдемелерден басқа ештеңе болған жоқ... Оңтүстік Кореядағы американдық зымыранға қарсы жүйенің тағдыры енді талқыланбайды. Сеулдің сыртқы саясатының негізі АҚШ-пен стратегиялық одақ болып қала береді және ол кез-келген Оңтүстік Корея әкімшілігінде сақталады. Соңғы уақытқа дейін Вашингтон Сеулге Корей түбегіндегі дағдарысты шешуде көбірек тәуелсіздік көрсетуге мүмкіндік берді, бірақ қазірдің өзінде алаңдаушылық белгілері бар: 30 қарашада ҚР Президенті Әкімшілігі Ким Чениннің Сеулге сапарының нақты күні белгісіз болып қалды, бірақ желтоқсанда ол болмайды деп мәлімдеді. Біз 2018 жылы корей мемлекеттері көшбасшыларының үшінші кездесуін өткізуден іс жүзінде бас тарту Америка-Солтүстік Корея саммитінің тоқтатылуына тікелей байланысты екеніне сенімдіміз. Сондықтан Вашингтонның Сеулге жасаған қысымы өте тиімді болып қала береді. Сеулдің КХДР-ға қатысты іс-қимыл бостандығы әлі де шектеулі. Мұндай позициялардың тұрақсыздығы КХДР-ға қысым мен Сеулдің қатысуын барынша арттыруға ұмтылған Дональд Трамптың бағытына сәйкес келеді. Сингапур кездесуі американдық ішкі саяси күн тәртібіне қажет болды, мақсаттар орындалды, енді сіз Пхеньянмен тағы да қатал бола аласыз. Америка Құрама Штаттарынан корейаралық келісімге нақты және дәйекті қолдау күту аңғалдық, біз қазірдің өзінде Д.Трамптың бір нәрсені айтып, екіншісін жасайтындығына, тіпті алдымен бір нәрсені, содан кейін екінші, үшіншісін жасайтындығына көндік. Америкалықтардың бұл сәйкессіздігі корейаралық жылыну процесінің басталатын қауіпі болып табылады [5].

Сыртқы күштердің қатысуы - корей проблематикасын тұтастай шешуді қиындататын және оның мүмкін болатын дербестігін төмендететін тағы бір аспект. Алты жақты келіссөздерді өткізу тәжірибесі мен нәтижелілігі-осының дәлелі. Корей түбегіндегі мүдделі тараптардың мүдделері мен басымдықтары тым әртүрлі. АҚШ, Жапония, тіпті Қытай да өз мақсаттарын көздейді. Пекин үшін КХДР қазір дамып келе жатқан өзара қарама-қайшылықтар арасында Вашингтонның шамына тиетін

тітіркендіргіш фактор ретінде ұзақ уақыт қажет болауы мүмкін. Сенімді бола алатын жалғыз нәрсе — ҚХР басшылығының түбектегі шиеленісті азайтуға, яғни корейаралық диалогты нақты қолдауға деген қызығушылығы.

Пхеньянмен табысты байланыстардың маңызды факторы - келіссөздердің күн тәртібі болып табылады. Сеул алдын-ала ескертусіз диалог жүргізуде, бірақ бұл айлакерлік сияқты көрінеді деген пікірлер де бар, алайда бұл айла кімге жіберілгені белгісіз: Солтүстік Корея басшылығына ма әлде Оңтүстік Кореяның қоғамдық пікіріне ме... Өйткені диалогты дамытудың бір шарты қалады: бұл жаңа ядролық және зымыран сынақтарынан бас тарту және КХДР-дың одан әрі ядролық қарусыздануы. Пхеньян жаңа сынақтардан бас тартуға келісті, бірақ екі корей тарапы "ядролық қарусыздануды" басқаша түсінеді. Сеул үшін бұл Солтүстік Кореяның ядролық арсеналын жоюды, ал Пхеньян үшін оны одан әрі құрудан бас тартуды білдіреді. Бұл бір-біріне сәйкес келмейтін позицияларды татуластыру мүмкін емес сияқты, бірақ қажет, әйтпесе корейаралық немесе АҚШ-Солтүстік Корея келіссөздері бойынша жасалған жұмыс құр дымға кетеді. Сонымен, "ядролық қарусыздануға" қатысты КХДР-ға сәйкес ымыраға келу қажет. Оңтүстік Корея оған қаншалықты дайын? Бізде бұл сұраққа жауап жоқ, бірақ біз Вашингтонның мұндай ымыраға қалай теріс қарайтынын білетіндейміз... Осыны ескере отырып, Мун Чжэин КХДР-ға Стратегиялық шыдамдылық танытуға, солтүстіктің өзгеруіне жол ашуға дайын деп болжауға болады, бірақ бұл үшін оған Пхеньяның өзара әрекеттесуіне қатысу мақсатында әлемдік қауымдастықпен ең көп ынтымақтастық қажет болады. Бұған Санкциялар режимі кедергі келтіреді, дәлірек айтсақ, оны мүмкін емес етеді. Біздің ойымызша, КХДР-ға қарсы халықаралық санкциялар режимі корейаралық диалог қайта басталғаннан кейін анахронистік және зиянды болып көрінеді. Пхеньяннан санкцияларды алып тастауға шақырмаймын, бірақ оларға икемді қарау керек сияқты, әйтпесе бітімнің нәзік құрылымы бір дұрыс емес әрекеттен бұзылуы мүмкін. Санкциялар режимі экономикалық салаға теріс әсер етеді, басқаша айтқанда, бұл екі корей мемлекетінің экономикалық тұрғыдан өзара әрекеттесуінің болашағын мүмкін емес етеді. Мұндай жағдайларда корейаралық немесе үшжақты ауқымды жобалар туралы ғана емес, сонымен қатар қарапайым экономикалық өзара іс-қимыл мен айырбасты қалпына келтіру туралы да айтудың мағынасы жоқ. Сонда не қалды? Тек саяси және гуманитарлық сала. Қазіргі жағдайда корейаралық өзара әрекеттесу режимінің дәйекті жұмсартылуына үміттенуге болады, одан да басқа нәрселерді іске асыру үшін халықаралық қоғамдастықтың шешім қабылдауын талап етеді [2]. Себебі, әлемдік дипломатияның негізгі тенденцияларының бірі - сыртқы істер министрліктерінің қызметіне байланысты, бұл экспортты ынталандыру және инвестицияларды тарту сияқты экономикалық мәселелерге назар аударуды білдіреді [6].

КХДР мен Оңтүстік Корея қоғамының жедел демократиялануына және КХДР-да Ким Ченир қайтыс болғаннан кейін жаңа идеологиялық орта қалыптастыруға байланысты - осының бәрі екі корей мемлекетінің өзара жақындасуына жағдай жасайды. Алайда, Сеулдің Корей түбегіндегі саясатында сабақтастық жоқ, ол 1990-шы жылдардың аяғынан бастап 10-15 жылда бір рет емес, әр төрт жыл сайын Сеулде билікке әр түрлі саяси күштердің өкілдері кезекпен келсе өзгеруі мүмкіндігімен байланысты. Солтүстік Корея бағытының дәйектілігі мен сабақтастығының жоқтығы – оңтүстіккорейлықтардың қазіргі жұмыс істеп тұрған механизмдерден гөрі басқа ішкі саяси механизмдерді іске асыруы және енгізуінде қауіп төндіреді.

Тағы бір мәселе, Оңтүстік Корея қоғамының КХДР-ге қатысты саясатты қабылдаудың күрделілігінде, себебі екі корей мемлекетіндегі ұрпақтың ауысуымен сипатталады. Бір жағынан, бұл құбылыс өзара түсіністікке апаратын жолды жеңілдетеді, өйткені жас ұрпақтар бір-бірін жау ретінде көрмейді. Жаңа буын мен қарапайым азаматтар үшін корейаралық диалогты жүргізу оңайырақ; алайда, екінші жағынан, оларды біріктіру мәселесі онша қызықтырмайды, өйткені олар тікелей бөлінушілік трагедиясын, бауырластық соғыс пен бөлінген отбасылардың тағдырын бастан кешірмеген.

Солтүстік Корея ұрпақтар сабақтастығы мәселесін халықты, ең алдымен, жас ұрпақты әдеттегідей және тиімді әдіспен біріктіру мәселесімен шешеді. Оңтүстіктегі жағдай басқаша көрінеді; ұлттық бөліну проблемасына КХДР-мен ешқандай алғышарттар мен дайындықсыз шұғыл бірігу туралы радикалды шақырулардан бастап, бірігу мүмкіндігі мен қажеттілігінен толық бас тартуға дейін кең ауқымды көзқарастар ұсынады.

Қазіргі уақытта сарапшылардың көпшілігі кез-келген саяси актінің нәтижесінде Кореяның бір уақытта бірігу ықтималдығын жоққа шығарады, олар "күштеу" нұсқасын бірдей шындыққа жатпайды

деп санайды. Мұндай жағдайда "бір ұлт — екі жүйе" идеологиясына негізделген Қытай тәжірибесіне жүгіну артық етейді. Жалпы мәселені шешудің бұл нұсқасы екі жаққа да мүмкіндігінше сәйкес келуі мүмкін, өйткені ұлттық біртектілікті қалпына келтірудің біртіндеп және сатылы процесі тұрақсыздық пен қымбат факторларды болдырмауға мүмкіндік береді, бірақ болашақта бөлінген ұлт мәселесін шешуге үміт береді. Осы мүмкіндікті мойындай отырып, ең нақты біріктіруші тетікті іске қосуға болады: біртұтас ұлттық-мәдени кеңістікті қалпына келтіру, этноконсолидацияға бағытталған жан-жақты экономикалық және гуманитарлық ынтымақтастықты дамыту. Осыдан кейін ғана екі Кореяның саяси жақындауы мен бірігуі туралы айтуға болады, бірақ бұл үшін қайтадан солтүстікте де, оңтүстікте де тұратын корейлердің санасында және жүрегінде маңызды идеологиялық қайта құрудан бастау керек [7].

Даму парадигмасы Корей түбегіндегі жағдай соңғы жылдары қақтығыс қаупін сақтап, оны шынайы етеді. Мұндай жағдайда басты себепті - Корея Республикасы мен КХДР арасындағы қарама-қайшылықты жою - сөзсіз аймақтық ғана емес, сонымен қатар жаһандық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің басты шарты болып табылады. Корей түбегіндегі жағдайдың дамуына корейліктер, ең алдымен, оңтүстіккорейліктер толық жауапкершілікті көтереді. Пхеньян ғана емес, Сеул де Солтүстік-Шығыс Азиядағы бейбітшілікті сақтауға жауапты және оны екі корей мемлекеті арасындағы теңгерімді қатынастарды сақтау арқылы ғана қамтамасыз етуге болады.

Бүгінгі міндет - корейаралық өзара іс-қимылдың қалыпты режимін қалпына келтіру, өкінішке орай, әзірге тек саяси және гуманитарлық мәселені айта аламыз, ертең, белгілі бір жағдайларда экономикалық байланыстарды жандандыру мүмкін болады, ал одан кейінгі күні - тағы бір нәрсеге қол жеткізеді деген үміттенеміз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. *Minju Pyongwa Tongil Chamun Hoeui. History of the development of inter-Korean relations – Advisory Council on Devocratic and Peaceful Unification, 2004. с. 211*
2. *Толстоулаков И.А. Межкорейский диалог: прошлое, настоящее и перспективы // Информационно-аналитический бюллетень «У карты тихоого океана»-2019 №2 (253). – С.7*
3. *Eric Young-Joong Lee. Legal Issues of Inter-Korean Economic Cooperation under the Armistice System – Springer 1st Edition, 2002. с. 320.*
4. *United Nations Security Council Resolution 2397 (2017). Adopted on 22 December 2017. [Электронды ресурс] - URL: <https://www.un.org/undpa/en/speeches-statements/22122017/resolution2397%282017%29> (2020.10.15. берілген өзгерістер мен толықтырулармен)*
5. *Болдырев В.Е. Политика Д.Трампа на северокорейском направлении после Сингапурской встречи в верхах // Информационно-аналитический бюллетень «У карты тихоого океана»-2019 №2 (253). – С.23*
6. *Упабеков А.Е., Сабитова Ш.А. Институт почетного консульства – перспективы и возможности роста // Абай атындағы ҚазҰПУ-нің Хабаршысы, «Халықаралық өмір және саясат» сериясы – 2020. – №1(60). – С.49*
7. *Михеев В., Федоровский А. Объединение Кореи: возможные вызовы и «ловушки». М.: ИМЭМО РАН.— 2016.— с. 33*

УДК 327
МРНТИ 11.25.67

Даузе С. Б.¹, Чумаченко Т. Н.¹

¹ магистрант 2 курса, специальности «Международных отношений»
¹ст. преподаватель, к. полит. наук, Институт Сорбонна-Казахстан
г. Алматы, Казахстан

УЧАСТИЕ ОРГАНИЗАЦИИ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ В ПОСТКОНФЛИКТНОМ УРЕГУЛИРОВАНИИ В АБХАЗИИ И ЮЖНОЙ ОСЕТИИ

Аннотация

Вооруженный конфликт России и Грузии августа 2008 г., а также последовавшее за ним признание Россией независимости Абхазии и Южной Осетии и значительный международный резонанс этого решения вызвали эйфорию в российском обществе. Совершенно очевиден патриотический подъем, имевший место в самых различных его слоях в связи с активными действиями государства на внешнеполитической арене.

В то же время в экспертной среде нередко звучали мнения об ошибочности политики России в отношении Абхазии и Южной Осетии. Казалось бы, опасения экспертов должен был вызывать возможный подъем сепаратизма в России. Так, по сообщению «Новой газеты», 29 августа 2008 года активисты Всетатарского общественного центра (ВТОЦ) в Казани провели пикет и круглый стол на тему «Суверенитет Татарстана столь же правомерен, как и суверенитет Абхазии, Южной Осетии и Косово» [1].

Однако, говоря об российской политики в отношении Абхазии и Южной Осетии, эксперты, как правило, указывают на возможное обострение отношений с Западом как главную проблему РФ. Газета «Коммерсантъ» от 25 августа 2008 года по поводу признания независимости ЮО и Абхазии Россией писала: «Признав независимость Абхазии и Южной Осетии, мы нарушаем принцип территориальной целостности суверенного государства Грузия. К тому же по ситуации в Абхазии есть резолюция СБ ООН, где написано, что конфликт должен решаться при соблюдении принципа территориальной целостности Грузии. И если Тбилиси обратится в суд, то разбирательство будет явно не в нашу пользу» [2].

Таким образом, политика РФ в отношении Абхазии и Южной Осетии вызывала у российских экспертов обеспокоенность именно применительно к реакции на нее мирового сообщества. В настоящее время существует возможность проследить роль, которую пыталась играть и фактически играла ООН в процессах постконфликтного урегулирования в Абхазии и Южной Осетии.

Ключевые слова: постконфликт, международные организации, урегулирование, кавказский регион, Организация Объединенных Наций.

Даузе С.Б.¹, Чумаченко Т. Н.¹

¹ «Халықаралық қатынастар» мамандығының 2 курс магистранты
¹Аға. оқытушы, саясаттану ғылымдарының кандидаты, Сорбонна-Қазақстан институты
Алматы қ., Қазақстан

АБХАЗИЯ ЖӘНЕ ОҢТҮСТІК ОСЕТИЯДА ҚАҚТЫҒЫСТАН КЕЙІНГІ ҚОНЫС АУДАРУҒА БІРІККЕН ҰЛТТАР ҰЙЫМЫНЫҢ ҚАТЫСУЫ

Аңдатпа

Ресей мен Грузия арасындағы 2008 жылғы тамыздағы қарулы қақтығыс, сонымен қатар Ресейдің Абхазия мен Оңтүстік Осетияның тәуелсіздігін мойындауы және осы шешімнің халықаралық резонансы Ресей қоғамында эйфорияны туғызды. Сыртқы саяси аренадағы мемлекеттің белсенді әрекеттеріне байланысты оның әр түрлі қабаттарында орын алған патриоттық өрлеу айқын көрінеді.

Сонымен бірге сарапшылар қауымдастығы арасында Ресейдің Абхазия мен Оңтүстік Осетияға қатысты саясатының қателігі туралы пікірлер жиі айтылды. Сарапшылардың қорқынышына Ресейдегі сепаратизмнің күшеюі себеп болуы керек сияқты еді. Сонымен, «Новая газетаның»

хабарлауынша, 2008 жылғы 29 тамызда Қазан қаласындағы Бүкіл татар қоғамдық орталығының (ВТОК) белсенділері «Татарстанның егемендігі Абхазия, Оңтүстік Осетия және Косово егемендігі сияқты заңды» тақырыбында пикет пен дөңгелек үстел өткізді.

Алайда Ресейдің Абхазия мен Оңтүстік Осетияға қатысты саясатының қателіктері туралы айта отырып, сарапшылар, әдетте, Батыс елдерімен қарым-қатынастың шиеленісуін Ресей Федерациясының басты проблемасы ретінде көрсетеді. «Коммерсант» газеті 2008 жылғы 25 тамызда Ресейдің Оңтүстік Осетия мен Абхазияның тәуелсіздігін мойындауы туралы былай деп жазды: «Абхазия мен Оңтүстік Осетияның тәуелсіздігін мойындай отырып, біз Грузия егеменді мемлекетінің аумақтық тұтастығы қағидасын бұзамыз. Сонымен қатар, Абхазиядағы жағдайға қатысты БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің қарары бар, онда қақтығыс Грузияның аумақтық тұтастығы қағидаттарын сақтай отырып шешілуі керек деп жазылған. Егер Тбилиси сотқа жүгінетін болса, іс жүргізу біздің пайдамызға түспейтіні анық».

Осылайша, Ресей Федерациясының Абхазия мен Оңтүстік Осетияға қатысты саясаты ресейлік сарапшылардың әлемдік қоғамдастықтың оған реакциясына қатысты алаңдаушылығын туғызды. Қазіргі кезде БҰҰ-ның Абхазия мен Оңтүстік Осетиядағы жанжалдан кейінгі реттеу процесінде ойнауға тырысқан және нақты атқарған рөлін анықтауға мүмкіндік бар.

Түйін сөздер: жанжалдан кейінгі, халықаралық ұйымдар, қоныстану, Кавказ аймағы, Біріккен Ұлттар Ұйымы.

S. B. Dauze¹, T. N. Chumachenko¹

¹2-nd year Master of specialty "International Relations", Institute Sorbonne-Kazakhstan

*¹Senior lecturer, candidate of political science, Sorbonne-Kazakhstan Institute
Almaty c., Kazakhstan*

PARTICIPATION OF THE UNITED NATIONS IN POST-CONFLICT SETTLEMENT IN ABKHAZIA AND SOUTH OSSETIA

Abstract

The armed conflict between Russia and Georgia in August 2008, as well as the subsequent recognition by Russia of the independence of Abkhazia and South Ossetia and the significant international resonance of this decision caused euphoria in Russian society. The patriotic upsurge that took place in its most diverse strata in connection with the active actions of the state in the foreign policy arena is quite obvious.

At the same time, among the expert community, opinions were often heard about the erroneousness of Russia's policy towards Abkhazia and South Ossetia. It would seem that the fears of experts should have been caused by the possible rise of separatism in Russia. Thus, according to *Novaya Gazeta*, on August 29, 2008, activists of the All-Tatar Public Center (VTOC) in Kazan held a picket and a round table on the topic "The sovereignty of Tatarstan is as legitimate as the sovereignty of Abkhazia, South Ossetia and Kosovo."

However, speaking about the mistakes of Russian policy towards Abkhazia and South Ossetia, experts, as a rule, point to a possible aggravation of relations with the West as the main problem of the Russian Federation. The newspaper "Kommersant" dated August 25, 2008, regarding the recognition of the independence of South Ossetia and Abkhazia by Russia, wrote: "Having recognized the independence of Abkhazia and South Ossetia, we are violating the principle of the territorial integrity of the sovereign state of Georgia. In addition, there is a UN Security Council resolution on the situation in Abkhazia, which says that the conflict should be resolved in compliance with the principle of Georgia's territorial integrity. And if Tbilisi goes to court, the proceedings will clearly not be in our favor."

Thus, the policy of the Russian Federation in relation to Abkhazia and South Ossetia aroused concern among Russian experts precisely in relation to the reaction of the world community to it. At present, there is an opportunity to trace the role that the UN tried to play and actually played in the processes of post-conflict settlement in Abkhazia and South Ossetia.

Keywords: post-conflict, international organizations, settlement, Caucasus region, United Nations

В силу объективного процесса глобализации международных отношений возникновение, развитие и окончательное урегулирование конфликтов все больше и больше зависят от состояния и

действий, осуществляемых всей мировой системой и международными организациями в том числе [1]. Вполне естественно, что наиболее драматичные дискуссии по вопросу статуса и будущего Абхазии и Южной Осетии развернулись в рамках Организации Объединенных Наций. Причина тому состоит не только в влиятельности и значимости данной организации, но также и в том, что она послужила площадкой столкновения интересов сторонников и противников независимости республик.[2]

15 апреля 2008 года Советом Безопасности ООН была принята Резолюция 1808 (2008), в рамках которой организация «вновь подтверждает приверженность всех государств-членов суверенитету, независимости и территориальной целостности Грузии» [3]. Данная формулировка, конечно же, указывала, что невозможно признать международным сообществом независимость Абхазии и Южной Осетии. Документы ООН создавали впечатление единства мнения всех ведущих держав в этом вопросе. И даже в более поздних документах под эгидой ООН прослеживается тенденция сохранить это мнимое единство. Показательно, что резолюции 1839 (2008) [4] и 1866 (2009) [5], принятые по вопросу продления пребывания Миссии ООН в Грузии (МООННГ) содержали ссылку на резолюцию 1808 (2008), таким образом также подтверждая территориальную целостность Грузии.

Впрочем, дальнейшие события показали, что структуры Организации Объединенных Наций пытались, отойдя от догматических положений о территориальной целостности Грузии, играть посредническую роль в новых условиях. В рамках своих усилий Миссия по наблюдению ООН в Грузии убеждала соответствующие стороны в необходимости обеспечить уважение положений, содержащихся в пункте 2(а) Соглашения о прекращении огня и разъединении сил от 14 мая 1994 года, как к тому призывает резолюция 1866 (2009). Специальный представитель Генерального секретаря СБ ООН, действуя в соответствии с положениями резолюции 1866 (2009), поддерживал контакты с основными международными заинтересованными сторонами в целях обсуждения возможного нового режима безопасности.

В докладе Генерального секретаря говорится, что «напряженность в грузинско-российских отношениях продолжала сказываться на общей обстановке в регионе» [6]. Грузинская сторона выражала протесты против планов России по расположению военных баз в Абхазии и Южной Осетии. Она громко призывала международное сообщество остановить наращивание российских военных сил и добиться вывода российских войск с грузинской территории в соответствии с соглашением от 12 августа 2008 года и отмены решения о признании Абхазии и Южной Осетии. Российские должностные лица множества раз повторяли, что военные базы были созданы на основе соглашений с руководством Абхазии и Южной Осетии. Они также утверждали, что грузинская сторона расширила свое военное присутствие и активизировала свою военную деятельность. Утверждалось, что это особенно выражается в присутствии примерно 2000 военнослужащих спецподразделений и войск Министерства внутренних дел вблизи линии прекращения огня, а также примерно 300 военнослужащих около Кодорского ущелья со стороны, которая находится под контролем Грузии. Однако миссия не дала никакого подтверждения сообщению о таком присутствии в ее зоне ответственности.

Несмотря на все попытки играть роль посредника, Миссия ООН была свернута, причиной чего явились именно споры вокруг тезиса о территориальной целостности Грузии. 15 июня 2009 г. семь стран, включая США, Великобританию и Францию, внесли на обсуждение Совета Безопасности проект резолюции о продлении мандата миссии ООН на две недели – до 30 июня 2009 года. В проекте резолюции содержалась ссылка на три последние резолюции СБ ООН по данной теме, включая резолюцию 1808, подтверждающую территориальную целостность Грузии.

Официальная позиция России содержала требование указания в документах республик Абхазия и Южная Осетия и их границ как государственных образований. Такой подход оказался крайне неприемлемым для других членов Совета, придерживающихся позиции о неизменности границ Грузии [7]. В итоге Россия на заседании Совбеза Организации 15 июня 2009 года наложила вето на проект резолюции о техническом продлении мандата.

Глава внешнеполитического ведомства Абхазии дал следующие комментарии: «Мы и ранее неоднократно заявляли, что в случае принятия в Совбезе ООН неприемлемой резолюции, не учитывающей новые реалии, сложившиеся в Закавказье, миссия ООН будет свернута», – сказал министр иностранных дел Абхазии Сергей Шамба. «И мы, и Россия были за продолжение деятельности миссии Организации Объединенных Наций в Абхазии, но с условием, что это будет новый мандат и новое название и новые формулировки, не привязывающие Абхазию к Грузии» [8].

Весьма показательной, с точки зрения миротворческого потенциала ООН, стала история т.н. женевских консультаций. Проведение международных дискуссий по статусу Абхазии и Южной Осетии было обозначено в плане Медведева – Саркози. 8 сентября 2008 г. была обговорена, и точная дата начала этих дискуссий - 15 октября того же года. Переговоры проходили под эгидой ООН, Евросоюза и ОБСЕ.

Однако первая встреча, намеченная на это число, была с треском провалена. Грузинские делегаты наотрез отказались сесть за стол переговоров вместе с представителями Абхазии и Южной Осетии. После заявления об этом глава абхазского МИД демонстративно покинул заседание. Затем зал покинули грузинская и российская делегации, при этом переложив друг на друга ответственность за срыв переговоров.

Для того чтобы на второй встрече 18 ноября не повторилось подобная ситуация, европейские партнеры предложили следующий формат работы: были организованы 2 рабочие группы, представители разных стран участвуют в них без табличек, на которых была бы указана их страна. Одна группа занимается вопросами стабильности и безопасности в регионе, другая имеет сферой своей работы вопрос беженцев и гуманитарной помощи. Оно позволило провести дискуссии, однако никаких конкретных решений принято не было.

Несмотря на попытки Франция, ЕС, ОБСЕ и ООН настоять на обсуждении статуса недавно признанных республик, достичь изменения ситуации не удалось. По словам министра иностранных дел Сергея Лаврова, «данное мероприятие — это не конференция, а дискуссия». Кроме того, статус Южной Осетии и Абхазии, по его словам, «прояснен раз и навсегда» [9].

По окончании последнего раунда переговоров в июне 2010 года представители Сухуми и Цхинвали заявили, что переговоры зашли в тупик. Южная Осетия поддержала решение Сухуми. Основной причиной разногласий стало соглашение о неприменении силы, на подписании которого настаивают Москва, Сухуми и Цхинвали. Сама Россия заявляет, что не является стороной конфликта, и Тбилиси должен подписать документ с Абхазией и Южной Осетией. Официальный Тбилиси, со своей стороны, заявляет, что выполняет подписанное в августе 2008 года соглашение о прекращении огня, которое содержит обязательства о неприменении силы. В то же время Тбилиси готов подписать еще одно отдельное соглашение с условием, что Россия будет его стороной. Также грузинская сторона настаивает на включении в этот документ обязательств по выводу вооруженных сил из зон конфликта [10].

Впоследствии российское руководство неоднократно поднимало вопрос о возобновлении обсуждения в ООН статуса Абхазии и Южной Осетии. Однако в данном случае речь шла не о поиске компромиссов, а об установлении собственных позиций. Таким образом, официальной позицией России на 64-й сессии Генассамблеи ООН была необходимость «заключения юридически обязывающего документа о неприменении силы между Грузией и Абхазией, а также Грузией и Южной Осетией». Чтобы предотвратить дальнейшую ремилитаризацию Грузии, Российская Федерация настаивала на введении международного эмбарго на поставки наступательного вооружения в Тбилиси, что считалось одним из несущих элементов стабильности в регионе [11].

К следующей сессии Генассамблеи в 2010 г. позиция российского руководства не претерпела серьезных изменений: «Возможное обсуждение на Генассамблее ООН ... вопрос о ситуации ... в Абхазии, Грузии и Южной Осетии. должны быть построены с учетом новых реалий, сложившихся в регионе после грузинской агрессии в августе 2008 года. Чтобы предотвратить дальнейшую ремилитаризацию Грузии, мы продолжаем настаивать на введении международного эмбарго на поставки наступательного оружия в Тбилиси [12].

Данным образом, анализ всей ситуации, сложившейся вокруг участия ООН в постконфликтном урегулировании в Абхазии и Осетии позволяет сделать следующие выводы:

1. На первом этапе постконфликтного урегулирования, до принятия 13 февраля 2009 года резолюции 1866, очевидно стремление ООН сохранить «статус кво», не желая отступать от тезиса о территориальной целостности Грузии.

2. Совершенно очевидны попытки ООН наладить эффективный переговорный процесс в рамках женевских дискуссий, которые дали весьма ограниченный результат.

3. Недоверие к структурам и документам ООН со стороны участников переговоров, в первую очередь – представителей Абхазии и Южной Осетии.

Самым значимым представляется именно тот факт, что ООН воспринималась участниками постконфликтного урегулирования не как сторонняя сила и помощник в мирном урегулировании споров, а именно как один из участников конфликта, отстаивающий свои собственные интересы. Очевидны попытки сторон добиться от ООН принятия выгодных для себя решений, давая при этом весьма свободную трактовку резолюций ООН в собственных интересах. Падение интереса к переговорному процессу под эгидой ООН во многом связано с безуспешностью попыток сторон привлечь организацию на свою сторону.

ЦХИНВАЛ, ТАСС. Последние новости о непростой ситуации на границе Южной Осетии с Грузией, в регионе югоосетинского села Уиста (Цнелис), где грузинская сторона поставила блокпост, оговаривают во вторник в Цхинвале сопредседатели Интернациональных обсуждений по защищенности и прочности в Закавказье. Об этом сообщают ТАСС в отделе связи с общественностью полпреда президента Южной Осетии по задачам постконфликтного урегулирования.

Раньше сопредседатели Женевских дискуссий настаивали на открытии пунктов пропуска на югоосетино-грузинской границе, которые были прикрыты в связи с обострившейся историей в приграничье в регионе села Уиста Знаурского региона Южной Осетии, где грузинская сторона выставила нелегальный, по воззрению югоосетинской стороны, блокпост. Власти Южной Осетии сказали, собственно, что для возобновления работы пунктов пропуска на югоосетино-грузинской границе, Грузия обязана убрать личный блокпост.

В Цхинвал приезжает делегация Женевских обсуждений в составе сопредседателей от ЕС, ООН и ОБСЕ. "В ходе встречи намечается рассмотрение вопросов, связанных с мандатом Женевских обсуждений, в что количестве с текущей историей в югоосетино-грузинском приграничье", - заявили в отделе связи с общественностью.

Обстановка на границе

В августе 2019 года Южная Осетия заявила о нелегальном строительстве Грузией блокпоста на югоосетинские земли возле приграничного села Уиста и настоятельно попросила от грузинской стороны убрать его. На встрече в формате Механизма по предотвращению и реагированию на конфликты 29 августа при посредничестве ОБСЕ и Евросоюза делегация Южной Осетии настоятельно попросила прибрать грузинский блокпост и покинула встречу по причине отказа Грузии пойти на компромисс. Впоследствии Южная Осетия выставила у села блокпосты и усилила наличие в приграничном регионе.

В Комитете госбезопасности (КГБ) Южной Осетии 12 сентября сказали, что грузинская сторона увеличивает группировку на границе с Южной Осетией и возводит свежие блокпосты. Вдогон за данным власти Южной Осетии всецело перекрыли пункты пропуска на границе с Грузией. 8 ноября начальник отдела связи с общественностью КГБ Южной Осетии Екатерина Бязрова заявила о том, что возле югоосетинского поста на границе с Грузией случилась стрельба, в итоге которой никто не пострадал. Не считая такого, по ее текстам, за 2 часа до конфликта был обнаружен крошечный беспилотник "военнослужащего образца". Позднее в КГБ возобновил заявили о перестрелке на границе со стороны Грузии, а еще что "беспримерный подъем случаев полетов грузинских дронов военнослужащего и полицейского эталона в приграничной зоне".

Международные обсуждения вопроса по защищенности и прочности в Закавказье протекают в Женеве с 2008 года с ролью РФ, Абхазии, Южной Осетии, Грузии и USA при посредничестве спецпредставителей от ООН, ЕС и ОБСЕ. Работа обычно проводится в 2-ухтрудящихся группах - по защищенности и по гуманитарным задачам.

Список использованной литературы:

1. Рахымажи А., Жамансарин Н.Ш. *Международные конфликты: системный подход*//Вестник Каз НПУ им. Абая Серия международная жизнь и политика. -2018 - № 1-2-С.3
2. Бронштейн Б. *Признание — сила. Татарские общественные организации ставят в один ряд суверенность Косово, Абхазии, Южной Осетии и Татарстана* // Новая газета. № 64. 01.09.2008.
3. *Сюрприз. Россия готова к независимости Абхазии и Южной Осетии* // Газета «Коммерсантъ» № 150/П (3967) от 25.08.2008.
4. *Резолюция 1808 (2008) Совета Безопасности ООН, принятая Советом Безопасности на его 5866-м заседании 15 апреля 2008 года* // Официальный сайт Организации Объединенных Наций. URL: [http://www.un.org/russian/document/scresol/res2008/res1808.h tm](http://www.un.org/russian/document/scresol/res2008/res1808.htm) (дата обращения 21.09.2010).

5. Резолюция 1839 (2008), принятая Советом Безопасности на его 5992-м заседании 9 октября 2008 года // Официальный сайт Организации Объединенных Наций. URL: <http://www.un.org/russian/document/scresol/res2009/res1866.htm> (дата обращения 21.09.2010.).

6. Резолюция 1866 (2009), принятая Советом Безопасности на его 6082-м заседании 13 февраля 2009 года // Официальный сайт Организации Объединенных Наций. URL: <http://www.un.org/russian/document/scresol/res2009/res1866.htm> (дата обращения 21.09.2010).

7. Доклад Генерального секретаря, представленный в соответствии с резолюциями 1808 (2008), 1839 (2008) и 1866 (2009) Совета Безопасности // Официальный сайт Организации Объединенных Наций. URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/333/76/PDF/N0933376.pdf?OpenElement> (дата обращения 21.09.2010).

8. Резолюция 1866 (2009), принятая Советом Безопасности на его 6082-м заседании 13 февраля 2009 года // Официальный сайт Организации Объединенных Наций. URL: <http://www.un.org/russian/document/scresol/res2009/res1866.htm> (дата обращения 21.09.2010).

9. Москва выгнала ООН из Абхазии / Информационно-аналитический портал «Газета.ru». URL: http://www.gazeta.ru/politics/2009/06/16_kz_3211304.shtml

10. Сергей Лавров посетит Абхазию и Южную Осетию. / Российская газета. № 5464. 25.04.2011.

11. ООН, ЕС, ОБСЕ незаконно председательствуют на переговорах в Женеве, утверждают в Цхинвали. Информационно-аналитический портал Новости – Грузия / <http://www.newsgeorgia.ru/conflict/20100625/213290582.html> (дата обращения 15.10.2010).

12. О позиции России на 64-й сессии Генеральной Ассамблеи ООН. Официальный сайт Министерства иностранных дел РФ // URL: http://www.mid.ru/ns-dmo.nsf/66d11ad1c1bc0a7bc32576790039c04a/f6bc3bef_bcefb642c32577a5003cb0dc?OpenDocument (дата обращения 16.10.2010).

13. О позиции России на 65-й сессии Генеральной Ассамблеи ООН. Официальный сайт Министерства иностранных дел РФ // URL: http://www.mid.ru/ns-dmo.nsf/66d11ad1c1bc0a7bc32576790039c04a/4ddbc08_29acf1f0ec32576790039eb6b?OpenDocument (дата обращения 16.10.2010).

**ӘЛЕУМЕТТАНУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОЦИОЛОГИИ
RELEVANT ISSUES OF SOCIOLOGY**

УДК 316.422.4

Men Dmitriy Volbonovich¹, Khamitova Nazerke Ermekovna¹
¹ Doctor of political science, professor of Al-Farabi Kazakh National University,
¹ Master degree student of Al-Farabi Kazakh National University
Almaty, Kazakhstan

SOUTH KOREAN PRACTICE OF MULTICULTURALISM IN THE CONTEXT OF MUSLIM STUDENTS

Abstract

This article examines the role of multiculturalism policy in South Korea and the results of its implementation on the example of Muslim students. Today, the study of the policy of multiculturalism both in terms of adaptation of foreign students in foreign country, and in the resolution of cultural conflicts in Korean society is relevant. The authors studied the policy of developing multiculturalism in South Korean society, the internationalization of South Korean higher education institutions, as well as analyzed sources and literature about the life of Muslim students in Korean society. In conclusion sets out the importance of the development of intercultural communication and relationships as an important tool in the implementation of multiculturalism in the country.

Keywords: multiculturalism, Muslim students, international education, globalization, South Korea

Men Дмитрий Вольбонович¹, Хамитова Назерке Ермековна¹
¹ Доктор политических наук, профессор кафедры Дальнего Востока Казахского национального
университета имени Аль-Фараби,
¹ магистрант 2 курса кафедры Дальнего Востока Казахского Национального университета им.
Аль-Фараби г. Алматы, Казахстан.

ЮЖНОКОРЕЙСКАЯ ПРАКТИКА МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛИЗМА В КОНТЕКСТЕ МУСУЛЬМАНСКИХ СТУДЕНТОВ

Аннотация

В этой статье изучено роль политики мультикультурализма в Южной Корее и результаты ее реализации на примере мусульманских студентов. На сегодняшний день изучение политики мультикультурализма как в плане адаптации иностранных студентов в иностранной среде, так и в разрешении культурных конфликтов в корейском обществе является актуальной. Авторами была изучена политика развития мультикультурализма в южнокорейском обществе, интернационализация южнокорейских высших учебных заведений, а также проанализированы источники и литературы о жизни студентов мусульман в корейском обществе. В заключение излагается важность развития межкультурной коммуникации и взаимоотношений как важный инструмент в процессе реализации мультикультурализма в стране.

Ключевые слова: мультикультурализм, студенты мусульмане, международное образование, глобализация, Южная Корея

Мен Дмитрий Вольбонович¹, Хамитова Назерке Ермековна¹

¹ Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің саяси ғылымдар докторы, профессор,

*¹ Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Қиыр Шығыс кафедрасының
2 курс магистранты*

МҰСЫЛМАН СТУДЕНТТЕРІ КОНТЕКСТІДЕГІ ОҢТҮСТІК КОРЕЯНЫҢ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛИЗМ ТӘЖІРИБЕСІ

Аңдатпа

Бұл мақалада Оңтүстік Кореядағы мультимәдениеттілік саясатының рөлі және мұсылман студенттерінің мысалында оны жүзеге асыру нәтижелері зерттелген. Бүгінгі таңда шетелдік студенттерді шетелдік ортаға бейімдеу тұрғысынан да, корей қоғамындағы мәдени қақтығыстарды шешуде де мультимәдениеттілік саясатын зерттеу өзекті болып табылады. Авторлар Оңтүстік Корея қоғамындағы мультимәдениетті дамыту саясатын, Оңтүстік Корея жоғары оқу орындарының интернационализациясын зерттеді, сонымен қатар корей қоғамындағы мұсылман студенттерінің өмірі туралы дереккөздер мен әдебиеттерді талдады. Қорытындылай келе, елде мультимәдениетті жүзеге асыру процесінде маңызды құрал ретінде мәдениетаралық коммуникация мен қарым-қатынасты дамытудың маңыздылығы келтіріледі.

Түйін сөздер: мультимәдениеттілік, мұсылман студенттері, халықаралық білім, жаһандану, Оңтүстік Корея

The Republic of Korea, as one of the developed countries, has close relations with many countries of the world. The Korean educational system is recognized as the most high-quality and prestigious. According to the ratings of many countries, not only in terms of the quality of education, but also in terms of literacy of the population as a whole, the Republic of Korea did not fall below the 20th place in the world. Such research facts determine the attractiveness of Korean education for many foreign countries. So, academic mobility of students from different countries is actively practiced in the field of education. However, many foreign students who practice the religion of Islam experience discomfort in Korean society during their studies at South Korean universities.

The Republic of Korea is a mono-national country, where almost the majority of the population is Korean. Korean society has very unique mentality and worldview, which is based on Confucian canons. Such a worldview sometimes causes such difficulties as in the implementation of the government's policy of multiculturalism in the country. Consequently, the policy of implementing multiculturalism is very different from the Western one. Many experts argue that the process of multiculturalism in South Korean society is only at the initial stage, despite the large number of government projects on this issue. The authors argue that such an alien attitude to Muslim students by Korean society is caused by lack of knowledge about the religion of Islam. Consequently, there are articles that note the different situations of Muslim students in South Korea. Muslim society in Korean society is extraordinary. Through the mass media and various literatures, it can be seen that Muslim youth are perceived as isolated society. As a result, it misleads the correct understanding of the real situation of Islam among Korean youth.

South Korea today becomes one of the countries where there is a large flow of Muslim representatives from different countries. At the same time, South Korean higher education institutions are widely welcoming, filling the number of Muslim students. In the space where one culture contact with another, there is a large flow of information, which requires a large and attentive attitude to various cultural situations. Understanding, accepting and respecting someone else's culture is a great success for every nation and country. However, to achieve such a furor between the countries, it takes a lot of time and hard work of countries, which often go through disagreements and misunderstandings.

In addition to students, tourists from different countries who are Muslims also come to Korea. According to Park Jin-Ho, Deputy Director of the Department for Southeast Asia and the Middle East of NOTK, if in 2015 700 thousand tourists from Muslim countries visited Korea, in 2016 - about 900 thousand, and in 2017 – about a million. 70% of Muslim tourists come from the nearby countries of Southeast Asia- Malaysia and Indonesia. Therefore, various exhibitions and festivals were launched to provide tourists with amenities, and even halal cafes and restaurants began to open [1].

Today, there are countless articles about the peaceful spread of Islam and the residence of Muslims in Korean society. At the same time there is a continuous and unsurprising spread of Islamophobia in South Korea. Such different articles do not give an opportunity to assess the actual current state of the Muslim world in Korean society. The main importance of knowing the correct information about this is not only exchange cooperation between universities, but also further cooperation between countries, which shows the level of intercultural interaction.

The mass media is one of the most powerful and effective tools for manipulating and capturing the mind of many people. After the advent of the media, people began to find out what was happening in their country and abroad, and able to receive a lot of other information. However, after a major worldwide breakthrough of technology, the media began to use for a variety of purposes. And, few people realize that all the information transmitted in the media is not exclusively reliable. In the history of each country's media, there are periods of strong pressure from the government and the transmission of distorted forms of information to the people, which leads to public distrust of the entire government.

According to the Law of the Republic of Kazakhstan dated July 23, 1999 No. 451-I "Mass media" under article 1 of the "General regulations", the author separately analyzed literature that is not included in the classification of the concept of mass media in Kazakhstan according to the Law.

According to the date from December 2003, almost 30% of the world's population had access to the Internet, where you could find out anything, but today there are many social networks where there is a high probability of clear reliable information. Among all other countries, Asian countries have the greatest potential of all Internet access. Therefore, since the early 1990s, the Internet has become one of the first guides to the spread of the religion of Islam to Korean society [2].

Studying the influence of the religious factor on the political life of the Korean Peninsula allows us to understand the specifics of the development and implementation of strategies of the government in relation to faiths that operate in the country, which is extremely important for many countries that are currently experiencing a departure from the constitutional principle of secularism.

The media is another valuable method for spreading the Islamic world to society. Starting in 2001, Islam was broadcast on General television in the Republic of Korea. MBC, one of the famous TV stations that first aired a program about Islam, consisting of 4 episodes. Thanks to this program, Koreans became even more familiar with and learned about this religion. The program was released before the 9/11 terror. Two years after the terrible terror, EES launched the program "Islam Munwahkihang [The Journey of Islamic Culture]" and informed Korean people about Islamic culture in more detail than other TV channels. A total of 13 episodes were shown about Muslim culture and the religion of Islam. In addition, in 2005 - 2009, almost all Korean TV channels had an informational "film" about Islam. Among the numerous films were released, there were also those that gave a distorted form of information, by giving freedom to the misconceptions of Korean society about Islam [3].

For Muslims, the social network has become a separate Ummah society. With the help of such religious sites and organizations, Muslims provided various assistance to each other. All Muslims, based on the "Koran", wrote articles and informed everyone about the Islamic faith and culture on their websites. One such representative of Islam to the Korean society is Park Dong Shin, who runs a blog and radio broadcast at his Islamic center. The total number of subscribers and visitors to Park Dong Shin's website reached one million in 2010 [4]. So, the social network remains the most effective and fastest way to spread Islam among Korean society.

With the growth of the Muslim community in Korea, the processes of their social mobilization and creation of their own communication networks began to rise. These networks are usually formed at local mosques and are aimed at providing social protection for newly arrived migrants, contributing to the spread of Islam in South Korea. Social networks on the Internet are also created for the same purpose. In this way, Muslims maintain their religious and cultural identity, expand their community, and spread Islam in Korean society. Koreans better understand their friends, colleagues, and neighbors among foreign Muslims. Having become familiar with Islam, some Koreans study and even accept it.

From various sources, such as the information and analytical channel "Ansar", the information and educational portal "Islam and Family", the author collected and presented the opinions of students. For example, one of the visitors to the mosque, a student of the University of foreign languages, Lee Joon Han said: "It is difficult to explain why I don't drink or eat this food. If I say that I am a Muslim, the opinion about me will change. People will think I'm a member of some heretical sect." Other young Korean Muslims have similar complaints: "I only tell my closest friends about my faith," said another student. "But even then,

one of my best friends, a Christian, tried at one time to persuade me to give up my faith. This is not clear to me, because I have never tried to convert him to Islam." "I think Korean society is very conformist, and people tend to be negative about everything that seems unusual to them," said Lee Joon Han. "This is probably why Muslims are constantly treated as outsiders here."

In the article "South Korean Muslims – what are they?", published in the social source "Vhijab", the author of which is Zinnurova E. holds the opinion that there are still difficulties in life in a Confucian Korean society, in which there is a strict class and age hierarchy, a culture of widespread alcohol consumption and distrust of Islam in Korea. It also tells about a Korean who converted to Islam. Umar Daesik Choi is a representative of a new generation of South Korean Muslims who are leading a spiritual appeal in their country through social networks. He is engaged in advertising of Halal restaurants in Seoul.

The information and analytical channel "Ansar" published articles such as: "Muslim Students in South Korea suffer without meat and mosques"; "South Korean Muslims fight the media"; "South Korean Universities create conditions for Muslim students". In the first article, you can see that due to the lack of Halal meat, students suffer from poor eating. According to young Muslim women who have visited Korea, they often have to listen unpleasant comments and questions about the hijab, because the country's population is generally unfamiliar with Islam and Muslim culture.

The second article highlights that the media does not reveal the true face of Islam. The opinion of a student from Malaysia, Muhammad Fakrul shares the opinion that the media make Muslims look like beggars who are fighting with each other, but this is not true. Sometimes, when people find out that I am a Muslim, they become suspicious of me.

The third article is devoted to good news for Muslim students: the construction of prayer houses and Halal restaurants on the University campus. And such numerical indicators are given as, the room with an area of 73 square meters was intended for prayer. In 2010, Kukmin University opened prayer hall with a surface 40 square meters for 86 students from Muslim countries. Gyeonggi University also has prayer hall for 60-person. Sungkyunkwan University built a separate prayer room for 170 Muslim students in 2013. It turned out that there is a mini-mosque at Hanyang University, where 250 students from Muslim countries study.

In one of these articles, the author of which is Zhakypbekova A. tells about a Muslim student who is studying at the University of Jeonbuk. And as it turned out from her words, the University provides Muslim students with prayer houses, but unfortunately, Halal meat is bought only near the Central mosque in Seoul, or by the Internet. Although the student has experienced the curiosity of Korean youth, she still speaks positively about her life in Korea.

The Republican newspaper "Koryo Ilbo", which has been published under this name since 1978, publishes about modern Korean culture and stories from the life of Koreans. The newspaper is published once a week, but the author did not identify articles about the life of Muslim students in Korea.

Paper of scientific articles on Korean studies of students of CIS universities, which is published by Abylai Khan Kazakh University of Foreign languages and International Relations in Almaty, articles on various fields of Korean studies are presented: education, politics, economy and culture. Starting from the first issue of the collection, published in 2014 and until the new fifth issue (2018), there is no new information on the topic of the thesis.

A characteristic feature of Korean Newspapers is the little attention they pay to the outside world. In most cases, news from abroad is allocated approximately two lanes in the newspaper. At the same time, a significant part of foreign information does not concern the political life of other countries, but economic news, and primarily those that can have an impact on the situation in Korea itself. From a commercial point of view, this structure of Korean Newspapers is largely justified, since only a little more than one percent of their readers were interested in international news. For comparison, sports news was considered the most interesting section by over 12 percent of readers, and domestic political news-almost one third [5].

The author also analyzed all the articles published in such collections as, Collection of scientific articles of Kazakhstan, Collection of scientific articles "Korean Studies in Central Asia"; Bulletin of al-Farabi Kazakh national University; materials on Korean studies of the 5th international conference (May 14-15, 2014). Many of them included articles on the "economic miracle" of Korea, difficulties and employment prospects, etc. Although there were several articles related to Muslims in Korea, the information was provided very briefly and from the theoretical point of view of the authors of the articles. However, all these articles confirm the great growth of Muslim students and the mentioned difficulties in their lives.

Every day, a huge amount of information is published in social networks, daily news, new programs are released, so people can't keep track of everyone. Among all this, the social network has now acquired the status of the main and fastest tool for transmitting information. Many began to discuss over time the possibility of the disappearance of print agencies, which will lead to a complete stop of magazine and newspaper issues. So, from the various available social networks, magazines and newspapers, we can conclude that there is no consensus about the real situation of Muslim students in South Korean universities and their lives there.

Representatives and researchers in the field of Islam in Korea are Lee Heesoo and Muhammad Kalso, who have authored many articles about Islam in Korea. All studies are considered chronologically the first sources of the history of Islam in Korea: the first penetration of Islam into Korea; the history of the decline and later revival of Islam on the Korean Peninsula [6].

In the work "Korea's response to Islam and Islamophobia: Focusing on veiled Muslim women's experiences" by Professor Ikram Eum of Dongguk University, it can be concluded that thoughts about Muslims began to change after the world's largest terror on September 11. It is also noted that today the clothing of the Muslim society has become actively discussed among society, which leads to various discomforts. The basis of Islamophobia, which was born in the West since the beginning of terror in 9/11, marked the beginning of the Association of Islam with the word "fear" and "threat". It turned out that this judgment first appeared in 1997 in an editorial newspaper in England under the headline "Islamophobia: A Challenge for Us All" (Runnymede Report 1997; Klug, 2012: 666). The article cited such real aspects of the word Islamophobia as, damage, discrimination, expulsion, violence.

Islamophobia has become a common term for all people who experience the above, which creates a border between "them" and "us".

The anti-Islamic spirit began to appear in the Republic of Korea starting with the date of the world's largest terror 9/11. According to the work of the PhD doctor of Dongguk University Ikran Eum, the beginning of the wave of Islamophobia occurs in 2008-2009, especially among Christian society. Before that, Islam existed regardless of the Korean society. However, after Muslim society became more visible and visual in the country, and with the increase of Muslim workers in Korea, Koreans began to resent and negatively accept everything about Islam. In General, Koreans view Muslim women's clothing – the hijab – as a symbol of isolation and oppression, and often mistakenly associate it with terrorism. According to research, some Koreans are indifferent to their clothes in their daily life, although their facial expressions betray the opposite. Therefore, we can say that it is the older generation of Koreans who have a very negative and alienated view of the Muslim society in their society than the Korean youth, who are more or less indifferent to this issue. For example, in one of the studies of the PhD doctor of Dongguk University, Ikran Eum, gives the example of a doctoral student from Egypt (Leila), who claims that especially adults show a very high curiosity about her clothes, asking her: "What is it?", some even asked to take it off at all. And she noted that the younger generation of Koreans are more than tolerant of the hijab.

In Khrenov V. V.'s work "New Islamic wave": Muslims of the Republic of Korea in the early XXI century, it is indicated that in South Korean universities, Muslim students organize Islamic organizations, where they can invite everyone to get acquainted with the Islamic world. The paper also mentions that Seoul National University and Hanyang University have allocated places for Muslim students to pray. This educational movement is a credit to the Korean Islamic Association (Da'wa). In 2012, the Salam Nuri organization was launched, which aims to meet monthly with Muslims and non-Muslims in Korea to learn about Islam. So, any Islamic organization acts as one of the effective ways give the opportunity for Korean society to be closer to the Muslim world.

An interesting fact is that even after the 9/11 incident, thanks to government funding, the increasing of foreign Muslim students in South Korean universities did not stop. Few universities have held conferences and discussions with Muslim students on Korean perceptions and views of Islam.

One of the influences of Western media Jamass noted is that Korean negative perception of Islam is in their ethno-nationalism, which is based on the "pure" blood of the nation. As everyone knows, the Republic of Korea is one of the countries where more than 90% of the population is Korean, and is a mono-national country in the world. Therefore, ethnonationalism plays a crucial role for Koreans, mainly after the country's liberation from Japan. Although the Koreans are still developing comprehensively through cooperation with other countries, the Korean people are still trying their best to preserve their nation without any mixing with others. As everyone already knows, Koreans are very tolerant, friendly and united people who are always

worried about their country. The Patriotic spirit of the Korean people is appreciated by the fact that they always say "We" instead of "I" [7].

Therefore, having such a patriotic spirit, it is very difficult for people to accept anything new and alien to them. Koreans are people who look very carefully and rarely accept new waves to their country from the outside. They always try to maintain their status as a mono-national country.

And so we can clearly conclude that Muslims are still not treated very kindly and positively by Koreans. In addition, Koreans are experiencing changes from the Eastern ethno-nationalist framework, which determines the level of Koreans' attitude to Muslims.

In modern conditions, the development of cultural relations takes place in various spheres of human life — tourism, sports, personal contacts, etc. In addition, the social, political and economic changes that have taken place in the world in recent years have led to large-scale migration of peoples, their resettlement, mixing and collision. As a result of these processes, more and more people are overcoming the cultural barriers that previously separated them. They are forced to get acquainted with foreign cultures. In this process, the religious beliefs of each nation and respect their worldview are very important. Therefore, the real interaction of cultures is carried out through contacts between individuals. In fact, they represent the process of intercultural communication and mutual understanding.

List of references:

1. Yoon In-jin. "The Development and Characteristics of Multicultural-ism in South Korea: with a Focus on the Relationships of the State and Civil Society," *Korean Journal of Sociology*. — Seoul, 2008 — Vol. 42, No. 2 – pp. 72-103.
2. Dimentova M. *Liberalization of mass media in the Republic of Korea: modern problems and prospects.* // *Collection of scientific articles on Korean studies of students of CIS universities.* - Almaty, 2017. – Issue No. 4. - 273 p.
3. Kim Ji-uoon, Chung-gu Kang, Iui-cheol Lee. "Closed Korea: Multicultural Awareness and Policies of Koreans" // *Issue Brief, The Asan Institute for Policy Studies.* – Vol. 4, 2014
4. Song Do-young. "Islamic Culture Studies in Korea and Orientalism/Occidentalism" // *Journal of the Korean Society for Cultural Anthropology*, 2006. – Vol. 39, No.1 – pp. 245–266
5. Jeeyun Kwon. "Islam in Korea" // *Muslim Christian Encounter*. – Seoul, 2009 – Vol. 1. – pp. 54-57.
6. Kim G. N. *History of religions in Korea.* // *Kaznu publishing house.* - Almaty, 2001. - 229 p.
7. Ten M. D. *Religious identity of an ethnic minority in the conditions of the political environment of Uzbekistan (on the example of the Korean Diaspora).* *News of Korean Studies in Central Asia.* - Issue No. 19. - Almaty, 2012. - 141 p.

УДК 32:316
МРНТИ 23.00.01

Каирғалиева А.Е.¹

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ 2 курс магистранты

ХАЛЫҚТЫҢ ҚАРТАЮ МӘСЕЛЕСІ ЖӘНЕ ОНЫ ШЕШУДЕГІ ӘЛЕМДІК САЯСИ ШАРАЛАР

Аңдатпа

Мақалада халықтың қартаю құбылысына анықтама беріліп, оған оның мемлекет үшін оң және теріс ықпалы анықталады. Демографиялық жағдайға байланысты қартаю үрдісін сипаттайтын шкалалар, әсіресе БҰҰ-ның демографиялық қартаю шкаласы бойынша жасалған әлемдегі статистикалық көрсеткіштерге талдау жасалынып, нәтижелері келтіріледі. Халықтың қартаюы әлемнің көптеген елдері үшін үлкен мәселе болып табылады. Дамыған елдерде де, көптеген дамушы елдерде де халықтың арасындағы егде жастағы адамдар үлесі тез өсуде. Бұл мәселелерге БҰҰ ұйымдастырған үш халықаралық конференцияда ерекше назар аударылды. Сонымен қатар авторлар қартаю мәселесінің туындауына себеп болатын негізгі факторлар – туу деңгейінің төмендеуі мен өмір

сүру ұзақтығының артуына тоқталып, бұл өзгерістерге байланысты мәселелерді шешудегі әлемдік саяси шараларды сипаттайды.

Түйін сөздер: халықтың қартаюы, туу деңгейі, өмір сүру ұзақтығы, демографиялық қартаю шкаласы, мемлекеттік саясат, Оңтүстік Корея

Каирғалиева А.Е.¹

¹магистрант 2 курса КазНУ им. Аль-Фараби

ПРОБЛЕМА СТАРЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ И ГЛОБАЛЬНЫЕ ПОЛИТИЧЕСКИЕ МЕРЫ ПО ЕЕ РЕШЕНИЮ

Аннотация

В статье дается определение феномена старения населения, его положительного и отрицательного воздействия на государство. Приведены шкалы, описывающие процесс старения зависимости от демографической ситуации, в частности, анализ мировой статистики по шкале демографического старения ООН, и представлены результаты. Старение населения - большая проблема для многих стран мира. Как в развитых, так и в развивающихся странах доля пожилых людей в населении быстро растет. Этим вопросам уделялось особое внимание на трех международных конференциях, организованных ООН. Авторы также обращают внимание на основные факторы, способствующие возникновению проблемы старения - снижение рождаемости и увеличение продолжительности жизни, а также описывают глобальные политические меры по борьбе с этими изменениями.

Ключевые слова: старение населения, рождаемость, ожидаемая продолжительность жизни, демографическая шкала старения, государственная политика, Южная Корея

Kairgaliyeva A.E.¹

¹2nd year master`s student of Al-Farabi KazNU

POPULATION AGING AND GLOBAL POLICIES TO SOLVE IT

Abstract

The article provides a definition of the phenomenon of population aging, its positive and negative impact on the state. Scales describing the aging process depending on the demographic situation are presented, in particular, the analysis of world statistics on the UN demographic aging scale, and the results are presented. Population aging is a big problem in many countries around the world. In both developed and developing countries, the proportion of older people in the population is growing rapidly. These issues were given special attention at three international conferences organized by the UN. The authors also draw attention to the main factors contributing to the emergence of the problem of aging - a decrease in fertility and an increase in life expectancy, and also describe global policy measures to combat these changes.

Key words: population aging, fertility, life expectancy, demographic aging scale, government policy, South Korea

Дамыған елдерде де, көптеген дамушы елдерде де халықтың арасындағы егде жастағы адамдар үлесі тез өсуде.

Халықтың қартаюы - бұл, халықтың денсаулығының жақсаруының көрінісі, медициналық жетістіктердің, соның ішінде аурулар мен жарақаттанудың және адамзаттың өмір сүру ұзақтығын шектеген ерте қайтыс болуды жеңуге мүмкіндік берген экономикалық және әлеуметтік дамудың көрсеткіші. Халықтың қартаюы тұрақты дамуға үздіксіз және ұзақ мерзімді әсер ете отырып, халық санының өсуі, халықтың қартаюы, халықаралық көші-қон және урбанизация - төрт жаһандық демографиялық «мегатенденциялардың» бірі ретінде танылды. Туу деңгейінің төмендеуі және өмір сүру ұзақтығының ұлғаюы қарт адамдар санының көбеюіне, сондай-ақ халықтың арасында қарт адамдар үлесінің үнемі өсуіне әкеледі.

Халықтың қартаюы адам дамуындағы жетістіктерді көрсетеді, өйткені бұл туу деңгейінің төмендеуімен қатар өлімнің төмендеуі және өмір сүру ұзақтығының артуының нәтижесі болып

табылады. Халықтың қартаюуы егде жастағы адамдардың экономикалық және әлеуметтік өмірге белсенді қатысуымен байланысты жаңа мүмкіндіктер ашады. Алайда халықтың қартаюуы зейнетақы жүйесінің қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз ету, денсаулық сақтау жүйесіне шығындарды жабу және егде жастағы адамдардың әлеуметтік дамудың белсенді қатысушылары ретіндегі әлеуетін толық пайдалану бойынша маңызды міндеттерді де көтереді.

Әлемде өмір сүру ұзақтығы 1950-1955 жылдардағы 47 жастан 2000-2005 жылдары 65 жасқа дейін өсті; 2045–2050 жылдары 75 жасқа жетеді деп болжануда. Бір әйел адамның бала тууының жалпы орташа саны 1950-1955 жылдардағы 5,0-ден 2000-2005 жылдары 2,6-ға дейін төмендеді; болжамдарға сәйкес, ол төмендей береді және 2045-2050 жылдары 2,0-ні құрайды. Әлемнің бірқатар аймақтарында, сонымен қатар дамыған елдерде ғана емес, көптеген дамушы елдерде бір әйел адамнан туылған балалардың орташа саны қазір 2,0-ден аспайды [1].

Халықтың жас құрылымындағы өзгерістерді сипаттау үшін демографтар әртүрлі жас топтарының салыстырмалы өлшемдерін сипаттау мен салыстырудың әртүрлі әдістерін қолданады. Ең қарапайым және кең таралған көрсеткіш - бұл 65 және одан жоғары жастағы адамдардың пайыздық көрсеткіші. Халықтың қартаюуына байланысты әлеуметтік қорғау мәселелерін талқылау кезінде жиі қолданылатын тағы бір көрсеткіш - бұл егде жастағы адамдардың тәуелділік коэффициенті, бұл 65 және одан жоғары жастағы адамдар санының 20-дан 64 жасқа дейінгілерге бөлінгеніне тең. Бұл қатынас көбіне егде жастағы халықтың әлеуметтік-экономикалық тәуелділігінің көрсеткіші ретінде қолданылады.

Халықтың қартаюуы - ғаламдық құбылыс. Әлемдегі барлық дерлік елдерде халықтың егде жастағы адамдар саны мен үлесінің өсуі байқалады. 2019 жылы әлем бойынша 65 және одан жоғары жастағы адамдар саны 703 миллионды құрады. Бұл сан 2050 жылы екі есеге өсіп, 1,5 миллиардқа жетеді деп болжануда. Әлемде 65 және одан жоғары жастағы халықтың үлесі 1990 жылғы 6 пайыздан 2019 жылы 9 пайызға дейін өсті. Бұл үлес 2050 жылы 16 пайызға дейін өседі деп болжанып отыр, сол кезде әлемде әрбір алтыншы адам 65 жастан асады деп күтілуде.

Әлемде 80 және одан жоғары жастағы адамдардың саны 1990 жылдан 2019 жылға дейін үш есеге көбейіп, 54 миллионнан 143 миллионға дейін өсті; 2019 және 2050 жылдар аралығында үш есеге өсіп, 426 миллионға жетеді деп болжануда. 1990 - 2019 жылдар аралығында Еуропа мен Солтүстік Америкадан басқа барлық аймақтарда 80 және одан жоғары жастағы адамдардың саны екі есеге өсті, ал сегіз аймақтың төртеуінде үш есе өсті. 2019 және 2050 жылдар аралығында 80 және одан жоғары жастағы адамдар саны Шығыс және Оңтүстік-Шығыс Азияда, сондай-ақ Солтүстік Африка мен Батыс Азияда ең көп пайыздық өсімді көрсетеді деп болжануда.

Халықтың қартаюу деңгейі Шығыс және Оңтүстік-Шығыс Азия, Латын Америкасы мен Кариб бассейнінде ең жоғары болды. 65 және одан жоғары жастағы халықтың үлесі Шығыс және Оңтүстік-Шығыс Азияда екі есеге көбейіп, 1990 жылы 6 пайыздан 2019 жылы 11 пайызға дейін, Латын Америкасы мен Кариб бассейнінде 1990 жылы 5 пайыздан 2019 жылы 9 пайызға дейін өсті. 2019 жылдан 2050 жылға дейін егде жастағы адамдардың үлесі төрт аймақта кем дегенде екі есеге өседі деп болжануда: Солтүстік Африка мен Батыс Азия, Орталық және Оңтүстік Азия, Латын Америкасы және Кариб бассейні, Шығыс және Оңтүстік-Шығыс Азия.

Дүние жүзінде өмір сүру ұзақтығы 72,3 жасқа жетті, әйелдер орташа есеппен ерлерге қарағанда бес жыл көп өмір сүреді - 74,7 және 69,9 жас. Өмір сүру ұзақтығындағы гендерлік айырмашылық Латын Америкасы мен Кариб бассейнінде ең үлкен: әйелдер мен ерлер арасындағы айырмашылық - 6,5 жас, ал Орталық және Оңтүстік-Шығыс Азиядағы ең аз: 2,7 жылдық айырмашылық байқалады [2].

БҰҰ-ның бағалауы бойынша әлемдегі 60 және одан жоғары жастағы тұрғындар 2000 жылы 600 миллионды құрады, бұл 1950 ж. (205 миллион) тұрғындардың осы жас санынан үш есе көп. 2009 жылы ол 737 миллион адамнан асты, ал 2050 жылға қарай ол 2 миллиардтан астам адамды құрап, 50 жыл ішінде тағы үш есеге өседі [3].

Жапон елі - әлемдегі ең жылдам қартайып жатқан халықтың бірі. 2020 жылдың 1 маусымындағы көрсеткіш бойынша Жапония халқының 28,7% -ы 65-тен жоғары болды. Бұған себеп Жапонияның соғыстан кейінгі «бэйби-бумның» салыстырмалы түрде қысқа кезеңі және қатаң иммиграциялық саясат болуы мүмкін.

Қартаюу мәселесін шешудің алғашқы қадамы - Бас Ассамблеяның 1982 жылы 62 пункттен тұратын Халықаралық қартаюу жөніндегі Вена халықаралық жоспары жасалған Бірінші дүниежүзілік ассамблеяны шақыру туралы шешімі болды. Құжат денсаулық пен тамақтану, қарттарды қорғау,

тұрғын үй мен қоршаған ортаны қорғау, отбасы, әл-ауқат, табыс пен жұмыспен қамту қамтамасыз ету, білім беру, зерттеу деректерін жинау және талдау сияқты мәселелер бойынша нақты іс-әрекеттерді жасауға шақырды. 1991 жылы Бас Ассамблея егде жастағы адамдар тәуелсіздігі, оларға қамқорлық көрсету, өзін-өзі қамтамасыз ету және қадір-қасиеті туралы 18 параграфта көрсетілген қарт адамдарға арналған Біріккен Ұлттар Ұйымының қағидаларын қабылдады. Келесі жылы іс-шаралар жоспарын орындау үшін Халықаралық қартаю конференциясында қартаю туралы Декларация қабылданды. Конференцияның ұсынысы бойынша БҰҰ Бас Ассамблеясы 1999 жылды Халықаралық қарттар жылы деп жариялады. Халықаралық қарттар күні жыл сайын 1 қазанда атап өтіледі.

Қартаю жөніндегі жұмыстардың жалғасы ретінде 2002 жылы Мадридте Екінші дүниежүзілік қартаю ассамблеясы өтті. ХХІ ғасырда қартаю бойынша халықаралық нұсқаулар беру мақсатында ол Саяси декларацияны және Мадридтік Халықаралық Қартаю Жоспарын қабылдады. Іс-шаралар жоспары ХХІ ғасырдағы егде жастағы адамдардың үлкен әлеуетін пайдалану үшін барлық деңгейдегі көзқарастарды, саясатты және тәжірибені қайта қарауға шақырады. Онда «егде жастағы адамдар және даму», денсаулықты жақсарту және егде жаста әл-ауқатты жақсарту, қолайлы және жағымды жағдай жасау сияқты іс-шаралар бойынша нақты ұсыныстар берілген [3].

Халықтың қартаюы күрделі экономикалық проблема болып табылады. БҰҰ болжамдары бойынша, 2050 жылға қарай әлем халқының 22% -ы зейнеткерлер болады, ал әлем елдерінде әрбір жұмыс істейтін азаматқа бір зейнеткерден келетін болады.

Жұмыс күшінің қартаюы еңбек өнімділігін, әсіресе оның жалпы факторлық өнімділіктің өсуіне теріс әсер етуі арқылы, алдағы екі онжылдықта жылына орта есеппен 0,2% -ға төмендетеді деп болжануда. Бұл проблема кешенді - әлеуметтік, экономикалық және технологиялық тәсілдегі шешімді қажет етеді [4].

Демографиялық қартаю процесін бағалау кезінде (егер критерий ретінде 60 жастан асқан адамдардың үлесі қолданылса), француз демографы Ж.Боже-Гарнье құрған және Э.Россет толықтырған шкала қолданылады: 8% -дан аз болса - демографиялық жас, 8-10% - қарттықтың алғашқы шегі, 10-12% - қарттық шегі, 12% және одан жоғары - демографиялық кәрілік, 12-14% - демографиялық кәріліктің бастапқы деңгейі, 14-16% - демографиялық кәріліктің орташа деңгейі, 16-18% - демографиялық кәріліктің жоғары деңгейі, 18% және одан жоғары - демографиялық кәріліктің өте жоғары деңгейі болып саналады.

Егер критерий ретінде 65 жас таңдалса, онда БҰҰ-ның демографиялық қартаю шкаласы қолданылады: 4% -дан аз - жас халық, 4-7% - қартайып келе жатқан халық, 7% және одан жоғары - қарт халық болып саналады [1].

Бала туудың төмендеуі және өмір сүру ұзақтығының ұлғаюы бүкіл әлем бойынша халықтың қартаюының негізгі тетігі болса, халықаралық миграция да бірқатар елдер мен аймақтарда халықтың жас құрылымының өзгеруіне алып келеді. Көптеген мигранттарды қабылдайтын елдерде халықтың қартаюының баяулауы уақытша болса да байқалуы мүмкін, өйткені мигранттар көп жағдайда еңбекке қабілетті жастағы жастар болып табылады. Алайда, елде жүрген мигранттар ақыр соңында егде жастағы адамдарға айналады.

Қартаю процесі сонымен қатар бірқатар экономикалық, әлеуметтік-гигиеналық және моральдық-этикалық салдарларды тудырады, оларды жекелеген елдерде әртүрлі тәсілдермен қарастырады және шешеді. Бірқатар демографтар мен әлеуметтанушылардың пікірінше, халықтың қартаюы еңбекке қабілетті халыққа «ауыртпалықты» арттырады. Алайда, жас ұрпақтар алатын және олардың еңбектерімен көбейетін материалдық және мәдени игіліктер белгілі бір дәрежеде өзінен бұрынғылардың, яғни қазіргі зейнеткерлердің еңбегінің нәтижесі екенін есте ұстаған жөн. Халықтың қартаюы - қайтымсыз салдары бар заңды үрдіс. Сондықтан халықтың қартаю үрдістері мен салдарын ескеру әлеуметтік саясаттың маңызды міндеті болып табылады.

Халықтың қартаюының әлеуметтік-экономикалық, әлеуметтік-психологиялық, медициналық және этикалық мәселелері:

- жұмыс күші мәселесі, сондай-ақ демографиялық және экономикалық ауыртпалықтардың өсуі, бұл зейнетақымен қамтамасыз етудегі қосымша қиындықтарға және зейнет жасының ұлғаюына әкеледі;
- қажеттіліктің деңгейі мен сипатын ескеру қажеттілігі;
- әлеуметтік көмекке қосымша шығындар әкелетін денсаулыққа қатысты мәселелер;
- жалғыздық, жас ұрпақтан алшықтық пен айырмашылықты сезіну мәселесі.

Халықтың қартаю үрдісі әлемнің әртүрлі елдерінде біркелкі емес жүреді. Қартаю үрдісі жылдам қарқынмен жүріп жатқан мемлекеттің бірі – Оңтүстік Корея. 2017 ж. Дүниежүзілік Банктің мәліметтері бойынша, Оңтүстік Корея халқының саны 51,44 млн адамды құрады. 1960-1970 жылдары өсу қарқыны 28,9%-ды, 1970-1980 жылдары -18,2%–ды, 1980-1990 жылдары – 12,4%-ды және 2000 жылы – 9,7% – ды құрады. Содан кейін өсу қарқыны жылына 2,5% белгісінде тұрақтанды, ал 2010 жылы халық саны 49,6 млн адамға жетті. Бұл 1960 жылдан бастап қазіргі уақытқа дейін халықтың өсу қарқыны 12 есе төмендегенін көрсетеді [6].

Бұл мәселелерді шешу үшін Оңтүстік Кореяда түрлі шаралар жасалып жатыр. Атап айтқанда, бала бақшалар тегін болып, аналар үшін жүктілік және бала күтімі бойынша демалыс ұзақтығының артуы күтілуде, және жақын арада әкелер үшін демалыс беріледі деп күтілуде. Мемлекет жоғары оқу орындарында оқу ақысының бір бөлігін (жартысына дейін) өз мойнына алады. 50 жыл бұрынғыдай отбасы құндылықтарын насихаттау үлкен маңызға ие. Қазіргі таңда оңтүстіккореялық телеарналар, фильмдер мен телехикаялар шығарылуда, онда басты кейіпкерлер негізінен балалар мен бақытты отбасы. БАҚ, соның ішінде баспасөз құралдары да отбасылық құндылықтарды насихаттайды, отбасын 2 және одан да көп балаларға өмір сыйлауға үгіттейді. Тағы бір бастама - айдың әрбір үшінші сәрсенбісінде "Отбасы күнін" өткізу: офистерде кешкі сағат 7-де қызметкерлер үйге, отбасына ерте оралады, жұмыста ұзақ отырмауы үшін жарықты сөндіреді, бұл корей компанияларында әдеттегі болып табылады [7].

Қоғамның демографиялық қартаюы экономикалық және әлеуметтік институттарда бірқатар өзгерістер тудырады: ол еңбек әлеуетін өзгертеді, халықтың экономикалық белсенді және белсенді емес бөліктерінің арақатынасын өзгертеді және қоғамның экономикалық және әлеуметтік дамуы үшін жаңа міндеттер тудырады. Халықтың қартаюы, өзінің ауқымына байланысты, қоғамның әлеуметтік құрылымын өзгерту факторларының біріне айналуға. Осы процестің әсерінен халықтың әртүрлі топтары арасында әртүрлі пропорциялар қалыптасады, олардың аумақ бойынша таралуы, біртектілік дәрежесі, мөлшері, тұрақтылығы, ұтқырлығы, мінез-құлық үлгілері, құндылықтар және басқалары сияқты типтік орташа параметрлер өзгереді. Егде жастағы адамдар үлесінің артуы қоныстандыру жүйесіне, көлік пен байланысқа жоғары талаптарды тудырады. Коммуналдық, тұтынушылық, мәдени қызмет көрсету саласында, яғни әлеуметтік инфрақұрылымның барлық элементтеріне жаңа талаптар қойылады, бұл қоғамның демографиялық қартаюы жағдайында мемлекеттік басқарудың жаңа сын-кәтерлеріне алып келеді.

Мемлекет демографиялық процестерді басқаруда шешуші рөл атқарады. Демографиялық саясат «мемлекеттік органдардың және басқа да әлеуметтік институттардың халықтың ұдайы өндірісін реттеу саласындағы оның мөлшері мен құрылымының динамикасын сақтауға немесе өзгертуге арналған мақсатты қызметі» ретінде анықталады. Елдегі демографиялық ахуалды жақсарту үшін халықтың көбеюі саласында демографиялық саясаттың мазмұны болып табылатын туу деңгейін арттыруға, өлімді азайтуға және көші-қонды оңтайландыруға бағытталған белгілі бір басқару шешімдері қажет.

Көптеген дамыған елдердегі мемлекеттік саясаттың басым бағыты туу деңгейін арттыру болып табылады. Шет елдердің демографиялық саясатының тиімді шаралары мыналар: балаларға берілетін біржолғы және ай сайынғы жәрдемақылар, жүктілікке және босануға байланысты демалыстар, ата-аналарға салықтық жеңілдіктер, бала күтімі жөніндегі мекемелер мен қызметтердің қол жетімділігі мен жоғары сапасы, тұрғын үйдің қол жетімділігін арттыру шаралары, аналарды еңбек нарығында қолдау жүйесі. Зерттеушілер экономикалық шаралардың туу коэффициентін ынталандыруда аз, қысқа мерзімді әсер ететіндігін атап өтеді. Бұл жағдай тағы да халықтың көбеюінің негізгі факторларының бірі болып табылатын халықтың репродуктивті мінез-құлқын анықтайтын объективті және субъективті факторларды ескеруді қажет етеді.

Халықтың қартаюы жағдайындағы мемлекеттік саясаттың маңызды бағыты - егде жастағы адамдардың жұмыспен қамтылуын ынталандыру, қарт адамдарға жұмысын жалғастыруға мүмкіндік беретін арнайы шараларды әзірлеу және оларды жүзеге асыру. 2002 жылы Біріккен Ұлттар Ұйымы шақырған Екінші Дүниежүзілік қартаю ассамблеясы қартаю жөніндегі Мадридтік Халықаралық жоспары және оны жүзеге асыру стратегиясының басым бағыттарының қатарына «белсенді еңбек ету мерзімін ұзарту және егде жастағы халықтың еңбекке қабілеттілігін қолдау» жатады. 2012 жылы БҰҰ қолдауымен қартаю мәселелері бойынша арнайы конференция өткізілді, онда жұмыс тобы егде жастағы адамдарға арналған еңбек нарығында Мадридтік халықаралық жоспарын іске асыру туралы

есепін ұсынды. Бірқатар штаттар мемлекеттік басқару саласындағы кемсітушілікке қарсы заңнаманы, зейнеткерлік жасқа жеткен адамдарды жұмыспен қамтуды жеңілдету үшін зейнетақы заңнамасына өзгерістер мен экономикалық шараларды жүзеге асыруды қабылдады. Оларға жұмыссыз қарттарды жалдайтын жұмыс берушілерге субсидиялар беріп, қарттар арасында кәсіпкерлікті дамыту жатты.

Мемлекеттік басқару саласында қартайған қоғам жағдайында тиімділігі басқару процесінің әр түрлі құрылымдық элементтерінің: атқарушы билік, заң шығарушы билік, қоғамдық ұйымдар, кәсіпкерліктің өзара әрекеттесу тәртібіне байланысты болатын демографиялық процестерді әлеуметтік басқару тетіктерін әзірлеу қажет болады. А.В. Яйтакова демографиялық процестерді мемлекеттік басқару тетіктерін анықтады:

- әлеуметтік серіктестік механизмі аталған мәселелерді шешуде мемлекеттік органдармен де, қоғамдық институттармен де, ғылыми орталықтармен де, бизнес қауымдастықпен де бірлескен қызметті болжайды;

- ақпараттық қолдау механизмі бекітілген дәстүрлі тәсілдермен ғана емес, сонымен қатар еріктілер қозғалысын, ресурстық орталықтарды, қорларды және т.б. тарта отырып, бекітілген демографиялық бағдарламалар шеңберінде әзірленген және іске асырылатын мемлекеттік идеялар мен шараларды белсенді таратуды көздейді;

- әлеуметтік және инновациялық технологияларды әзірлеу мен енгізу механизмі тиісті басқармалар жанындағы ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік орталықтар шеңберінде әлеуметтік басқару саласындағы инновациялық технологияларды дамытуды көздейді;

- сараланған көзқарас механизмі демографиялық процестерді әлеуметтік басқаруда сараланған тәсіл қағидатын жүзеге асыруға ықпал етуді көздейді.

БҰҰ 2019 жылы халықтың қартаю мәселесі бойынша жасаған баяндамасында бұл мәселені шешу үшін жүргізілуі тиіс саяси шаралар мен ұсыныстарға мыналар кіреді:

1. Халықтың қартаюы қаржылық тұрақтылықты сақтай отырып, экономикалық өсуді ынталандыруы мүмкін, бірақ бұл жағдайда саясат пен тәртіп өте маңызды. Барлық жағдайда халықтың қартаюына бірыңғай оңтайлы саяси жауап жоқ. Елдердің халықтың қартаю мәселесіменмен қалай күресуі олардың салықтық және ынталандыру бағдарламаларын жүзеге асыруға мүмкіндік беретін бюджеттік кеңістікке, қоғамды қайта бөлу және ұрпақаралық теңдік құндылықтарына деген түсінік деңгейіне және олардың үкіметке, отбасыларға және әсіресе жеке адамдарға, әсіресе егде жастағы жеке тұлғаларға, тұтынуды қаржыландыруда беретін рөліне байланысты.

2. Жұмыспен қамтудағы гендерлік теңдікті қолдау және отбасының құқығын қорғайтын және қызығушылығын қолдайтын саясатты қабылдау жұмыс күшінің өсуін жақсарта алады және экономикалық өсудің тез жүруіне әкеледі. Ресми еңбек нарығына әйелдердің көбірек қатысуы халықтың қартаюына байланысты жұмыс күшінің салыстырмалы мөлшерінің төмендеуін кем дегенде ішінара өтей алады. Көптеген елдерде мәдени, құқықтық және құрылымдық кедергілер әйелдердің ресми жұмыс күшіне енуіне және ерлермен бірдей деңгейде жұмыс істеуіне жол бермейді. Әйелдердің жұмыс күшінің қатысуын арттыру саясаты отбасына бағытталған бағдарламаларды қамтиды, мысалы, балаларды күтуге деген қолжетімді қызметтер, ата-аналарының демалысы, декреттік демалыс, әйелдердің толық емес жұмыс уақыты және әйелдер мен ер адамдарға арналған жұмыспен қамтудың икемді мүмкіндіктері.

3. Жас бойынша дискриминацияны, соның ішінде жұмыспен қамтудағы жастық кедергілерді жою теңсіздікті азайтуға, жұмыс өнімділігін арттыруға және экономикалық өсуге ықпал етуі мүмкін. Егде жастағы адамдар әлеуметтік қорғау бағдарламаларымен қамтылған жағдайда, еңбек еткісі келетіндерге жұмыспен қамту мүмкіндіктерін қамтамасыз ету егде жастағы адамдардың құқықтары мен қадір-қасиеттерін көтермелеу мен қорғаудағы негізгі саясат болып табылады. Бұл саладағы саясат ресми еңбек нарығындағы жастық кедергілерді жою, егде жастағы жұмысшыларды жалдау мен икемді жұмыспен қамту мүмкіндіктерін ынталандыру, шағын несиелерге қол жеткізуді жеңілдету және өзін-өзі жұмыспен қамтуға басқа да ынталандыру шараларын қамтиды.

4. Білім беру, денсаулық сақтау және әл-ауқат, оның ішінде өмір бойы білім алуға мүмкіндік беретін инвестициялар еңбекке қабілетті халықтың үлесі азайған кезде де өнімділікті арттырып, экономикалық өсуге себеп бола алады. Демографиялық ауысудың соңғы сатысында тұрған елдер үшін, әсіресе үкімет халық арасында үлесі өсіп келе жатқан қарт адамдарды қолдау үшін денсаулық сақтау мен әлеуметтік қамтамасыз ету жүйелеріне қаржылық қысымның күшеюіне ұшырауға жағдайы көп кездеседі. Мұны шешу үшін балалар мен жастарға арналған мемлекеттік инвестициялар

тұрақталып, көбейтілуі керек. Барлық адамға, оның ішінде балалар мен жастарға инвестиция салу қазіргі және болашақтағы экономикалық өркендеу мен ортақ әл-ауқатты қолдау және арттыру үшін өте маңызды. Сандық дәуірде жұмыспен қамту когнитивті талап етілетін жұмыс орындарына ауысатын болғандықтан, қызметкерлер технологияның өзгеруіне ілесіп, білімді болып қалуы үшін өмір бойы оқуға көп көңіл бөлу қажет болады.

5. Зейнетақы жинақтарын ынталандыру адамдардың қаржылық тәуелсіздігін жоғарылатып, жиынтық капиталды құруды ұлғайтуы мүмкін. Орта және төмен табыс деңгейіндегі елдерде адамдар өздерінің қаржылық әл-ауқатын ересек жасында, негізінен жинақталған жинақ және отбасылық аударымдар арқылы қамтамасыз етеді. Өмірлік бойы қаржы жинақтауды ынталандыру арқылы үкімет барлық адамдарға қауіпсіз, жақсы ойластырылған және актуарлық әділетті қаржылық өнімдерге жастайынан қол жеткізуді қамтамасыз етуі керек. Қаржылық сауаттылықты арттыру, қаржы жинақтау үшін ынталандыру және жеңілдетілген немесе стандартты қабылдау схемалары зейнетақы жинағын едәуір арттыра алады.

6. Әлеуметтік-экономикалық дәреже бойынша өмір сүру ұзақтығының артуын ескеретін әлеуметтік қамсыздандыру реформаларын жүзеге асыру теңсіздікті азайтуға көмектеседі. Өмір сүру ұзақтығының ұлғаюына байланысты зейнеткерлік жасты көтеру - зейнетақы жүйесінің қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз етудің танымал құралы. Зейнеткерлік жастың ұлғаюы егде жастағы адамдардың еңбек етуін қолдай алады. Алайда, әлеуметтік қамсыздандыру жүйелерін реформалау кезінде әлеуметтік-экономикалық мәртебе бойынша өмір сүру ұзақтығының артуының әл-ауқатының салдарын ескеру маңызды.

7. Өртүрлі жеңілдіктер мен жәрдемақылар арқылы әлеуметтік қорғауға қол жеткізу кедейлік пен теңсіздікті төмендету және әлеуметтік қамтуды ынталандыру үшін маңызды болып табылады. Тұтастай қамтитын әлеуметтік қорғау жүйелерін құру қомақты инвестицияларды қажет етсе де, әлеуметтік қорғаудың негізгі бағыттарын қамтамасыз етуге кететін шығындар көптеген елдерде қол жетімді болып табылады. Әмбебап қамтуға жарналық немесе жарналық емес схемалар немесе екеуінің тіркесімі арқылы өмірлік цикл бойына барлығына қол жетімді салықтық қаржыландырылатын схемалардың ең төменгі жиынтығымен қол жеткізуге болады. Тиімді қамтуды қамтамасыз ету және барлығы үшін жеткілікті жеңілдіктер кейбір осал топтардың қажеттіліктеріне сәйкес арнайы шараларды қажет етуі мүмкін.

8. Адамдардың денсаулықты нығайту және максималды функционалдық мүмкіндіктерін сақтау денсаулық пен әл-ауқатты жақсартуы мүмкін. Халықтың жасы ұлғайған сайын, өмірдің барлық кезеңдерінде аурулардың алдын-алу, емдеу және оңалтуға тұрақты және тең қол жетімділікті қамтамасыз ету маңызды. Дені сау болып қартаю аурудың жоқтығы ғана емес, сонымен қатар өмір бойына функционалды қабілеттілікті сақтауға алып келеді. Денсаулық сақтау және ұзақ мерзімді медициналық көмек жүйелері қартайған халықтың қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін, жасына сәйкес кешенді көмек көрсетіп, егде жастағы адамдардың ішкі мүмкіндіктерін сақтауға бағытталуы керек.

9. Халық пен экономика арасындағы байланысты талдау және деректерді жинау саясатты дамыту үшін маңызды жаңа деректерді ұсына алады. Экономикалық белсенділік жасқа байланысты болғандықтан, халықтың жас құрамының үлкен өзгерісі экономикаға маңызды әсер етеді. Қоғам осы түбегейлі демографиялық өзгерісті бастан кешіріп, инклюзивті және тұрақты дамуға қол жеткізу үшін деректердің жаңа түрлерін жинау және талдау қажет [5].

Демографиялық өзгерістің әртекті аспектілері мен сансыз көп әлеуметтік-экономикалық және саяси зардаптары бар, сондықтан халықтың көбею деңгейінің төмендеуі, бала туу деңгейінің төмендеуі, халықтың қартаю мәселесі мен зардаптарын есепке алу – әлеуметтік саясаттың маңызды міндеті. Қартаю мәселесі әр елде әртүрлі болғанымен, бұл мәселені шешуге бірыңғай шаралардың болуы әлем үшін маңызды екені сөзсіз. Әлем елдерінің қарттықпен бірге келетін мәселелерді түбегейлі шешу ісін күн тәртібіне қойып, демографиялық өзгерістерге ден қоя бастауынан аталған мәселенің жаһандық сын-қатерлер қатарына енген маңыздылығын байқауға болады. Сондықтан қартаю мәселесінің себептері мен оның алдын-алу жолдары әрбір ел үшін, соның ішінде біздің еліміз үшін де өзекті әрі керекті деп ойлаймын.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. *World Population Ageing: Report of United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division.* – 2019. – pp. 1-4
2. *United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019). World Population Ageing 2019: Highlights.* [Электронды ресурс]. URL: <https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WorldPopulationAgeing2019-Highlights.pdf>
3. *Развитие в условиях старения населения мира. Обзор экономического и социального положения, ООН.* – Нью-Йорк, 2008. – С. 81-84
4. *Абенова К.А. Демографиялық дамудың экономикалық механизмдері.* – Алматы, 2014. – 65-74 б.
5. *Lee, S. Population policy and its challenges.* // *Health and Social Welfare Forum.* – 2015. – pp. 94-100
6. *KOSIS: Статистический центр Южной Кореи (국가통계포털).* [Электронды ресурс]. URL: <http://kosis.kr/eng/>
7. *Ким Г. Н. Республика Корея.* - Алматы: Дайк-пресс, 2010. – 124-126 б.

УДК 330.567.2/.4; 330.59; 330.12

Арзикулова Р.Қ.¹, Қожаселді Д.Е.¹

*¹Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті,
Алматы қ., Қазақстан*

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ЖАСТАР КӘСІПКЕРЛІГІН ДАМУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Аннотация

Мақалада еліміздегі жастар кәсіпкерлігін дамытудың өзекті мәселелері қарастырылды. Жастар-өмірдегі кез-келген өзгерістерге тез жауап беретін және олардың пайдалы жақтарын тиімді қабылдайтын қоғамның ең белсенді бөлігі. Сондықтан жастардың басқа жас топтарына қарағанда әлдеқайда үлкен әлеуеті мен кәсіпкерлік қабілеті бар деп айтуға болады. Жастардың кәсіпкерлігі-бұл өте күрделі сектор, ол мемлекеттік органдар тарапынан ерекше назар аударуды талап етеді. Оны дұрыс салынған, мақсатты қолдау өңірдегі шағын кәсіпкерліктің дамуын қамтамасыз етеді, бұл өз кезегінде экономикалық өсуге, өңірдің инвестициялық тартымдылығын арттыруға алып келеді.

Түйін сөздер: Кәсіпкерлік, жастар, саясат, мемлекеттік кәсіпорынды қолдау, инновациялық белсенділік.

Арзикулова Р.Қ.¹, Қожаселді Д.Е.¹

*¹Казахский Национальный Педагогический Университет имени Абая
г.Алматы, Казахстан*

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ МОЛОДЕЖНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РК

Аннотация

В статье рассмотрены актуальные вопросы развития молодежного предпринимательства в стране. Молодежь-самая активная часть общества, которая быстро реагирует на любые изменения в жизни и эффективно воспринимает их полезность. Поэтому можно сказать, что у молодежи гораздо больший потенциал и предпринимательские способности, чем у других возрастных групп. Молодежное предпринимательство - это очень сложный сектор, требующий особого внимания со стороны государственных органов. Его правильно выстроенная, целенаправленная поддержка обеспечит развитие малого предпринимательства в регионе, что, в свою очередь, приведет к экономическому росту, повышению инвестиционной привлекательности региона.

Ключевые слова: Предпринимательство, молодежь, политика, поддержка госпредприятий, инновационная деятельность.

Arzikulova R.K.¹, Kozhageldi D.E.¹

¹Kazakh National Pedagogical University named after Abai,
Almaty, Kazakhstan

TOPICAL ISSUES IN THE DEVELOPMENT OF YOUTH BUSINESS IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Abstract

The article deals with topical issues of youth entrepreneurship development in the country. Young people are the most active part of society, which quickly reacts to any changes in life and effectively perceives their usefulness. Therefore, we can say that young people have much more potential and entrepreneurial abilities than other age groups. Youth entrepreneurship is a very complex sector that requires special attention from government agencies. Its well-designed, targeted support will ensure the development of small businesses in the region, which, in turn, will lead to economic growth and increase the investment attractiveness of the region.

Keywords: Entrepreneurship, youth, politics, support for state-owned enterprises,

Кіріспе. Кәсіпкерлік - бұл адамға өзінің қабілеттерін, білім, ақпарат және табысқа тиімді билік етуіне мүмкіндік беретін жеке еркіндігі жоғары орта. Экономиканың қазіргі дамуы, өнеркәсіп саласында жас кәсіпкерлердің инновациялық ойлауынсыз мүмкін емес. Мемлекеттік Жастар саясатының 2020 жылға дейінгі тұжырымдамасында жастардың еліміздің болашағы екендігі, өзінің білімі мен біліктілігінің арқасында үлкен мүмкіндіктерді жүзеге асырып, шығармашылығы мен күш-қуатын бәсекеге қабілетті, дамыған 21-ғасырдағы Қазақстанды қалыптастыруды жалғастыруы керектігі атап өтілген.

Берік ұстанымы бар жастар, қазіргі таңда, жетістікке жеткен, өзін-өзі қамтамасыз ете алатын адам болу үшін кәсіпкерлікті тандайды. Себебі, нарықтық экономиканың болмысы мемлекеттік жұмыспен халықты толық қамтамасыз ете алмайды. Сондықтан да, кәсіпкерлікке жұмыс істейтін халықтың ең белсенді бөлігі жастарды тарту қажет. Жастар кәсіпкерлігі Қазақстандағы шағын және орта бизнесті дамытудың басым бағыттарының бірі болып табылады. Қазақстанда жастар кәсіпкерлігінің қарқынды дамуы үшін жастарды кәсіпкерлікке жаппай тарту әрекеттерін және мемлекеттік қолдауға қатысты жағдай жасау қажет. Жастарды бизнеске тарту - ең алдымен жастар арасында жұмыспен қамту және жұмыссыздық мәселесіне шешім болып табылады. Жалпы, жастарды жұмыспен қамту мәселесі маңыздылығы барлық айқын - жас ұрпақ ұзақ мерзімді перспективада қоғамның даму деңгейін анықтайды. Алайда, жаңа нарықтық жағдайда жастар еңбек күшінің ең осал және бәсекеге аз санаттардың бірі болып шықты.

Негізгі бөлім. Қазақстанның қазіргі заманғы экономикасы ШОБ (шағын орта бизнес)-тың айтарлықтай серпінді дамуымен сипатталады, алайда осы сектор субъектілерінің өнім шығаруы Қазақстан ЖІӨ-нің небәрі 30% - ын құрайды. Дүниежүзілік Банктің зерттеулері көрсеткендей, егер елде ШОБ ЖІӨ-нің 40% - дан азын өндірсе, онда мұндай экономикаға инвестициялар қажетті экономикалық нәтиже бермейді. Сондықтан мемлекет алдына 2020 жылға қарай елдің ЖІӨ-дегі ШОБ үлесін 10% - ға арттыру стратегиялық міндеті қойылды. Дамыған елдерде ШОБ ЖІӨ-нің 70% - ын өндіреді және жұмыс орындарының 50% - дан астамын құрады.

Статистикалық деректер көрсетіп отырғандай, елімізде кәсіпкерлікті дамыту ауқымы әзірше әлемнің дамыған елдерінің тиісті көрсеткіштерінен артта қалып отыр. Дамыған елдермен салыстырғанда ШОБ-тың ЖІӨ-ге төмен үлесі ЖІӨ-дегі үлкен үлесті экономиканың шикізат салаларында шоғырланған ірі бизнестің құруына байланысты екенін атап өткен жөн. Әлемдік тәжірибе ШОБ орта тапты қалыптастыру үшін негіз, халықтың экономикалық белсенділігінің ерекше түрі болып табылатынын көрсетіп отыр. Оның әлеуметтік функциясы маңызды, ол кәсіпкерліктің шағын және орта формалары арқылы адамдар шығармашылықты жүзеге асырады және ашады. (1)

Кәсіпкерлік-бұл, ең алдымен, жеке бас бостандығы, ол адамға өзінің қабілеттерін, білімін, ақпараты мен кірістерін ұтымды басқаруға мүмкіндік береді. Экономиканың, өндірістік сектордың қазіргі заманғы дамуы инновациялық ойлайтын жас кәсіпкерлерді қалыптастырусыз мүмкін емес.

Жастар бизнесі жаңа жұмыс орындарын ашу және жұмыссыздық деңгейін қысқарту, білікті кадрлар даярлау сияқты әлеуметтік-экономикалық проблемаларды шешуде басты рөл атқарады.

Мүмкіндіктерді кеңейту және жастар кәсіпкерлігінің ықпалын күшейту оның әлеуетін пайдалану қажеттілігін негіздейді. Жастар бизнесі шағын кәсіпкерліктің маңызды сегменті болып табылады.

Жастар кәсіпкерлік ортадағы ең маңызды буын болып табылады. Өйткені, бүгінгі жастар, жастар кәсіпкерлігі еліміздің келбетін 10 жылдан кейін анықтайтын болады, еліміздің экономикалық өсу және даму қарқыны бүгінгі жастар бизнесінің дамуына байланысты болады.

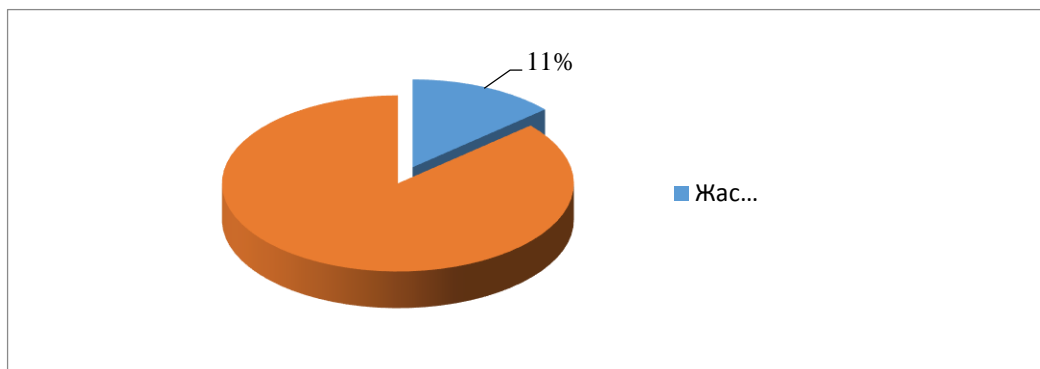
Айта кету керек, Қазақстанның көптеген аймақтарында жастар өзекті білім мен дағдыларды ала алатын, ақпарат алмасатын, өз идеяларын әзірлейтін, сарапшылардан кеңес ала алатын алаңдар дамымаған. Нәтижесінде инновациялық идеялар пайда болмайды немесе нарыққа шықпайды, университеттер мен ғылыми зертханалардың қабырғаларында қалады.

Қазақстанда жастар кәсіпкерлігін жедел дамыту үшін жастарды кәсіпкерлік қызметке жаппай тарту үшін жағдай жасау және жас кәсіпкер мен жалпы қазақстандық кәсіпкерліктің "дұрыс" имиджін қалыптастыру қажет.

Статистикаға сәйкес, бүкіл әлемде 18-30 жас аралығындағы шамамен 300 миллион жас тұрақты жұмыс орны жоқ немесе мүлдем жұмыссыз. Олардың шамамен 20% - ы өз бизнесін бастау үшін керемет қабілеттерге ие және әр түрлі себептерге байланысты тек 5% - ы шешіледі (Global Entrepreneurship Monitor Consortium 2019).

Жастар кәсіпкерлігін кәсіпкерліктің ерекше сегменті ретінде бөлу, өйткені кәсіпкерліктің басқа түрлерінен айырмашылығы, оның өзіндік белгілері, күшті және әлсіз жақтары бар.

Осы жылғы отандық статистикалық мәліметтерге сүйенетін болсақ, жастарды жұмыспен қамту өсу қарқыны соңғы төрт жылда 9,2% -ды құраған. Жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейі 5,5% -ға дейін төмендеді, дегенмен, жұмыспен қамту әлі де проблема болып табылады. Қазіргі уақытта Қазақстанда ресми жұмысбасты жастар арасында, сондай-ақ осы 15-28 жастағы 2376600 адам экономикалық белсенді халық болып табылады, шамамен жастардың 270 мыңы немесе 11%-ы ғана

өз кәсіпкерлік қызметін жүзеге асырып отыр. Ал, жастардың басым көпшілігі, 1,5млн-ы немесе 89%-ы жалдамалы қызметкер болып істейді. Бұл берілген статистикалық көрсеткіштер жастардың өз кәсібін ашып, жүргізудегі ынтасының әлсіз екендігін сипаттап отыр (Сурет 1)

Сурет -1. Экономикалық белсенді жастардың жалпы санының жас кәсіпкерлер үлесі

Жастың кәсіпкерлік талпынысқа әсерін талдау нәтижелері бойынша жас мөлшері жаңа бизнесті ашу ниетімен кері байланыста екенін көреміз. Адам жас болған сайын, оның кәсіпкер болуға талпынысы мол, және жас ұлғайған сайын жаңа бизнесті ашу талпынысы азая береді. Алайда, егер кәсіпкерлік талпыныстар жас кезінде көп болса, онда кәсіпкерлік белсенділік және кәсіпкерлік талпынысы іске асу мүмкіндігі, керісінше, анағұрлым жетілген кезінде (25-34 жас) болады.

Әлеуетті және бастапқы кәсіпкерлердің жас мөлшерлік құрылымда “жас” топтар басым. Халықтың 18-24 жас арасындағы адамдарының 10,1% әлеуетті және енді бастап келе жатқан кәсіпкерлер. Бір ерекшелігі, жас кәсіпкерлердің үлесі біршама жоғары, егер олардың қызметі жоғары білім алумен үйлесетін болса, онда ол жастардың эмиграция жылдамдығына әсер етеді. Осы жас мөлшерлік категориясындағы болашақ кәсіпкерлердің белсенділігі мен ересек жас мөлшерлік топтың айырмасы 2,5%. 25-34 жас аралығындағы жас мөлшерлік топтың кәсіпкерлік белсенділігі жоғары. Бұл жастардың амбицияларына нұсқайды, әсіресе, бизнесті ашуда пайдалы болатын тәжірибе, байланыс және басқа да ресурстарды жинағандар үшін.

Кесте 1. Жас топтарында ерте кәсіпкерлік белсенділіктің көрсеткіші,%, 2019 ж

Жас тобы	Қазақстан	Тайланд	Малайзия	Индонезия
18-24	10,1	9	2,3	14,9
25-34	15,9	18	3,3	21,2
35-44	8,2	16,7	3,5	19,2
45-54	10,6	11,5	2,7	15,
55-64	7,6	9,3	2,6	13,7

Барлық елдерде кәсіпкерлікке жас мөлшерінің әсері біршама бірдей. Жаһандық ауқымда қатысудың ең жоғарғы көрсеткіштері 25-34 және 35-44 жас аралықтарында, мансабының басы және ортасындағы адамдар. Қазақстанда 45-54 жасындағы кәсіпкерлік белсенділік тобы бойынша 18 - 24 жастағы топпен ұқсас. Бұл азиялық – тынық мұхиттық аудандағы тиімді басқарылатын экономикасы бар өзге елдерде де таралған, және егде тартқан тұрғындарға табыс көзін құру қажеттілігін растайды. Бұл елдерде анағұрлым ересек жаста іскерлік белсенділіктің төмендеуі олардың тұрмыстық жинақтары, зейнетақысы(2)

және т.б. болуымен байланысты, яғни олардың шағын, бірақ тұрақты табысы бар. Жастар кәсіпкерлігі жастарға да, сондай-ақ қоғамға да жана жұмыс орындарын құрады және жалпы әлеуметтік жағдайға әсерін тигізеді. Жастар кәсіпкерлігінің дамуы бәсекелестікті тудырады және заманауи технологияларды, техника мен ғылымның дамуына және өнім сапасының артуына ықпал етеді.

2019 жыл Қазақстан экономикасы үшін сыртқы күйзелістер айтарлықтай әсер ететін жаңа шынайылыққа көшу жылы болды. Нақты ЖІӨнің өсімі 1,2% деңгейінде тұрса, 2018 жылы бұл көрсеткіш 4% құрады. Бұл өсу қарқыны 2008 - 2009 жылдардағы, әлемдік қаржы дағдарысының шарықтау кезеңіндегі, көрсеткіштерімен пара - пар болып келеді. Сол кезеңде де ЖІӨ - нің нақты өсімі 1,2% құраған болатын.

Алайда, 2019 жылы әлемдік қаржы дағдарысы болмады және Қазақстанның ЖІӨ өсу қарқыны баяу болуы үш маңызды факторларға байланысты болды. Бірінші фактор - мұнай, газ және шикізат тауарлар бағасының төмендеуінің жалғасуы. Қазақстан экономикасының маңызды салалары осы экспорт тауарларымен байланысты екенін ескерсек, бұл фактор экономикаға айтарлықтай ықпал етіп, тиісті секторларда іскерлік белсенділікті төмендетіп, жоғарыда көрсетілген өнімдерін сатудан түсетін мемлекеттік бюджет кірісін төмендетті.

Екінші маңызды фактор – Қазақстанның негізгі сауда серіктестері Ресей мен Қытай экономикалық өсу қарқынының бәсеңдеуі. 2018 жылы Қазақстанның ең ірі сауда серіктесі Ресей болды. 2019 жылы да Ресей республиканың ірі сауда серіктесі болғанымен, Ресейге жіберілетін экспорт көлемі айтарлықтай төмендеді, ал импорт көлемі керісінше өсті. Төмен мұнай бағасы мен экономикалық санкциялар есебінен Ресейдегі экономикалық жағдайдың нашарлауы бұл мемлекетпен тығыз сауда және мәдени байланыстарды бар Қазақстан экономикасына теріс әсер етті. Сонымен қатар, республиканың екінші ірі көршісі - Қытай – Қазақстанның негізгі сауда және инвестициялық серіктесі ролін бекітуге талпынады.

Үшінші маңызды фактор - 2019 жылдың тамыз айында теңге бағамының ауытқуы, бұл өз кезегінде импорт және экспорт бағаларының арақатынасына әсер етіп, кейбір салаларда сауда қатынастарының тепе - теңдігін өзгертті. Бұған қоса 2019 жылы тамыз және желтоқсан айлары арасында өз құнының 45% -нан астамын жоғалтқан теңге валюта ретінде нашар рейтинг алды. Бұл импорттың құнын өсірді, бірақ теңгенің рубльмен ұзақ мерзімді орташа айырбас бағамын теңестіру арқылы Қазақстан бағаларын ресейлік бағалармен теңестірді. (3)

Әлемдегі экономикалық өсімнің баяулауы және шикізатқа төмен бағалар кезінде Қазақстан кешенді құрылымдық реформаларды жүргізуде. 2015 жылы мемлекет басшысы Нұрсұлтан Назарбаев бес институционалдық реформаларды жүзеге асыруды қамтамасыз ету үшін 100 нақты қадамдар атты Ұлт жоспарын жариялады. Бұл реформалар біздің экономикамыздың қазіргі кездегі өзекті жүйелік мәселелер мен міндеттерді шешуге бағытталған. Олардың сапалы және толық жүзеге асырылуы орта мерзімде жаңа экономикалық бағыт қалыптастырып, 2050 жылға дейін Қазақстанның отыз дамыған елдің қатарына кіру бойынша стратегиялық тұжырымдамасын жүзеге асыруға ықпал ететін болады.

Негізгі бағыттардың бірі әртараптандыру негізінде индустрияландыру және экономикалық өсуді қамтамасыз ету болып табылады. Бұл үдерістің негізгі қозғаушы күші жеке инвестициялар мен жетілген кәсіпкерлік болып табылады. Сол себептен Қазақстан қолайлы және бәсекеге қабілетті іскерлік климатты қамтамасыз ету үшін көп көңіл бөледі.

Жалпы, шаруашылық жүргізудің жаңа формаларын қолданбай еліміздің экономикасын жандандыру, халқымыздың әлеуметтік хал-ахуалын көтеру мүмкін емес. Соның бірі – шағын бизнестің, оның ішінде жастар кәсіпкерлігінің дамуы болып табылады. Шағын бизнес ірі бизнеске қарағанда нарыққа тез бейімді, өзгермелі жағдайға байланысты икемді, жаңадан жұмыс істеп тұрған өндіріс секторларында жұмыс істеуге қабілетті Қазақстан Республикасы Агенттігінің мамандандырылған бюллетенінде жарияланылған статистикалық мәліметтерге сәйкес, статистика бойынша қазіргі кезде шағын кәсіпкерліктің жеке меншік субъектісіне жалпы жеке меншік, мемлекеттің және муниципалды қоғамдық шағын кәсіпорындар 86 пайызы келеді. (4)

Жастар кәсіпкерлігінің мықты және әлсіз жақтарын талдау жасайық:

Жастар кәсіпкерлігінің мықты жақтары:

- Жоғары инновациялық белсенділік, инновациялық ойлау;

- Жоғары ұтқырлық, тәсілдердің икемділігі, жаңа нарықтарды игеру бойынша реакцияның жылдамдығы;

- Өндіріс пен нарықтың өзгеріп отырған талаптарына сәйкес өзінің кәсіпкерлік білімі мен дағдыларын жүйелі түрде жаңарту мүмкіндіктерінің жоғары деңгейі;

- Жастардың кәсіпкерлік қызметті, әсіресе оның бастапқы кезеңінде сүйемелдейтін жоғары еңбек және жүйке жүктемелеріне төтеп бере алатын әлеуетті қабілеті;

- Жастардың тәуекелге бейімділігі.

Жастар кәсіпкерлігінің әлсіз жақтары:

- Елеусіз әлеуметтік тәжірибе;

- Іскерлік беделдің болмауы;

- Экономикалық заңдар мен механизмдерді қолданудың әлсіз практикалық дағдылары;

- Бастапқы капиталды қалыптастыру мәселесі;

- Бизнес саласында және билік-басқару құрылымдарында жеке байланыстардың болмауы;

- Бюрократиялық құрылымдардың ықпалынан қорғалмау;

- "Көлеңкелі" кәсіпкерліктің ең белсенді азғыруы және қылмыстық құрылымдардың әсерінен сенімсіздік.

Бұл белгілер жастар кәсіпкерлігін ерекше санатқа бөліп, оны қолдаудың негізгі міндеттерін анықтайды: күшті дамыту және әлсіздіктерді жеңу.

Қорытынды. Жас кәсіпкерлер қызметін дамытуға, ең бастысы, жас кәсіпкерлердің мәртебесін заң жүзінде бекіту, жеңілдетілген қолжетімді несие, несиелеудің мемлекеттік кепілдігінің жүйесі, салық салудағы жеңілдіктер, ірі кәсіпорындар тарапынан жастар кәсіпкерлігін қолдау, жалпы, осылар арқылы қызметін дамытуда ынталандыру сипатқа ие барлық қолдаулардың кешенді шаралар жиынтығы анық көрсетілуі керек

Бүгінгі таңда жастар кәсіпкерлігі Қазақстандағы шағын бизнесті дамытудың басым бағыттарының бірі болып табылады. Жастарды кәсіпкерлік қызметпен айналысуға ынталандыратын қолайлы жағдайлар жасау жалпы мемлекеттік және өңірлік деңгейдегі әртүрлі бағдарламаларда қаралады

Жастарды кәсіпкерлік қызметпен айналысуға ынталандыратын қолайлы жағдайлар жасау жалпы мемлекеттік және өңірлік деңгейдегі әртүрлі бағдарламаларда қаралады.

Жастар кәсіпкерлігін қолдау бағдарламалары:

1. Әр ауданда КҚО құру бағдарламасы.

2. Облыс орталықтарында КҚКО құру жөніндегі бағдарлама

3. Гранттық қаржыландыру

4. Бизнестің жол картасы 2020 "бизнесті қолдау мен дамытудың бірыңғай бағдарламасы»

5. Инновациялық гранттар

6. Жобалық қаржыландыру

7. Startup Bolashak "стартап-жобалар байқауы" жастар кәсіпкерлігін қолдау жобасы»

8. Ұлттық инновациялар байқауы-2016

9. Моноқалаларды дамытудың 2012-2020 жылдарға арналған бағдарламасы

10. Жаңа өндірістерді құруға гранттар беру бағдарламасы

11. Әлеуеті төмен және орташа моноқалалар үшін микрокредиттік ұйымдары бар бизнес-инкубаторлар құру жөніндегі бағдарлама

12. Әрбір моноқалада өзін-өзі жұмыспен қамтыған, жұмыссыз және табысы аз халықтың кәсіпкерлігін дамытуға жәрдемдесу жөніндегі бағдарлама

13. Кредиттерге кепілдік беру

14. Бизнес-Кеңесші " Жобасы»

15. Бизнес-Өсу " Жобасы»

16. Жас кәсіпкер мектебі

17. Жұмыс істеп тұрған кәсіпкерлік қызметті жүргізуге сервистік қолдау көрсету.

18. Іскерлік байланыстар.

Сонымен қатар, жақында ҚР Президенті жанындағы Жастар саясаты жөніндегі кеңеспен Жастар бастамаларын қолдау қоры құрылып, таныстырылды.

Халықаралық тәжірибе жастар кәсіпкерлігін дамытуды мемлекеттік жүйелі қолдау әлеуеті мен перспективалы бизнес-идеялары бар дарынды бастамашыл жастарға кәсіпкер болуға мүмкіндік беретінін және елде кәсіпкерліктің дамуын қамтамасыз етуге мүмкіндік беретінін көрсетеді, бұл өз кезегінде экономикалық өсуге, жұмыспен қамтуды арттыруға, қоғамның инвестициялық тартымдылығы мен әлеуметтік тұрақтылығына алып келеді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Ларченко А.В. Молодежное предпринимательство как предмет социального управления: региональный аспект // *Власть и управление*. 2015. № 3 (72). С. 92–98. 4.

2. Петрище В.И. Инновационная среда и молодежное предпринимательство: проблемы и перспективы развития // *науч.-метод. электронный журн. «Концепт»*. 2015. Т. 13. С. 766–770.

3. Жидикова А.О., Ракитина М.С. Инновационное молодежное предпринимательство как форма развития гражданского общества // *Молодежная политика и гражданское общество в современной России: сб. материалов науч.-практ. конф. Ростов н/Д, 2014. С. 45–50. 11.*

4. Назарбаев Н.А. *Казахстан – 2030. Процветание, безопасность и улучшение благосостояния казахстанцев*. - Алматы: Рауан, 2011. – 4 б.

5. Талапбаева Г. *Қазақстанда жастар кәсіпкерлігін университеттік ортада қалыптастыру және дамыту жолдары*

6. Солодухин К.С. Модель оценки конкурентного потенциала ресурсов и способностей вуза как стейкхолдер-компания / К.С. Солодухин, М.С. Рахманова // *Вестн. УрФУ. Серия «Экономика и управление»*. 2009. № 3. С. 133–139.

7. Тажитдинов И.А. Применение стейкхолдерского подхода в стратегическом управлении развитием территорий // *Экономика региона*. 2013. № 2 (34). С. 17–27.

8. Федулова Е.А. Стратегические приоритеты заинтересованных сторон как основа формирования системы публичного управления инвестиционным процессом // *Современные проблемы науки и образования*. 2014. № 4.

9. Опфер Е.А. Мониторинг удовлетворенности заинтересованных сторон вуза качеством образования // *PrimoAspectu*. 2014. Т. 16, № 5 (132). С. 135–138.

10. Малюков А.С., Апанасенко О.Н. Молодежное предпринимательство и проблемы формирования мотивации студентов к предпринимательской деятельности // *Перспективы науки – 2015: сб. докл. I Междунар. заочного конкурса науч.-исслед. работ / научный ред. А.В. Гумеров. Казань, 2015. С. 7–11.*

УДК 327
МРНТИ 574:519.5

Men D. V.¹, Tatyana.Pak¹
¹Doctor of political science, professor
Al-Farabi Kazakh national University, Almaty
¹Korean language lecturer
Al-Farabi Kazakh national University, Almaty

PARTICIPATION OF KOREAN WOMEN IN KAZAKHSTAN'S GENDER POLICY

Abstract

In the article, the authors consider the participation of Korean women in Kazakhstan in public life in the Soviet and post-Soviet periods. The level of education of Korean women and their social status in Kazakhstan society is considered. The article reveals the position of women in the family and their role in raising children. It is argued that their status is not just a means, but one of the most important aspects of solving the problem of liberation and achieving social equality. Being equal to the male and professional level, women's work has not only economic, but also moral content. It is noted that Korean women play an important role in the development and formation of the Korean intelligentsia. They master all branches of science, technology, education and culture on an equal basis with everyone else.

Key words: Korean woman, gender policy, family, science, education.

Мен Д.В.¹, Пак Т.Н.¹
¹аль-Фараби атындағы ҚазҰУ-ның саясаттану ғылымдарының докторы, профессор
Алматы қ, Қазақстан
¹ҚазНУ им. аль-Фараби университетінің аға оқытушысы, Алматы қ, Қазақстан

КОРЕЙ ӘЙЕЛДЕРІНІҢ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҚОҒАМДЫҚ ӨМІРІНДЕГІ РӨЛІ

Аңдатпа

Мақалада авторлар корей әйелдерінің кеңестік және посткеңестік кезеңдерде Қазақстандағы қоғамдық өмірге қатысуын, олардың білім деңгейі және қоғамдағы әлеуметтік жағдайын қарастырады. Отбасындағы әйелдердің орны мен олардың бала тәрбиесіндегі рөлі анықталады. Олардың мәртебесі әлеуметтік теңдікке жетудің маңызды аспектілерінің бірі екендігі дәлелденеді. Әйелдер еңбегі ерлер мен кәсіптік деңгейлерге тең бола отырып, экономикалық және моральдық мазмұнға ие. Корей әйелдерінің корей интеллигенциясының дамуы мен қалыптасуында маңызды рөл атқаратындығы атап өтіледі. Олар ғылым, техника, білім және мәдениеттің барлық салаларын тең дәрежеде игереді.

Түйінді сөздер: корей әйелі, гендерлік саясат, отбасы, ғылым, білім.

Мен Д.В.¹, Пак Т.Н.¹
¹д. полит. наук, профессор ҚазНУ им. аль-Фараби
г. Алматы, Казахстан
¹ст. преподаватель ҚазНУ им. аль-Фараби, г. Алматы, Казахстан

РОЛЬ КОРЕЙСКИХ ЖЕНЩИН В ОБЩЕСТВЕННОЙ ЖИЗНИ КАЗАХСТАНА

Аннотация

В статье авторы рассматривают участие кореянок в Казахстане в общественной жизни в советской и постсоветской периоды. Их уровень образования и социальный статус в казахстанском обществе. Раскрывается положение женщин в семье и их роль в воспитании детей. Утверждается, что их статус не просто средство, но один из важнейших аспектов решения проблемы освобождения и

достижения социального равенства. Будучи равными мужскому и профессиональному уровню, женский труд имеет кроме экономической, но и моральное содержание. Отмечается, что важную роль в развитии и формировании корейской интеллигенции играют корейки. Они наравне со всеми осваивают все отрасли науки, техники, образования и культуры.

Ключевые слова: корейская женщина, гендерная политика, семья, наука, образование.

Today, the problem of women's self-realization is very relevant, because for Korean women, in addition to the family, many realize themselves in public life. They get satisfaction from public activities, which bring great benefits to the state. Other ambitions they put in second place after the family. They find their realization in education, business, and socially useful activities.

Acquiring and improving professional skills is a path leading to effective self-realization. Many women consciously give up the life of a housewife; make a successful professional career for the sake of a comfortable life in their home.

Thus, they do not feel socially deprived, since active participation in social activities is the basis of a full-fledged life, which is associated with the concept of "success", self-actualization. The fact is that it is in social work that a woman designates the most specific duties for her. Depending on the sphere of Hobbies, self-realization can manifest itself in different ways. They successfully combine additional education and household duties, develop themselves in every possible way, and master all kinds of directions in different areas. They learn to plan time and finances, learn languages, sometimes unexpectedly opening their creative potential in science, education, art and other fields, turning their Hobbies into business, doing things that bring them not only pleasure, but also material satisfaction.

In the XXI century, grandiose social transformations are expected, including the entry into the socio-political arena of the phenomenon most often referred to by scientists as the "women's revolution". It is not only about the appearance of many different women's problems, but also the complication of traditionally existing ones, as well as finding ways to solve problems that belong to the category of eternal ones. The women's question radically changes its existential status. The female factor persistently breaks into modern socio-political life, requiring a rethinking of the existing foundations of modern civilization [1].

Two types of Korean women prevail in Kazakhstan. Most of them work: some are forced to integrate employment into the sphere of self-realization. Few people can afford to be Housewives. Moreover, this is a very high-quality resource – for example, most Korean women work in the education and medical systems. Korean women are historically a highly educated and productive part of the Diaspora. This is a huge potential in the face of a shortage of labor resources. It is for them that employment is a problem due to the birth of a child. Past backwardness is already a thing of the past. Economic helplessness and dependence of Korean women: in terms of education, culture, professional training, and participation in social production, they not only do not lag behind men, but in some cases they are ahead of them.

The professional activity of women in market relations, freeing them from economic dependence and the humiliating role of "second-class citizens", resolving the eternal contradiction between men and women, gave rise to a number of new contradictions that make them felt in the modern Korean family. The shadow of these contradictions falls on the professional status of women, on birth rates, and on marriage and family relations. Professional employment of Korean women affects the birth rate, both through conscious planning of motherhood, and through those objectively spontaneous changes in the state and lifestyle that are caused by this employment.

Professional activities, communication with people outside the family and even more so participation in industrial activities expand a woman's horizons and enrich her intellectual world. It is indisputable that a woman's personality and the status of her family life are in a state of interdependence. The professional work of women leads to a change in the roles of spouses in the family towards equality, cooperation and blurring the differences between the roles of men and women in the family.

An analysis of the various points of view that have emerged in connection with women's industrial work gives grounds to formulate the following conclusions:

1. In the very structure of the family where the wife works, a certain basis of communication is laid. The couple is engaged in household chores together, the husband invades the traditional areas of women's activities;

2. Conflicts between spouses are more frequent in the case of a full-time woman and rarer in families where the mother does not work;

3. Alienation and divorce are more common in families where the woman works. A working woman is less circumspect in dealing with divorce;

4. The level of marital happiness and satisfaction of a working woman is higher than that of a non-working woman;

5. In order to detect any significant difference between the children of working and non-working mothers, one should take into account the social status of the family, the nature of employment, the age and gender of the child, and the mother's attitude to work;

6. A working mother has more influence on the child than a mother who works only at home.

Although these statements contradict each other in some details, they confirm the conclusion in their General orientation. The involvement of women in professional activities is a natural and progressive trend from the point of view of both the interests of the woman herself and the state, and the upbringing of children.

For current Korean women, their status is not just a means, but one of the most important aspects of solving the problem of liberation and achieving social equality. Productive work in conditions not only under capitalism to some extent contributes to the strengthening of their economic independence and equality, since it is progressive and natural.

As a result, Korean women in Kazakhstan have become a nation of continuous literacy. Moreover, more than half of the total numbers of Koreans with higher education are women. Never before, in any historical era, has the educational, cultural and professional level of the female population been so high, and the role of Korean women in social life has not been so great. Being equal to men's professional level and salary, women's work has not only economic, but also a great moral content. And it is not so much about whether or not a woman should work in the workplace, but rather about the harmonious combination of this work with the performance of the functions of a wife and mother.

Thus, the vast majority of Korean women of working age work in production or study. The percentage of workers is higher in urban areas, since it is more difficult to find suitable work in rural areas. Women's work is used not only in households and child care, but also in household plots. Women's productive work and the family are in a complex and sometimes contradictory state.

Usually women associate their desire to work:

1. with the need for additional earnings for the family;
2. with the desire to be financially independent of her husband;
3. with the desire to be with the team;
4. with a desire to participate in social work.

The main motive for women's professional work is earnings. Earnings are the direct goal of professional work. About the reasons of manufacturing jobs do not give full value to the work of women, while indicating the direction of its decision explaining that the woman works for a living, can have both material and moral-psychological interpretation:

1. Without the wife's earnings, it is difficult to meet the material

Needs of the family, in other words, this earnings are needed as a means of increasing the family's income;

2. Earnings are needed to meet the material needs of the family and the woman herself – «extra income in the family will not hurt»;

3. A woman needs her own salary to assert her independence and equality with her husband.

This shows that the working woman is not the result of professional activity itself, but of the difficulties of combining this activity, on the one hand, with the traditional social, on the other-the traditional family division of labor.

The following indicators were used as markers of the transformation of gender relations in the transition from traditional to modern principles of social organization of Korean societies:

1. In the private area, the problems of gender hierarchy in the family and inter-gender division of domestic labor are analyzed;

2. Respect for the customs of ethno-etiquette;

3. In the public sphere, the nature of gender references related to the socio-economic and political activities of Korean women is studied.

Analysis of traditional Korean societies shows that the selected indicators can be characterized as androcentric models of gender relations. This was manifested in the ascriptive increase in the status of men (primarily older) in the family, gender and age division of labor, customs, not excluding women from social and political life. In Soviet times, this gender order was significantly

transformed by the practice of active involvement of women in production

activities, the spread of the nuclear type of family, which significantly weakened the primacy of the older man in the family. However, in the family and household sphere, the traditional model of dominance and subordination continued to be reproduced in most cases in relations between the sexes.

Despite the political, economic and social changes that have taken place since the early 1990s, the stability of traditional institutions among Koreans continues to determine the content of gender interaction in the post-perestroika period of development. Survey results show that the majority of Korean men are focused on the traditional gender display-assessing their marital status as maintaining an inter-gender division of labor. At the same time, empirical measurements record the transformation of views on family-marriage, personal and economic relations in domestic life on the part of women, which with varying degrees of expression, but focused on the traditional model of family relations in terms of expanding the boundaries of normative gender behavior.

Comparative analysis of the survey materials shows that equality in the family, at the same time; share the traditional ethno-cultural attitude to the dominance of the older man in the family. The qualities that determine the role of the head of the family also vary depending on the region of residence and gender of the respondents. Comparative analysis within the family division of labor shows that such types of domestic work as cooking, buying food, washing, and cleaning are traditionally performed primarily by women. As for the upbringing of children, there is a high degree of participation of women in education. At the same time, there is a tendency to increase the degree of participation of Korean women in the replenishment of the family budget. Against this background, the percentage of participation of various family members in managing the family budget has changed. At present, fundamentally new topical problems of determining the place of women are being put forward, without solving which further progress of mankind is impossible. The most influential group of the population, along with men, is increasingly involved in the ranks of active supporters of socio-political transformations and the creation of a humane, democratic society.

The personality of a woman is becoming the basis of global, cultural, spiritual and moral development to an increasing extent. This is becoming one of the core issues of modern civilization. In the conditions of democracy and transparency in Kazakhstan, Korean women are bolder to find freedom in expressing their views; they are free in their actions and actions.

For example, many Korean women during the Soviet period and the years of independence of the Republic were able to make a huge contribution to the formation and prosperity of the country. 11 women out of 68 Koreans became heroes of Socialist Labor: Kang Hye-Suk, Kim Yong-sun, Li Nadezhda, Li Tatiana (25 years old), moon Kapitolina Ivanovna (22 years old), Park Geum-sung (23 years old), Park Elena Aleksandrovna, Park Nadezhda, Hwan Alexandra Pavlovna (24 years old), Tsai Ryong and Choi Olga Semyonovna (24 years old).

66 Korean women who gave birth to ten or more children became "mother-heroine". In Soviet times, the Deputy of the Supreme Soviet of the USSR was Kim Ella Ivanovna, and the deputies of the Supreme Council of the Kazakh SSR were Kim Roza, Tian Olga, Ksenia Hegai, and Vera Vasilyevna Shin [2]. After the independence of Kazakhstan, Sher Raisa Petrovna became a Deputy of the Mazhilis.

In Soviet times, Nellie Kim shone on the stage of gymnastics, this athlete is known all over the world, she became a multiple champion of the Olympic Games in gymnastics in Munich and Mexico City, as well as world, European, Soviet and Kazakhstan champion. For high sports achievements, she was awarded orders and medals of the USSR and Kazakhstan. In honor of her in Almaty since 1998, competitions in gymnastics for the Nelly Kim Cup have been held to identify young talents. Currently, Nelly Vladimirovna is a member of the international judging Committee for gymnastics and lives in the United States.

Ni Lyubov Augustovna-Director of the State Republican Korean theater of musical Comedy was elected at the XXII session of the APK as the Deputy Chairman of this organization, that is, the President of the Republic of Kazakhstan N. A. Nazarbayev. It actively participates in the development and adoption of management decisions of the Association of Koreans of Kazakhstan, remaining in its professional mission culture, subordinates its work directly to the problems of political priorities.

As you know, the culture of every nation is its valuable asset. High labor productivity, possession of modern technology, high-class computers cannot be achieved without education and culture. The cultural life of Kazakh Koreans is characterized by the fact that one of the oldest Korean theaters in the world – the Republican State academic Korean theater of musical Comedy-is successfully operating in the country. During their stay in the Kazakh land, a whole galaxy of talented artists has grown up. Among them are people's artists of Kazakhstan Kim Rimma Ivanovna, Li ham Dek, honored artists and honored artists of Kazakhstan Kim Zoya Viktorovna, moon Gong DYA, Tsoi Tatiana, lim Roza Vladimirovna, Tsoi Victoria Pavlovna and many others. Korean women play an important role in the development and formation of the Korean intelligentsia.

They master all branches of science and technology on an equal basis with men. Today, when Koreans have already lived for more than 80 years on the ancient land of the Kazakhs, we can proudly say that women of Korean origin, along with other peoples, successfully work for the benefit of their homeland. They successfully presented in the universities, academic universities and scientific research institutes creatively employs doctors and candidates of Sciences. Let's name some of them: Yu Valentina Konstantinovna doctor of chemical Sciences, professor, winner of the state prize of the Republic of Kazakhstan in the field of science, technology and education. Chief researcher of the Institute of chemical Sciences named after A. B. Bekturov MES RK, Chairman of the NTO "Kakhak";

He is one of the authors of the analgesic "Prosidol", included in the official publications of the International register of medicines and registers of vital and essential medicines. Actively cooperates with scientists in the USA, Europe, Russia, Belarus and other countries in the field of chemical Sciences. Natalia N. Khan doctor of pedagogical Sciences, professor of the Department of pedagogy of KazNPU named Abai's. She was the Chairman of the dissertation Council for the defense of doctoral and PhD dissertations in pedagogy at KazNPU. Research activities are related to pedagogical theory and practice. She has published more than 100 scientific articles and monographs on the problems of professional and pedagogical education.

Pak Nelly Sergeevna doctor of Philology, professor, head of the Department of the Kazakh University of international relations and international languages named Abylai Khan. His doctoral dissertation "on the Genesis of verbal prefixes in Indo-European languages" made a great impression in philological science. As a visiting Professor, she taught at the University of London, The Institute of linguistics in Berlin, and in Seoul. He is a member of international associations for Korean studies. Currently, I have completely switched to the method of teaching the Korean language. Kim Natalia Pavlovna doctor of pedagogical Sciences, Professor, polic Colonel of the Ministry of internal Affairs of the Republic of Kazakhstan, Deputy Head of the Kostanay law Institute. Member of the doctoral Council of the Kazakhstan Academy of education named Altynsarina, as well as a member of the regional Commission on family and women's Affairs, actively participates in the activities of the small Assembly of people of Kazakhstan.

Zoya N. Ligai, doctor of medical Sciences. Professor, doctor of the highest category, head of the Department of Arterial hypertension in the Kazakh scientific research Institute of cardiology. Author of more than 120 scientific papers, has 4 patents for inventions, 6 manuals, 2 inventions (a method for diagnosing arterial hypertension and a method for treatment). She is a specialist in the field of drug therapy of crises in hypertension [3].

The list goes on and on. From all of the above, we can conclude that the Korean Diaspora has now formed a whole galaxy of women intellectuals. It primarily includes representatives of spiritual culture, education, medicine and science. Women, along with men, see their main duty in solving the following tasks:

1. to preserve not only the inter-ethnic, but also the intra-national consolidation of the Korean Diaspora;
2. the successes and achievements of the Korean intelligentsia are connected in close cooperation with other peoples;
3. to constantly and deeply study the history and roots of their people.

An important issue in studying the transformation of gender relations is the problem of following ethnic traditions and norms at the initial stage of family formation. Traditional society is characterized by preferential marriage at the will of parents. But according to empirical data, the majority believed that marriage should be performed at will. However, more stringent requirements are imposed on the observance of national traditions in the case when the father-in-law or mother-in-law is in the house. The value-normative preferences of Koreans in relation to gender expression of public forms of social activity are also determined by ethno gender affiliation. A significant number of working Korean women have remained a

cultural norm since the Soviet era. This is especially true for such traditionally "female" fields of activity as medicine and education [4].

A gender-based strategy is identified in relation to women's career advancement in business. More women are willing to consider business, politics, and government as a field of gender partnership.

Analysis of the dynamics of gender attitudes of Korean women in Kazakhstan during the modernization transition allows us to draw the following conclusions. The social values that govern the organization of Korean family life continue to be characterized by traditionalist and modern trends. The dominant number of men are focused on the traditional gender display-assessing their family status as a leader and maintaining the inter-gender division of labor. Many of them are aimed at equalizing the gender hierarchy in the family sphere. The strongest national traditions are in the organization of private space in families where the older generation lives. A compromise between tradition and innovation is observed in young modern families [5].

At the same time, the indicators of conservatism in maintaining traditional norms of national culture (principles of marriage, customs of family national etiquette) have increased. At the present stage of development of polyethnicity, the traditional gender polarization of the imperatives of private and public is no longer so pronounced. For a significant number of the Korean population, a working woman is perceived as the norm.

The results of the studied materials allow us to identify a growing trend of orientation towards modernization and at the same time respect for national traditions. More than 150 years have passed since Koreans left their historical homeland and began to live in the CIS. Thanks to their ability to adapt and innate hard work, they have become an inseparable part of the place of permanent residence.

Today, new democratic formulas are emerging, which in their own way make us look at the place of women in the modern world. At the moment, there are some gaps in scientific research on the situation of Korean women in Kazakhstan. More detailed research can open up a new point of view on the question of how Korean women live in the Republic. It is important to consider the women of Kazakhstan not as a separate element isolated from the world around them, but as a part of Kazakhstan's society, in the context of their relations with other women of the Republic. The place they occupy in Kazakhstan's society, the level of their influence on this society.

List of references

1. *Gabdullina K. women and society// Sayasat-Policy. - 2003. - № 4. - P.28.*
2. *Soviet Koreans of Kazakhstan: Encyclopedic reference. Compiled by Meng D.V.. - Alma-ATA: 1992.*
3. *Koreans of Kazakhstan: Who's who.- Almaty: 2005.*
4. *Sheryazdanova K. Women and politics in the focus Of the concept of gende policy of the Republic of Kazakhstan // analytical.- 2008.- № 1.*
5. *Yanovsky R. G., Perminova A. I., Melnikova T. I. Women and society in Russia // Question of philosophy.- 1994.- № 9.*
6. *Sorokoumova E. A., Vakhrushina M. O. Motivation of self-realization of women in the family// Social and humanitarian knowledge.- 2014. - № 4.*
7. *Kore Saram. To the 150th anniversary of the Korean migration to Russia.- Moscow: 2014*
8. *Encyclopedia of Koreans in Kazakhstan.- Almaty: 2017*
9. *Koreans of Kazakhstan in science, technology and culture.- Almaty: 2002*
10. *Li G. N. family foundations of Kore Saram.- Bishkek: 2002*

ОҚЫТУШЫЛАРҒА КӨМЕК В ПОМОЩЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЮ FOR THE AID TO THE TEACHER

УДК 521.7
МРНТИ 17.06.91

Шолтай С.Ш.¹

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының тәрбие ісі жөніндегі директордың орынбасары

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШЕБЕРЛІктің НЕГІЗГІ КОМПОНЕНТТЕРІ

Аңдатпа

Мақалада қазіргі заманғы талаптар тұрғысынан педагогикалық шеберліктің негізгі компоненттерінің мәні мен маңызы қарастырылады. Жас ұрпақты оқыту және тәрбиелеу мақсатында педагогикалық өнер, шеберлік, техника және технология мәні ашық педагогика және психология заңдары, қағидалары мен ережелерін жүзеге асыруды қамтамасыз ететін тиімді жалғыз арна болып табылады. Тәрбиелеу өнерінсіз және шеберліксіз педагогикалық ғылым рухани құндылықтардың қоймасына айналады, олар игілік үшін пайдаланылу жағдайында жарамсыз болып қалатынына тоқталған.

Түйін сөздер: Педагогикалық шеберлік, компонент, педагог, білім, қарым-қатынас.

Шолтай С.Ш.¹

¹заместитель директора Института Сорбонна-Казakhstan по воспитательной работе, КазНПУ им. Абая

ОСНОВНЫЕ КОМПОНЕНТЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА

Аннотация

В статье рассматриваются сущность и значение основных компонентов педагогического мастерства с позиций современных требований. Педагогическое искусство, мастерство, техника и технология в целях обучения и воспитания подрастающего поколения являются эффективным единственным каналом, обеспечивающим реализацию законов, принципов и положений открытой педагогики и психологии. Без искусства воспитания и мастерства педагогическая наука становится кладезем духовных ценностей, они становятся непригодными для использования во благо.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, педагог, образование, компонент, отношения.

Sholtay S.Sh.¹

¹the Deputy Director of the Institute Sorbonne-Kazakhstan in educational work, at Abai KazNPU

THE MAIN COMPONENTS OF TEACHING SKILLS

Abstract

The essence and importance of the main components of pedagogical skill from the standpoint of modern requirements are considered in the article. Pedagogical art, skill, technique and technology for the purpose of teaching and educating the younger generation are the only effective channel that ensures the implementation of the laws, principles and provisions of open pedagogy and psychology. Without the art of education and skill, pedagogical science becomes a storehouse of spiritual values, they become unsuitable for use for good.

Key words: pedagogical skill, teacher, education, component, relationships.

Оқытушының ерекше кәсіптік және қоғамдық қызметі өз тәрбиеленушілерінің, ата-аналарының, бүкіл жұртшылықтың тарапынан мұғалімнің жеке басына, оның моралдік бейнесіне орасан зор

талаптар жүктейді. Ең бірінші білікті оқытушыға қойылатын талап – педагогикалық қабілеттіліктің болуы.

Әдетте оқытушының кәсіби ынтасымен байланысты психологиялық-педагогикалық білім мен дағдыларының бүкіл жиынтығын меңгеруін, педагогикалық ойлауы мен интуициясын дамытуын, өмірге деген адамгершілік және эстетикалық көзқарасын және терең сенімділігі пен еріктіліктілігін педагогикалық өнер ретінде түсінеміз. Осының бәрі білім берудің жоғары тиімділігін және сапасын қамтамасыз етеді. Педагогикалық шеберлік педагогикалық өнердің бір бөлігі болып табылады. Ол оқытушының тәсілдер мен әдістерді тамаша иеленуі мен педагогикалық шеберліктің тұтас арсеналын өзін тұлға ретінде қалыптастыру барысында педагогикалық өнерді тәжірибеде жүзеге асыруды қамтамасыз етуде көрінеді. Педагогикалық техника кәдімгі кәсіби қызметке айналған үнемі қайталанып тұратын іс-әрекеттерді ұйымдастыру, қарым-қатынас жасау және ықпал етуден тұрады. Білімгерлердің берік білім, дағды және жеке тұлғалық сипаттамалары және қасиеттерін оқыту-тәрбиелеу үдерісінде техникалық әдістердің ұйымдастырылған жиынтығын мақсатты, жүйелі және келісілген қолданылуын шартты түрде технологиялық үрдіс деп атауға болады [1].

Жас ұрпақты оқыту және тәрбиелеу мақсатында педагогикалық өнер, шеберлік, техника және технология мәні ашық педагогика және психология заңдары, қағидалары мен ережелерін жүзеге асыруды қамтамасыз ететін тиімді жалғыз арна болып табылады. Тәрбиелеу өнерінсіз және шеберліксіз педагогикалық ғылым рухани құндылықтардың қоймасына айналады, олар игілік үшін пайдаланылу жағдайында жарамсыз болып қалады.

Педагогикалық өнер біртұтас құбылыс ретінде бірнеше компоненттерден тұрады. Олардың арасында бірінші мақсаттар жүйесі – міндеттер мен ынталандыру. Мақсаттар бүкіл оқытушылық іс-әрекетті мағыналы етіп, барлық басқа компоненттерді бір тұтас байланыстырады. Гуманистік тәрбие беру мақсаттарының жүйесін бірегей әмбебап адамгершілік және эстетикалық идеал, яғни тұлғаны жан-жақты және оның мәндік күштерін дамыту анықтайды. Оқытушының идеологиялық, азаматтық, интеллектуалдық, құқықтық, экологиялық, еңбек және олардың практикалық ынтымақтастықта политехникалық білім берудің негізгі бағыттары туралы жақсы түсінігі болуы тиіс. Білім алушылармен оқыту-тәрбиелеу жұмыстарын ұйымдастыру арқылы оқытушы-шебер өзінің білім беру мүмкіндіктерін толық пайдалануға мүмкіндік алады. Оқытушы тек қана білім беріп қоймайды, ол сонымен қатар дағдыларды игеру үшін жұмыс ұйымдастырады, білім алушыларды жаңа әсерлермен байыту мақсатында өсиет болсын деп әңгімелер, экскурсиялар, іс-шаралар, үйірмелер өткізеді. Ол – белгілі бір мазмұндармен, ұйымдастырушылық нысандарымен, әдістерімен, құралдарымен мақсатқа қарай ұмтылатын, адамнан адам қалыптастыратын қиын және жауапты тапсырманы орындайтын, адам жанын мүсіндеуші. Оқытушының, тәрбиешінің өз іс-әрекетін тұрақты мақсатты бақылау жүргізіп отыруы педагогикалық міндеттерінің біртұтастығын, тәрбие беру процесінің тиімділігін қамтамасыз етеді. Педагогикалық міндеттерді игеруі, оларды терең білуі, түсінуі және тәжірибеде қолдана алуы – оқытушының жұмысының тиімділігі мен сапасын айқындайтын шарттар.

Педагогикалық өнердің екінші маңызды компоненті – бала туралы педагогикалық әлеуметтану, психология және физиологиямен жинақталған жан-жақты білімділік. Табысты педагогикалық еңбек үшін байланысты ғылымдардың екі бағытта дамыған деректер, қорытындылар, ұсыныстар қажет.

Біріншіден, білім алушылардың дамуының физиологиялық және психологиялық заңдарын білу; әртүрлі жастағы білім алушылар топтарының физикалық және психикалық жүктемелері туралы қағидаларды білу; дүниетануды қалыптастырудағы психологиялық жағдайлар мен механизмдерді туралы; бір жас тобынан білім алушылардың екінші жас тобына көшу кезіндегі психофизиологиялық заңдар туралы; ойлау, сөйлеу, есте сақтау, елестете алу, түйсіну, қабылдау, сезу сияқты психикалық процестердің қалыптасуының жас ерекшеліктері туралы; әр түрлі әлеуметтік жағдайларда білім алушының жеке басын тану ерекшеліктері туралы білуі керек.

Екіншіден, стандартты және стандартты емес, ресми және бейресми оқыту-тәрбиелеу орталарында психикалық және физиологиялық процестер қозғалыс және даму заңдары туралы білімі болуы қажет. Мысалы, сабақ кезінде, үй тапсырмасын дербес орындау кезінде, экскурсия немесе үйірмелер жағдайында бастауыш мектеп жасындағы баланың ойлау қабілеті қалай дамиды? Топтық іс-қимылдың төтенше жағдайларында балалар өздерін қалай ұстайды? Әрбір жас сатысында оқушы ағзасының қалыптасуын қамтамасыз ету үшін дене жаттығуларының оңтайлы жүйесі қандай? Оқытушының жасөспірімге әсер етуінің жоғары өнімділігінің психологиялық шарттары қандай, қай кезде және неліктен тәрбиелеуге кедергі құбылыс пайда болады? Әртүрлі жастағы білім

алушылардың түрлі әлеуметтік пайдалы іс-әрекетке тартылуына ойын қаншалықты ықпал етеді, ол білім алушының адамгершілік қасиетін дамытуға қалай әсер етеді? Психикалық, физикалық, ұйымдастырушылық және басқа да жұмыс түрлері жағдайларында білім алушылардың қабылдау және іс-әрекет жасаудың тиімділігін арттырудың психологиялық ережелері қандай? Білім алушылардың жасына қарай дамуының нақты психологиялық және физиологиялық заңдылықтары туралы білімдерді жинақтау ұйымдасқан және әуесқойлық жағдайларда педагогтық өнердің ғылыми негізі болып табылады, оқытушыны білім алушылар өмірін ғылыми ұйымдастыруға және білім алушылармен қарым-қатынас жасауға бағыттайды.

Үшінші компонент – білім алушылармен қарым-қатынас жасауды ұйымдастырудың этикалық және эстетикалық принциптері. Білім беру процесінің мәніне арналған VI дәрісте жалпы педагогикалық принциптері – балаларды оқыту-тәрбиелеу заңдары қарастырылады.

Олар педагогикалық қарым-қатынаста этикалық-эстетикалық қасиеттері арқылы тек қана мұғалім-педагог тұлғасы арқылы жүзеге асады. Сондықтан, қалыпты оқытушы тұлғасының әмбебап қасиеттері оқу талаптарына сай толықтырылуы, кеңейтілуі, білім және тәрбие беру этикасының деңгейіне көтерілуі тиіс. Оқытушылар мен білім алушылардың арасында педагогикалық қарым-қатынас ұйымдастыру өнерінің этикалық және эстетикалық принциптері қатарына әсіресе мақсатқа жетудегі табандылық пен шынайы берілгендік жатады. Ізгілікті демократиялық қоғамда мақсаткерлік адамгершілік, әлеуметтік және тұлғалық қасиет болып табылады. Оқытушылар үшін бұл тәрбие беру мақсатындағы жақсы білімдерді игеру қажеттілігі ғана емес, сонымен қатар әрбір білім алушылардың бойында мақсаткерлі табандылықты тәжірибелік тәрбиелеу білдіреді.

Білім алушылармен қарым-қатынаста ұстанымдық және әділдік тәрбие беру этикасы мен педагогикалық өнердің маңызды қағидасы болып табылады. Оқытушы білім алушылармен жолдастық, достық қарым-қатынаста болуы мүмкін, бірақ ұстаздық абырой кодексі, этикалық стандарттарды тұрақты орындау негіз бола алады. Ұстанымшыл оқытушы жұмыс, жүріс-тұрыс, қарым-қатынас кезінде өзіне және білім алушыларға деген талап қоюшылығына сұранысты азайтуға мүмкіндік бермейді. Ол қызмет пен шындық мүдделерінен басқа өзге нәрселерді, яғни білім алушылар арасындағы қақтығыстар талдау, қоғамға қарсы мінез-құлқтарды басшылыққа алуды жат деп санайды. Этикалық және эстетикалық қағидаттарының қатаң сақталуы білім алушылардың бойында тәрбиешіге байланысты адал, ашық, әділ адам ретінде бірге өмір жолын жүруге сеніммен қарауды туындатады.

Білім алушылармен қарым-қатынас өнерінің адамгершілік және эстетикалық принциптерінің арасында талапшылдық, құрмет пен іскерлік беделдік идеяларының үйлесімі көрнекті орынды алады. Тәжірибе жүзінде педагогикалық авторитаризм жолын ұстанатын педагогтар талап етушілікті білім алушылардан жалығу және қатаң бақылау сияқты алшақ ұстануды үгіттейді. Бұл тәсіл білім алушының жеке басының енжарлығына, өз бастамаларын тежеуге, бей-жайлыққа, ешқандай қызуғышылықтың жоқтығына, тәрбиелеуге қарсыластық танытуға ұшыратады.

Талап қою мен құрметтің адамгершілік қағидаттары мақсатқа жету жолында білім алушыларды қолдауға, білім алушының өзін-өзі айқындауға көмектесу үшін, әрине, құрмет – жай ойын емес, білім алушының бойында адамилық мақтаншыл ұялата білгенде ғана, тілеулес болу – бәріне рұқсат беру емес, зұлымдықты айыптау, адамгершілікке жатпайтын қасиеттермен күресуге шақыру, қоғамдағы адамның жаңаруын қалыптастыру ретінде пайда болған жағдайдағы талапшылдық оқытушы мен білім алушылардың қарым-қатынасындағы педагогикалық өнердің элементтері болып табылады.

Білім алушылардың авторитетті, сенімді жаулап алу педагогикалық өнердің қарым-қатынастағы сенімділік, іс-әрекеттегі шешім қабылдау және айқындық сияқты қағидаттарды ұстануды талап етеді. Педагогтың білім алушыларға деген сеніміндегі шешім қабылдай алмаушылығы, айқынсыздығы олардың санасында ұстазды нағыз адам ретінде қабылдау және оған сеніммен қараудың жоюылуына әсер етуі мүмкін. Шынайы және толық сенім арту тәуекелінсіз педагог өзінің тұлғасымен тәрбиеленушісінің тұлғасына әсер ете алмайды. Сонымен қатар, білім алушылардың оны ақтамайтын жағдайлары болуы мүмкін. Бірақ, сонымен қатар сенімділікті атқара алмаушылық қақтығыста да айтарлықтай педагогикалық жүктеме бар, себебі оқытушы мен қызметкерлер ұжымы, әдетте, болашақта сенімді ақтау үшін опасыздық пен сатқындықты айыптатып, білім алушыларды өзін-өзі сыйлауға бейімдейді. Дегенмен, білім алушылар қателіктер жасауға құқылы болса, оқытушы қарым-қатынаста саналы түрде адалдығын бұзған жағдайда, балалардың сенімін ақтау мүмкіншілігінен айырылады. Білім алушылар тарапынан мұғалімге сенім дағдарысы – бұл педагогикалық қарым-

қатынастардың қайтымсыз дағдарысқа ұшырауы, білім-тәрбие беру функцияларын жүзеге асыру қабілетінен айыратын сирек ерекшелік болып табылады.

Педагогикалық өнер, оқыту мен тәрбиелеудің тиімділігі оқытушылар мен білім алушылар арасындағы қарым-қатынаста іскерлік пен ұйымдастырушылық, тәртіп пен бастамашылдықты талап етеді. Іс-әрекеттердегі табыс психологиялық үйлесімділік, өз күшіне сенімділік, адамның адами және кәсіби қасиеттерін күшейтеді. Білім алушылар түйсікті сезім арқылы пайдалы бастамаларымен шаттыққа бөлейтін, оларды ұйымдастыра алатын, табысқа қол жеткізу үшін күресетін нағыз іскери, кәсіби педагогтарға тартылады. Нақты жұмыстарды орындау барысында тәртіп пен ұйымдастыру сәттілікке жетудің мүмкіншілігі екенін, сондай-ақ тұлғаның сапасы «нұсқау» орындаумен ғана шектелмей, өз бастамасымен одан да жақсарту керектігін білімгерлер тез түсіне бастайды [1].

Егер педагог білім алушыға деген қарым-қатынастарын оның өмірін жақсартуға шынайы қызығушылық, өмірді қызықты және қуанышты жасауға ұмтылыс негізінде, білім алушының өз ісіне сүйсінудің туындауын көздеген кезде қалыптастырса, шығармашыл тұлға ретінде тәрбиеленеді. Білім алушылар өмірде өз орнын тауып, өз әлеуетін көрсету және жүзеге асыру, қарым-қатынаста бағдарлау, әлем туралы білу үшін құштар болады. Сондықтан, олар дұрыс жолға қоя алатын, нақты көмек бере алатын қабілетті тұлғаға тартылады. Білім алушы адамдардан шынайы назар аударғанды, өзіне адам ретінде қарауды, оның мәселелеріне терең қызығушылықпен шынайы көңіл бөлгендерді бағалайды. Өз ісін шексіз сүйетін, шынайы адам тұлғасын қалыптастыру үшін мүдделі екеніне нық сенімді шебер-педагогтар білім алушыларды оп-оңай баурап алады. Педагогикалық өнер даналығы, міне, осы болып табылады. Бей-жай көндіруге, жалған талап етуге немесе болмасыз мадақтай беруге болмайды. Оқытушы білім алушы бойында өмірге деген құштарлықты оятып, шабыттандыра алуы керек, осы өмірге өзінің барлық эмоционалдық міндеттемесін байлауға тырысуы керек, содан кейін ғана ынталандыру, талап ету, жазалау, сендіру, көндіру сияқты барлық педагогикалық құралдарды пайдалану тиімділігі артуы мүмкін. Сендіру білім алушының ойлау қабілетін тазартады, талап ету өзін жеңуге көмектеседі, көтермелеу бастамашылдық және белсенділікті одан сайын арттырады, ал жазалау ұстамдылықты үйретеді.

Педагогтар мен білім алушылар арасындағы өзара іс-қимыл жиынтығы қамтитын қарым-қатынастардың жоғары этикалық және эстетикалық стилі мен түрі педагогикалық өнер қағидасы болып табылады. Стилі мен түр, өнер тілімен айтқанда, қарым-қатынастың өзіндік адамгершілік және эстетикалық түсі және дыбысы болып табылады. Кейде оқытушылар мен білім алушылар арасындағы қарым-қатынас тұнжырап кеткен түнекке ұқсап кетеді, осыған байланысты бүкіл өмір қара қара түске боялып, қараңғыланып кетеді. Осындай кезеңдерге ұжымдық маңызды мақсаттардың жоқтығы, босқа жүрушілік, бұрыш-бұрышта сыбырласушылық, оқытушылар тарапынан білім алушыларды жағымсыз адамгершілік-эстетикалық бағалауы, керісінше білім алушылардың оқытушылар туралы жағымсыз үкімдері тән. Жамандықтың тамыры – босқа жүріп, анық мақсаттар мен ұйымдастырушылықтың болмауында. Бірақ сондай-ақ, білім алушылардың ұжымдық өмірінде бәрі дұрыс сияқты көрінеді. Келеңсіз жағдайлар, жарқ еткен қоғамдық белсенділіктер байқалмайды. Әркім әдеттегідей өз ісімен айналысып жүре береді. Бұл кезде өмір сұр түске боялады. Егер оқытушылар ұжымында шынымен тірі адамдар, педагогикалық өнердің шеберлері бар болса, мұндай өмір шын мәнінде түрлі-түсті. Мұндай ұжымдарында мажорлық музыкалық үндер басым болады. Барлығы жұмысқа беріле кіріскен, борыш сезімі толық және жауапкершіліктері мол, мақсаткер және талапшыл, ұстанымшыл және мейірімді. Осыған байланысты кедергілер мен қиындықтарға қарамастан бәрі қуанышты. Ешкім ештеңеден қорықпайды. Әр адам бірден түйткілдерді шешуге болатынын, әділдіктің бар екенін, бастамашылдықта ұстамды болуды, өзімшіл даралықта жазалануды біледі. Мұндай ұжымда ашықтық және демократия, анықтық және сыншылдық, тыныштық пен сенімділік, айқындық және өзара қолдау басым болады.

Педагогикалық өнердің төртінші компонент оқытушының білім алушы мен білім алушылардың тобында қарым-қатынастың әлеуметтік сипаттамаларының білімдерін көздейді. Педагогикалық өнер үшін әлеуметтік шындық ұйымдасқан педагогикалық қызметтің бастапқы нүктесі болып табылады. Әлеуметтік әдістер тәрбиелеуші-шеберге ұйымдаспаған ұжымда қай білім алушының көшбасшы, конформист, нонконформист екенін анықтауға, кімді кім ұнататынын, ал кім жек көрінішті екенін анықтауға көмектеседі. Бірақ осы деректерге негізделген белсенділерді қалыптастыру, білім алушылармен қарым-қатынастың бәрін ұйымдастыру үлкен қателік болар еді. Яғни, бұл көшбасшыны тек көшбасшы ретінде ғана көру, оны осы рөлде ғана ұстау, конформисттер мен

нонконформисттерді қиын жағдайында қалдыру, достық көзайымын қолдау және антипатиямен күреспеу деген сөз.

Әлеуметтік сипаттамаларды табиға сипаттамалармен биологиялық алдын-ала берілген түрі ретінде қарастыруға болмайды, ол қауіпті болып табылады. Әлеуметтік бірлік – тек осы сәтте құрылған сурет, бірақ ол педагогикалық құралдар арқылы өзгеріске ұшырап кететінін ескеру керек.

Педагогикалық өнер оқытушыға әр білім алушының қарым-қатынасындағы стихиялық қалыптасқан хаосты жоюға, білім алушының бойында қоғамның көшбасшысы бастамасын оятуға, борышын орындауға, әділетсіздікке қарсылық, жолдастарына достық сезім ұялатуға көмектеседі. Әлеуметтік шындық оқытушыға мақсат, мүмкіншіліктерді нұсқамайды, ол тек қана ойлауға, талдауға және қорытынды жасауға бағыттауға қажетті объективті бейнесін ашады [2].

Өнертану саласынан хабардар болу, сахналық өнер, сөз өнері – педагогикалық өнердің бесінші құрамдас бөлігі болып табылады. Сахналық өнер ұсыныстарына сүйенетін жүріс-тұрыс, қозғалыс, жест, мимика, интонация білім алушылардың қабылдау психологиясын ескере отырып нақты және шын жүректен өмір шындығын тануға, өзін танытуға тиімді әсер етіп, білім алушыларды артынан ертіп әкетуге көмектеседі. Оқытушы техникалық әдістер, тәсілдер, шеберліктер көмегімен ашық қарым-қатынас дағдыларын және анық, нақты өмірлік қарым-қатынас құруды аша түседі. Өнертану әдеби, музыкалық, бейнелеу, экранды туындылардың нақты мәнін ашатын және адам психологиясын көрсететін, оны ынталандыру және мотивтеу мінез-құлқын көрсететін мұғалімнің ең маңызды адамтану туралы зерттеу оқулықтарының бірі болып табылады.

Оқытушы үшін көркемдік образ-характерлерді меңгеру кәсіби қажеттілік болып табылады. Өнер туындылары білім алушы мінезін абстрактілі-теориялық формулалардың негізінде емес, тікелей нақты тарихи, балалық шақтан ересек адамның әлемінде тірі образдар арқылы көрсетеді.

Кез келген мамандық оқытушы өнер және өнертану әлеміне тереңірек бойласа, ол педагогикалық өнерге, балалық шақты тануға, педагогикалық шеберлікке жақындай түседі.

Сахналық өнердің оқытушыға берері көп. Ол адамның шынайы қарым-қатынасын және психологиялық қалпын анық және сенімді көрсетеді. Педагогтың да міндеті сол: ғылыми шындықты, имандылықты, жоғарғы әділдікті, махаббат, сұлулық және өмірге деген өзінің адамгершілік және эстетикалық көзқарасын білдіруге ұмтылу. Осы мақсат үшін сахналық өнер тұрғысынан, мұғалімге өзін ұстауға үйрену керек, оның психикалық қалпын, эмоциялық және ұтымды игеруі мүмкіндігі болуы үшін тез жағдайда дамытып және өзгертуді, оларды игеруге, олардың қарым-қатынасы, шешімдер білдіруге және оларды бірізді қамтамасыз ету үшін [3].

Сөз өнері де сахналық өнердің бір бөлшегі ретінде педагог үшін өте маңызды болып табылады. Сөз – әсер етудің ең маңызды және қуатты құралы. Егер педагог беделді болғысы келсе, онда ол мәнерлі сөйлеуді меңгеруі тиіс. Білім алушы оқытушысы айтқанын «ести алуы» керек: талап етіп жатыр ма немесе сұрап жатыр ма, күліп жатыр ма әлде әзілдеп жатыр ма, жазалап жатыр ма немесе ескерту айтты ма, кеңес берді ме әлде тыйым салды ма, таңданды ма немесе мақұлдады ма, қуанды ма әлде мұңайды ма, ашуланды ма немесе наразы болды ма, азаптанды ма әлде ұялды ма, шақырды ма немесе ой салды ма. Оқытушының көптеген сезімдер мен реңктерді бере алуы білім алушының ашық және сезімтал жанына терең ұя салады. Осындай керемет құралды иеленген педагог сөз өнері арқылы білім алушылардың санасын оңай жаулай алады.

Қабілетті, тәжірибелі оқытушы материалды баяндаудың мазмұны мен түрін зейін қойып қадағалап, барлық оқушылардың зейінін назарда ұстап отырады, шаршау, зейін болмау, түсінбеу белгілерін реттеп отырады, тәртіп бұзушылықтың барлық жағдайларын ескереді, ең соңында, өзінің мінез-құлқын қадағалап отырады (мимика және пантомимиканы, жүріс-тұрысты).

Тәжірибесіз оқытушы кейде материалды баяндауға мән беріп, осы уақытта шәкірттерді ескермейді, оларды назардан тыс қалдырады.

Осындай педагогикалық өнер компоненттері игерілсе оқытушылар педагогикалық шеберлікке қол жеткізеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- 1. Как овладеть педагогическим мастерством: методические рекомендации / авт.-сост. Н.В. Кухарев. – Гомель: ГОСПО БССР, ГОИУУ, 1986. – 24 с.*
- 2. Палтышев, Н.Н. Постижение педагогического мастерства / Н.Н. Палтышев. – Москва: Изд.центр АПО, 2002. – 64 с.*
- 3. Пуйман, С. А. Путь к мастерству / С.А.Пуйман. – Минск: ИВЦ Минфина, 2006. – 72 с.*

УДК 378.02:37.016
МРНТИ 14.35.09.

Фатес Халид¹, Төкен М.Б.¹

¹магистр, СҚИ шақыртылған оқытушы (Франция)

*¹аға оқытушы, Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан Институты
Алматы қ., Қазақстан*

«ҚҰҚЫҚ», «ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚҰҚЫҚ», «ЕВРОПАЛЫҚ ҚҰҚЫҚ», МАМАНДЫҚТАРЫ БОЙЫНША КӘСІБИ БАҒЫТТАЛҒАН ФРАНЦУЗ ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ ӘДІСТЕР МЕН ЖАТТЫҒУЛАР

Аңдатпа

Мақалада "Шетел тілін кәсіби бағытта оқыту", "Шетел тілі бойынша кәсіби құзіреттілік", «Кәсіптік оқыту әдістемесі (мамандануы бойынша)», «Шеттілдік білім беруде студенттердің бейіндік оқытуды ұйымдастыру», «Кәсіби француз тілін оқыту әдістемесі» әдістемелік ұғымдарының әдіснамасы қарастырылады. Француз тілін болашақ заңгер студенттерге кәсіби бағдарланған оқыту принциптерін жүзеге асыра оқыту мақсатында және оқу іс-әрекеттерін жүйелі түрде оқытуда кейбір әдістер мен жаттығулар ұсынылады. Кәсіби білімді біріздендіру үшін лингвистикалық, әлеуметтік-мәдени, коммуникативті және кәсіби құзыреттіліктерді қалыптастыру мен дамытуда практикалық тілдік дағдыларды меңгерудің дидактикалық жодары ұсынылады.

Түйін сөздер: кәсіптік бағдарланған оқыту, кәсіби француз тілі, заңгерлер, заң терминологиясы, түпнұсқалық материалдар, құқықтық құжаттардың аудармасы, тілдік жаттығулар, сөйлеу жаттығулары.

Фатес Халид¹, Токен М.Б.¹

¹магистр, приглашенный преподаватель ИСК (Франция)

*¹старший преп Института Сорбонна-Казахстан при им. Абая
г. Алматы, Казахстан*

НЕКОТОРЫЕ МЕТОДЫ И УПРАЖНЕНИЯ ДЛЯ ОБУЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ ФРАНЦУЗСКОМУ ЯЗЫКУ В РАМКАХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ «ПРАВО», «МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО», «ЕВРОПЕЙСКОЕ ПРАВО»

Аннотация

В статье рассматриваются методические термины «Методика профессионального обучения (по специальности)», «Профессиональное обучение иностранному языку», «Профессиональная компетенция на иностранном языке», «Организация профессиональной подготовки студентов иноязычного образования», «Методика обучения профессиональному французскому языку» с методологической точки зрения. Для реализации принципов профессионально ориентированного обучения французскому языку и систематической организации учебной деятельности у будущих студентов-юристов предлагаются некоторые методы и упражнения. Рассматриваются дидактические подходы для приобретению практических языковых и речевых навыков для формирования и развития языковых, социокультурных, коммуникативных и профессиональных компетенций в целях последовательной организации профессионального обучения.

Ключевые слова: профессионально-ориентированное обучение, французский язык, студенты-юристы, юридическая терминология, аутентичные материалы, перевод юридических документов, языковые упражнения, речевые упражнения.

Khalid Fates¹, M.B. Token¹

¹master in Education, visiting lecturer by Institute Sorbonne-Kazakhstan

¹senior teacher of the Institute of Sorbonne-Kazakhstan at KazNPU named after Abay
Almaty, Kazakhstan

SOME METHODS AND EXERCISES FOR TEACHING A PROFESSIONAL FRENCH LANGUAGE WITHIN THE SPECIALTIES “LAW”, “INTERNATIONAL LAW” AND “EUROPEAN LAW”

Abstract

The article deals with some methodological terms such as "Specialty Training Methodology", "Specialty Training within a Foreign Language", "Professional Competence in a Foreign Language", "Organization of Students Professional Training of Foreign Language Education", "Professional Training Methodology for French Language" from a methodological point of view. Some methods and exercises are offered for the implementation of the principles of professionally oriented teaching the French language and the systematic organization of educational activities of future law students. Attention is paid to the didactic approaches for acquiring practical linguistic and speech skills to form and develop linguistic, sociocultural, communicative and professional competencies with a view to the consistent organization of students professional training.

Keywords: professionally oriented training, French, law students, legal terminology, authentic materials, translation of legal documents, language exercises, speech exercises.

Қазақстандық жоғары оқу орындарының жоғарғы деңгейлі әлемдік университеттер мен білім берудің халықаралық стандарттарға сәйкес көпсатылы құрылымына жәймен ауысуы шетел тілдерін оқыту әдістемесіне жаңа міндеттерді қойды. Сол міндеттердің бірі - кәсіби бағытталған шетел тілін оқыту. «Кәсіби бағытталған шетел тілі», «Кәсіби шетел тілі», «Кәсіптік оқыту әдістемесі (мамандануы бойынша)», «Студенттердің бейіндік оқытуын ұйымдастыру» әдістемелік тақырыпшалар шеттілдік білім беруде өзекті-ақ.

Кәсіби бағытталған шетел тілдерін оқыту 1960 жылдардан ғылыми пән ретінде бастау алды. Франция дидакттары Жан Марк Манжиант, Флоранс Мурлон Дали, Ресей әдіскерлері Виноградов В.С., Гальскова Н.Д., Гез Н.И., Зимняя И.А., Караулов Ю.Н., Китайгородская М.В., Леонтьев А.А., Мартынов С.Д., Пассов Е.И., Слостенин В.А., Тер-Минасова С.Г., Халеева И.И., Уткин Э.А еңбектерінде қарастырылды. Кәсіби оқытудың негізгі мақсаты - еңбек қызметін тиімді жүзеге асыратын «әмбебап маман тұлғасын» қалыптастыру. Басқаша айтқанда, ол білім мен дағдылардың жиынтығын, оның ішінде оқытылатын шетел тіліндегі коммуникативті құзыреттілікті ғана емес, сонымен қатар кез-келген кәсіптік бағдарланған оқытудың әлеуметтік аспектісін күшейтетін және маңызды ететін кәсіби маңызды тұлғалық қасиеттерді қалыптастыруды қамтамасыз етуі керек. [1]

Отандық әдіскерлер де шетел тілдерін мамандық тілі, кәсіби шетел тілі ретінде меңгеру үшін шеттілдік қатысымға икемділік іскерлігі сөз әрекет түрлері шеңберінде былай іске асуы қажет деп көрсетеді.

1. *Оқу барысында:* кәсіби мамандыққа байланысты тілдік материалда құрастырылған мәтінді түсіну. Мәтінді тез қарап шығу барысында маңызды ақпаратты аңғара білу. Контекст бойынша және сөздің құрылысына қарай таныс емес сөздердің аудармасын бағамдай алу. Нақты ақпаратты таба білу, сонымен бірге анықтамалық сөздер мен сөз тіркестерін аңғара алу.

2. *Тыңдап түсіну барысында:* Мамандығына байланысты кәсіби мәтіндерді, дәрістер мен ой-пікірлерді, баяндамалар мен қысқа түсініктемелерді тыңдай отырып, түсіне білу.

3. *Коммуникацияның ауызша формалары саласында:*

(*монолог барысында*): Кәсіби мамандыққа байланысты алынған тақырыптық мәтіндерге, тақырыптарға барлық талаптарды сақтай отырып, баяндама жасай алу, әрі өз ойын ашық жеткізу. Жалпы мамандық бойынша мәселелерге анық, дәл ақпарат бере алу.

(*диалог барысында*): кәсіби мамандық бойынша берілетін тақырыптарға орай өз ойын ашық жеткізетіндей дәрежеде әңгіме-дүкен құра алу. Грамматикалық қателер жіберместен әр түрлі тақырыптарға өз ойын ашық жеткізе отырып, ашық әңгіме құра алу.

4. *Жазбаша коммуникация барысында:* кәсіби тақырып бойынша баяндама немесе эссе жаза білу, өз ойын ашық жеткізе отырып өз көзқарасын білдіру, мәселені шешу үшін өз көмегін ұсына алу. [2]

Ресейлік әдіскер Толстикова С.А. болашақ құқық мамандарына кәсіби француз тілін оқытуды практикалық негіздеп, ұсынған оқулығында кәсіби білім берудің міндеттері ретінде:

- Сөздік қорды жаңа кәсіби терминдермен толықтыру
- Зандық құжаттар мен құқық салалары бойынша мәтіндерді оқу және түсіну білу
- Кәсіби бағытталған сөйлеуді (француз тілінде) түсіне білу
- Зандық тұрғыда қойылған сұраққа айғақтар келтіре отырып жауап бере алу
- Франция мемлекетінің құқықтық құрылымдары мен институттарын тани білу
- Франция және Ресей мемлекеттерінің құқықтық құрылымдарының ерекшеліктерін нақты ажырата білу деп көрсетті. [3]

Тіл маманы Сейдуллаева Г.А. өз мақаласында «Құқықтық тіл - бұл құқықтың концептуалды мазмұнын ашу мен ұсынылу жолдарының грамматикалық, логикалық және басқа әдістерінің жиынтығы. Ол кез-келген бір кәсіби тіл сияқты, құқықтық жұмысты басқа қызмет түрлерінен ерекшелейтін және тек кәсіби құқықтық тілге ғана тән ерекшеліктерге ие», -деп көрсетті. [4] Осы айтылған пікірді практикалық деңгейде айғақтау үшін, мақаламызда кәсіби шетел тілін оқытуда қолданыстағы шетел, ресейлік оқулықтар мен әдістемелік қосымшаларда ұсынылған бірқатар әдістер мен жаттығулар спецификасын, олардың ерекшеліктерін айшықтау қажеттілігі туындады.

Заң саласындағы сөздік қорының басым бөлігін интернационалды терминдер құрайды. Мысалы: *le Président, le Parlement, le Sénat, l'avocat, le maire, le Ministre de la justice, le juriste, la police, le Procureur, la Constitution, le référendum, la politique, le préambule, la religion, le phénomène, la sanction, la race, la doctrine, le règlement, la hiérarchie, l'individu, l'ensemble, l'Assemblée générale, le Congrès, la session, le principe, la Nation, international, juridique, physique, moral.* Аталмыш терминдерді кәсіби шетел тілі аясында аудармасыз, аялық білімге сүйену әдісі арқылы меңгеру аса қиыншылық тудырмайды, керісінше сөздік қорды ұлғайтуда үлес салмағы зор.

Кәсіби шетел тілінің терминологиялық тұрғыда терең меңгеруде орыс тілін «аралық тіл» әдісі ретінде қолдану да керек. Яғни терминдерді орыс тілінен француз тіліне аударып, сөздік қорды дамыту әдісі де шеттілдік білім беруде қолданыста. Мысалы: *акты гражданского состояния – les actes de l'état civil; апелляция – l'appel; государственный арбитраж – l'arbitrage d'État; арест – l'arrestation; государственная власть – le pouvoir d'Etat; законодательная власть – le pouvoir législatif; исполнительная власть – le pouvoir exécutif; подать жалобу – déposer une plainte; заключенный – un prisonnier; свод законов – le code; гражданский иск – l'action civile; высшая мера наказания – la peine capitale; обвинительный приговор – le verdict de culpabilité; подсудимый – un inculpé, un accusé; помилование – la rémission, la grace; международное право – le droit international; уголовное право – le droit criminel; правосудие – la justice; презумпция невиновности – la présomption d'innocence; состав преступления – le corps du délit; оправдательный приговор – l'acquittement; смертный приговор – un arrêt de mort; привести приговор в исполнение – exécuter un arrêt; смертная казнь – la peine de mort; суд (государственный орган) – le tribunal, la cour; суд присяжных – la cour d'assises; тюремное заключение – l'emprisonnement, la détention; убийство – un assassinat, un meurtre, un homicide; произвести экспертизу – expertiser, faire l'expertise; юриспруденция – la jurisprudence; юрист – le juriste, le légiste; юстиция – la justice және т.б. [5]*

Кәсіби бағытталған француз тілі пәні бойынша тілдік материалдарды меңгеруге арналған жаттығулар келсек, олардың қатарына әр түрлі оқу дағдыларын жетілдіру (таныстыру, оқу, зерттеу және іздеу), мәтінді құрылымдау (жоспар құру, тақырыптар мен субпозициялар қалыптастыру), әр түрлі құқықтық құжаттармен, заң немесе бап мәтіндерін талдау, мақалалар, кестелермен жұмыс, сөйлеу, сұрақ-жауап, аудармамен жұмыс, ізденістік, салыстыру/салғастыру жаттығулары бар. Шетел тілін оқыту аясындағы әдіскер әрі филолог И.В. Рахманов сөйлеу тілін дамытуға арналған жаттығулар жүйесін:

1. *тілдік материалдарды меңгеруге арналған жаттығулар*
2. *сөйлеу тілін дамытуға арналған жаттығуларға*

жіктегені белгілі. Яғни, тілдік және сөйлеу, рецептивтік және репродуктивтік жаттығулар. [6]

Алдымен, тақырыптардың лексикасы мен мазмұнын бекіту үшін тілдің жаттығуларға тоқталамыз, олар қазақ, орыс және басқа да кез келген шетел тілін меңгеруде қолданыста. Француз тіліндегі кәсіби бағытталған оқулықтарда: *Faire correspondre chaque terme à sa définition* - әр терминнің сәйкес анықтамасын тап, *comparer les documents en suivant la fiche pratique*- практикалық кестеге сүйене отырып, құжаттарды салыстыру, *faire la traduction bilatérale*-көп тілді аударма жасау,

relier les deux colonnes - екі бағандағы сөздерді мағыналық жағынан сәйкестендіру, traduire du français en kazakh/ russe- француз тілінен қазақ/орыс тілдеріне аудару, mettre en relief les groupes de mots берілген сөз тіркестерін т.б.төмендегідей тілдік жаттығулар қолданыста.

Мысалы: a) Reliez les mots et leurs traductions/Берілген сөздердің аудармасымен сәйкестендір :

1) titulaire (m)	a) мінез құлық
2) devoir (m)	b) құқық күзіреті
3) sanction (f)	c) туыстық байланыстар
4) contrainte (f)	d) санкция
5) filiation (f)	e) міндет;
6) prérogative (f)	f) иегер;
7) conduite (f)	g) мәжбүрлеу, мәжбүрлік.

ә) Dites, si les droits ci-dessous sont objectifs (ensemble des règles générales)

ou subjectifs (prérogative d'une personne qui est titulaire de droit) /Төмендегі құқықтарды объективті (жалпы ережелер жиынтығы) немесе субъективті (құқық иеленуші тұлғаның күзіреті) құқық түріне бөліңіз:

le droit public est un droit les droits civils sont
le droit français est les droits réels
le droit international les droits politiques
le droit de propriété les droits des femmes
le droit de créance le droit d'hypothèque

б) «Règle» лексемасы француз тілінде көп мағыналы. Кәсіби шетел тілінде төмендегі жаттығуда ереже, мінез құлық тәртібі, норма, жарғы, заңдылық, заңмен реттелетін құқық нормасы.

Lisez les définitions de différents types de règles et devinez de quelle règle il s'agit.

la règle impérative — la règle écrite — la règle de droit pénal — la règle uniforme — la règle positive — la règle de droit privé — la règle de conduite

- 1) La règle qui s'applique et nul ne peut y déroger est.....
- 2) La règle qui régit les rapports entre les personnes privées est.....
- 3) La règle qui est fixée par une loi est.....
- 4) La règle qui prescrit la manière du comportement est.....
- 5) La règle qui est sanctionnée par le Code pénal est.....
- 6) La règle qui est tenue d'unifier le droit dans plusieurs États est.....
- 7) La règle qui reflète le droit en vigueur est.....

Кәсіби шетел тілінде сөйлеу дағдыларын (речевые упражнения) қалыптастыру үшін оқытудың белсенді әдістері, жұмыстың интерактивті формалары, мысалы: іскерлік рөлдік ойындар, жағдаяттарды талдау, кейстермен жұмыс, конференциядағы хабарлама, дөңгелек үстел, кәсіби тақырыптар бойынша әңгіме және мамандардың пікірлерін дәлелдеу, зерттелген тақырыптарды қолдана отырып қарау.

Мысалы: Jeu de rôle

Chaque apprenant piochera un des papiers préalablement découpé et mimera la situation. Les autres devront décrire la situation et dire quelle juridiction est compétente dans la situation mimée.

Exemples de situations à mimer:

- Rouler trop vite
- Ne pas être payé par son employeur
- Se marier
- Naissance d'un enfant
- Frapper quelqu'un
- Casser les vitres de la mairie Tuer quelqu'un

Қорытындылай келе, қай шетел тілі болмасын ЖОО оқытушыларының міндеті «Кәсіби бағытталған шетел тілі» пәнін оқыту кезінде пәнге байланысты тақырыпты дұрыс таңдау, кәсіби бағыттағы мәтіндерді, тілдік және сөйлеу жаттығуларын, мәселелік жағдаяттарды мүмкіндігінше әдістемелік дұрыс қолдану қажет. Кәсіби және коммуникативті құзіреттілікті дамытушы кәсіптік бағытталған оқыту технологиялары бірізділікпен қолдану жаңа буын заңгерлерін дайындауда, жалпылай айтқанда, қоғамның құқықтық білім жүйесіндегі сапалы өзгерістерге әкеледі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Лаврененко М.М. Профессионально-ориентированное обучение английскому языку студентов младших курсов юридических факультетов <https://dlib.rsl.ru/viewer/01003245147#?page=5> (қаралым күні 03.06.2020) –интернет желісінен алынды

2. Джантасова Д.Д., Свич Н.А. «Кәсіби бағытталған шетел тілі» пәнінен студентке арналған оқыту бағдарламасы (Syllabus) Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті. (қаралым күні 03.06.2020) –интернет желісінен алынды

http://lib.kstu.kz/syllabus/Силлабусы%20кафедры%20РуИЯ/Силлабусы/2013/Силлабусы_ПОИЯ_2013/ПО/KBShT%203218%20Кәсіби%20бағытталған%20шетел%20тілі.pdf

3. Толстикова С.А. Французский язык для юристов. Учебник для бакалавров. Министерство образования и науки Российской Федерации. Московский государственный юридический университет имени О.Е. Кутафина. Москва, 2015. - кітап

4. Сейдуллаева Г.А., Мендулла Д. Халықаралық құқықтағы заң терминологиясы. Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті ХАБАРШЫ «Халықаралық өмір және саясат» сериясы №1-2(56-57), 2019 http://sp.kaznpu.kz/docs/jurnal_file/file20190610124616.pdf (қаралым күні 04.06.2020) -интернет желісінен алынды

5. Сидакова Н.В. Дидактические основы профессионально-ориентированного обучения французскому языку студентов юридического профиля. <https://cyberleninka.ru/article/n/didakticheskie-osnovy-professionalno-orientirovannogo-obucheniya-frantsuzskomu-yazyku-studentov-yuridicheskogo-profilya> (қаралым күні 03.06.2020) –интернет желісінен алынды

6. Рахманов И.В. Обучение устной речи на иностранном языке (қаралым күні 03.06.2020) – интернет желісінен алынды

АВТОРЛАР ТУРАЛЫ МӘЛІМЕТ

Абрешева С.М. Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан Институтының, халықаралық құқық кафедрасының аға оқытушысы

Айбергенов Р.Б. Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан Институтының «Халықаралық құқық» мамандығының 1-курс магистранты

Айтказин А. Халықаралық қатынастар» мамандығының 2 курс студенті, Институт Сорбонна-Қазақстан

Әлімжанова Д.А. Абай атындағы ҚазҰПУ Сорбонна-Қазақстан институтының Халықаралық қатынастар мамандығының 2 курс магистранты, Алматы қаласы, Қазақстан

Арзикулова Р.Қ Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті, экономика кафедрасы, Алматы қ., Қазақстан

Ахмедова А.Е. Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының 4-курс студенті

Байтурбаева А.Т. Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна - Қазақстан институты, халықаралық қатынастар кафедрасының аға оқытушы, с.ғ.к

Бекмолданова А.С. Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институты, халықаралық қатынастар кафедрасының 2 курс магистранты

Битлеуов А.А Абай атындағы Қаз ҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының 2 курс

Болат Ж. Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының Халықаралық Құқық кафедрасының магистранті

Даузе С. Б. Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институты, халықаралық қатынастар кафедрасының 2 курс магистранты

Дузбаев Т. Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының екінші курс студенті

Досыбай Нұржанпар Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан Институтының «Халықаралық құқық» мамандығының 1 курс магистранты

Исламова А.Т. халықаралық қатынастар кафедрасының оқытушысы Институт-Сорбонна Қазақстан

Е. Н. Ермуканов ғылыми жетекшісі: Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институты, тарих ғылымдарының кандидаты, доцент

Жамансарин Н.Ш. Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институты, тарих ғылымдарының кандидаты, доцент, Алматы қ., Қазақстан

Жумаш Г.Т. Халықаралық құқық кафедрасының оқытушысы, Сорбонна-Қазақстан Институты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

Исағалиев К.И Абай атындағы Қазақ ұлттық университеті, Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының профессоры, Алматы, Қазақстан Республикасы

Каирғалиева А.Е. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ 2 курс магистранты

Кәрімов Н.Б. Абай атындағы ҚазҰПУ Сорбонна-Қазақстан институтының Халықаралық қатынастар мамандығының 1 курс магистранты

Кулгасов Б.К. Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының 1-курс магистранты Алматы қ., Қазақстан

Қожагелді Д.Е. Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті, 1 курс магистранты, экономика факультеті, Алматы қ., Қазақстан

Латай Жанерке Магистрант: Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан Институты, Халықаралық қатынастар кафедрасы, 7М03101-«Халықаралық қатынастар» мамандығының 1-курс магистранты, Алматы қ. Қазақстан latai.janerke@gmail.com

Лебуланже А. Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының екінші курс студенті, Абай атындағы ҚазҰПУ

Мардан Н. Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының екінші курс студенті, Абай атындағы ҚазҰПУ

Маденова Замира Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының Халықаралық құқық мамандағының 2-курс магистранты

Матақбаева Л.Х. Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті, саяси ғылымдарының докторы, халықаралық қатынастар кафедрасының профессоры, Алматы қ., Қазақстан

Меңілбаев Ғ.А. Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институты, халықаралық қатынастар кафедрасы, т.ғ.к., доцент, тарих және қоғамдық ғылымдар академиясының академигі, Алматы қ., Қазақстан

Мендулла Д.А. Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының 1 курс магистранты

Мирманова А.К. Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті, Сорбонна-Қазақстан институтының 1-курс магистранты

Мен Д.В. аль-Фараби атындағы ҚазҰУ-ның саясаттану ғылымдарының докторы, профессор Алматы қ., Қазақстан

Нурмашова Ф. А. «Халықаралық қатынастар» мамандығының 2 курс студенті, Институт Сорбонна-Казakhstan, КазНПУ им.Абая

Ордабаева А.Б. Абай атындағы Қазақ ұлттық университеті, Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының меңгерушісі, Алматы, Қазақстан Республикасы

Пак Т.Н. КазНУ им. аль-Фараби университетінің аға оқытушысы, Алматы қ., Қазақстан

Рыстина Индира Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Саясаттану кафедрасының меңгерушісі, PhD, доцент, Нурсұлтан қ., Қазақстан

Сабитова А.А. Ғылыми жетекшісі: заң ғылымдарының докторы, профессор, Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының директоры

Сабитова Ш.А. Ғылыми жетекшісі: филология ғылымдарының докторы, Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының Халықаралық құқық кафедрасының профессоры

Сәкен Есіркеп Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Саясаттану кафедрасының PhD докторанты, Нурсұлтан қ., Қазақстан

Сембинов М.К. т.ғ.к., Сорбонна-Қазақстан Институтының халықаралық қатынастар кафедрасының профессоры

Төкен М.Б. аға оқытушы, Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан Институты Алматы қ., Қазақстан

Фатес Халид магистр, СҚИ шақырылған оқытушы (Франция)

Чумаченко Т.Н. политика ғылымының кандидаты, Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті, Сорбонна-Қазақстан институтының аға оқытушысы, Алматы қ., Қазақстан

Хусаинов О.Б. з.ғ.к., Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының доценті, Абай атындағы ҚазҰПУ, Алматы қ., Қазақстан

Хамитова Н.Е. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Қиыр Шығыс кафедрасының 2 курс магистранты

Шалқарова И.А. Заң ғылымдарының кандидаты, Сорбонна-Қазақстан институты, Халықаралық құқық кафедрасының профессоры (доцент), Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

Шонай А.А. Халықаралық құқық кафедрасының оқытушысы, Сорбонна-Қазақстан Институты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

Шолтай С.Ш. Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының тәрбие ісі жөніндегі директордың орынбасары

Эмис Д.Д. Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институты, халықаралық қатынастар кафедрасының 2 курс магистранты

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ

Абрешева С.М. старший преподаватель Института Сорбонна-Казахстан КазНПУ им.Абая
Айбергенов Р.Б. магистрант 1-курса специальности «Международное право»

Института Сорбонна-Казахстан, КазНПУ им. Абая

Айтказин А. магистрант 2 курса, специальности «Международных отношений» , Институт Сорбонна-Казахстан

Әлімжанова Д.А. магистрант 2-курса специальности «Международные отношения» Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ имени Абая

Арзикулова Р.Қ Казахский Национальный Педагогический Университет имени Абая , преподаватель кафедры экономики, г.Алматы, Казахстан

Ахмедова А.Е. студентка 4 курса специальности «Международное право»

Института Сорбонна-Казахстан КазНПУ им. Абая

Байтурбаева А.Т. Научный руководитель: к.п.н., ст.преподаватель кафедры международных отношений КазНПУ им.Абая

Бекмолданова А.С. магистрант 2 курса кафедры международных отношений Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая

Битлеуов А.А магистрант 2 курса, Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая

Болат Ж. магистрант кафедры международного права Институт Сорбонны-Казахстан КазНПУ имени Абая

Даузе С. Б. магистрант 2 курса, специальности «Международных отношений»

Дузбаев Т. Студент второго курса кафедры Международного права Института Сорбонна-Казахстан, Казахского национально-педагогического университета им. Абая

Досыбай Нұржаппар Магистрант 1 курса факультета международного права

Институт Сорбонна-Казахстан, КазНПУ им.Абая

Исламова А.Т. преподаватель кафедры международных отношений, Институт Сорбонна-Казахстан

Е.Н. Ермуканов научный руководитель: кандидат исторических наук, доцент Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ имени Абая

Жамансарин Н.Ш. Научный руководитель: к.и.н., доцент, заведующий кафедрой международных отношений Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая

Жумаш Г.Т. Преподаватель кафедра международного права института Сорбонна-Казахстан, Казахского Национального университета им. Абая

Исагалиев К.И Профессор кафедры Международного права Института Сорбонна-Казахстан, Казахского Национального университета им. Абая, г.Алматы, Республика Казахстан

Каиргалиева А.Е. магистрант 2 курса КазНУ им. Аль-Фараби

Кәрімов Н.Б. магистрант 1-курса специальности «Международные отношения» Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ имени Абая, г. Алматы, Казахстан

Култасов Б.К. магистрант 1-курса Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ имени Абая

г.Алматы, Казахстан

Қожагелді Д.Е. Казахский Национальный Педагогический Университет имени Абая, г.Алматы, Казахстан

Латай Жанерке магистрантка 1 курса факультета международных отношений, Институт Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им.Абая,г.Алматы,Казахстан latai.janerke@gmail.com

Лебуланже А. Студент второго курса кафедры Международного права Института Сорбонна-Казахстан, Казахского национально-педагогического университета им. Абая

Мардан Н. Студент второго курса кафедры Международного права Института Сорбонна-Казахстан, Казахского национально-педагогического университета им. Абая

Маденова Замира Магистрант 2- курса, специальность «Международное право», Институт Сорбонна – Казахстан при КазНПУ им.Абая

Матакбаева Л.Х. д.полит.н., профессор кафедры международных отношений КазНПУ имени Абая, г.Алматы, Казахстан

Меңілбаев Ғ.А. научный руководитель: кандидат исторических наук, старший преподаватель кафедры международных отношений Института Сорбонны-Казахстан при КазНПУ им.Абая

г.Алматы, Казахстан kai_1960@mail.ru

- Мендулла Д.А** магистрант 1 курса Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая
- Мирманова А.К.** магистрант 1-курса международных отношений Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ имени Абая
- Мен Д.В.** д. полит. наук, профессор КазНУ им. аль-Фараби, г.Алматы, Казахстан
- Нурмашова Ф. А** магистрант 2 курса, специальности «Международных отношений», Институт Сорбонна-Казахстан
- Ордабаева А.Б.** Заведующая кафедрой Международного права Института Сорбонна-Казахстан, Казахского Национального университета им. Абая г.Алматы, Республика Казахстан
- Пак Т.Н.** старший преподаватель КазНУ им. аль-Фараби университет, Алматы қ, Қазақстан
- Рыстина Индира** заведующая кафедрой политических наук ЕНУ им.Л.Н.Гумилева , PhD, доцент г.Нур-Султан, Казахстан
- Сабитова А.А.** Научный руководитель: доктор юридических наук, профессор, директор Института Сорбонна-Казахстан КазНПУ им. Абая;
- Сабитова Ш.А.** Научный руководитель: д.ф.н., профессор кафедры Международного права Института Сорбонна-Казахстан КазНПУ им. Абая
- Сәкен Есіркеп** PhD докторант полит.наук ЕНУ им. Л.Н. Гумилева г.Нур-Султан, Казахстан
- Сембинов М.К.** к.и.н., профессор кафедры международных отношений Института Сорбонна-Казахстан
- Төкен М.Б.** старший преподаватель Института Сорбонна-Казахстан при им. Абая, г. Алматы, Казахстан
- Фатес Халид** магистр, приглашенный преподаватель ИСК (Франция)
- Чумаченко Т.Н.** ст. преподаватель, к. полит. наук, Институт Сорбонна-Казахстан
- Хусаинов О.Б.** к.ю.н., доцент кафедры Международного права Института Сорбонна-Казахстан, Казахского Национального университета им. Абая, г.Алматы, Республика Казахстан
- Хамитова Н.Е.** магистрант 2 курса кафедры Дальнего Востока Казахского Национального университета им. Аль-Фараби
- Шалкарова И.А** к.ю.н., ассоц.профессор (доцент) кафедры Международного права Института Сорбонна-Казахстан, Казахского Национального Педагогического университета им. Абая, г.Алматы, Республика Казахстан
- Шонай А.А.** Преподаватель кафедра международного права института Сорбонна-Казахстан, Казахского Национального университета им. Абая
- Шолтай С.Ш.** заместитель директора Института Сорбонна-Казахстан по воспитательной работе, КазНПУ им. Абая
- Эмис Д.Д.** магистрант 2 курса кафедры международных отношений Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая

INFORMATION ABOUT AUTHORS

Abresheva S.M. senior lecturer of the Department of International Law, of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

Aybergenov R.B. 1st year master student of the «International Law» specialty of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

A.Aytkazin 2-nd year master of specialty "International Relations», Institute Sorbonne-Kazakhstan, KazNPU named Abay

Alimzhanova D. A. 2 year undergraduate of specialty international relations of the Institute of Sorbonne-Kazakhstan at KazNPU Abay, Almaty, Kazakhstan

Arzikulova R.K Kazakh National Pedagogical University named after Abai, Almaty, Kazakhstan

A.A. Akhmedova The 4th year student of International Law of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

Baiturbayeva A.T. Scientific adviser: Candidate of Political Sciences, Senior Lecturer of the Department of International Relations of KazNPU named after Abai

Bekmoldanova A.S. master student of 2nd course, Department of international relations at the Institute Sorbonne-Kazakhstan of the Kazakh National Pedagogical University named Abai

Bitleuov A.A. master of 2 course of the Institute of Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

Bolat Z. master of the department of International Law Sorbonne Institute-Kazakhstan at KazNPU named after Abay

Dauze S. B. 2-nd year Master of specialty "International Relations", Institute Sorbonne-Kazakhstan

Duzbaev T. Second year student of the Department of International Law of the Sorbonne-Kazakhstan Institute, Kazakh National Pedagogical University named after Abay

Dosybay Nurzhappar 1st year master student of the «International Law» specialty of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

Islamova A.T. educator of the faculty of international relations, Institute Sorbonne-Kazakhstan

Ermukanov E. N c.h.s., associate Professor of Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

Zhamansarin N.Sh. Scientific adviser: candidate of historical sciences, assistant professor, head of department of International relations at the Institute Sorbonne-Kazakhstan of the Kazakh National Pedagogical University named Abai

Zhumash G. Lecturer at the Department of International Law of the Sorbonne-Kazakhstan Institute, Kazakh National University named after Abay

Issagaliyev K.I Professor of International Law of the Sorbonne-Kazakhstan Institute, Abay Kazakh National University. Almaty, Republic of Kazakhstan

Kairgaliyeva A.E. 2nd year master's student of Al-Farabi KazNU

N.B. Karimov 1st year undergraduate of specialty international relations of the Institute of Sorbonne-Kazakhstan at KazNPU Abay

Kultassov B.K. 1st year graduate of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU Almaty, Kazakhstan

Kozhageldi D.E. Kazakh National Pedagogical University named after Abai, Almaty, Kazakhstan

Latai Zhanerke master of the 1st year of the faculty of International relations, Institute Sorbonne-Kazakhstan

Leboulenger A. Second-year student of the Department of International law of the Sorbonne Institute-Kazakhstan, KazNPU named after Abai

Mardan N. Second-year student of the Department of International law of the Sorbonne Institute-Kazakhstan, KazNPU named after Abai

Madenova Zamira 2-year graduate student, specialty «International Law», Sorbonne-Kazakhstan Institute under the Kazakh National Pedagogical University named after Abay

L.H.Matakbayeva d.p.s. professor Abay KazNPU Almaty, Kazakhstan

G.Menlibayev candidate of historical sciences, senior lecturer of the faculty of international relations, Institute Sorbonne-Kazakhstan

Mendulla D.A. 1st year master student of the «International Law» specialty of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

Mirmanova A.K. 1st year graduate of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU Almaty, Kazakhstan

Men D. V. Doctor of political science, professor Al-Farabi Kazakh National University, Almaty

Nurmashova F.A. master 2nd year of specialty "International Relations

A.B. Ordabayeva Head of the Department of International Law of the Sorbonne-Kazakhstan Institute, Abay Kazakh National University. Almaty, Republic of Kazakhstan

Tatyana.Pak Korean language lecturer, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty

Rystina Indira the head of the Department of political Sciences of L. N. Gumilyov Eurasian National University, PhD, associate Professor, Nur-Sultan c., Kazakhstan

Sabitova A.A Scientific supervisor: doctor of law, professor, Director of the Sorbonne-Kazakhstan Institute at Abai KazNPU, 2Master of 1 year of the Institute of Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

Sh.A. Sabitova Scientific supervisor: Doctor of Philological Science, professor of International Law of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at Abai KazNPU

Saken Esirkep PhD candidate of political Sciences, L. N. Gumilyov Eurasian National University Nur-Sultan c., Kazakhstan

M.K. Sembinov assistant professor of historical sciences, Professor of the Department of International Relations at the Institute Sorbonne-Kazakhstan

M.B. Token senior teacher of the Institute of Sorbonne-Kazakhstan at KazNPU named after Abay Almaty, Kazakhstan

Khalid Fates, master in Education, visiting lecturer by Institute Sorbonne-Kazakhstan

T. N. Chumachenko candidate of political science, senior lecturer of the department of international relations, Institute Sorbonne-Kazakhstan, KazNPU named Abay

Khussainov O.B. Ph.D in Law, associate Professor of international law, Sorbonne Institute of Kazakhstan, KazNPU named after Abai

Khamitova Nazerke Ermekovna Master degree student of Al-Farabi Kazakh National University Almaty, Kazakhstan.

Shalkarova I.A Candidate of Law, Assoc.Professor of the Department of International Law of the Sorbonne-Kazakhstan Institute, Kazakh National Pedagogical University named after Abay Almaty, Republic of Kazakhstan

Shonay A.A. Lecturer at the Department of International Law of the Sorbonne-Kazakhstan Institute, Kazakh National University named after Abay

Sholtay S.Sh. the Deputy Director of the Institute Sorbonne-Kazakhstan in educational work, at Abai KazNPU

D.D. Emis master student of 2nd course, Department of international relations at the Institute Sorbonne-Kazakhstan of the Kazakh National Pedagogical University named Abai

